

CU DUMNEZEU ÎN CLASĂ

Harro Van Brummelen

Association of Christian Schools International

Titlul în limba engleză: *Walking with God in the Classroom*
Citatele din Biblie sunt din traducerea Cornilescu

Capitolul al patrulea și primele trei secțiuni ale Capitolului nouălea
îi au ca autori pe Harro Van Brummelen și pe John Vanderhoek.

Copyright 1988 de Harro Van Brummelen

Welch Publishing Company Inc.
960 The Gateway
Burlington, Ontario
L7L 5K7 Canada

Publicată în limba română cu permisiunea autorului.

Toate drepturile sunt rezervate. Nici o porțiune din această
publicație nu poate fi reprodusă sau transmisă sub nici o formă și
prin nici un mijloc fără permisiunea celor care au dreptul de
copyright.

Traducere: Cornelia Stoica
Editare: Lidia Țugulan

The Romanian edition of this book has been published in the memory of

MARGARET MAY TOEWS
January 1, 1937 - April 8, 1994

Margaret Toews had a heart for the people of Romania ever since her first visit to the country in 1991. With compassion, she swept with those who had suffered under the communist regime. With a generous spirit, she rejoiced to see new opportunities for Christian teachers and young people. With faith and hope she encouraged the down-hearted. With her enthusiasm, she motivated people to use their talents in service. Most of all, through her love for the Lord Jesus Christ, she pointed people to Christ and inspired them to commit themselves in service for Him.

Margaret was on staff with the Association of Christian Schools International. She invested her last three years sharing her heart with Christian Teachers and students in România, encouraging them by her spirit of love, compassion, faith and enthusiasm. Her final words to the people of Romania were:

"Serve the Lord with gladness; come before him with singing."

Psalm 100

Ediția în limba română a acestei cărți s-a publicat în amintirea lui

MARGARET MAY TOEWS
1 ianuarie 1937 - 8 aprilie 1994

Margaret Toews a avut o inimă deschisă pentru oamenii din România chiar de la prima ei vizită în această țară în 1991. Ea a plâns cu compasiune alături de cei care au suferit sub regimul comunist. Ea s-a bucurat din toată inima văzând noile oportunități pentru profesorii și tineretul creștin. I-a încurajat cu credință și speranță pe cei cu inima zdrobită. Cu entuziasmul ei caracteristic i-a îndemnat pe oameni să-și folosească talentele în lucrare. Mai presus de toate, prin dragostea ei pentru Domnul Isus Cristos, ea le-a arătat oamenilor pe Cristos și i-a inspirat să se dedice slujirii Lui.

Margaret a făcut parte din personalul Asociației Internaționale a Școlilor Creștine. Și-a investit ultimii trei ani ai vieții dedicându-se din inimă profesorilor și elevilor creștini din România, încurajându-i prin dragostea, compasiunea, credința și entuziasmul ei. Ultimele ei cuvinte pentru oamenii din România au fost:

„Slujiți Domnului cu bucurie, veniți cu veselie înaintea Lui.”

Psalmul 100

CUPRINS

PREFAȚĂ

1. NATURA ȘI SCOPUL ȘCOLII	3
Cele trei instituții principale responsabile de cultivarea creștină a copiilor	4
Promovarea viziunii Împărăției lui Dumnezeu	7
Scopul învățării și al predării	9
Realizarea obiectivelor: noțiuni privitoare la cultura popoarelor băștinașe	12
Școala ca instituție socială	15
Școlile creștine și comunitățile lor	17
Teme pentru discuții	18
2. A PEDA ÎN MOD CREȘTIN	21
Optici asupra predării	22
Predarea ca act religios	24
Lucrarea preoțească a predării	26
Însușirile personale ale dascălului creștin	27
Tonul predării	30
Îndrumarea elevilor prin structurare sau organizare, predare și formare de priceperi și deprinderi	32
Un exemplu de îndrumare creștină prin structurare, predare și formare de priceperi și deprinderi	35
Predarea responsabilă, condiție a cultivării responsabilității elevilor	37
Teme pentru discuții	38
3. UN MODEL DE ÎNVĂȚARE	41
Elevii ca imagini responsabile ale lui Dumnezeu	42
Alte concepții despre elevi și implicațiile acestora	46
Bagajul experimental și nivelul de dezvoltare al elevului	48
Stiluri de învățare	51
Etapale învățării	54

Etapa 1: Asigurarea cadrului organizatoric sau a ambianței optime	55
Etapa 2: Predarea-învățarea sau dobândirea de cunoștințe	56
Etapa 3: Consolidarea sau fixarea	59
Etapa 4: Aplicarea creatoare („transcendența”)	60
Un model de învățare conștientă sau logică	63
Teme pentru discuții	65
 4. ORGANIZAREA CLASEI PENTRU ACTIVITATEA DE INSTRUIRE ȘI EDUCARE	68
Dascăli și elevi, membri ai unui colectiv de studiu	70
Rezolvarea dezbinărilor pe care le aduce păcatul în relațiile personale	72
Disciplinarea pentru formarea de ucenici	74
Disciplinarea corectivă	76
Organizarea și structurarea zilei de școală	79
Organizarea și amenajarea cadrului ambiant	80
Alcătuirea grupelor de studiu	83
Activitatea pe grupe de interese	85
Învățarea personalizată	86
Organizarea și structurarea pentru ucenicie	88
Teme pentru discuții	89
 5. CUNOAȘTEREA ȘI PROGRAMĂ ȘCOLARĂ	91
Concepția despre lume, cunoașterea și programa școlară	92
Concepția biblică despre cunoaștere	94
Două ilustrații de învățare la clasă	96
Orientări ale programei	98
Orientarea creștină a programei	101
Teme pentru discuții	103
 6. CONȚINUTUL PREDĂRII ȘI AL ÎNVĂȚĂRII	105
Obiectele de studiu din programa școlară	106
Unitatea verticală și orizontală a conținutului programei școlare	107
Studiile biblice și sociale	108
Arta limbajului/limba și literatura	110

Știința și matematica	111
Artele frumoase	114
Educația fizică și disciplinele de formare de deprinderi practice	115
Formarea de priceperi și deprinderi în cadrul disciplinelor școlare	116
Cursuri de bază obligatorii și opționale la clasele de liceu	117
Teme pentru discuții	118
 7. PLANIFICAREA	120
Dascălul, omul care planifică	121
Planificarea lecțiilor la clasă	123
Taxonomii ale învățării	124
Stabilirea temei lecției (și a tematicii ciclurilor de lecții)	126
Stabilirea obiectivelor	129
Alegerea și organizarea activităților la clasă	131
Planificarea zilnică	134
Formularea întrebărilor	134
Alegerea materialelor de studiu	135
Activitatea cu elevii superdotați sau handicapați	138
Planificarea și învățarea	139
Teme pentru discuții	140
 8. EVALUAREA ELEVILOR	143
Evaluarea ca activitate de apreciere	145
Scopurile evaluării formative și sumative	146
Îndrumări generale cu privire la evaluare	146
Observația la clasă și evaluarea temelor	148
Alcătuirea, folosirea și evaluarea testelor școlare	150
Folosirea testelor standard	152
Notarea și situația școlară	155
Folosirea pozitivă a evaluării	156
Teme pentru discuții	158
 9. ȘCOALA - O COMUNITATE DE STUDIU	160
Formarea unei echipe de dascăli	162
Implicarea părinților în școală	165

Politici care întăresc natura creștină a școlii	167
Stimularea coeziunii și a entuziasmului școlii	168
Prestări de servicii sociale în comunitate	172
Mărirea școlii	173
Momentele devoționale, închinarea și studiul biblic în școală	174
Teme pentru discuții	176
 10. VOCAȚIA DE DASCĂL	179
Probleme etice și juridice în învățământ	180
Depășirea stresului	186
Profesorul creștin care predă în școala publică	187
Drumul vocației de dascăl	188
 SURSE BIBLIOGRAFICE SUPLIMENTARE	192

PREFAȚĂ

Această carte își propune abordarea din perspectivă creștină a predării și învățării. Biblia ne spune multe lucruri cu privire la concepția noastră despre oameni și despre relațiile lor cu Dumnezeu, cu ceilalți oameni și cu creația Lui. Ea ne dă, de asemenea, norme de creștere și educare a copiilor, norme care au implicații în munca la clasă. Biblia nu este însă o carte de metode specifice de predare sau tehnici de disciplinare, deci noi nu trebuie să o folosim ca atare. Cartea de față ne arată cum pot fi aplicate în școala contemporană câteva din îndrumările esențiale ale Scripturii.

Nu am pretenția că prezint unica abordare creștină. Dumnezeu i-a creat pe oameni atât de minunat, încât nici o persoană nu poate spune că a tratat exhaustiv complexitatea învățării umane și a activității de predare la clasă. Pe lângă aceasta, elevii și profesorii diferă ca personalitate, stil de învățare, gamă de abilități și chiar toleranță la zgomot, flexibilitate și oboseală. Toți acești factori influențează contextul și practicile situațiilor specifice de învățare.

Această carte vizează trei categorii de cititori. În primul rând, actualii și viitorii educatori, învățători și profesori, care vor predă în școli creștine, o pot folosi pentru a medita la ceea ce înseamnă să umbli cu Dumnezeu în sala de clasă. În al doilea rând, ea le va servi studenților din colegiile și facultățile creștine drept manual de introducere în predare și învățare. În al treilea rând, ea îi încurajează pe dascăli creștini din școlile publice să mediteze la măsura și felul în care pot predă în mod creștin.

Multe persoane m-au ajutat să scriu această carte. În primul rând, și cel mai mult, îi sunt îndatorat lui John Vanderhoek, coordonatorul educativ al Societății Școlilor Creștine din Columbia Britanică. John a fost coautorul Capitolului al patrulea și al mai multor secțiuni din Capitolul al nouălea. De asemenea, el a citit cu atenție manuscrisul inițial și mi-a oferit multe sugestii în scopul revizuirii lui. Discuțiile noastre pe această temă m-au ajutat să-mi cristalizez și să-mi îmbogățesc ideile. Colaborarea mea cu John a început la o conferință despre abordarea creștină a educației, ținută la Surrey, B.C., în aprilie 1981. Alți participanți la această conferință, care m-au ajutat la alcătuirea acestei cărți, au fost: Ary De Moor, coordonator pentru programa

școlară în districtul al 11-lea al Asociației Cristian Schools International și dr. Jack Fennema, directorul școlii Covenant Christian School din Cincinnati.

John Van Dyk de la Dordt College mi-a fost de mare folos și ajutor, precum și instructorul meu, Ray Sutton. Sugestiile studenților mei de la Trinity Western University au adus o serie de îmbunătățiri la forma finală a cărții. În fine, mulțumesc în mod deosebit educatorilor, învățătorilor și profesorilor din 35 de școli creștine din Columbia Britanică, dascăli care mi-au permis să le urmăresc munca la clasă și mi-au împărtășit gândurile lor. Fără ei, această carte n-ar fi devenit posibilă.

Dedic această carte lui Geraldine Steensma. Cu aproape 20 de ani în urmă, ca tânăr profesor, am fost inspirat de mica, dar incisiva ei carte *To Those Who Teach*. În acești ani am beneficiat mult de viziunea ei, o viziune care a izvorât atât de evident din dragostea ei pentru Domnul și pentru copii. Lucrarea mea valorifică unele din ideile ei de bază.

Harro Van Brummelen

Capitolul 1

NATURA ȘI SCOPUL ȘCOLII

Domnișoara Jones își începe lecția de istorie universală la clasa a XI-a îndată ce sună clopoțelul. După ce recapitulează rapid noțiunile învățate în ziua precedentă, ea continuă să prezinte detaliat cauzele celui de-al doilea război mondial, pe care și le-a sistematizat mai dinainte. Elevii își iau notițe cu grijă, știind că în întrebările la care vor răspunde la sfârșitul săptămânii se va pune accentul pe detaliile faptice. Ei trebuie să „cunoască materia”. Se pun puține întrebări și nu se încurajează discuțiile.

Într-o altă sală, de pe același coridor, alți elevi, care au aceeași oră, rearanjează băncile din clasa domnului James în grupuri reprezentând Germania, Polonia, Franța, Anglia, U.R.S.S. și Statele Unite. Curând au loc sesiunile strategice finale ale grupurilor. Elevii își revăd notițele rezultate în urma cercetărilor făcute. Își cunosc bine rolurile date pentru simularea sesiunii care se va concentra asupra cauzelor celui de-al doilea război mondial? Ei știu că vor fi evaluați nu numai după acuratețea datelor, ci și după cât de bine a lucrat întreaga echipă, după temeinicia cercetărilor făcute și după forța argumentelor lor.

În sala de alături cei mai mulți dintre elevii doamnei Jensen vin la oră bine pregătiți. Ei au citit cu atenție lecția din manual despre cauzele celui de-al doilea război mondial. Ei cunosc și respectă capacitatea doamnei Jensen de a le pune întrebări penetrante care le solicită gândirea și nu vor să se simtă stânjeniți că nu cunosc noțiunile care vor

sta la baza discuției din clasă. Doamna Jensen te face să gândești. Ea te atrage permanent, te provoacă, vine cu alte exemple și te face să iei în considerare diferite puncte de vedere. Ea te obligă să analizezi și să pătrunzi motivele, cauzele de bază și consecințele diferitelor curente de gândire apusene, care stau îndărătul faptelor.

Domnișoara Jones, domnul James și doamna Jensen folosesc cu toții același manual. Toți trei consideră că ei aplică principiile filosofice ale școlii și realizează obiectivele și scopurile obiectului de învățământ. Însă, presupunând că acestea au fost lecții tipice, fiecare dintre ei are convingeri diferite despre natura și scopul școlii. Ca urmare, elevii din fiecare clasă învață cu totul diferit. Nu numai că ei învață diferit, dar își formează și o concepție diferită despre scopurile și procesele istoriei.

Astfel de deosebiri ridică întrebări importante. Ce ar trebui să realizeze un curs de istorie? Cum ar trebui să facem acest lucru? Sau, mai general, care sunt scopurile și obiectivele școlii? Cum trebuie să le realizăm?

Eu cred că, în măsura în care este posibil, funcția școlii trebuie să fie de a-i educa pe copii și pe tineri pentru o viață responsabilă de ucenici ai lui Isus Cristos. Însă, ca orice principiu general, acesta ridică multe întrebări. Nu este oare acest lucru valabil și pentru educația din familie și din biserică? Dacă da, cum diferă rolul școlii de cel al familiei și al bisericii? Ce înțelegem printr-o viață de ucenicie responsabilă? Este această expresie doar o platitudine, sau poate ea întări cu adevărat ceea ce are loc în sala de clasă? Are vreun sens să vorbim despre ucenicie responsabilă atunci când predăm matematica sau germana? Capitolul de față începe discuția cu aceste întrebări, în vreme ce următoarele capitole vor aprofunda anumite probleme speciale.

Ca profesori sau viitori profesori trebuie să aveți bine precizate natura și scopul școlii. Aceasta nu vă dă garanția că activitatea voastră de dascăli va reflecta concepția pe care v-ați conturat-o, dar o *va face* mult mai realizabilă. O concepție explicită vă ajută să meditați la ceea ce se petrece în clasa și în școala voastră. Atunci puteți să planificați și să operați schimbările necesare. Acest capitol prezintă o concepție biblică posibilă asupra naturii și scopului școlii. Pe măsură ce citiți, notați-vă ideile care vă ajută să vă formați o concepție proprie.

Cele trei instituții principale responsabile de cultivarea creștină a copiilor

În cultivarea copiilor sunt implicate multe instituții. Cele tradiționale sunt: familia, biserica și școala. Astăzi, mass-media, lumea afacerilor,

agențiile comunitare și ligile sportive au, de asemenea, un rol important. Scriitori ca Neil Postman au prezentat cu lux de amănunte influența foarte mare, și deseori negativă, pe care o are televiziunea asupra copiilor. Postman susține că cel mai bun lucru pe care îl poate face o școală este să se opună efectului a ceea ce el numește „prima programă”.¹ Creștinii se opun desigur efectelor păcatului personal și social, precum și hedonismului superficial al televiziunii, tendinței lui de a ne face niște receptori pasivi. Însă punctul nostru de plecare, atunci când ne gândim la învățământul creștin, poate să nu fie o teamă reacționară. Punctul pozitiv de la care plecăm este acela că instituțiile-cheie de cultivare a copilului trebuie să promoveze credința că „scopul principal al omului este de a-L glorifica pe Dumnezeu și de a se bucura pentru totdeauna împreună cu El”.²

+ Cea mai importantă instituție de cultivare creștină a copilului este *familia*, celula de bază a societății. Dumnezeu pune pe umerii părinților sarcina creșterii copiilor (Deuteronomul, 6:6-9; 11:18-21). Pavel aduce o completare, spunând că părinții trebuie să-și crească copiii „în mustrarea și învățătura Domnului” (Efeseni, 6:4). Copiii experimentează și își dezvoltă capacitatea de a trăi o viață creștină într-un mediu familial sigur, bazat pe o atmosferă creștină de dragoste, încurajare și disciplină. Părinții trebuie să formeze în copiii lor convingeri creștine și un stil de viață creștin. Ei sunt cei care le pot comunica cel mai bine cum trebuie să fie viața condusă de cunoașterea dobândită în urma ascultării de Cuvântul lui Dumnezeu. Cea mai mare parte a educației în familie nu este formală. Ea se face prin activitățile și discuțiile zilnice, prin momentele devoționale, prin cumpărarea de jucării și cărți, prin participarea împreună la diferite munci casnice, prin mersul la plimbare împreună ș.a.m.d. Copiii învață cel mai mult din felul în care părinții lor își organizează viața zilnică de familie și din modelul personal oferit copiilor lor.

+ A doua instituție de cultivare creștină a copiilor este *biserica*. Lucrarea de învățare a bisericii este accentuată în cartea Faptele Apostolilor. Atât Petru, cât și Pavel au învățat cum lucrează Dumnezeu în istorie și cum a împlinit istoria cu Vestea Bună în Isus Cristos. Pavel a stat în Corint și în Efes lungi perioade de timp, învățându-i pe oameni Cuvântul lui Dumnezeu (Faptele Apostolilor 18:11; 19:10; 20:31). La fel și astăzi, biserica trebuie să-i învețe pe tineri Vestea Bună și cum să-și asume toate responsabilitățile în părtășia cu ceilalți credincioși. Funcția de învățare a bisericii nu încetează după convertire sau botez, ci ea continuă să-i îndrume pe oameni de la adevărurile elementare ale

Cuvântului lui Dumnezeu la implicațiile sale mai adânci (Evrei, 5:12-14). Programul educativ al bisericii pune accentul pe ceea ce credem noi, pe modul cum aplicăm acest lucru în viață și cum activăm noi ca parte a Bisericii lui Dumnezeu.

Porunca de a-i crește pe copii în Domnul depășește însă cadrul familiei și al bisericii. Atât textul din Deuteronomul 6, cât și Psalmul 78 se adresează întregului popor al lui Israel. A „vesti neamului de oameni care va veni laudele Domnului, puterea Lui și minunile pe care le-a făcut” (Psalmul 78:4) este o datorie a întregii comunități creștine. În vremurile biblice, „școlarizarea” avea loc în cadrul larg al familiei și, într-o măsură limitată, în sinagogă.

Astăzi societatea a devenit atât de complexă, încât puține familii pot asigura o educație generală adecvată, și probabil nici un program educativ al unei biserici nu poate da o astfel de educație. Pe lângă aceasta, societatea oferă puține programe complete pentru educarea adecvată a adolescenților și a tinerilor, în afara învățământului școlar. De aceea școlile și colegiile au devenit necesare și influente.

Personal sunt convins că Deuteronomul 6 și Psalmul 78 implică faptul că, în societatea pluralistă de astăzi, școlile creștine distincte sunt o necesitate. Etosul creștin, care a stat odată la baza societății nord-americane, aproape că a dispărut acum. Copiii trebuie să-și formeze o concepție creștină completă. Acest lucru e greu de realizat doar de către familie sau biserică, ținând cont de multele influențe opuse ale societății. Noi prejudiciem creșterea copilului în Domnul dacă școala pe care el o frecventează nu proclamă deschis că „cerurile spun slava lui Dumnezeu” și că „orânduile Domnului sunt fără prihană și veselesc inima” (Psalmul 19:1,8). În același timp avem în continuare nevoie de profesori creștini care să fie „sare” și „lumină” în școlile publice. Dacă sunteți sau aveți de gând să fiți profesori într-o școală publică, prin harul lui Dumnezeu veți putea încă folosi mult din ceea ce spune această carte despre predare și învățare în acest context.

Familia, biserica și școala formează în mod ideal un treped educational care se sprijină temeinic pe Cuvântul lui Dumnezeu și pe flacăra spiritului lui Cristos. Toate trei trebuie să lucreze împreună pentru a-i pregăti pe copii pentru viața creștină. Dacă „piciorul” trepedului, care reprezintă școala, se sprijină pe o altă bază, copiilor le va fi greu să-și păstreze echilibrul când răspund în calitate de creștini lumii laice din jurul lor. În același timp, școala nu poate să înlocuiască nici familia, nici biserica. Familia asigură în mod deosebit baza esențială pentru sarcina educativă mult mai formală a școlii.

Promovarea viziunii Împărăției lui Dumnezeu

A educa înseamnă a îndruma, a forma atitudini și dispoziții și a da formă ideilor. Educația, după cum spune Thomas Groome, „se ocupă de prezentul nostru, de trecutul pe care îl întruchiează și de posibilitățile viitoare pe care le are pentru persoană și pentru comunitate”.³ Ea nu poate fi niciodată neutră pentru că, atunci când ne ocupăm de oameni, acțiunea noastră educativă se bazează pe concepția noastră despre om, despre scopul și sensul vieții. Educația este întotdeauna religioasă în sensul că ea nu poate duce decât înainte, în funcție de devotamentul pe care îl avem față de credința și de idealurile noastre.

Viziunea fundamentală care dă direcție școlilor creștine este cea a Împărăției lui Dumnezeu, tema centrală a învățăturii creștine. Această viziune trimite nu numai spre ideea răscumpărării poporului lui Dumnezeu, ci și spre realizarea drepturilor lui Dumnezeu și a promisiunilor Sale pentru întreaga Sa creație și pentru poporul Său.⁴ Împărăția lui Dumnezeu (sau a cerurilor) este un simbol pentru acțiunea de eliberare și de recreare pe care o inițiază Dumnezeu. Întreaga viață și realitate urmează să fie transformate prin harul și puterea lui Dumnezeu. Împlinirea acestei Împărății a început o dată cu moartea și învierea lui Isus Cristos. Semnificația ei finală se va revela o dată cu întoarcerea lui Cristos. Marele dar al lui Dumnezeu este că, în pofida greutăților și a păcătoșeniei, sămânța Împărăției este deja aici. Școlile creștine îi pregătesc pe copii pentru a deveni cetățeni ai unei împărății care, pe de o parte, a fost deja întemeiată în Cristos, iar pe de alta, nu-și va avea împlinirea în această viață (Luca, 4:18-21 și 17:21; Apocalipsa, 21:22).

A-i ajuta pe copii să devină cetățeni ai Împărăției are o serie de implicații educative. În primul rând, pentru ca cineva să facă parte din Împărăție, trebuie să se convertească (Matei, 3:2). Școala are o sarcină educativă mult mai cuprinzătoare decât biserica. Instruirea școlii creștine trebuie să proclame necesitatea de a lua în seamă chemarea lui Dumnezeu la pocăință, convertire și ascultare. Predarea personală lui Isus Cristos ca Mântuitor și Domn al creației este condiția necesară pentru a fi moștenitori împreună cu Cristos. Dedicarea noastră afectează întregul nostru mod de viață, inclusiv eforturile noastre academice. Deși de frecventarea școlii creștine pot beneficia și copiii necreștini, implicațiile unui program de studii creștin vor fi înțelese numai de aceia care își devotează viața lui Isus ca Domn.

În al doilea rând, cetățenii Împărăției nu sunt doar niște persoane care se conformează modelului lui Dumnezeu, ci sunt și mădulare ale Trupului lui Cristos (Efeseni, 4:1-16). Dumnezeu ne cheamă să ne folosim talentele individuale în slujba întregului Trup. Școlile creștine trebuie să fie terenuri de pregătire pentru astfel de acțiuni colective, să-i ajute pe copii să fie „împreună cetățeni cu sfinții, oameni din casa lui Dumnezeu... zidiți împreună, ca să fie împreună un lăcaș al lui Dumnezeu, prin Duhul” (Efeseni, 2:19,22).

În al treilea rând, cetățenii Împărăției au un mandat: „Duceți-vă și faceți ucenici din toate neamurile...și învățați-i să păzească tot ce v-am poruncit” (Matei, 28:19,20). În mod semnificativ, această poruncă este dată la sfârșitul Evangheliei după Matei, Evanghelia Împărăției. Profesorii creștini trebuie să studieze și să înțeleagă învățăturile lui Cristos așa încât să le poată aplica în școală. Ei trebuie să conștientizeze împreună cu elevii implicațiile acestora pentru diferitele domenii de viață. Ei trebuie să-i încurajeze pe elevi să-și urmeze chemarea nu numai cândva în viitor, ci de asemenea aici și acum. Profesorii trebuie să-i ajute pe elevi să le spună și altora, să răspundă chemării pe care o au într-o deplină ascultare. Sala de clasă trebuie să fie un laborator pentru practicarea poruncii centrale de iubire a aproapelui. Aici elevii învață să accepte și să folosească darurile vieții pe pământ, dar fără să-și lipească inimile de comorile lumesti.⁵ Aici elevii învață ce înseamnă să trăiești o viață de predare față de El și de dragoste pentru alții. Cristos a dovedit o mare grijă față de văduve și de orfani, față de cei dezmoșteniți, oropsiți și strămtorați. Promovarea dreptății și a neprihănirii face parte din ascultarea de poruncile lui Cristos și trebuie să fie parte integrantă a procesului de învățământ.

În al patrulea rând, cetățenii Împărăției trăiesc roada dragostei, a slujirii și a adevărului, ca răspuns la mandatul lui Dumnezeu. Această Evanghelie, care a ajuns „în toată lumea”, spune Pavel, „dă roade și merge crescând ca și între voi. Și aceasta, din ziua în care ați auzit și ați cunoscut harul lui Dumnezeu în adevăr” (Coloseni, 1:6). Prin programul ei educativ, școala trebuie să le asigure permanent elevilor ocazii de a-și pune credința în practică. Mai mult, disciplina în „ucenicie” în școală „aduce celor ce au trecut prin școala ei, roada dătătoare de pace a neprihănirii” (Evrei, 12:12).

În sfârșit, școala creștină trebuie să fie ea însăși un indicator care să arate lumii drumul spre Împărăția lui Dumnezeu. Prin însăși existența ei într-o societate laică și prin promovarea viziunii Împărăției prin programul pe care îl are, școala este un martor al adevărului că

Dumnezeu este Suveran și că Cristos este Răscumpărător și Domn. Școala creștină se înalță în comunitate ca un monument, un atestat al faptului că Cristos pretinde *întreaga* noastră viață, inclusiv educația din școală.

Școlile creștine sunt departe de a fi perfecte. Satan lucrează în mod deosebit în orice instituție care se bazează pe promisiunile lui Dumnezeu și proclamă viziunea Împărăției lui Dumnezeu. Dar Dumnezeu ne asigură că El va lucra în noi și ne va da „după plăcerea Lui, și voința și înfăptuirea” pentru ca noi să putem străluci „ca niște lumini în lume, ținând sus Cuvântul vieții” (Filipeni, 2:12,15).

Scopul învățării și al predării

Școlile există pentru a învăța. Predarea urmărește promovarea învățării, dar învățarea are loc și prin experiență și studiu individual. Această carte se ocupă de procesele învățării și ale predării bazate pe concepția biblică despre om și cunoaștere.

Învățarea și predarea trebuie să aibă loc într-o umilă dependență de Dumnezeu: „Încrede-te în Domnul din toată inima ta și nu te bizui pe înțelepciunea ta” (Proverbe, 3:5). Punctul de plecare creștin este că frica de Domnul e izvorul vieții (Proverbe, 14:27) precum și începutul științei și al înțelepciunii (Proverbe, 1:7; Psalmul 111:10). Psalmul 111 spune că toți cei care urmează poruncile lui Dumnezeu au o minte sănătoasă. Prin urmare, dacă Dumnezeu ne dă pricepere, atunci vom putea să păzim Legea Sa și să o ținem din toată inima noastră (Psalmul 119:34).

Predarea și învățarea creștină au drept țință descoperirea legilor lui Dumnezeu și aplicarea lor în semn de ascultare față de Dumnezeu. Aceasta poate implica, de exemplu, aplicarea legii gravitației și a rezistenței la vânt în construirea unui model de avion. Poate însemna folosirea efectivă a legilor limbii în alcătuirea unei povestiri. Elevii pot cerceta cum se aplică legile justiției și dreptății lui Dumnezeu în viața economică sau ce implică legea dragostei și a credincioșiei lui Dumnezeu în relațiile interpersonale și în căsătorie. La baza întregului nostru program trebuie să stea faptul că Dumnezeu este Creatorul și Susținătorul întregii realități și al normelor vieții umane (Proverbe, 3:19-20; Iov, 38-41).

! Scopul general al învățământului creștin este de a-i ajuta și a-i îndruma pe elevi să fie și să devină ucenici responsabili ai lui Isus Cristos. Ucenicii sunt discipoli declarați care înțeleg și își însușesc viziunea dascălului lor și trăiesc conform acesteia. De aceea, a deveni

ucenici ai lui Isus implică înțelegere și dedicare față de Cristos și viziunea Împărăției lui Dumnezeu. Ucenicii responsabili răspund mandatului Împărăției și, prin harul lui Dumnezeu, încep să-l împlinească în viața lor. Aceasta include, printre multe alte lucruri pe care le-am învățat de la Cristos, să avem o inimă curată, să trăim ca oameni care iubesc și aduc pacea, să ne iubim dușmanii, să fugim de bogății, de averi și de standardele pe care lumea le are în legătură cu ele, să fim ambasadori ai reconcilierii, să ne opunem structurilor sociale rele, să ne folosim autoritatea pentru a-i sluji pe alții cu umilință și să-L slujim pe Dumnezeu folosind la maximum abilitățile pe care El ni le-a dat (Matei, 5:8, 9, 44; 19:21; 20:1-16, 26-28; 21:12-13; 23:8-12; 25:14-30; 2 Corinteni, 5:16).

În societatea laică de astăzi, avidă de profit și putere, ucenicia responsabilă este o chemare radicală! Ea cere o viață personală de credință în Cristos, dorința de a stabili relații creștine în comunitate, precum și capacitatea și disponibilitatea de a ne aduce aportul la cultura noastră într-un mod creștin.

Școlile contribuie la acest obiectiv general al cultivării creștine urmărind patru scopuri:⁶

1. *De a arăta care este baza, cadrul și implicațiile unei viziuni creștine despre viață.* Care este calea lui Dumnezeu pentru zilele noastre? În fiecare an elevii trebuie să cunoască tot mai deplin concepția creștină despre lume și relevanța ei pentru viața în societatea de astăzi. Școlile îi preiau pe copii și le dezvoltă conștiința și înțelegerea faptului că întreaga lume este creația lui Dumnezeu și că ei au o menire specială în această lume creată, menire devenită posibilă prin răscumpărarea lui Cristos. Dascălii și elevii trebuie, de asemenea, să analizeze alte concepții și filozofii prevalente pentru a vedea mai clar adevărul. Trebuie să fim onești și să recunoaștem că deseori creștinii nu aplică normele biblice atunci când pătrund în politică și economie, de exemplu, și că există părerea că deseori putem învăța multe lucruri de la gânditorii necreștini.

Scriptura ne dă însă multe îndrumări clare și ea trebuie să ne fie punctul de referință fundamental. Copiii de grădiniță pot înțelege deja că ei au fost creați ca ființe care au chemarea specială de a-I aduce glorie lui Dumnezeu toată viața. Elevii din ciclul primar pot vedea cum a orânduit Dumnezeu familia, cu mamă, tată și copii, care să fie „piatra de temelie” a societății. La științele exacte putem învăța că trebuie să avem grijă de creația minunată a lui Dumnezeu într-un mod vrednic de încredere. Elevii trebuie să cerceteze viziunea creștină despre

lume și viață și stilul de viață creștin, bazat pe normele Cuvântului lui Dumnezeu.

2. *De a încuraja dezvoltarea conceptelor, a abilităților și a creativității pentru ca a) să proclame frumusețea uimitoare și potențialul creației lui Dumnezeu, chiar și în starea ei căzută și b) să-i ajute pe elevi să poată umbla în căile lui Dumnezeu folosindu-și talentele pe care El le-a dat pentru a-și sluji aproapele.* Ca instituții academice care cercetează structura lumii și a societății, preocuparea școlilor este de a-i ajuta pe elevi să-și însușească cunoștințe despre „ceva” (noțiuni, conținut cognitiv) și „cum” să-și însușească aceste cunoștințe (priceperi, deprinderi). Dar noțiunile și deprinderile trebuie selectate și învățate ca mijloace de atingere a unui scop, și nu ca scopuri în sine. Arată conținutul pe care îl predăm faptele minunate și puterea Domnului, harul Său în Isus Cristos și cum a creat Dumnezeu pentru noi lumea de care trebuie să avem grijă? Îi ajută oare pe copii fiecare lecție sau temă să vadă cum sunt ei chemați să-L slujească pe Dumnezeu atât în mod personal, cât și ca parte a Trupului lui Cristos - în relațiile sociale, în lumea comerțului și a industriei, în viața politică, în problemele culturale? Dezvoltă școlile la maximum priceperile copiilor de a folosi, a se îngriji, a modela și a se bucura de lumea lui Dumnezeu? Învățarea noțiunilor și a abilităților implică, de asemenea, în mod necesar dispoziții și atitudini. Cele pe care dorim să-i învățăm pe copiii noștri - și felul în care îi învățăm - trebuie să-i încurajeze pe copii precum și comunitatea noastră creștină să umble în căile Domnului.

3. *De a le permite elevilor să experimenteze ce înseamnă a trăi având o concepție creștină despre lume, ca să poată fi capabili și să dorească: a) să ia decizii personale și colective dintr-o perspectivă biblică și b) să-și dezvolte valori și dispoziții practice în armonie cu principiile creștine.* Nu trebuie doar ca programele școlare să afirme o concepție creștină despre lume. Cristos a trăit ceea ce i-a învățat pe oameni și le-a cerut un răspuns conștient. El a fost un model de slujire și de umilință creștină (de pildă, când a spălat picioarele ucenicilor Lui). El i-a trimis pe cei doisprezece ucenici mult înainte ca noi să-i fi considerat gata pentru lucrare. Isus i-a spus tânărului bogat să-și vândă averea și s-o împartă săracilor, dacă vrea cu adevărat să-L urmeze pe El.

Copiii trebuie să trăiască fiind imagini ale lui Dumnezeu în situația lor de elevi. Sala de clasă trebuie să asigure cadrul în care elevii să vadă concepția creștină despre lume în acțiune și în care ei pot practica și dezvolta o asemenea concepție. Clasele trebuie să se străduiască să

fie colective sau comunități creștine, unde profesorii sunt lideri care slujesc. Programele de studiu trebuie să le permită elevilor să-și experimenteze dotarea lor specială și să răspundă într-un mod unic și specific. Ei trebuie să facă lucruri care să aibă semnificație pentru ei personal. Treptat trebuie să li se acorde mai multă responsabilitate în ce privește studiul personal. Ei trebuie provocați să-și folosească priceperile în mod creativ în activități dirijate dar cu un final deschis imaginației lor. Ei trebuie implicați în activități orientate spre binele comunității, organizate atât în cadrul școlii, cât și în afara ei. Cunoașterea Scripturii implică nu numai înțelegere și analiză intelectuală. Ea trebuie să aibă ca urmare formarea unei atitudini și determinarea unei implicări adecvate plină de devotament. De aceea elevii trebuie ajutați să emită judecăți și să ia decizii dintr-o perspectivă biblică și să li se dea ocazia să devină responsabili, chiar dacă falimentează uneori.

4. De a-i încuraja pe elevi să se predea lui Isus Cristos și să se dedice trăirii unei vieți creștine, dornici să-L slujească pe Dumnezeu și pe aproapele lor. Primele trei scopuri dezvoltă implicațiile consacrării noastre creștine. Dar, în final, întreaga noastră cunoaștere, inclusiv cunoașterea concepției creștine despre lume, este zadarnică dacă nu ajungem să credem în Cristos prin puterea regeneratoare a Duhului Sfânt. De aceea trebuie să li se spună elevilor noștri că Dumnezeu nu poate să accepte slujirea lor dacă ei nu-și închină întreaga viață, adică toate gândurile, cuvintele și faptele lor, lui Cristos ca Răscumpărătorul lor personal și ca Domnul vieții lor. Noi trebuie să încurajăm asemenea consacrări personale pentru ca elevii să poată da mâna cu alți creștini în experimentarea semnificației acestei consacrări și în dezvoltarea unui mod de viață creștin.

Ajunși la acest punct, poate doriți să vă gândiți în ce fel domnișoara Jones, domnul James și doamna Jensen ar putea sau nu reuși să realizeze aceste patru scopuri. Informațiile dumneavoastră sunt prea limitate pentru a trage niște concluzii clare, cu atât atât mai mult cu cât ați aflat prea puțin despre temele pe care s-a pus accentul, despre sfera conținutului lor, sau dacă ele includ o analiză creștină a războiului și a păcii. Observați totuși cum structurarea lecției și măiestria pedagogică a profesorului sunt tot atât de importante ca și conținutul cursului pentru realizarea scopurilor din această secțiune. Școlile și profesorii trebuie să-și planifice cu grijă nu numai conținutul ce trebuie predat, ci și metodele pe care le folosesc.

Realizarea obiectivelor: noțiuni privitoare la cultura popoarelor băștinașe?

Există multe seturi de obiective atât în școala creștină, cât și în cea publică. Una este să formulezi o serie de obiective pline de inspirație, dar cu totul altceva să planifici, să gândești și să faci o serie de lecții care să poată realiza aceste obiective. Dăm mai jos un exemplu de lecție care încearcă să facă așa ceva.

Doamna Jackson le predă elevilor ei de clasa a IV-a despre cultura popoarelor băștinașe. Ea vrea ca ei să aprecieze și alte culturi, în afara propriei lor culturi. Mai mult, ea vrea ca ei să vadă în mod concret că concepția despre viață a omului influențează întregul lui mod de viață. Ea îi învață caracteristici ale culturii popoarelor indigene, cum ar fi o familie numeroasă și o administrare atentă a resurselor naturale. Ea vrea să accentueze cum interacțiunea dintre albi și băștinași a influențat felul de viață al indigenilor, deseori în mod dăunător. Ea îi pune pe elevii ei să se gândească la obligațiile lor personale și sociale de a permite oamenilor de diverse culturi să trăiască într-un mod responsabil în lumea lui Dumnezeu. Ce înseamnă să arătăm o dragoste creștină față de aproapele nostru băștinaș? Putem noi să încurajăm felul lui de viață și, în același timp, să-l chemăm la pocăință și credință?

La lecția despre indienii haida din insulele Queen Charlotte, doamna Jackson le cere elevilor să cerceteze cultura indienilor haida așa cum se prezintă ea atât înainte, cât și după venirea albilor. Ea își bazează primele activități pe experiența și cunoștințele copiilor despre bogatele păduri din British Columbia: clima, vegetația, speciile de animale, resursele naturale pe care băștinașii haida le-ar putea folosi. Fiecare copil desenează o hartă și face un scurt reportaj ilustrat care contribuie la alcătuirea tabloului acestor păduri. Apoi doamna Jackson le cere elevilor să studieze sistematic viața satului și a familiei în cultura haida, natura și motivele festivităților ceremoniale în onoarea oaspeților, religia și legendele lor. Elevii citesc, discută și scriu povestiri, poezii și legende în caietul lor de studiu consacrat culturii indienilor haida. Clasa construiește macheta unui sat haida, simulează o familie numeroasă, pregătește mâncare haida, face câteva măști și modele de totemuri și pune în scenă o ceremonie specifică în onoarea oaspeților. Doamna Jackson scoate apoi în evidență schimbările survenite în cultura indienilor haida după venirea albilor, incluzând eforturile recente de restaurare a culturii indienilor haida.

Doamna Jackson le predă elevilor multe noțiuni și-i ajută să-și

dezvolte multe deprinderi în aceste lecții. Elevii ei învață să aprecieze cum au folosit indienii haida multiplele resurse naturale date de Dumnezeu pentru a-și făuri un mod de viață unit. Pe măsură ce elevii își îmbogățesc cunoștințele, ei își dezvoltă și o serie de deprinderi: de a citi, a scrie, a clasifica, a trage concluzii, a se orienta pe hartă, a cerceta, deprinderi artistice ș.a.m.d. Doamna Jackson nu desfășoară o activitate doar pentru că se întâmplă să fie interesantă. Fiecare activitate își aduce mai degrabă contribuția la scopul ei general, acela de înțelegere a felului în care convingerile omului structurează un mod de viață. Unele activități sunt foarte structurate și acordă rolul principal învățătoarei, altele elevilor, permițându-le răspunsuri personale prin alcătuirea unor creații individuale, iar altele le cer copiilor să planifice activitățile și să lucreze împreună cu întregul colectiv al clasei, sau în grupuri mici.

Doamna Jackson își conduce cu grijă activitățile din aceste lecții spre una concludentă: alcătuirea unui tabel dezvoltat care pune în contrast modul umanist de viață apusean cu cel al populației haida. Copiii sugerează concurența, pentru prima coloană, și cooperarea, pentru a doua coloană. Înavuțirea este pusă în contrast cu împărțirea bunurilor, așa cum familia restrânsă și mobilă este pusă în contrast cu familia mare și stabilă. Însă curând elevii sugerează adăugarea unei a treia coloane: un mod de viață creștin. Ce cuprinde modul de viață creștin? După completarea tabelului, doamna Jackson discută cu elevii arătându-le cum indienii haida recunosc unele din valorile care sunt parte din ordinea creației, dar că le lipsesc cunoștințele esențiale despre Cristos ca Mântuitor și Domn. Ea le mai arată și cum oamenii din comunitățile noastre, deși poate au un fond creștin, deseori arată prea puțină dragoste pentru Dumnezeu și pentru aproapele lor.

Doamna Jackson face însă ceva mai mult. Indienii haida, consideră ea, constituie încă o cultură „străină”. Nici unul dintre elevii ei n-a vizitat insulele Queen Charlotte și nici n-a întâlnit personal vreun băștinaș haida. De aceea următoarea parte a ciclului de lecții este studierea unui grup de localnici indieni. Ea accentuează modul în care cultura albilor a influențat acel grup: comerțul cu blănuri și alte schimbări economice, epidemia de varicelă din anii 1860 și influența misionarilor catolici și a școlilor lor rezidențiale. Elevii ei simulează că ar fi primii misionari care au ajuns la acel grup, iar ea îi întreabă ce lucruri ar face ei la fel și ce ar face altfel decât cei care au fost cu adevărat primii misionari.

Doamna Jackson își duce elevii în vizită la rezervație. Ei au pregătit întrebări pentru șeful indienilor: Cu ce se ocupă oamenii dumnea-

voastră? Care sunt câteva dintre proiectele pe care grupul dumneavoastră le-a inițiat? Cum sunt școlile dumneavoastră? Ce schimbări ați dori să vedeți în comunitatea dumneavoastră? În ce sens ați dori ca oamenii de aici să fie diferiți de albi? După ce copiii scriu o relatare despre vizita lor, doamna Jackson își încheie ciclul de lecții cerându-le copiilor să comenteze două expresii pe care le citează băștinașii: „Noi nu vrem doar să auzim despre religia omului alb, noi vrem mai întâi să vedem că el o trăiește”; și „Omul alb are limba despicată”. Ea discută de ce unii băștinași simt acest lucru și îi întrebă pe elevi dacă aceasta se aplică în cazul lor personal.

Școala ca instituție socială

Școlile sunt instituții educaționale. Ele îi educă pe copii planificând și organizând lecții și activități bine structurate. Școlile trebuie să se concentreze asupra scopurilor lor educative. Ele trebuie să evite implicarea în activități care se pot face mai bine de către familie sau alte instituții. Dacă nu procedează astfel, ele se vor pierde în desfășurarea superficială a multor activități și nu vor reuși să-și îndeplinească așa cum se cuvine sarcina lor educativă.

Educatorii, învățătorii și profesorii (cu un cuvânt, dascălii -n.trad.), trebuie să colaboreze cu familia, dar nu trebuie să uzurpe rolul părinților și al bisericii. În cazul când, în mod evident, părinții nu reușesc să-și facă datoria, dascălii trebuie să se gândească dacă alte instituții sunt mai bine pregătite decât școala pentru a face față situației. Școlile se concentrează în primul rând asupra cercetării acelor aspecte ale creației lui Dumnezeu pe care alte instituții sunt mai puțin capabile s-o facă.

Însă societatea îi atribuie școlii implicit și alte roluri, în afară de cel educativ. Școlile sunt, de exemplu, printre cele mai importante agenții de socializare. Timp de doisprezece ani copiii își petrec în școală un sfert din timpul pe care îl au, exceptând orele de odihnă. Aici ei învață să lucreze împreună cu colegii lor, să acționeze ca membri ai unor grupuri cu un anumit tip de comportament. Aici ei își însușesc standardele și valorile grupului căruia îi „aparțin”. Aici ei „se adaptează culturii”, adică învață să-și cunoască locul în structura socială.

Studiile făcute asupra copiilor au arătat că ei percep școala ca foarte importantă în viața lor, în primul rând datorită prietenilor și activităților sociale. Uneori grupuri de creștini întâmpină dificultăți în conducerea unei școli creștine nu pentru că scopurile lor diferă, ci

pentru că ei aparțin unor grupuri sociale diferite, care au așteptări sociale diferite. Majoritatea părinților simt intuitiv și corect că școlile au un impact extraordinar asupra socializării copiilor.

De aceea școlile creștine trebuie să-și structureze în mod deliberat întregul lor program în așa fel, încât elevii să devină parte a unei comunități creștine care îi apreciază pentru calitățile și contribuțiile lor individuale. Elevii trebuie să învețe să colaboreze unii cu alții, nu doar să concureze de dragul de a „bate” pe altcineva. Activitățile individuale și cele în grupuri mai mici sau mai mari trebuie să fie echilibrate așa încât elevii să-și pună în practică talentele ca să poată contribui la binele comunității în diferite moduri. Conceptul de slujire este important în viața creștină: elevii trebuie să se slujească unii pe alții prin ajutorul dat la învățătură, prin plănuirea împreună a unor proiecte, întâlniri ș.a.m.d. Școlile trebuie, atât cât le stă în putere, să formeze grupuri de învățare care să vină în sprijinul elevilor, unde toți copiii își pot aduce contribuția și se simt acceptați. (Vezi Capitolele 4 și 7 pentru mai multe detalii.)

Școlile creștine, cel puțin cele din Canada, au atras toate clasele sociale, mai puțin pe cei din înalta societate și pe cei de la periferia societății. Un studiu recent făcut în provincia Alberta a arătat că 70% din venitul mediu al familiilor ale căror copii frecventează alte tipuri de școli, în afara celor publice (în general școli creștine), este sub venitul mediu național.⁸ În familiile care sprijină școala viața de familie este oarecum mai stabilă decât este în societate în general. Părinții, luând decizia deliberată de a-și trimite copiii la o școală creștină, își încurajează mai mult copiii să aibă rezultate școlare bune. De asemenea, școlile creștine atrag elevi care nu au avut rezultate bune în alte școli, deseori din cauza educației din familie. Însă, în general, școlile creștine au un colectiv de părinți relativ unit, care le sprijină.

Aceasta înseamnă, pe de o parte, că părinții se așteaptă ca școlile creștine să se poată concentra mai bine numai asupra scopurilor educative. Pe de altă parte, înseamnă că este posibil ca aceste școli să egaleze cu ușurință învățământul tradițional cu o abordare creștină și nu să caute implicațiile radicale ale Evangheliei pentru învățământ. Școlile creștine pot deveni adevărate „pepiniere” pentru clasa de mijloc. De aceea poate că este nevoie ca ele să planifice activități sociale care să-i ajute pe elevi să se raporteze la oamenii săraci și dezmoșteniți ai societății, așa cum ne-a poruncit Cristos.

În mare măsură mediul social al școlii îl reflectă pe cel al comunității care o susține. Această comunitate, la rândul ei, este influențată de

societate. De aceea structura curentă de gândire care prevalează în societate influențează caracterul și funcționarea școlilor creștine în mod similar, deși poate într-o mai mică măsură decât în cazul școlilor publice. Individualismul, materialismul și hedonismul ne afectează pe fiecare dintre noi. Școlile creștine sunt departe de a fi colective perfecte.

Însă ele sunt chemate și să-i ajute pe copii să devină parte a unei comunități creștine, care respinge valorile și tiparele culturii laice. Așa imperfecte și oscilante cum sunt, ele trebuie să încerce să fie niște semne indicatoare care să le arate oamenilor venirea Împărăției lui Dumnezeu. Aceasta este o sarcină dificilă câtă vreme creștinii din America de Nord se simt deseori în largul lor în status-quo-ul societății de astăzi, chiar dacă nu sunt de acord și cu moralitatea individuală prevalentă. În ce măsură pot școlile creștine să-i pregătească pe elevi să se ridice și să fie niște semne indicatoare ale venirii Împărăției lui Dumnezeu, aceasta rămâne o întrebare deschisă. Faptul că ele sunt chemate să facă aceasta este un imperativ biblic.

Școlile creștine și comunitățile lor

Școlile creștine sunt organizate în diferite moduri. Unele dintre ele sunt susținute de organizații interconfesionale ale părinților. În această structură, părinții înșiși sunt cei care iau deciziile-cheie printr-un bord ales și un comitet educativ desemnat. Ei sunt direct implicați și răspunzători pentru mediul educativ al copiilor lor. Pe de altă parte, poate fi dificil de menținut o direcție clară, în pofida unei declarații bine definite a principiilor și a scopului școlii. Școlile pot ține în mod obligatoriu o serie de întâlniri cu părinții elevilor nou-veniți în școală, înainte ca ei să poată deveni membri ai asociației care conduce școala.

Multe școli creștine sunt înființate și susținute de biserici individuale. Astfel de școli au deseori o bază teologică și o direcție educativă clară. Pot apărea însă tensiuni între conducerea bisericii și bordul școlii, în care aceasta din urmă simte că comitetul bisericii nu acordă destulă atenție funcționării ei. De asemenea, problemele financiare legate de biserică pot amenința existența școlii. Mai mult, unii membri ai bisericii pot considera în mod greșit că școala creștină este o extensie a programului educativ al bisericii. Deși se concentrează pe Biblie, scopul educativ al școlii creștine este mult mai larg decât cel al bisericii. Ea îi formează pe copii făcându-i să studieze toate aspectele lumii minunate a lui Dumnezeu.

Alte școli creștine au un bord care se perpetuează la conducerea școlii. Acest fapt menține o direcție clară, dar limitează rolul și implicarea părinților în conducerea școlii. Părinții își pot exercita responsabilitatea alegând sau nu acea școală pentru copiii lor, dar ei nu sunt implicați în stabilirea politicii școlii.

Biblia nu specifică o formă de organizare sau alta pentru școala creștină. Ea însă arată că părinții au responsabilitatea principală a educării copiilor lor. De aceea orice structură organizatorică trebuie să permită aportul semnificativ al părinților în stabilirea cadrului politicii școlii. Școlile eficiente sunt cele în care membrii bordului și ai comitetului, directorul, profesorii, părinții și elevii înțeleg să aibă o viziune comună și lucrează în unitate pentru realizarea acelei viziuni. Mădularele Trupului lui Cristos trebuie să lucreze în armonie. Școlile creștine țin deseori ședințe pentru a discuta direcția și practicile educative ale școlii. De asemenea, în mod frecvent, părinții se implică voluntar și există un strâns contact între dascăli și elevi. Dascălii și elevii au nevoie de un cadru ca să realizeze obiectivele expuse în acest capitol. Și invers, măsura în care școala își realizează obiectivele determină măsura în care ea îi slujește pe elevii ei și societatea în general.

TEME PENTRU DISCUȚII

1. Pe baza unei serii de versete din Scriptură și a unei priviri sumare asupra societății de astăzi, acest capitol trage concluzia că școlile creștine sunt necesare. Dezbateți argumentele pro și contra în ce privește școlile creștine. Faceți acest lucru în termenii avantajelor și dezavantajelor potențiale pentru elevi și comunitatea creștină. (Se poate argumenta că este posibil ca profesorii creștini să-și împlinească chemarea în școlile publice, dar ei cred totuși că copiii părinților creștini ar trebui să frecventeze școli creștine.)
2. Bruce Lockerbie de la New York Stony Brook School i-a îndemnat pe creștini să nu încerce să răspundă la întrebarea dacă o școală e creștină sau nu, ci mai degrabă să se asigure *în ce măsură* este ea creștină. Sunteți de acord? Puteți vedea în școlile publice trăsături care pot fi calificate „creștine”? Dar în școlile creștine trăsături care sunt „laice”?

NATURA ȘI SCOPUL ȘCOLII

3. Școlile creștine au fost acuzate că mai degrabă îi îndoctrinează decât îi educă pe copii. Care este deosebirea dintre îndoctrinare și educare? Există vreo urmă de adevăr în această acuzație? Este posibil să educi fără să îndoctrinezi în același timp? În ce măsură îi îndoctrinează pe copii școlile publice? Cum pot școlile să evite aspectele negative ale îndoctrinării?
4. Presupunând că lecțiile descrise sunt reprezentative, schițați modul cum văd domnișoara Jones, domnul James și doamna Jensen natura și scopul școlii.
5. Acest capitol descrie o serie de scopuri ale predării și învățării într-o școală creștină. Alcătuiți o schiță cu propriile dumneavoastră scopuri, arătând dacă le-ați folosi într-un cadru școlar public, creștin, sau misionar.
6. În ce fel reușește doamna Jackson să realizeze scopurile învățării și ale predării expuse în acest capitol? În ce sens nu reușește ea să facă aceasta? Realizează lecțiile ei despre popoarele băștinașe scopurile dezvoltate la #5? Dacă nu, în ce fel ați gândi voi aceste lecții?
7. Unii educatori au pretins că, o dată cu apariția instruirii cu ajutorul computerului și a educației programate, școlile vor deveni din ce în ce mai mult agenții de socializare și din ce în ce mai puțin instituții educative. Ar fi aceasta o tendință dezirabilă? De ce ar fi sau de ce n-ar fi așa?
8. Cu câțiva ani în urmă am petrecut o zi într-o școală creștină și am comentat faptul că școala nu avea un program de studii biblice. Pastorul bisericii care susținea școala a replicat că aceasta era o decizie deliberată pentru ca școala să nu uzurpe rolul bisericii. Mai mult, de vreme ce natura creștină a școlii trebuia să penetreze întreaga programă școlară, nu era necesar un program de studiu biblic. Sunteți de acord? De ce sunteți sau nu sunteți de acord? Cum se întrepătrunde rolul bisericii cu cel al școlii creștine? Cum trebuie să se distingă?
9. În Australia există două mari organizații ale școlilor creștine. Prima este Uniunea Națională a Școlilor Creștine Controlate de Părinți. Aceste școli sunt conduse de organizații interconfesionale ale părinților. Multe dintre școlile celui de-al doilea grup, Comunitatea Școlilor Creștine, sunt conduse de biserici individuale. Discutați avantajele și dezavantajele fiecărui tip de structură școlară. Cum

poate o școală să fie școala unei „comunități creștine” și totuși să fie condusă de o anumită biserică?

NOTE

¹ Neil Postman, *Teaching as a Conserving Activity* (New York: Delacorte Press, 1979).

² *Westminster Shorter Catechism*, Question and Answer #1.

³ Thomas H. Groome, *Christian Religious Education* (San Francisco: Harper and Row, 1980), pag. 21.

⁴ Herman Ridderbos, *The Coming of the Kingdom* (Phillipsburg, N.J.: Presbyterian and Reformed, 1962), pag. 23.

⁵ *Ibid.*, pag. 326-327.

⁶ Gândirea lui Albert E. Greene, Jr. mi-a influențat concepția cu privire la scopuri. Vezi, de exemplu, „Norms and Objectives for Christian Education”, Capitolul 4, ed. Geraldine Steensma și Harro Van Brummellen, din *Shaping School Curriculum: a Biblical View* (Terre Haute: Signal, 1977).

⁷ Această secțiune se bazează pe două cicluri de lecții dintr-o programă înregistrată în indexul Societății Școlilor Creștine din Columbia Britanică, și folosită în aceste școli. Acestea sunt N 66604, *Grade 4 Native Study Unit* de Wilma Hettinga et al., și NJ 66607, *The Sechelt Indians*, de Judy Newland.

⁸ Ranaghan, M. și New, A., *The Genesis Education Report* (Calgary: The Thomas J. Ranaghan Foundation, 1985), pag. 69.

Capitolul 2

A PREDĂ ÎN MOD CREȘTIN

Domnișoara Spark se consideră o artistă. Ea crede că munca de dascăl seamănă cu pictarea unui tablou sau cu dirijarea unei orchestre. „Copiii nu sunt niște mașini pe care le poți programa”, spune ea. „Eu folosesc mai degrabă măiestria artistică, drama și surpriza. Îmi planific lecțiile cu grijă așa încât, pe cât posibil, învățarea elevilor mei să fie pătrunsă de emoție. Doresc ca ei să aibă motivații, să cerceteze, să-și imagineze, să fie creativi. Cel puțin o dată pe zi încerc să fac ceva special care să scoată la iveală partea estetică a muncii de dascăl. Doresc ca elevii mei să aprecieze frumusețea din jurul lor, nu doar frumusețea fizică, ci, de asemenea, cum putem noi ca oameni să *structurăm* situațiile din punct de vedere estetic”.

În timp ce predă un ciclu de lecții despre vreme și climă, sala de clasă a domnișoarei Spark devine o simfonie de postere colorate și alte asemenea lucrări făcute de elevi. Domnișoara Spark le arată casete video cu cicloane, vifornițe și furtuni. Elevii explică modul cum diferitele tipuri de vreme îi afectează pe oamenii din localitatea lor și din diferite părți ale lumii. În caietele lor ei schițează tipuri de nori pe care îi observă în primele două săptămâni ale ciclului de lecții. La sfârșitul ciclului de lecții, elevii aplică ceea ce au învățat alcătuind o casetă video care prezintă buletine meteorologice. Domnișoara Spark privește munca de predare ca pe o *artă*.¹

Domnișoara Sharp, dimpotrivă, încearcă să fie o maestră a tehnicii. Ea își structurează lecțiile cu foarte multă grijă, fixându-și dinainte obiectivele specifice. Ea parcurge materia într-un ritm rapid, dar cu

noi trebuie să ne transformăm prin înnoirea minții noastre (Romani, 12:1,2). Educatorii radicali cred că putem realiza o adevărată utopie prin distrugerea sistemului prezent, însă ei nu reușesc să arate care sunt normele ce ar trebui să guverneze învățământul după o astfel de revoluție.⁶

Postman a fost destul de cinstit să recunoască faptul că, deși optica sa reflecta unele neajunsuri ale învățământului din vremea sa, ea nu funcționa. După zece ani el a scris că munca de predare ar trebui privită ca o activitate care *conservă*.⁷ Cu alte cuvinte, predarea trebuie să conserve acele lucruri valoroase pe care societatea noastră le dă în general la o parte. De exemplu, noi trebuie să punem accentul pe citit într-o epocă ce promovează imaginile vizuale. Noi trebuie să avem un cod vestimentar bine definit, în vreme ce adolescenții pun accentul pe lipsa de formalitate. Și trebuie să fim serioși și să „săpăm adânc”, în vreme ce societatea noastră se angajează în abordări superficiale. Deși aceste exemple își au meritul lor, optica lui Postman nu spune nimic despre o direcție pozitivă a educației. Ea nu ne ajută să determinăm ce lucruri trebuie conservate și nici cum să realizăm scopurile pozitive.

Kieran Egan folosește o altă comparație: el vede învățarea ca pe o povestire.⁸ Piaget, spune el, a privit într-un mod prea limitat la deprinderile cognitive, raționale pentru ca teoriile sale să fie utile în aplicarea la clasă. Copiii înțeleg profund noțiunile abstracte la o vârstă foarte fragedă, susține Egan, mai ales cele pe care el le numește *contrarii binare* (de exemplu: binele și răul, curajul și teamna). De aceea, continuă el, noi trebuie să declanșăm o stare de conflict sau tensiune dramatică la începutul *fiecărei* serii sau set de lecții. Într-adevăr copiii *pot* trata cu succes temele importante din Biblie sau alte istorisiri, chiar dacă nu la un nivel pur analitic. Ei se gândesc la temele istorisirilor într-un context de intenții și emoții umane deseori într-un mod creativ și spontan. Dar să etichetezi întreaga învățare drept povestire devine un lucru unilateral și artificial. Isus a văzut valoarea folosirii povestirilor și a pildelor în învățătura Sa, dar El a învățat și prin modelare, demonstrare și transmiterea directă a principiilor. Această abordare, ca și celelalte, conține unele aspecte utile, dar nu reușește să dea o imagine completă a predării.

Predarea ca act religios

O abordare care este mai comprehensivă și mai utilă decât cele anterioare este *predarea ca act religios* (ce implică măiestrie, trudă,

devotament - n.trad.). Aceasta este o adaptare a teoriei dezvoltate de Alan Tom în cartea sa *Teaching as a Moral Craft*.⁹ Profesorii sunt maeștri, spune Tom, în măsura în care folosesc în predarea lor metode perseverente, chibzuite și abile. Unele persoane au o mai mare predilecție pentru predare decât altele. Însă, toți viitorii profesori beneficiază de faptul că și-au însușit tehnici de predare și metode eficiente de structurare a lecției. Dar acestea nu se învață doar prin ascultare și reformulare. Ca orice artă, ele trebuie practicate într-un cadru real - sala de clasă.

Profesorii care devin maeștri artizani sunt cei care continuă să procedeze astfel în mod perseverent și cu pricepere. Ei analizează sistematic modul lor de predare și efectele acestuia, învățând permanent din practică. Ei își folosesc experiența pentru a lua decizii optime cu privire la munca lor de predare de zi cu zi. Treptat ei își conturează un repertoriu de metode variate de predare. Ei își arată măiestria folosind intuitiv unele metode, dar întotdeauna continuând să caute moduri de a-și dezvolta îndemânarea și abilitatea. Ei folosesc în mod conștient o abordare deliberată a predării, având curajul să fie autocritici atunci când reacționează la ceea ce percep și își revizuiesc, în funcție de aceasta, modul de predare.

Profesorul ca tehnician științific a fost promovat de cei care au încercat să construiască în 1970 programa învățării „fără profesor” și de propunătorii materialului învățării programate. Însă, a fi un profesor maestru implică mai multă responsabilitate și înțelegere decât a fi un tehnician, care se limitează la a urma niște reguli și formule. Pe de altă parte, profesorii maeștri trebuie să fie mai orientați spre obiective și mai conștienți de competența necesară profesorului și elevului decât sunt profesorii artiști. O afirmație ca aceea că profesorii buni sunt născuți și nu făcuți nu reușește să recunoască faptul că, pentru a-și atinge scopurile lor, profesorii trebuie să fie niște profesori maeștri reflexivi, conștiincioși, perseverenți și talentați.

Însă a fi un maestru nu este destul. Tâmplarii pot să fie maeștri specialiști, construind cu îndemânare după planuri proiectate de altcineva. Aspectul moral și religios al muncii lor se limitează la a face bine o treabă cinstită. Însă, în predare, dascălul este cel care își trasează singur direcția și aceasta influențează viața copiilor. El determină modul în care ei văd viața și acționează pe baza a ceea ce ei consideră important. El ajută la formarea personalității lor. El este cel care stabilește cadrul pentru relațiile umane din clasă. El decide nu numai *care este*, dar și *cum* va fi predat conținutul. El face toate acestea pe baza

propriilor sale convingeri (explicite și implicite) despre ceea ce consideră că are valoare în viață. Fie că este creștin, fie că nu, el are anumite convingeri esențiale care stau la baza concepției sale despre lume, la baza moralei și a predării sale la clasă. Dacă definim religia, în sensul ei larg, drept un sistem de convingeri susținute cu ardoare, care îndrumă practica, munca de predare este o lucrare *religioasă*. În consecință, activitatea de predare poate fi considerată a fi un *act religios*.

Biblia însăși exprimă clar faptul că învățarea altora este un act religios. Scriptura discută deseori conceptul de învățare a altora în unul din două contexte. Primul - munca de predare trebuie să conducă la umblarea pe căile lui Dumnezeu sau la „cum trebuie să mergi” (de exemplu, Deuteronomul, 11:19; 1 Samuel, 12:23; Psalmul 32:8). Al doilea - munca de predare trebuie să arate înspre lucrările minunate ale lui Dumnezeu (de exemplu, Psalmii 71:17; 78:4; și „Psalmii didactici” 104-106). În ambele cazuri noi îi învățăm pe copii legea lui Dumnezeu, legea Lui de viață, fie că este minunata lege fizică ce susține viața, lege înscrisă în creația lui Dumnezeu (Psalmul 19:1-4), fie că sunt legile Sale care aruncă lumină asupra activităților ce implică relațiile umane (Psalmul 19:7-11).

Lucrarea preoțească a predării

Obiectivul religios al activității de predare devine clar când noi recunoaștem faptul că învățătura creștină este o chemare sau o lucrare care are scopul de a-i pregăti pe elevi pentru activitatea de slujire (Efeseni, 4:12-1). Ca dascăli, lucrați pentru a răspunde la această chemare din toată inima ca și când lucrați pentru Domnul, nu doar pentru bordul școlii sau chiar pentru copii (Coloseni, 3:23). Sunteți aleși să fiți o preoție împărătească și sfântă, care proclamă laudele lui Dumnezeu (1 Petru, 2:3). Însă vă exercitați autoritatea primită de la Dumnezeu ca pe o „cinstă” a chemării voastre doar în măsura în care posedăți și continuați să vă aprofundați cunoștințele pedagogice. O astfel de cunoaștere se dezvoltă ca rezultat al studierii Scripturii, al citirii și al discuțiilor despre teme educaționale și, în special, al predării într-un mod perceptiv și reflectiv. În 1 Petru, 2:9 se spune clar că profesorii, ca toți credincioșii, sunt chemați să fie *preoți*. În această calitate, încurajați cu dragoste și grijă clasele dumneavoastră în activitatea de învățare. Acceptați-i pe toți copiii așa cum sunt ei (aceasta nu înseamnă să le iertați întotdeauna ceea ce fac!). Rugați-vă și încercați să vindecați relațiile distruse. Propria voastră pocăință și predare lui

A PREDĂ ÎN MOD CREȘTIN

Isus Cristos vă va ajuta să puteți media în situațiile distruse. Ascultați-i cu atenția pe elevii implicați și confrunțați-i pentru a aduce vindecarea. Dascălii și elevii se pot confrunta cu perioade de tensiune și frustrare înainte ca Dumnezeu să le dea biruință asupra păcatului. Uneori poate că va trebui să vă mărturișiți în fața clasei propriile voastre greșeli, să cereți iertare și să-i iertați pe cei care v-au ofensat. Ca preoți, sunteți ambasadori ai lui Cristos. Experimentați și demonstrați dragostea Sa reconciliantă!¹⁰

Observați că Petru vorbește despre o preoție *împărătească*. În Scriptură trebuia ca împărații să domnească cu înțelepciune, în dreptate, cinst și neprihănire (Proverbe, 29:14; Ieremia, 23:5; Isaia, 9:7), să administreze, adică să conducă lucrurile în așa fel, încât să-și slujească poporul cu altruism. Mai mult, trebuia ca ei să „mărturisească despre adevăr” (Ioan 18:37). De aceea în clasă dascălul trebuie să creeze structuri care să-i ajute pe copii să-și îndeplinească menirea de elevi într-un mod plin de dragoste, cinst și drept (vezi Capitolul 4).

O altă datorie „împărătească” importantă a dascălilor este de a-și planifica o programă care să „mărturisească despre adevăr” și „să proclame laudele lui Dumnezeu”. Căutați să le predați elevilor teme care îi ajută să crească în înțelegerea lumii lui Dumnezeu și a locului lor în ea. Materialul ales îi ajută pe elevi să devină „ascultători și împlinitori” ai Cuvântului în situația lor? Experimentează ei relația dintre noțiunile și deprinderile acumulate și situațiile reale de viață? Sunt interpretările creștine echilibrate și drepte? Contribuie metodele folosite la înțelegerea elevilor și la formarea personalității lor? Capitolele 5, 6 și 7 discută cum se pot aplica asemenea responsabilități în planificare.

În final Petru adaugă că preoția noastră este o preoție *sfântă* (1 Petru, 2:5). Oamenii lui Dumnezeu sunt chemați să fie oameni sfinți, despărțiți de răutățile lumii. Și totuși Dumnezeu îi așază pe dascăli și pe elevi în mijlocul lumii pentru a fi agenți ai vindecării într-o lume distrusă. Încurajați-i pe elevi să-și predea inimile Domnului. Fiți model de pietate biblică. Dați dovadă în propria voastră viață că doriți să ascultați Cuvântul lui Dumnezeu și să aduceți îngrijorările voastre înaintea Tatălui. Puneți elevii în contact permanent cu Biblia și încurajați-i să cerceteze Scripturile și să le aplice la situațiile de zi cu zi. Arătați-le cum Dumnezeu Însuși se îngrijește de problemele mărunte ale vieții cotidiene. Procedați cu copii voștri cu o atitudine plină de dragoste și așteptați același lucru de la ei. În acest mod semănați sămânța unei vieți sfinte. Puteți lăsa apoi ca Duhul Sfânt să crească această sămânță

și să-i conducă pe copii la o viață sfântă.

Însușirile personale ale dascălului creștin

Dascălii creștini sunt chemați să-i îndrume pe tineri în cunoașterea și discernerea care duce la slujirea lui Dumnezeu și a aproapelui. Pavel spune că în Cristos sunt ascunse toate comorile înțelepciunii și ale cunoașterii. El adaugă că trebuie să ne ferim de învățăturile și filosofiele înșelătoare, care se bazează pe tradițiile umane (Coloseni 2:3-8). Să lăsăm, în schimb ca „Cuvântul lui Cristos să locuiască din belșug” în noi „în toată înțelepciunea” când îi învățăm și-i sfătuim pe alții (Coloseni, 3:16).

Un obstacol pe care profesorii creștini trebuie să-l depășească este influența penetrantă a societății laice asupra lor înșiși, precum și asupra elevilor. Isus ne avertizează asupra marelui risc de a-i duce pe copii în rătăcire (Luca, 17:2). Dascălii trebuie să-i îndrume în cunoașterea adevărului. Aceasta înseamnă că trebuie să căutați care este voia lui Dumnezeu cu privire la conținutul pe care îl predați și cum urmează să-l predați. Dacă îi învățați pe elevi că aplicarea metodei științifice poate rezolva problemele omenirii, sau dacă limba voastră „acidă” distruge conceptele despre sine ale elevilor, atunci îi duceți în rătăcire. Dacă nu le spuneți nimic despre umanismul superficial al manualelor pe care le folosiți sau nu reușiți să aplicați disciplina necesară, atunci îi duceți tot atât de mult în rătăcire.

Dar Dumnezeu îi binecuvântează pe dascălii care își folosesc mandatul pentru a-i încuraja pe copii. El i-a dat în grija lor pentru a deveni ucenici ai Lui. Învățătorii și profesorii sunt chemați să-i ajute pe elevi să-și dezvolte cunoașterea necesară pentru a-L sluji pe Dumnezeu în societate, în toate aspectele vieții lor. Munca de dascăl este o profesiune responsabilă care îți aduce mulțumire și răsplată, dar, așa cum arată Iacov, este și una potențial periculoasă (Iacov, 3:1).

Pentru a-i conduce pe copii în cunoașterea adevărului, dascălii trebuie mai întâi să fie ei personal consacrați lui Isus Cristos. Devenirea unor oameni noi în Cristos ne schimbă și perspectiva și scopul vieții. Noi suntem salvați din păcat pentru a ne consacra să-I slujim lui Dumnezeu și elevilor noștri în și prin munca noastră de dascăli. Noi ne vedem autoritatea ca o autoritate pusă în slujba altora. Noi căutăm îndrumarea Lui în îndrumarea pe care o facem elevilor.¹¹ Propria noastră dedicare față de Isus Cristos este baza învățării elevilor noștri cum să umble în căile lui Dumnezeu și să-și găsească plăcerea în a-I fi

A PREDĂ ÎN MOD CREȘTIN

credincioși Lui. Modelarea unui mod de viață creștin este eficientă numai dacă noi înșine îi suntem consacrați și arătăm aceasta în felul în care ne ocupăm de elevii noștri.

Dedicarea noastră lui Isus Cristos ne duce la umplerea cu Duhul Sfânt. Umplerea cu Duhul poate avea loc spontan, așa cum a fost cazul lui Pavel, sau poate fi un proces gradat care are loc prin rugăciune, cercetarea Scripturilor, închinare și slujire. În ambele cazuri Duhul Sfânt produce roade în viața noastră atât în afara clasei, cât și în clasă, calități pe care Scriptura le numește roada Duhului: dragostea, bucuria, pacea, răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credincioșia, stăpânirea de sine și umblarea în adevăr (Galateni, 5:22-23; Ioan, 14:16-17). Duhul ne dă putere să predăm cu înțelepciune și responsabilitate.

Observați că *dragostea* este menționată prima. Dragostea este trăsătura caracteristică de bază pe care trebuie să o aibă toți dascălii. Dragostea biblică nu este un sentimentalism fad. Dragostea de care vorbește Biblia caută să-i înțeleagă pe elevi și să facă ceea ce este cel mai bine pentru ei. Aceasta cere înțelegere și răbdare, dar și acțiune fermă. Adevărata dragoste este plină de înțelegere, dar pretinde ascultare. Noi încercăm să vedem situațiile prin ochii elevilor noștri, descoperindu-le motivele. Noi nu privim copiii doar ca pe obiecte ale instruirii noastre, ci ca imagini ale lui Dumnezeu, având propriile lor caracteristici, calități, defecte, nevoi pedagogice și psihologice. O astfel de cunoaștere a lor ne ajută să-i conducem pe drumul pe care trebuie să meargă.

De exemplu, noi îi creștem cu dragoste când îi ajutăm, plini de răbdare, să țină creionul în mână sau când îi învățăm să aștepte să le vină rândul la un joc organizat cu copiii, dar dăm dovadă de lipsă de dragoste atunci când pedepsim un elev pentru că nu are o bună coordonare motorie necesară scrierii îngrijite sau când evaluăm elevul doar pentru că ni se conformează, fără să analizăm dacă forma exterioară reflectă adevărata sa atitudine interioară.¹²

Dascălii creștini trebuie, de asemenea, să *modeleze* dragostea creștină și roadele Duhului. Copiii vorbesc așa cum le vorbesc cei care le sunt modele, dar mai ales fac ceea ce fac aceștia.¹³ Dascălii au o influență formativă asupra copiilor. Când îi întrebi pe studenți ce dascăli au admirat ei cel mai mult și de ce, aceștia îi numesc întotdeauna pe cei care i-au influențat în mod personal: cei cărora le-a păsat de elevii lor, cei care i-au inspirat prin dragostea lor de oameni și de carte, cei care au fost cinstiți, cei care au renunțat la sine pentru a le fi de folos. Astfel de însușiri personale au efecte de mai mare durată decât conținutul predat. Cercetările arată că oamenii tind să adopte convingerile și valorile unei comunități în care găsesc

dragoste și acceptare.¹⁴ Se poate întâmpla ca copiii să întâlnească și modele negative, de exemplu de egoism și violență în celelalte aspecte ale vieții lor, precum și la televizor. Dar, prin harul lui Dumnezeu, școala și dascălii pot încă avea influențe pozitive dând dovadă că sunt modele de oameni care au roada Duhului, dar numai dacă dragostea stă la baza practicilor școlii.

Noi toți greșim ca profesori și nu trebuie să le ascundem elevilor noștri acest lucru. Însă ei trebuie să vadă că noi lășăm cu umilință și rugăciune ca Duhul Sfânt să ne conducă viața în deciziile pe care le luăm zilnic în activitatea noastră la clasă.

Tonul predării

Îmi este și acum vie amintirea primei mele experiențe din școala elementară. Deoarece, la terminarea grădiniței, deprinderile mele de citit și socotit erau la nivelul clasei a II-a, am fost trimis direct în clasa a II-a a domnișoarei Sweet. Domnișoara Sweet n-a fost de acord. Când mama m-a dus la școală, primele cuvinte pe care le-am auzit de la ea au fost: „Este imposibil ca băieții cu așa un cap mare să învețe bine”. Am simțit că era pornită să-și dovedească punctul de vedere. Chiar din prima zi de școală m-a forțat să-mi schimb modul de a scrie, să nu mai scriu cu mâna stângă, ci cu mâna dreaptă. I-am stârmit mânia și m-am temut de ea când lipsa de coordonare a mâinii mele drepte a avut drept rezultat un scris atât de urât, încât i s-a părut lipsit de orice scuză și atunci când am comis „păcatul de neiertat” de face ca o mare pată de cerneală să-mi apară pe foaia de caiet. Antipatia mea pentru domnișoara Sweet nu s-a diminuat; am rămas dușmani tot timpul anului. Găseam ironic faptul că numele îi era Sweet (fără să cunosc atunci cuvântul!). Deseori priveam afară pe geam sperând că îl voi vedea pe Isus venind pe norii cerului chiar atunci și acolo. În general eram un elev bun. Pentru copiii mai puțin dotați clasa domnișoarei Sweet trebuie să fi fost o experiență și mai tristă.

Îmi amintesc, de asemenea, foarte bine de profesoara mea din clasa a VI-a, domnișoara Milligan. Ca emigrant recent, care nu cunoașteam engleza, am fost confruntat pentru prima dată în viața mea cu teme cărora nu le puteam face față. La un test de ortografie, dat după trei sau patru săptămâni de la începerea anului școlar, am copiat. Domnișoara Milligan m-a văzut. N-a spus nimic, dar în pauză, când mă pregăteam să ies, m-a chemat și m-a întrebat dacă am ceva de spus. Am încercat să mă disculp într-o engleză stălcită. N-a mers; n-ar fi mers în nici o limbă. Am văzut-o doar tristă, pătrunzându-mă cu privirea ochilor ei cenușii, fără să mă acuze,

ci doar profund dezamăgită. Am simțit că am supărat-o foarte tare pe domnișoara Milligan. Ea m-a iubit, m-a încurajat, m-a provocat, m-a sprijinit - iar eu am înșelat-o. Tăcerea care s-a așternut între noi spunea multe. Rezultatul a fost mult mai groaznic decât dacă aș fi primit o notă mică la testul de ortografie. După o vreme m-a întrebat doar: „Nu se va mai întâmpla așa ceva niciodată, nu-i așa?” Am dat din cap, stăpânindu-mi cu greu lacrimile. Domnișoara Milligan și-a câștigat astfel un elev care s-a străduit cu tenacitate să-i arate că orice s-ar întâmpla, el n-o va mai dezamăgi niciodată.

Fiecare clasă are o stare de spirit, o anumită atmosferă care formează cadrul învățării. Tonul bun este sensibil, subtil și totuși foarte important. Atmosfera clasei este dată de modul în care profesorii sunt prezenți pentru elevi și de modul în care elevii sunt prezenți pentru profesori.¹⁵ Domnișoara Sweet le-a arătat elevilor că ea dorea să-i treacă pe toți la fel prin sistemul de învățământ, cu cât mai puțină bătaie de cap din partea ei. Vai de cei care nu se conformau tiparului pe care ea îl prevăzuse! Pe de altă parte, tonul clasei domnișoarei Milligan era unul de dragoste și compasiune, unde elevii se simțeau în siguranță și doreau să învețe împreună, fiind motivați personal să lupte pentru excelență. Poate că explicațiile domnișoarei Sweet erau mai clare decât cele ale domnișoarei Milligan și că elevii ei aveau note mai mari la testele de verificare a deprinderilor de bază, dar elevii domnișoarei Milligan au învățat mult mai mult despre cum să ducă o viață de copii ai luminii (Efeseni, 4). Ei au dobândit o atitudine mult mai creștină față de învățătură. Au experimentat ce înseamnă să trăiești ca un colectiv creștin. Ambele profesoare erau creștine. E trist să spunem că domnișoara Sweet era profesoară într-o școală creștină, iar domnișoara Milligan într-o școală publică.

Atmosfera unei clase poate deveni foarte ușor, amenințătoare, plină de tensiune. Se poate ca dascălii să nu înțeleagă ce anume îi motivează pe copii. Faptul că nu reușesc să-i cunoască personal poate crea neînțelegeri și apatie. Fără intenție, sau poate conștienți de aceasta, ei pot fi, fără să fie nevoie, impersonali, ironici sau severi cu elevii lor. Elevii, la rândul lor, încep să aibă un sentiment de teamă sau de reținere. De asemenea, se poate ca dascălii să fie prea pretențioși, sau să nu le pretindă suficient elevilor. Dacă au pretenții prea mari, atunci se instalează frustrarea sau resemnarea. Copiii încep să dea dovadă de antipatie față de profesor, atitudine care se manifestă în probleme de comportare și fricțiuni. Dacă dascălii nu sunt suficient de pretențioși, copiii își exprimă plictiseala prin faptul că încep să șușotească, să facă gălăgie și prostii. Dascălii trebuie să se analizeze frecvent și să ia o atitudine, să facă schimbări dacă își dau seama că au

pretenții nerealiste de la elevi.

În multe clase se instalează o atmosferă care încurajează acceptarea și siguranța. Aici dascălii îi înțeleg pe elevii lor și-i tratează ca persoane care au propriile lor sentimente, convingeri, interese și scopuri. Acești dascăli recunosc că ei sunt acolo pentru elevi. Ei încercă să înțeleagă motivele comportamentului elevilor lor, mai ales când lucrurile merg rău. Ei încearcă să vadă cum privesc elevii lor lucrurile. Ascultă și răspund, primesc mesaje înainte de a transmite mesaje. Ei comunică cu elevii lor la nivelul acestora, le întăresc încrederea în sine, lăsându-i să-și exprime gândurile și sentimentele. Ei acordă tuturor copiilor atenție și recunoaștere personală în fiecare zi, acceptă că elevii nu reușesc întotdeauna să facă față noilor provocări și-i lasă să învețe din eșecul lor. Ei nu pretind ca elevii să facă lucruri pentru care nu sunt pregătiți și încurajează toate eforturile pozitive.

Dascălii și elevii au responsabilități unii față de alții. Dascălii au datoria de a-i îndruma pe elevi și joacă un mare rol în instalarea atmosferei în clasă. Elevii trebuie să se lase îndrumați de dascălii lor și să-i urmeze. Atât unii cât și ceilalți răspund în fața lui Dumnezeu pentru îndeplinirea rolurilor lor. Atitudinea de sprijin reciproc este condiția de bază necesară pentru stabilirea unei atmosfere sănătoase în clasă.

*Îndrumarea elevilor prin structurare sau organizare, predare și formare de priceperi și deprinderi*¹⁶

Predarea ca act de măiestrie creștină religioasă implică mult mai multe lucruri. Putem fi dedicați slujirii lui Isus Cristos, plini de Duh, de dragoste, adevăr și cunoștințe, putem lua decizii responsabile și crea o atmosferă pozitivă și totuși se poate să nu fim profesori buni. Cunoaștem cu toții persoane, inclusiv pastori, care Îl slujesc pe Domnul și comunitatea creștină în mod remarcabil, dar care nu pot să-i învețe pe copii în mod eficient. Profesia de dascăl cere și alte competențe care se pot clasifica în: *îndrumare, predare, structurare și formare de priceperi și deprinderi*. (Fig. 2.1)

Bordul școlii le acordă învățătorilor și profesorilor autoritatea *legală* de a-și îndruma clasele. Aceștia se pot, de asemenea, baza pe o autoritate *tradițională*, căci majoritatea părinților le transmit copiilor lor respectul pe care ei înșiși îl au față de dascăli. Însă, dacă autoritatea dascălilor se bazează doar pe o numire formală sau pe tradiție, ea se poate menține doar prin autoritarism. Aceasta duce inevitabil la luptă pentru putere între dascăli și elevi, care aduce daune mediului de învățare. Dascălii trebuie să-și câștige și o autoritate *personală*. Autoritatea personală rezultă din cunoașterea și capacitatea profesorilor de a-i îndruma pe elevi, de a le prezenta un

conținut, de a-și structura lecția și de a-i ajuta pe elevi să-și poată dezvolta și aplica aptitudinile. Practicarea adecvată a acestor patru aspecte interrelaționate va permite ca activitatea de predare să aibă loc într-un mod autoritar personal (Marcu, 1:22; Luca, 4:32).

Pentru a-și câștiga autoritatea personală în sens biblic, dascălii trebuie mai întâi să asigure o structurare sau organizare a activității la clasă care să le permită elevilor să experimenteze ce înseamnă trăirea unei concepții de viață creștine. Structurarea activităților la clasă trebuie să fie pătrunsă de dragoste, cinste și dreptate. Fără acestea, predarea afectează mintea, dar nu și inima elevilor, și este relativ inefficientă în îndrumarea elevilor pentru a deveni oameni care înțeleg și fac voia Domnului. Capitolele 3 și 4 sugerează cum pot dascălii să creeze un cadru responsabil, pedagogic și biblic, când își structurează activitățile la clasă.

Eșecul în asigurarea unor astfel de structuri a fost motivul falimentului multor școli creștine. Poate că dascălii din asemenea școli predau conținutul dintr-o perspectivă creștină, dar ei își zădărnicesc intențiile prin faptul că nu creează colective creștine de învățare în activitatea lor de dascăli. În consecință, cunoașterea intelectuală de către elevi a principiilor creștine are prea puțin efect, sau deloc, asupra vieții lor personale. În unele cazuri experiența din școala creștină le-a produs elevilor multă amărăciune.

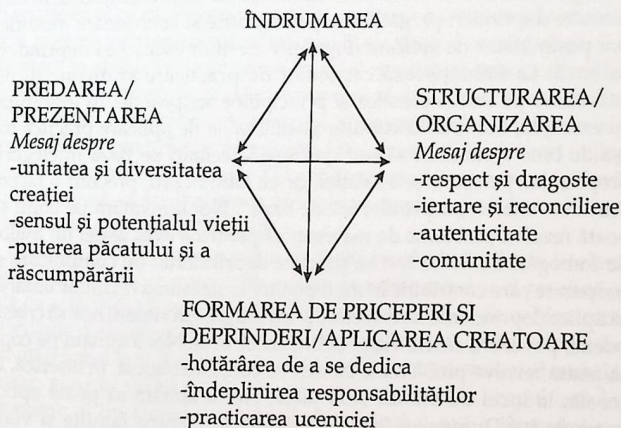

Fig. 2.1. COMPONENTELE ÎNVĂȚĂRII CREȘTINE

Îndrumarea eficientă prin autoritate personală cere ca profesorul să *predea (sau să prezinte)* baza, conturul și implicațiile viziunii creștine despre viață. Dascălii creștini sunt profeți prin faptul că învățătura pe care o dau proclamă lucrarea mâinilor lui Dumnezeu în creație, efectele păcatului și posibilitățile de reconciliere și restaurare (Luca, 1:76-79). Aceasta cere ca ei să cunoască temeinic ceea ce predau, să aibă capacitatea de a interpreta autentic aceste cunoștințe și darul de a comunica eficient. Prezentarea necesită mai mult decât a le spune sau a le citi elevilor ceva. Dascălii trebuie să prezinte și să explice materialul punându-i pe copii să descopere cunoștințele și să le reformuleze ei înșiși. Uneori elevii fac „descoperiri” pentru ei înșiși sau pentru clasă. Descoperirea îi face pe copii să-și găsească plăcere în creația lui Dumnezeu, precum și să sufere pentru efectele păcatului în lumea noastră. Privită astfel, predarea materialului pretinde mult mai mult decât transmiterea unor informații factice. Copiii trebuie să evalueze cunoștințele, să se gândească în mod critic la ele, să rezolve problemele cu ajutorul lor și să-și formeze conștient un sistem de valori ca atare.

În fine, dascălii trebuie să-i ajute pe elevi să-și *formeze priceperi și deprinderi* ca să-și pună în aplicare aptitudinile sau talentele în slujirea lui Dumnezeu prin slujirea semenilor. Posibilitatea de aplicare este o consecință naturală a unei structurări și prezentări eficiente (și se suprapune acestora). Ea începe în grădiniță când, de exemplu, se învață anumite deprinderi pregătitoare pentru citire și coordonare motorie. Dar posibilitatea de aplicare depășește cu mult asemenea deprinderi de bază. Ea îmbrățișează capacități de practicare și dispoziții de dezvoltare pe baza normelor și principiilor scripturale. În grădiniță, de exemplu, noi le dăm copiilor posibilitatea de aplicare practică tot așa de bine ajutându-i să se raporteze la ceilalți pe baza înțelegerii propriei lor persoane și a relației lor cu Dumnezeu, precum o facem prin dezvoltarea „deprinderilor de bază”. Noi îi învățăm pe copii să poată rezolva probleme de matematică pentru a avea astfel un mijloc de îmbogățire a vieții lor; să practice deprinderile de comunicare și cooperare care contribuie în mod pozitiv la stabilirea relațiilor umane; să aplice deprinderile de cercetare și investigare în situații noi; să creeze poezii, povestiri, casete video și lucrări de artă. Noi îi ajutăm pe copii să poată rezolva problemele cu care se confruntă acasă, în biserică, în școală, la locul de muncă și la piață. Noi îi ajutăm să poată aplica normele lui Dumnezeu pentru moralitate, pentru familie și viața socială, pentru distracții și gospodărie.

Toate cele patru componente ale predării, îndrumarea, predarea,

structurarea și formarea de priceperi și deprinderi sunt strâns întrețesute. Oricare dintre ele le afectează pe celelalte. Structurarea și predarea noastră trebuie să-i ajute pe copii să dobândească priceperi și deprinderi pentru a le aplica în practică. La rândul lor, gradul și măsura deprinderilor lor de aplicare practică afectează în continuare structurarea materialului și predarea lui de către noi. În tot acest timp noi îi determinăm pe copii să devină ei înșiși responsabili pentru propriile lor deprinderi practice. Treptat, dar consecvent, încercăm să diminuăm structurarea și predarea materialului de către noi și îi încurajăm pe elevi să răspundă ei înșiși de dezvoltarea propriilor lor deprinderi practice.

Un exemplu de îndrumare creștină prin structurare, predare și formare de priceperi și deprinderi¹⁷

Să privim la modul în care domnul Reid își îndrumă clasa a X-a în cadrul unui set de lecții despre muncă. Două texte biblice aflate deasupra tablei definesc tema: „Dacă slujește cineva, să slujească după puterea pe care i-o dă Dumnezeu, pentru ca în toate lucrurile să fie slăvit Dumnezeu prin Isus Cristos” și „Orice faceți, să faceți din toată inima, ca pentru Domnul, nu ca pentru oameni” (1 Petru, 4:11; Coloseni, 3:23). Ciclul de lecții ținut de domnul Reid pune accentul pe faptul că, în vreme ce păcatul distorsionează deseori sensul și rezultatele muncii, prin puterea de regenerare a Duhului Sfânt munca omului poate fi o chemare în slujba lui Dumnezeu. În mod specific, el vrea ca elevii lui să devină conștienți de aceste principii și să experimenteze atitudini față de muncă asemenea celor pe care le-a avut Cristos. Munca, crede domnul Reid, poate fi o împlinire plină de bucurie, și nu doar un mijloc de câștig și renume personal. El intenționează, de asemenea, ca elevii lui să înceapă să se gândească la alegerea unei profesii în care ei să poată lucra „ca pentru Domnul”.

Domnul Reid își începe ciclul de lecții căutând să afle de la elevi concepția lor despre muncă. Pe o folie de retroproiector el prezintă o listă cu activități zilnice care să-i ajute pe elevi să facă deosebire între activitățile distractive și muncă. El trage concluzia că ambele tipuri de activități pot să le facă plăcere, dar și să-i solicite emoțional, și că ambele trebuie puse în slujba lui Dumnezeu și a aproapelui: timpul este în întregime al lui Dumnezeu. Apoi el prezintă o axă a timpului cu momentele istorice importante, care îi ajută pe elevi să discearnă dezvoltarea și evoluția muncii de-a lungul istoriei. Apoi elevii își petrec

un timp pentru a cerceta și a se informa și scriu scurte compuneri despre o ocupație din trecut și despre una contemporană. Domnul Reid își structurează lecția punându-le la dispoziție liste cu ocupații din care ei selectează și alcătuiește o listă cu problemele care trebuie incluse în compunere. După aceea elevii își citesc compunerile în grupuri mici.

Domnul Reid alege două sau trei compuneri ca punct de plecare pentru analizarea modului în care tehnologia a schimbat locul de muncă în ultimii 50 de ani. Elevii completează un tabel indicând schimbări tehnologice trecute și posibile în viitor, în anumite domenii de muncă (de exemplu, în fabrici, birouri, în medicină și în agricultură) care se pot dovedi bune și dezirabile. Prima rubrică se poate completa cu toată clasa. Celelalte se completează în grupuri mici și apoi se prezintă întregii clase.

După aceea domnul Reid le cere elevilor să citească o serie de studii de caz din „Lucrul mâinilor noastre”. El face apoi o prezentare și susține o discuție despre sensul muncii. În ce măsură ne putem alege o ocupație datorită faptului că salarizarea este bună? Ținem noi cont de modul cum ne putem folosi și dezvolta abilitățile în cadrul diferitelor ocupații? În ce mod putem (sau nu reușim) să-L slujim pe Dumnezeu ca misionari, tâmplari, medici, avocați? De ce deseori munca pe bandă rulantă este o experiență paralizantă? Poate o astfel de muncă să aibă mai mult sens? Ar trebui ca scopul ultim al afacerilor să fie de a face bani, sau de a asigura un serviciu? Ca temă de casă domnul Reid le cere elevilor să caute în Biblie 20 de pasaje cuprinzând principii și atitudini pe care să le aplice la muncă.

Elevii țin un jurnal completând zilnic tabelul de la începutul acestui ciclu de lecții. Ei discută toate acestea în termenii timpului pe care îl petrec la „muncă”, incluzând munca școlară, munca la domiciliu și posibilități de muncă cu normă parțială. Care este motivația elevilor pentru aceste munci? Cu ce probleme s-au confruntat? Ce spun despre remunerare și relația pe care o are aceasta cu responsabilitatea?

Domnul Reid îi lasă pe elevii săi să reacționeze la ideea sa că toate persoanele, inclusiv adolescenții, au anumite daruri și de-aici răspunderea de a participa la „munca” de acasă, de la școală, din biserică și din comunitate. El le cere elevilor să completeze un tabel cu aptitudinile lor și cum le-ar putea folosi în diferite situații, precum și un inventar al intereselor lor. Elevii folosesc toate acestea pentru a face ca proiectul lor de a-și putea sluji comunitatea să fie parte integrantă a ciclului de lecții. Toți elevii trebuie să presteze un anumit număr de ore de muncă voluntară în îngrijirea bătrânilor de la azilul de bătrâni,

în activități de gospodărire locală, ș.a.m.d. Acestea sunt planificate pentru a valorifica pe cât posibil abilitățile și interesele elevilor. La sfârșitul lecției de slujire elevii scriu un scurt raport pe marginea ei. Ei includ în acest raport aprecieri despre ce înseamnă să lucrezi în situația respectivă.

Ca o concluzie, domnul Reid organizează trei activități concludente. Mai întâi elevii planifică în școala lor o zi anuală dedicată viitoarei profesii. În al doilea rând el discută problemele șomajului și ale lipsei de lucru în măsura în care acestea afectează tineretul. În final el rezumă tema ciclului de lecții cerându-le elevilor să analizeze pasajel biblice relevante pentru această temă, cum ar fi Proverbe, 31:10-31, Matei, 6:25-34 și Tit, 3:3-8.

Predarea responsabilă, condiție a cultivării responsabilității elevilor

Așa cum ați tras probabil concluzia din ultima secțiune, Domnul Reid este un profesor responsabil. Pe parcursul ciclului de lecții el dă dovadă de o abordare creștină a muncii. El își face planurile cu conștiințiozitate, având grijă ca lecțiile sale să aibă un obiectiv creștin clar. El se bucură de munca sa de profesor și arată un interes sincer față de ideile și progresul fiecărui elev. Pentru el munca de profesor este o artă pe care o perfecționează în mod constant. În fiecare oră el încearcă să folosească o metodă adecvată obiectivelor sale și să stimuleze gândirea elevilor. El structurează învățarea prin lecții bine planificate și variate. Nu pierde din vedere tema principală în timp ce îndrumă discuțiile cu clasa și în grup, precum și munca individuală. El nu „depozitează” doar informații în mințile elevilor, ci își planifică lecțiile și temele de casă în așa fel, încât să le dea elevilor posibilitatea să asimileze conceptele și să le aplice personal în mod conștient.

Domnul Reid își dă seama că nu reușește întotdeauna să-i capteze pe toți elevii. Uneori lecțiile sale sunt anoste. Dar el încearcă să fie receptiv și se gândește ce să facă pentru ca data viitoare situația să se îmbunătățească, deși recunoaște că unii factori îi scapă de sub control. Pentru domnul Reid actul religios al predării este o chemare plină de mulțumire în și prin care el slujește Domnului.

Domnul Reid dorește să-și ajute elevii să devină ucenici *responsabili* ai lui Isus Cristos. El îi conduce în cunoașterea adevărului, dar evită să-i forțeze să-l accepte. Îi îndrumă, dar nu-i încorsetează în cămașă de forță. El știe că nu poate *insista* ca ei să ia decizia de a se dedica Domnului pentru că în final aceasta este lucrarea Duhului Sfânt. El

orientează răspunsul elevilor, dar îi lasă pe aceștia să discute punctele de vedere opuse și să-și făurească propriile lor răspunsuri. Le asigură un cadru instructiv și disciplinat în care să poată lua decizii și să-și asume treptat tot mai multă responsabilitate. El le dă teme alternative permițându-le în mod regulat să aleagă una dintre ele și organizează activități responsabile în clasă și în școală (cum ar fi planificarea sărbătoririi pe școală a zilei viitoarei profesii). Domnul Reid îi consideră pe elevii săi răspunzători pentru alegerile și sarcinile lor. Celor puțini care dovedesc că nu pot fi responsabili domnul Reid le dă îndrumări stricte și precise.

Pentru domnul Reid munca de profesor este o artă, el caută metode noi și estetice de prezentare a lecțiilor. Ea este pentru el și o știință; el aplică unele din rezultatele cercetărilor în temele pe care le dă elevilor pentru a fi rezolvate într-un timp limită și are pretenții mari de la elevi. Folosește munca de predare pentru a distruge concepțiile laice despre lume și pentru a conserva și dezvolta o alternativă creștină. El vede cât de importante sunt în predare cultivarea, îndrumarea, modelarea, structurarea, predarea, deprinderile practice. Toate aceste elemente se întâlnesc în clasa domnului Reid într-un mod unic, potrivit personalității sale și naturii lecției sale. Pentru domnul Reid munca de profesor este un *act religios*.

TEME PENTRU DISCUȚII

1. Discutați punctele slabe și cele tari ale considerării muncii de profesor drept o artă, o știință, o activitate distructivă și o povestire.
2. În ce mod este utilă teoria că munca de profesor este un act religios? Este ea ca celelalte, în sensul că, atunci când este întinsă prea tare, are neajunsuri? Dacă da, în ce sens?
3. Dascălii sunt artizani religioși. Lucrarea lor, susține acest capitol, îi cheamă să fie o „preoție împărătească”. În ce mod este noțiunea de „preoție împărătească” relevantă când ne gândim la structurarea orelor? Dați câteva exemple specifice.
4. Dați exemple de situații în care profesorii pretind prea mult sau prea puțin de la elevii lor. Discutați urmările unor astfel de situații

pentru atmosfera din clasă și eficiența învățării. Cum pot dascălii să stabilească pretenții exigente, însă realiste?

5. Înșirați patru sau cinci elemente pe care le considerați esențiale pentru o atmosferă sănătoasă a predării și învățării. Comparați lista pe care ați alcătuit-o cu cele ale altor persoane. Cum influențează personalitatea și convingerile voastre despre școală această listă?
6. Alcătuiți o listă cu trăsăturile caracteristice ale unui profesor bun. Care dintre ele sunt esențiale? Care sunt dezirabile, dar nu esențiale? Care dintre caracteristicile personale pot submina eficiența profesorului?
7. Dați exemple de îndrumare, structurare, predare și aplicare practică ce a) promovează sau b) împiedică realizarea scopurilor școlii.
8. Faceți o listă cu modurile în care domnul Reid îndrumă, structurează, predă și îi ajută pe elevi să pună în practică cele învățate. Puteți sugera moduri de îmbunătățire a acestui ciclu de lecții? Unii profesori cred că acest ciclu de lecții nu este destul de „academic”. Sunteți de acord? De ce sunteți sau de ce nu sunteți de acord?
9. Alegeți două sau trei teme la diferite cicluri de clase. Dați pentru fiecare exemple arătând cum puteți să-i ajutați pe elevi să devină persoane *responsabile*.

NOTE

¹Vezi, de exemplu, Gilbert Highet, *The Art of Teaching* (New York: Random House, 1950) și Louis J. Rubin, *Artistry in Teaching* (New York: Random House, 1985).

²Vezi, de exemplu, Barak Rosenshine și Robert Stevens, „Teaching Functions”, ed. M.C. Wittrock, *Handbook of Research on Teaching*, ediția a treia (New York: Macmillan, 1986), și Madeline Hunter, „Knowing, Teaching, and Supervising”, în ed. P.L. Hosford, *Using What We Know About Teaching* (Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development, 1984).

³Alan R. Tom. *Teaching as a Moral Craft* (New York: Longman, 1984), pag. 131.

⁴Pam Robbins și Pat Wolfe, „Reflections on a Hunter-Based Staff Development Project”, în *Educational Leadership*, februarie 1987, pag. 56-61.

⁵Neil Postman și Charles Weingartner, *Teaching as a Subversive Activity* (New York: Delacorte, 1969).

⁶Harro Van Brummelen. „Challenges of Neo-Marxism to Education,” în *Christian*

Educators Journal, decembrie 1987 - ianuarie 1988, pag. 18-19; februarie - martie 1988, pag. 16-17; și aprilie - mai 1988, pag. 6-7.

⁷Neil Postman, *Teaching as a Conserving Activity* (New York: Delacorte, 1979).

⁸Kieran Egan, *Teaching as a Story Telling* (London, Ont.: Althouse, 1986).

⁹Tom, *Teaching as a Moral Craft*.

¹⁰Geraldine J. Steensma, *To Those Who Teach: Keys for Decision-Making* (Terre Haute, IN: Signal, 1971), pag. 31-33.

¹¹Bennie E. Goodwin II, *The Effective Christian Teacher: A Christian's Guide to Teaching* (Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1985), pag. 24.

¹²Steensma, *To Those Who Teach*, pag. 39-40.

¹³Nicholas Wolterstorff, *Educating for Responsible Action* (Grand Rapids: CSI and Eerdmans, 1980), pag. 57.

¹⁴*Ibid.*, pag. 60.

¹⁵Max van Manen, *The Tone of Teaching* (Richmond Hill, ON: Scholastics, 1986).
John Vanderhoek și-a adus un aport valoros la restul acestei secțiuni.

¹⁶John Van Dyk de la Dordt College a dezvoltat un model tridimensional de predare creștină constând din: îndrumare, predare (sau prezentare) și formare de deprinderi. Vezi seria sa de patru articole „Teaching Christianly: What Is It?” din *The Christian Educators Journal* 26:1, 2, 3, și 4 (1986-1987). Concepția lui Van Dyk de „formare de deprinderi” este deosebit de utilă. Cred că „îndrumarea” sa este mai generală decât celelalte două categorii și le cuprinde. Eu am adăugat „structurarea” ca pe o altă dimensiune.

¹⁷Acest exemplu se bazează pe ciclul de lecții „Work” al lui Harry Fritschy și Peter Reedyk din seria *Look Around* de la Society of Christian School's Curriculum Resource Bank (J64505, 1985).

Capitolul 3

UN MODEL DE ÎNVĂȚARE

Cu mulți ani în urmă, cel de-al doilea fiu al meu, Tim, economisise destui bani ca să poată cumpăra unul dintre cele mai bune computere personale disponibile. Atât Tim, cât și fiul meu mai mare, Glen, au învățat repede să-l programeze și să-l folosească. Glen a studiat manualul pagină cu pagină, aplicând cu grijă fiecare instrucțiune de lucru. Pas cu pas, el a învățat toate detaliile programării. Și în ziua de astăzi el continuă să analizeze deductiv problemele programării pentru munca sa de cercetare matematică.

Tim, pe de altă parte, l-a urmărit cu atenție pe cel care demonstra elementele de bază și funcționarea computerului. Acasă el a încercat doar să vadă ce se petrece dacă apasă pe diferite taste. A apelat la manual doar când se împotmolea și nu putea să-l găsească la telefon pe cel care-i vânduse computerul. A început imediat să programeze jocuri, dar, spre deosebire de Glen, n-a făcut acest lucru în mod deductiv, însă au existat o serie de noțiuni pe care le-a clarificat, le-a modificat și le-a extins în timp ce programa. Pentru că îi făcea plăcere să discute despre munca sa și să învețe din aceste discuții, el a obținut foarte ușor o slujbă cu jumătate de normă urmând să expună computere într-un mare magazin și să facă programe demonstrative colorate și eficiente.

Nu există două persoane care să învețe în același fel. Și tot cu privire la învățare, fiecare persoană are un dar de la Dumnezeu. Unul are un anumit dar, altul are un alt dar (Corinteni, 7:7). Unele persoane învață mai bine în mod deductiv, altele în mod inductiv. Unii învață mai bine

prin stimuli vizuali, alții prin stimuli auditivi/orali, iar alții prin stimuli cinetici. Unele persoane au nevoie să învețe lucrurile în situații concrete, altele reflectă în mod abstract. Unele persoane învață bine prin studiul individual, altele preferă să învețe din discuțiile care au loc într-un cadru social.

Modelul creștin de învățare trebuie să țină cont de deosebirile complexe dintre oameni și de facilitatea cu care ei învață. În loc să ne facem probleme datorită faptului că unii elevi nu învață bine printr-o metodă, mai bine am planifica învățarea în așa fel, încât să ținem cont de diferențele cu care ne-a creat Dumnezeu.

Acest capitol discută mai întâi ce ne spune Biblia și alte surse despre natura ființelor umane și implicațiile care decurg din aceasta la clasă. Apoi pune în discuție modul în care experiența și nivelul de dezvoltare al elevului afectează dezvoltarea lui la clasă. În final el prezintă un model de învățare care unește ceea ce știm despre diferitele tipuri de învățare și etapele învățării.

Elevii ca imagini responsabile ale lui Dumnezeu¹

Dumnezeu i-a creat pe toți oamenii, inclusiv pe elevi și pe dascăli, după chipul și asemănarea Sa (Genesa, 1:26-27; Iacov, 3:9). A fi imaginea lui Dumnezeu și a-L reflecta pe El în viața noastră nu este o opțiune pentru noi; noi suntem creați în acest mod. Noi facem aceasta folosindu-ne libertatea și aptitudinile noastre personale. Noi Îl onorăm pe Dumnezeu și reflectăm măreția Lui stăpânind peste lucrările mâinilor Sale într-un mod responsabil (Psalmul 8). Însă măsura în care noi ne exercităm chemarea de a fi imaginea lui Dumnezeu depinde de mai mulți factori. În primul rând, Îi suntem noi devotați din toată inima singurului Dumnezeu adevărat? Și apoi, cât Îi suntem de devotați și în ce măsură înțelegem mandatul cultural al lui Dumnezeu și marea noastră însărcinare (Genesa, 1:28; Matei, 28:18-20)? A trăi ca o imagine *fidelă* a Sa înseamnă mai întâi a privi la Dumnezeu când Îl slujim pe El și pe aproapele nostru. Noi trebuie să depindem de Dumnezeu, în El noi trăim, ne mișcăm și ne avem întreaga ființă (Faptele, 17:28).

Nu putem avea în viața noastră porțiuni „laice” și „spirituale” separate. Noi suntem chemați să-L slujim pe Dumnezeu în *tot* ceea ce facem cu o inimă neîmpărțită. Elevii sunt ființe holistice (întregi, unitare, armonioase - n.trad.); complete, a căror „inimă evlavioasă” guvernează toate dimensiunile vieții. Unii dascăli au absolutizat una sau alta dintre aceste dimensiuni, considerând-o egală cu „inima” noastră

„evlavioasă”. John Dewey, de exemplu, a făcut din dimensiunea socială obiectivul întregii noastre vieți. Pentru educatorul marxist, oamenii sunt, în primul rând, persoane fizice manipulabile. În toate aceste cazuri credința în Dumnezeu este înlocuită cu o religie laică.

Fig. 3-1. DIMENSIUNILE FIINȚELOR UMANE

Scriptura ne spune clar că oamenii au o „inimă evlavioasă” și nu una socială, economică sau fizică. „Inima” noastră „evlavioasă” guvernează toate dimensiunile vieții: morală, juridică, estetică, economică, socială, lingvistică, culturală, rațională, emoțională, fizică ș.a.m.d. Inima este izvorul vieții (Proverbe, 4:23). Credința în Dumnezeu duce la o unitate a inimii în tot ce facem. Credința și fapta noastră obedientă duc, de exemplu, la binecuvântarea lui Dumnezeu în comerț și agricultură (Ieremia, 32:38-44). O falsă „inimă evlavioasă”, pe de altă parte, este o inimă înșelată, care nu înțelege sau nu are adevărata cunoaștere (Isaia, 43:19-20).

Scolile pun accentul pe o creștere explicită într-o serie de dimensiuni

identificabile (deși inseparabile) ale vieții umane. Acestea includ, de exemplu, dimensiunea rațională, culturală și lingvistică. Însă trebuie să ne amintim două lucruri: în primul rând că toate dimensiunile vieții noastre sunt conduse de „inima” noastră „evlavioasă”. Dacă elevii nu împărtășesc dedicarea și convingerea noastră creștină, ei pot să respingă și imperativele noastre morale, modul în care noi privim problemele economice sau normele de comunicare pe care vrem ca ei să le respecte. Dacă ei nu împărtășesc concepția noastră cu privire la o problemă, pentru că ei cred părerea contrară a părinților lor, aceasta va afecta modul în care ei ne privesc pe noi ca profesori și atunci ei pot respinge și alte lucruri pe care noi le predăm.

„Inima evlavioasă” a elevilor, concepția lor despre viață determină atitudinile și receptivitatea lor la ceea ce predăm. De aceea școlile nu-și pot îndeplini cum se cuvine funcția de învățare fără să se adreseze „inimii evlavioase” a elevilor. Noi trebuie să discutăm cu ei și să-i chemăm să I se dedice lui Isus Cristos. Trebuie să-i învățăm și să le demonstrăm ce aduce după sine, în viață și în societate, o astfel de inimă consacrată.

În al doilea rând, chiar dacă programul unei școli pune accentul doar pe anumite aspecte ale vieții, elevii învață ca ființe totale, complete. De exemplu, noi îi învățăm să gândească logic pe elevi, iar ei vin la oră cu întreaga lor ființă. Nu doar capacitatea lor de a raționa, ci și caracteristicile lor fizice, emoționale, sociale și morale vor afecta învățarea. În mod similar, dacă nevoile fizice, emoționale sau sociale ale elevilor nu sunt împlinite în familie sau în grupul lor de prieteni, vor găsi dificilă învățarea în clasă. Acesta este motivul pentru care unele școli aflate în zone economice mai sărace le asigură elevilor micul dejun iar școlile cu un procent ridicat de copii din familii dezorganizate încep ziua de școală cu întâlniri pe grupe de elevi, în care copiii discută și-și împărtășesc bucuriile și necazurile, încercându-se astfel compensare a lipsei de dragoste și de atenție părintească.

Cu alte cuvinte, profesorii trebuie să țină cont de faptul că toate dimensiunile vieții elevilor sunt interrelaționate și se influențează una pe alta. Un incident de pe terenul de joc, pierderea unui premiu, marcarea unui gol la jocul de fotbal, o vizită anunțată a bunicii - toate acestea afectează învățarea. Chiar dacă toți acești factori se află în afara controlului nostru, noi trebuie să fim conștienți de influența lor asupra învățării elevului și să fim foarte atenți la situațiile neobișnuite din viața unui elev sau a unui grup de elevi.

A fi imaginea chipului lui Dumnezeu înseamnă, de asemenea,

elevii dau socoteală și sunt responsabili pentru acțiunile lor. Pe de o parte, Dumnezeu a stabilit norme și principii după care noi trebuie să trăim. Există lucruri rele și bune. Există valori absolute. Cuvântul lui Dumnezeu rămâne în veac (Isaia, 40:8). El este o sursă de mângâiere și siguranță atât pentru elevi, cât și pentru profesori. În același timp, ca imagini ale lui Dumnezeu, noi suntem socotiți răspunzători pentru trăirea conform normelor Lui. Începând cu Adam și Eva, Dumnezeu a dat omului libertatea de a alege, de a lua decizii, de a asculta sau a nu asculta, de a decide cum își împlinește chemarea. Aceasta înseamnă că noi trebuie să le insuflăm elevilor tot mai multă responsabilitate față de învățare și apoi să le cerem să dea socoteală pentru deciziile luate. Trebuie să ne folosim autoritatea dată de Dumnezeu pentru a-i ajuta pe elevi să devină ei înșiși tot mai responsabili.

Desigur că elevii sunt niște păcătoși care au nevoie și pot să fie răscumpărați (Romani, 3:23-24). Elevii, ca și dascălii, pot greși chiar și atunci când și-au predat inimile lui Isus, se încred în El și Îi slujesc. Însă faptul că elevii sunt păcătoși nu înseamnă că ei sunt complet corupți și că nu pot face lucruri bune, ci mai degrabă că se poate ca ei să greșească uneori chiar când încearcă să ia decizii bune sau să acționeze corect. Comportarea lor, efortul și relațiile lor cu ceilalți nu vor reflecta întotdeauna un stil de viață biblic. De aceea elevii au nevoie de îndrumare, supraveghere și disciplinare. Unul din rolurile cheie ale dascălului este de a-și îndruma elevii pe „calea pe care trebuie s-o urmeze” (Proverbe, 22:6). Profesorii trebuie să se străduiască să creeze o atmosferă de siguranță, în care să nu existe teamă, ci respect reciproc pentru demnitatea și bunurile altora.

Însă nu trebuie niciodată să uităm că elevii, prin convertire și regenerare, pot deveni *împreună lucrători* cu Dumnezeu și *împreună moștenitori* cu Cristos (1 Corinteni, 3:9; Romani, 8:17). Când inimile lor sunt întoarse spre Dumnezeu, ei pot lucra având un scop și un sens adevărat, chiar dacă mai fac încă greșeli în slujirea lor. Ei pot fi apoi transformați prin înnoirea minții lor (Romani, 12:2) și își duc până la capăt mântuirea cu frică și cutremur în și prin experiențele lor școlare (Filipeni, 2:12). Ei pot contribui la eliberarea creației lui Dumnezeu, eliberare care se va încheia la venirea lui Cristos.

În pofida păcatelor și a slăbiciunilor elevilor, Dumnezeu le dă darul și mandatul Împărăției Sale. Aceasta face ca sarcina lor în școală și în afara școlii să fie mult mai mare decât propovăduiesc behavioriștii. Căutați ocazii să-i ajutați pe elevi să vadă importanța atingerii cu Duhul Sfânt. Planificați-vă tehnica de lucru la clasă și alegeți conținutul în

așa fel încât să-i încurajați pe elevi să-și asume chemarea de a fi imagini ale lui Dumnezeu.

Biblia ne spune clar că fiecare om este unic. Fiecare este capabil să contribuie la viața comunității într-un mod special, folosindu-și darurile personale (Romani, 12:4-8). Așteptați-vă ca în clasă toți elevii să fie angajați activ, însă nu toți elevii pot avea aceleași *realizări*. De aceea folosiți metode diferite și dați-le teme diferențiate. Altfel nu veți contribui la creșterea copiilor în pregătirea și instruirea lor în Domnul, ci îi veți duce la exasperare, cel puțin pe unii din ei (Efeseni, 6:4).

Clădiți pe punctele forte și pe calitățile elevilor! Ajutați-i să-și poată înțelege darurile personale și să le poată dezvolta, încurajați-i să facă lucrurile pe care le pot face bine. În felul acesta elevii își pot forma și menține un simț al valorii. Fiecare din noi trebuie mai întâi să avem succes într-un domeniu ca să putem apoi explora cu încredere domeniul necunoscut sau dificil. Când le dați elevilor o temă pe care ei reușesc s-o facă bine, le întăriți încrederea lor în sine și dezvoltarea lor ulterioară. Acordați-le tuturor elevilor roluri semnificative de participanți la activitățile și evenimentele clasei și ale școlii. Ei trebuie să știe că îi apreciați pentru că sunt membri care își aduc aportul la viața colectivului clasei lor, unde ei sunt imaginea lui Dumnezeu în toate aspectele vieții lor.

Alte concepții despre elevi și implicațiile acestora

Considerăm că este util să schițăm cele patru mari modalități în care educatorii i-au privit pe copii în ultimii trei sute de ani. Aceasta ne ajută să vedem mai clar caracterul distinctiv și importanța considerării elevilor drept imagini responsabile ale lui Dumnezeu.

În concepția esențialistilor copilul este o „tabula rasa”, un fel de tăbliță goală sau o „bancă” în care profesorul depozitează informații. Învățarea devine un proces de „turnare de informații”, centrat pe profesor, cu ajutorul prelegerilor și al memorării. Esențialistii văd în mod corect că învățarea are nevoie de o bază conceptuală, însă concepția lor despre copii neglijează responsabilitatea personală a elevilor față de învățare. Ei, de asemenea, trec cu vederea faptul că elevii trăiesc în comunitate și că trebuie să contribuie la viața acesteia. Copiii nu sunt doar niște tăblițe goale pe care profesorii le pot umple scriind orice doresc. Ei sunt mai degrabă personalități care au propriile lor convingeri, trăsături, abilități și capacitate de a lua decizii. Toate acestea influențează învățarea lor. Dascălii creștini care îl văd implicit pe cop

ca fiind o „tabula rasa”, pe care ei pot să scrie ceea ce doresc, îl pot învăța pe elev despre Dumnezeu, Împărăția Sa și creația Sa, dar ei nu-l vor ajuta să practice slujirea plină de dragoste și responsabilitatea.

În concepția behavioristă copiii sunt „obiecte” ale instruirii. Ei pun accentul pe structurile rigide de învățare. Predarea se desfășoară pas cu pas și puțin câte puțin, folosind frecvent recompense și pedepse pentru a-l instrui pe elevul „obiect”. Deși folosind această metodă se pot învăța eficient unele noțiuni și deprinderi de bază, ea reduce educația la instruire și manipulare. Ea lasă prea puțin loc responsabilității personale și creativității. Această concepție deterministă și mecanicistă exclude o noțiune completă despre ceea ce înseamnă o persoană. Ea, de asemenea, nu recunoaște conceptul de păcat și importanța vieții în comunitate.

Unii educatori, de la Pestalozzi la Piaget, au privit copiii ca pe niște plante care se dezvoltă. Dascălii ajută la dezvoltarea naturală și dinainte rânduită a copiilor, pe măsură ce aceștia trec prin stadii universale. Apreciez faptul că ei văd viața umană ca pe o unitate, ca pe un întreg. Oamenii, susțin ei, au anumite structuri de gândire inerente, care, pe măsură ce ei se dezvoltă, îi duc de la un stadiu psihologic rațional, lingvistic sau moral la următorul. Însă etapele cele mai obișnuit aplicate în educație, cele cognitive ale lui Piaget, pun un accent prea mare pe dimensiunea rațională a vieții în detrimentul altora tot atât de importante. Învățarea implică mai mult decât mintea. Mai mult, nici stadiile lui Piaget și nici ale altor structuraliști nu sunt atât de inevitabile și fixe pe cât ar fi vrut urmașii lor să credem. Spre deosebire de plante, copiii pot să facă alegeri personale și să ia decizii cu privire la învățatură și viață.

În fine, John Dewey și progresiviștii îi consideră pe elevi agenții principali ai schimbării sociale. De aceea ei pun accentul pe rezolvarea problemelor și pe gândirea critică folosind investigarea științifică și metodele democratice. Anii de școală sunt o călătorie pentru care, așa cum bine văd dâșii, nu este importantă doar destinația ci și procesul. Școala trebuie folosită ca mijloc de a ajunge la o societate mai bună. Dar baza și scopurile schimbării lor sociale sunt inacceptabile pentru creștini. Ei pun copilul în centrul universului și nu pe Dumnezeu. Ei consideră că bunătatea înăscută a copiilor îi motivează pentru a studia ceea ce este bine pentru ei.²

Toate aceste teorii asupra elevului conțin urme de adevăr. Fiecare spune ceva de valoare pentru învățare. Acest lucru este de înțeles, de vreme ce toți educatorii se ocupă de datele realității lui Dumnezeu.

Însă, nici una din aceste concepții nu reflectă cuprinzătoarea concepție biblică despre oameni ca imagini responsabile ale lui Dumnezeu. Nici una nu admite că, în final, învățarea este conștientă și eficientă doar atunci când duce la conștientizarea faptului că Dumnezeu are drept asupra vieții noastre, un drept care ne determină la acțiune. Nouă ne trebuie un model comprehensiv al învățării, care încorporează din concepțiile celorlalți doar acele aspecte care se armonizează cu ceea ce ne dă Scriptura.

Bagajul experimental și nivelul de dezvoltare al elevului

Una dintre minunile copilăriei este modul puternic în care copiii învață și asimilează cunoștințe prin experiența lor zilnică. Înainte de a frecventa școala, copiii învață deja multe despre cantitate și spațiu, mișcare și viteză, căldură și lumină, pietre și apă, plante și animale, emoțiile și relațiile umane, bine și rău, convingeri și credință. Este, de asemenea, umilitor pentru dascăli să afle și să recunoască cât de mult învață copiii de vârstă școlară în mod spontan în școală sau în afara ei. Din momentul în care frecventează școala, copiii continuă să-și dezvolte cunoștințele prin multele experiențe pe care le au acasă, în biserică, în grupuri formale și mai puțin formale de prieteni, prin material tipărit, jocuri pe televizor și computer, pe stradă, în magazine, în muzee, în parcuri și grădini zoologice.

Aceasta nu înseamnă că școlile nu au importanță pentru învățare. Ele sunt mai mult decât niște instituții care îi socializează pe copii. Învățarea mai formală și focalizată (instituționalizată și centrată pe un anumit obiectiv - n.trad.) pe care o asigură școala joacă un rol important în dezvoltarea copiilor,³ însă dascălii trebuie să ia în considerare ceea ce au învățat și ce învață copiii prin experiența personală, să fructifice cunoștințele experimentale ale elevilor ca pe un punct de pornire pentru o învățare mai concentrată pe un anumit obiectiv sau scop, să adâncească și să dea formă cunoștințelor pe care le au deja elevii atunci când le cer să stea și să studieze lumea lui Dumnezeu ca pe un loc care are structură, relații și tipare. Trebuie, de asemenea, să-i ajute să aplice această cunoaștere mai bine organizată și orientată diferitelor experiențe de viață.

Școlile nu pot pretinde desigur ca toți copiii să aibă o bază de cunoaștere experimentală similară. Mediul familial variază mult în ce privește stimularea pe care a asigurat-o. Unii copii pot să intre în școală fără să fi ținut vreodată în mână o carte sau să li se fi citit. Câtă vreme

astfel de copii nu știu nimic despre plăcerea și emoția lecturii, ei sunt deseori mult mai puțin gata de a învăța deprinderile de citire. Dacă experiențele copiilor dobândite fie în familie, fie în altă parte, în mediul lor de viață, nu le-a dat nici un motiv de a avea nevoie sau de a dori să citească, ei pot considera descifrarea textului ca pe o activitate mecanică, fără prea mult interes, exceptând probabil acela de a-l mulțumi pe dascăl. De aici rezultă cu ușurință o atitudine defetistă.

Planificați multe activități, mai ales în clasele mici, pentru copiii care au un bagaj experimental scăzut. Dacă învățarea mai formală și mai concentrată pe un anumit obiectiv care se face în școală nu se bazează pe propriile cunoștințe experimentale ale elevului, dobândite fie în afara școlii, fie ca urmare a activităților pe care le-ați organizat, atunci rezultă o învățare mecanică ce, de obicei, nu are o semnificație personală.⁴

Creați pentru elevi un context de învățare conștientă asigurându-le experiențe bogate cu „materialul” elementar al realității. Organizați dese activități cu materiale concrete și imaginare. Înainte de a trece la predarea unui nou conținut și a unor deprinderi noi, dați-le elevilor ocazia să se implice în activități în care să poată ei înșiși să exploreze, să generalizeze și să tragă concluzii pe măsură ce experimentează. În acest timp observați-i și îndrumați-i pe elevi. Observați modul în care ei gândesc și dacă sunt gata pentru o învățare mai concentrată pe un anume scop și asigurați-vă să aibă semnificație pentru ei. Fiți îngăduitori și acceptați lucrări mai slab realizate la vârste mai mici. De aceea educatorii buni le dau copiilor multe ocazii, de exemplu să înceapă să citească, să scrie și să facă explorări cu numere și forme.

Școlile se confruntă, de asemenea, cu pericolul compartimentării și al fragmentării învățării până acolo, încât elevii văd puțină relevanță în învățarea școlară. Elevii experimentează viața ca pe un întreg. Dimensiunea matematică, fizică, emoțională, socială, estetică și morală a vieții vizează fiecare situații reale de viață. Ele pot fi separate doar de dragul analizei. De aceea școala trebuie să predea chiar și subiectele cele mai specializate într-un context care să asigure asimilarea lor conștientă. Cum se raportează subiectul respectiv la alte aspecte ale cunoașterii, la viața culturală? Cum se raportează subiectul respectiv la temele și normele biblice care stabilesc direcțiile vieții noastre? Poate această temă să-i ajute pe elevi să vadă unitatea creației și a vieții? Cum pot elevii să răspundă și să folosească cunoștințele acumulate într-un mod personal?

Fiți sensibili nu numai la trăsăturile personale și la experiența elevilor

voștri, dar și la nivelul lor de dezvoltare. Teoriile despre stadiul cognitiv al lui Piaget, stadiul moral al lui Kohlberg și cel al credinței al lui Fowler ne amintesc cu adevărat de câteva trăsături ale unei predări eficiente.⁵ Lecțiile trebuie să țină cont de capacitatea de gândire a elevilor. Materialele concrete asigură deseori o bună „materie primă” pentru gândire. Gândirea elevilor variază continuu de la o gândire concretă și dominată de percepții la o gândire abstractă. Însă trebuie să evităm categorisirea pripită a elevilor. Unii elevi se dezvoltă mai repede, alții mai greu, trecând prin etape care sunt calitativ diferite. Cunoaștem cu toții oameni care au putut citi înainte de a merge la școală și totuși nu sunt foarte inteligenți, și alții care au rămas repetenți în clasele primare ale școlii și totuși au devenit persoane bine informate, receptive și creative.

Însă teoriile etapelor de dezvoltare par să fie de mai puțin ajutor în învățare decât s-a susținut adesea. Nu cunoaștem precis unde se află copiii în dezvoltarea lor cognitivă. Chiar dacă am ști, ne-am confrunta totuși cu un larg spectru de stadii de dezvoltare în clasele noastre. Dovezile cercetărilor arată, de asemenea, că nivelele de dezvoltare nu sunt fixe la copii. Un copil de șapte ani poate să funcționeze la un nivel operațional concret pentru un anumit tip de activitate, la un moment dat, dar la un nivel preoperațional pentru altă activitate, sau într-un alt moment. Mai mult, teoriile dezvoltării încearcă să arate *care* este cazul și nu *cum* ar trebui să se desfășoare învățarea, sau ce ar trebui să le predăm elevilor.

Teoriile etapelor de dezvoltare sunt, de asemenea, limitate ca întindere. Kieren Egan arată că pentru copiii de vârstă școlară teoria lui Piaget se ocupă mai ales de gândirea logico-matematică, ceea ce „reprezintă doar o mică parte din dotarea intelectuală pe care copiii o aduc pentru ca lumea și experiența lor să aibă sens”.⁶ În altă parte el afirmă că, în pofida nivelelor cognitive ale lui Piaget, copiii care intră în școală înțeleg deja noțiuni abstracte cum sunt: dragostea/ura, frica/speranța, binele/răul și onoarea/egoismul. Ei pot aplica toate acestea la situații concrete. De aceea școlile trebuie să asigure lecții care cuprind bogăția experienței umane într-un cadru concret. Copiii mici pot trata teme adânci la nivelul lor și pot depăși cu mult orizontul lor imediat, conform lui Egan, când dascălii planifică cicluri de lecții sub forma unor povestiri cu intrigă și punct culminant.⁷

Pe scurt, nu uitați că elevii au un bagaj experimental diferit și operează la nivele variate de dezvoltare cognitivă, socială și morală.

Urmăriți-i pe elevi și ascultați-i cu grijă pentru a constata dacă învățarea are sens pentru ei. În același timp, nu urmați tendințele curente care trivializează conținutul educațional datorită pretențiilor dubioase pe care le fac asupra dezvoltării cognitive a copiilor. Copiii se bucură, pot să facă față și să învețe din motive profunde și abstracte, relevante pentru viață, chiar dacă e posibil să nu poată gândi despre ele într-un mod tot așa de logic ca adulții.

Stiluri de învățare

Elevii și profesorii diferă substanțial în privința celui mai confortabil stil de a învăța pentru ei. Nu este nici ușor și nici de dorit să asigurăm tuturor copiilor experiențe de învățare în timpul fiecărei lecții care să se potrivească cu preferința lor pentru un anumit stil. Totuși ar trebui să cunoaștem caracteristicile stilurilor de învățare de bază. Aceasta ne-ar face mai sensibili la faptul că copii diferiți pun întrebări diferite și abordează învățarea în moduri diferite. Aceasta ne dă posibilitatea să organizăm la fiecare temă sau set de lecții activități pentru care elevii pot să-și folosească propriul lor stil favorit de învățare. Mai mult, ne dă posibilitatea să-i ajutăm pe elevi să se simtă în largul lor cu stilurile de învățare care nu sunt „naturale” pentru ei. Elevii care preferă un stil de învățare pot avea nevoie să se simtă în largul lor cu altele ca să facă progres înspre obiectivele lor personale și să devină persoane echilibrate. Dacă vă analizați stilul preferat de învățare, veți fi mai sensibili la faptul că trebuie să planificați în mod regulat experiențe care nu se potrivesc cu propriul vostru stil.

Nici o categorisire a stilurilor de învățare nu prinde toate nuanțele diferitelor abordări ale învățării. Unele pun accentul pe faptul că elevii preferă mijloace vizuale, orale, cinetice, altele își bazează clasificarea pe dimensiunile ființei umane arătate anterior, adică pe faptul că elevii pot prefera învățarea spațială, cinetică, logică, lingvistică, interpersonală sau estetică.⁸ O privire asupra stilului de învățare implică mai mult de douăzeci de factori din patru domenii: deprinderi cognitive, răspunsuri perceptuale și preferințe de studiu și instrucționale.⁹ Una dintre persoanele care a sintetizat și a clasificat cercetarea asupra stilului de învățare într-un mod deosebit de util pentru a fi aplicat la învățarea la clasă este Bernice McCarthy.¹⁰ De aceea descrierea pe care am făcut-o categoriilor stilurilor de învățare se bazează pe lucrarea lui McCarthy.

Bernice McCarthy începe prin a lua în considerare modul în care

oamenii *percep* și modul în care ei *prelucrează* experiențele pe măsură ce învață. Prima dimensiune a învățării, după autoare, stabilește că oamenii percep realitatea diferit. Unii percep noile situații mai intuitiv, simțindu-le și percepându-le corect, alții analizează experiențele mai abstract, gândind și raționând cu privire la ele. McCarthy descrie apoi o a doua dimensiune a învățării: modul în care oamenii prelucrează experiențele și informațiile. Unii prelucrează sau interiorizează experiențele pornind imediat la acțiune și încercând să facă lucrurile, alții se retrag și reflectă asupra experiențelor. Școlile, în general, au favorizat percepția abstractă și prelucrarea reflexivă. Însă elevii au nevoie tot atât de mult să simtă, precum și să gândească, să facă, precum și să mediteze. Societatea are nevoie de persoane cu toate aceste abilități diferite. Dacă noi luăm în considerare aceste două dimensiuni ale învățării, rezultă patru categorii de stiluri de învățare:¹¹

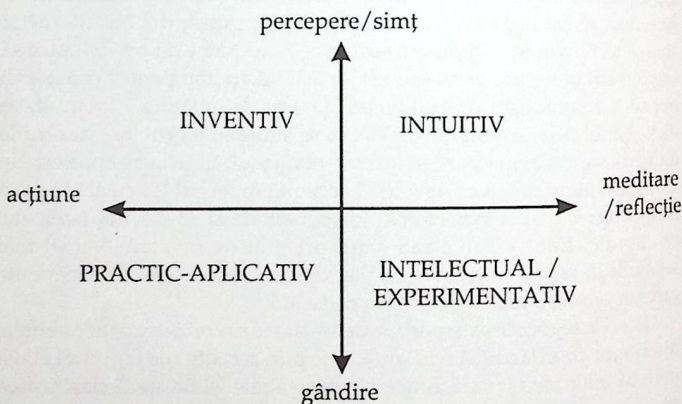

Fig. 3.2 CATEGORII ALE STILURILOR DE ÎNVĂȚARE

Chenarul de sus din dreapta îi cuprinde pe elevii care tind să perceapă informațiile în mod concret și să le prelucreze în mod reflexiv. Pe cei care preferă acest stil îi numim persoane *intuitive*.¹² Intuitivii sunt implicați personal în învățare. Ei privesc situația concretă de viață din perspective diferite, meditănd asupra experiențelor lor pentru a le căuta sensul și a ajunge la concluzii. Lor le place interacțiunea și implicarea socială și învață ascultând și împărtășindu-și ideile. Un

cuvânt cheie pentru cei intuitivi este „de ce?” Dascălii trebuie să le explice unor astfel de elevi motivele. Consilierii, psihologii și mulți învățători și profesori de școală elementară intră în această categorie.¹³

În chenarul de jos din dreapta se află stilul *intelectual*, care îi cuprinde pe cei care percep informațiile în mod abstract și le prelucrează în mod reflexiv. Pe aceștia îi interesează mai mult noțiunile și ideile, ei colectează și analizează informații. Ei găsesc satisfacție meditând asupra problemelor și a lucrurilor și determinând validitatea unei teze. Aceștia învață bine în clase tradiționale. Un cuvânt-cheie pentru stilul intelectual este „ce?” și dascălii trebuie să le asigure date și noțiuni. Cei care proiectează, oamenii de știință din cercetare și matematicienii au deseori acest stil de învățare.¹⁴

Chenarul de jos din stânga cuprinde stilul *practic-aplicativ*, care îi include pe cei ce percep informațiile în mod abstract și le prelucrează în mod activ. Ei își găsesc delectarea în experiențe practice și în rezolvarea problemelor concrete. Aceștia vor să știe cum funcționează lucrurile și cum pot să aplice noțiunile în situațiile zilnice. Lor le place să învețe prin testarea teoriilor și aplicarea ideilor în situații practice, mai degrabă decât să li se dea răspunsuri. Cuvântul-cheie pentru stilul executiv este „cum?” Profesorii trebuie să-i lase să facă lucrurile. Multe asistente, tehnicieni și ingineri au un stil practic-aplicativ.¹⁵

A patra și ultima categorie este cea a *inventivilor*. Inventivii percep informațiile concret și le prelucrează activ. Ei sunt oameni de acțiune care lucrează cu oameni, dar uneori par prea insistenți în entuziasmul și avântul lor. Lor le place să facă în așa fel încât lucrurile să aibă loc, ei gustă întotdeauna experiența și excelează în situații care cer flexibilitate, improvizație și creativitate. Ei caută posibilități prin încercare, prin eroare și testare, ajungând deseori la concluzii exacte fără o argumentare rațională. Inventivii întreabă „ce se întâmplă dacă?” și dascălii trebuie să-i învețe să descopere și să caute posibilități ascunse. Mulți care lucrează în marketing și comerț, precum și artiștii, sunt inventivi.¹⁶

Într-un studiu despre elevii de liceu din suburbiile orașului Chicago, McCarthy a găsit că 35% dintre elevi aveau stil intuitiv, 22% intelectual, 18% practic-aplicativ și 25% inventiv.¹⁷ Propriile mele cercetări asupra învățământului din Canada și Australia indică, de asemenea, că mai mulți elevi intră în cele două categorii din chenarele de sus, decât în celelalte două de jos, adică mai mulți dintre ei percep informațiile prin simțuri și percepție concretă, decât prin conceptualizare abstractă (elevii de liceu care studiază matematica și științele exacte au fost excepții).

Astfel de cifre trebuie interpretate cu grijă. Nu numai că se bazează pe eşantioane mici, dar mulți elevi pot avea două sau trei stiluri „principale” de învățare. De asemenea, rămâne o întrebare deschisă: dacă și în ce măsură preferința pentru un stil de învățare se schimbă o dată cu vârsta și cu diferitele tipuri de experiențe de viață (de exemplu, cei cu stil intelectual care au învățat intuitiv când au fost în grădiniță).

Există câteva concluzii pe care le putem trage din aceste cifre. Școlile au pus accentul în mod tradițional pe lecții și activități care se potrivesc în special pentru stilul intelectual și într-o măsură mai mică pentru stilul practic-aplicativ, însă elevii ar trebui, de regulă, să-și poată folosi propriul lor stil preferat de învățare dacă vrem să acordăm cu adevărat toată atenția copiilor creați ca imagini *unice* ale lui Dumnezeu. Mai mult, cei cu stil intelectual, de exemplu, trebuie să se obișnuiască și cu alte moduri de învățare ca să poată funcționa în societate într-un mod mai echilibrat. Pe lângă acestea, dacă ne străduim serios să formăm un colectiv de învățare în clasă (vezi Capitolul 4), trebuie să-l lăsăm pe fiecare elev să-și aducă contribuția. Organizând activități pentru toate stilurile de învățare, fiecare elev are ocazia să se descurce bine la unele dintre ele și să-i ajute pe ceilalți la învățare. Fiecare din cele patru faze ale învățării din secțiunea următoare se potrivește mai ales unuia dintre cele patru stiluri de învățare.¹⁸

Etapale învățării

Învățarea trebuie să ducă la exersarea ascultării de Dumnezeu. Ea nu poate deveni nici îndoctrinare și nici independență neinstruită. Învățarea eficientă implică de obicei patru etape mai mult sau mai puțin distincte: asigurarea cadrului organizatoric sau a ambianței optime, predarea-învățarea, consolidarea și aplicarea creatoare („transcendența”).¹⁹

Predica lui Petru din dimineața Cincizecimii din Faptele Apostolilor ne dă un exemplu clar. Petru mai întâi a *asigurat cadrul* sau ambianța propice învățării. El a așteptat până când oamenii au trăit evenimentele ciudate din acea dimineață și s-au întrebat unii pe alții „ce vrea să zică aceasta?” Apoi el și-a raportat observațiile la ceea ce gândeau oamenii: „Oamenii aceștia nu sunt beți, cum vă închipuiți voi...” (Faptele, 2:15). Apoi el a început *predarea-învățarea* - analizând și construind o structură conceptuală. El a arătat că evenimentele aveau loc în context istoric, le-a explicat că ele împlineau profețiile din vechime și a proclamat Vestea Bună a lui Cristos. Cei care-l ascultau apoi au reformulat și și-

au consolidat noțiunile. Gândul și meditatea la aceste lucruri i-a făcut să rămână „străpunși în inimă”. Ei au întrebat: „Fraților, ce să facem?” (Faptele, 2:37). În final ei au avut ocazia să *aplice* practic, să depășească ceea ce au învățat. Mulți au primit mesajul. Ei au fost botezați, au stăruit în învățătura apostolilor și în legătura frățească și au dat fiecăruia după nevoile lui (Faptele, 2:41-47). Cunoașterea Bibliei implică dedicare și duce la ascultare. Această secțiune descrie pe rând fiecare fază, indicând felul cum fiecare se potrivește, de asemenea, unui stil specific de învățare. Folosesc exemple pentru două cicluri de lecții pentru a arăta cum sunt desfășurate în clasă aceste faze: un ciclu de lecții bazat pe romanul lui Madeleine L'Engle, *Wrinkle in Time* și un ciclu de lecții despre pădurile de coastă.²⁰

Etapă 1: Asigurarea cadrului organizatoric sau a ambianței optime

Prima etapă încearcă să facă din învățarea care va avea loc ceva care să aibă sens pentru fiecare persoană. Ea folosește cunoștințele experimentale ale elevilor, îi încurajează să se bucure, să descopere, să-și imagineze, să caute relații și să tragă concluzii, fără abordarea deductivă și formală a temei. Această fază a învățării este un timp de explorare, de punere de întrebări, de plăcere în a da răspunsul imediat.²¹

Asigurați un cadru semnificativ prin stimularea elevilor în a reacționa, în a-și exprima sentimentele, în a face sugestii, în a trage propriile lor concluzii, chiar dacă acestea sunt răspunsuri brute în această etapă. Ajutați-i să reflecteze asupra cunoștințelor pe care le au deja și să exploreze limitele unor astfel de cunoștințe într-un mod care să nu-i sperie. Dialogați cu elevii pentru a afla ce gândesc ei, ca astfel să puteți planifica celelalte etape ale învățării pentru a le împlini nevoile.

În această etapă toți elevii ar trebui să experimenteze, așa cum spunea White Head, puțină „romanțare” în ce privește conținutul academic. Folosiți mai ales aici imagini, obiecte și situații reale de viață, excursii, întâlniri cu părinții și cu alți adulți, filmul și drama. Seerveld numește aceasta etapa *surprizei*, în care „stârniți imaginația elevilor făcându-i să vă apuce de mână în timp ce detectează, descifrează, imaginează... lucruri necunoscute”.²² Chiar dacă „surpriza” nu este întotdeauna implicată în mod necesar, folosiți această fază pentru a-i determina pe elevi să se implice. Activitatea mai spontană a elevilor în această perioadă îi pregătește pentru o muncă mult mai complexă în etapele următoare.

În special elevii intuitivi pot fi excelenți în etapa asigurării cadrului sau a ambianței optime. Aici elevii își verifică sentimentele și ideile

deseori interacționând cu ceilalți elevi. Elevii încearcă să răspundă în mod personal la întrebarea „de ce?”. Ei pășesc în situații concrete și meditează asupra lor integrând semnificația personală experienței. Ei sunt încurajați să-și folosească imaginația și spiritul inventiv. Voi sunteți cei care îi stimulați, care îi ajutați pe elevi să analizeze experiențele concrete în moduri semnificative.

Autoarea ciclului de lecții *Wrinkle in Time* sugerează ca mai întâi să-i angajați pe elevi printr-o lectură expresivă a unui număr de pagini. Ei citesc apoi restul romanului și după lectura acestuia desenează imaginea unei scene favorite, creează un colaj care arată sentimentele lor față de roman sau scriu un alt sfârșit al romanului. Ulterior, ca o introducere la o activitate mai elaborată asupra caracterizării romanului, elevii dramatizează scene pentru a arăta unicitatea personajelor, sau fac o citire pe roluri. Activitățile sunt libere și îngăduie multă explorare și imaginație înainte ca romanul să fie discutat după planul comentariului literar alcătuit de profesor. Activitățile se bazează pe bucuria personală a elevilor, pe reacția și meditația lor spontană, deși îi încurajați să reflecte asupra lui punându-le întrebări.

Ciclul de lecții despre istoria naturală a pădurilor de coastă din Columbia Britanică începe cu o excursie școlară, unde elevii, pe baza cunoștințelor lor precedente și a observațiilor prezente, notează relațiile pe care le descoperă între plante, animale și mediul înconjurător. Ei discută experiențele și descoperirile lor în timp ce desenează o rețea de relații în cadrul pădurii, așa cum o gândesc ei și care apoi va fi extinsă și corectată pe măsură ce progresa ciclul de lecții. Alte lecții din cadrul acestui ciclu încep cu o investigație deschisă a proprietăților și a importanței apei, precum și un film urmat de o discuție despre comunitățile din lumea vie.

Etapa „asigurării cadrului” poate dura câteva zile, la începutul ciclului de lecții, sau poate consta din activități cu durată de 5-10 minute la începutul fiecărei lecții. Durata acestei etape sau momentul ei în cadrul lecției variază considerabil. Ceea ce e important este ca elevii înșiși să se implice în învățare și să reflecteze asupra propriilor lor cunoștințe experimentale, asupra acțiunii lor prezente, asupra propriilor lor sentimente și convingeri.

Etapa 2: Predarea-învățarea sau dobândirea de cunoștințe

Nu este suficient ca elevii unei școli să nu facă altceva decât să cerceteze și să reflecteze spontan folosindu-și bagajul experimental, chiar dacă structurați și dirijați astfel de activități. Pentru a înțelege

UN MODEL DE ÎNVĂȚARE

SCOPUL este de a îndruma creșterea copiilor ca ucenici responsabili ai lui Isus Cristos

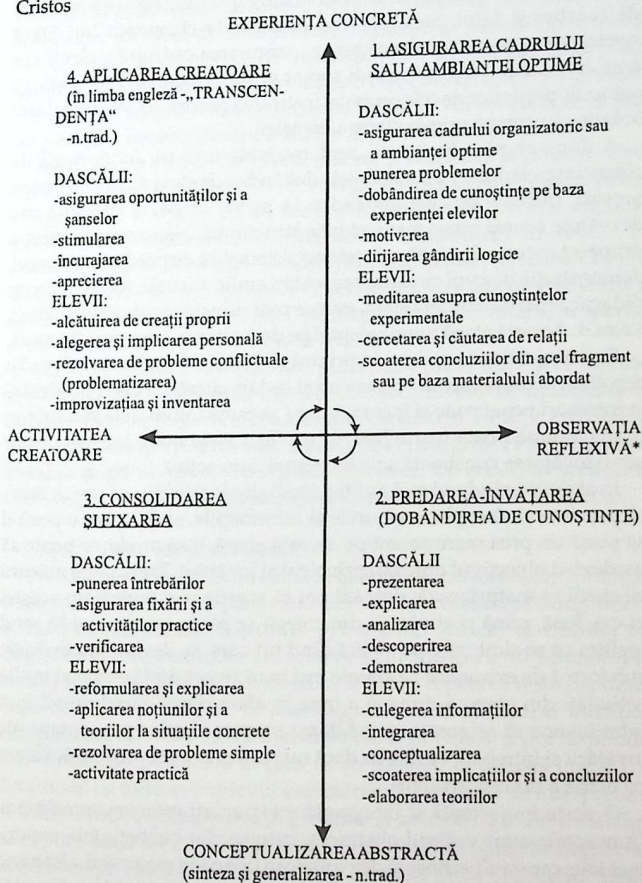

Fig. 3.3 CELE PATRU ETAPE ALE ÎNVĂȚĂRII

*În termenii metodologiei noastre, procesul de analiză, sinteză, personalizare - n.trad.

creația complexă a lui Dumnezeu și rolul oamenilor în slujirea Lui în ea, școlile trebuie să prezinte și să analizeze aspectele semnificative ale creației și felul cum răspund oamenii la chemarea lor. Dacă învățarea nu trece dincolo de etapa „asigurarea cadrului”, elevii vor avea cunoștințe vagi, vor gândi sumar și vor fi incapabili să distingă noțiunile periferice de cele centrale. Instruirea precisă și bine organizată trebuie să urmeze primei etape a învățării.

A doua etapă a învățării, *predarea-învățarea* sau dobândirea de cunoștințe, clădește pe cunoștințele dobândite de elevi din experiențele proprii, inclusiv pe cele dobândite în prima etapă, și prezintă sau dezvoltă o temă într-o manieră bine structurată. Natura explorativă a primei etape este depășită prin tehnici sistematice de predare: expuneri, demonstrații, discuții cu clasa, prezentări audio-vizuale, lecturi cu scop didactic, instruire programată, munca individuală sau în grupuri mici, ș.a.m.d. Această etapă pune accentul pe dezvoltarea conceptuală atentă.

Evitați aici două capcane: în primul rând nu *acoperiți* tema în loc să o *dezvăluiți*. Continuați să-i provocați și să-i implicați pe elevi punându-le întrebări penetrante și încurajându-i să pună întrebări la rândul lor. Etapa a doua poate foarte bine să nu fie o prezentare într-un singur sens; învățarea conștientă solicită o implicare activă.

În al doilea rând, cei mai mulți dascăli știu foarte bine să organizeze, să prezinte și să explice noțiunile și informațiile, și de aceea e posibil să pună un prea mare accent pe această etapă, însă predarea poate să nu devină obiectivul unic sau principal al învățării. Treptat, pe măsură ce elevii se maturizează, dascălii pot să acorde mai mult timp acestei etape. Însă, până și studenții din colegii se plâng permanent în mod legitim că se simt trași pe sfoară când un curs se desfășoară exclusiv sub formă de expuneri! La clasele mai mari se pot desfășura mai multe activități din etapa a doua și a treia în afara clasei. Străduiți-vă însă întotdeauna să asigurați un echilibru propice al celor patru etape ale învățării și întrebați-vă mereu dacă nu cumva puneți prea mult accent pe etapa a doua a învățării.

O parte importantă și integrantă a expunerii este *conceptualizarea*. Conceptele sunt noțiuni abstracte, extrase din cunoștințele experimentale, care sunt extinse și dezvoltate în perioada expunerii, alcătuind structurile conceptuale ale elevilor. Le prezentați selectiv informații astfel încât conceptele de bază să fie scoase în evidență. Raportați conștiințios conceptele principale la cele secundare, în cadrul fiecărei discipline și pe tot parcursul programei, și cultivați învățarea conștientă ajutându-i pe elevi să asimileze conceptele într-o manieră nontextuală.²³

Conceptualizarea precisă implică o muncă asiduă. Deseori trebuie să scoți noțiunile afară din context pentru a le dezvolta mai mult, având ca urmare un nivel de abstractizare suplimentar pentru elevi. Voi și elevii voștri aveți nevoie de autodisciplină și răbdare. Însă, dacă includeți în mod regulat toate cele patru etape ale învățării, elevii voștri vor înțelege scopul și locul conceptualizării. Ei vor recunoaște că este un preludiu necesar pentru a ajunge la generalizare și aplicare.

Elevii de tip intelectual găsesc plăcere și excelează în această etapă a învățării. Lor le place să învețe și să gândească despre noțiuni noi și implicațiile acestora. Ei au înclinații și ușurință pentru analiză, clasificare, sintetizarea concluziilor și construirea de teorii. Ei examinează și critică ideile. Deseori sunt colecționari de lucruri lipsite de importanță. În trecut, pentru că școlile puneau accentul pe etapa a doua și, într-o anumită măsură, pe etapa a treia a învățării, în special acest gen de elevi aveau succes în școală.

Etapa de predare-învățare sau prezentare poate dura zece minute sau câteva săptămâni, în funcție de temă și de nivelul de dezvoltare al elevilor. Ea duce direct la etapa a treia, consolidarea. De fapt, activitățile de consolidare sau reformulare sunt de obicei integrate cu sau urmează imediat după fiecare activitate de expunere. De aceea, în secțiunea următoare este inclusă discutarea unor exemple de cicluri de lecții.

Etapa 3: Consolidarea sau fixarea

Prezentarea și analiza din etapa dobândirii de cunoștințe nu primesc o semnificație personală până când elevii nu își *consolidează* cunoștințele și nu pot reformula noțiunile principale. Adică, ei trebuie să demonstreze că noțiunile respective sunt integrate în schema lor conceptuală. Aceasta nu înseamnă că ei pot să repete ca niște papagali ceea ce li s-a prezentat, ci mai degrabă că ei au așezat bucățile componente la locul potrivit în mintea lor, le pot folosi și pot răspunde într-o manieră personală la ceea ce au învățat. În această etapă voi continuați (și deseori împlețiți) expunerea cu probleme de interpretare și interferență. Așteptați reacții generale și specifice. Le cereți elevilor să explice noile lor cunoștințe și să le folosească în aplicații simple. În această etapă elevii „reinventează” și încep să pună în practică etapa expunerii.

În etapa predării și a consolidării puteți folosi cu succes manualele. Manualele și materialele care vizează formarea de deprinderi clarifică noțiunile, furnizează informații suplimentare, pun întrebări și asigură activități care fixează și adâncesc ceea ce s-a învățat. Culegerile de

exerciții dau elevilor posibilitatea de a reformula noțiunile-cheie într-o varietate de moduri și asigură fixarea și exercițiul necesar. Trebuie să fiți atenți să nu folosiți astfel de exerciții ca bază a unui curs sau program. Ele își au un loc legitim în furnizarea experiențelor de consolidare, dar sunt doar o parte a învățării conștiente. Dacă o astfel de muncă devine obiectivul principal, atunci voi prejudiciați educația iar copiii devin doar niște performeri pasivi și nu imagini responsabile ale lui Dumnezeu.

Elevii care au un stil practic-aplicativ de învățare apreciază etapa consolidării. Ei sunt cei cărora le place să facă lucrurile ei înșiși. De aceea, în această etapă asigurați activități și materiale pentru aplicația simplă, construire și soluționare. Dați-le îndrumări, încurajați-i constant pe elevi și facilitați-le progresul. Elevii care au un stil practic-aplicativ învață cel mai bine încercând și aplicând activ noțiunile pe această cale. Ei sunt implicați activ, de obicei individual sau în grupe mici. Ei lucrează cu materialul indicat raportat la conceptele prezentate, cunoștințele lor îmbogățindu-se cu pași mărunți. Ei fac ca materialul să fie însușit ca bun personal, începând să adauge ei înșiși câte ceva la el și să-l folosească în moduri diferite.

Una din secțiunile ciclului de lecții *Wrinkle in Time* recomandă prezentarea îndrumătorului „Un mod de a răspunde la literatură”. Folosindu-l, dezvoltați un grafic al acțiunii, discutați conflictele din roman și explicați ce se înțelege prin punct culminant (predare). Apoi le cereți elevilor să alcătuiască un grafic al acțiunii romanului și un paragraf expunându-și motivele pentru care cred că punctul culminant este acela pe care l-au menționat ei (consolidare). Într-o altă parte a ciclului de lecții se analizează și se comentează împreună cu elevii modul cum abordează autorul dragostea și răul, scriind propozițiile rezumative pe tablă (predare). Acestea sunt urmate de discuții în grupe mici în cadrul cărora elevii alcătuiesc propoziții rezumative pe care le compară cu una din cele de pe tablă (consolidare). Faceți și o listă cu cuvintele necunoscute precum și sensul lor (predare) și cereți-le elevilor să scrie un paragraf folosind cât mai multe cuvinte noi (consolidare).

Primul ciclu de lecții conține multe exemple de activități similare. De exemplu, se poartă o discuție cu clasa pentru a face o listă cu caracteristicile tuturor ecosistemelor și a clasifica și sintetiza aceste trăsături caracteristice în concepte majore (predarea). La completarea listei elevii folosesc plantele și animalele găsite în pădure în etapa 1 a lecției pentru a scoate un model răspândit de ecosistem care să prezinte

UN MODEL DE ÎNVĂȚARE

aceste caracteristici (consolidarea). Etapa de predare a secțiunii despre ierarhia alimentelor implică o serie de experimente și lecturi. Consolidarea constă dintr-o sesiune de întrebări și răspunsuri cu clasa și o prezentare individuală de către un elev a scării ierarhice a alimentelor.

- *Etapa 4: Aplicarea creatoare („transcendența“)*

Etapa finală în procesul învățării este *aplicarea creatoare sau „transcendența“*. Nu folosesc termenul „transcendență” în sensul lui teologic sau filosofic, ci în sensul lui original care este „a merge dincolo de”. În această etapă elevii merg mai departe și trec dincolo de predare și consolidare, depășindu-le. Aici reflexia teoretică devine o reflexie activă. De aceea ea este o parte crucială și integrantă a învățării semnificative.

Fără etapa aplicării practice școala nu va reuși să ajungă la elevi personal și e posibil ca ei să nu-și dezvolte deprinderile, dispozițiile și dedicarea pe care noi punem preț. Fără această etapă învățarea poate rămâne ceva care depășește puțin „regurgitarea” controlată și noi nu reușim să-i încurajăm pe elevi să-și pună în practică toate talentele din plin, așa cum intenționează Dumnezeu ca ele să fie folosite. Cu toate acestea, aplicarea practică este o etapă pe care mulți dascăli o lasă cu ușurință la o parte. Celor mai mulți le place munca ordonată de depozitare a cunoștințelor care este posibilă în etapa predării-învățării și a consolidării. Dascălilor le este deseori dificil să găsească timp pentru a da dreptul cuvenit acestei etape în parte datorită influenței esențialismului cu privire la importanța etapelor 2 și 3 ale învățării.

Dascălii trebuie să dea aplicării practice tot atâta importanță cât și celorlalte etape ale învățării. În această etapă elevii răspund la ceea ce au învățat. Ei aplică noțiunile și principiile învățate într-o manieră personală individuală, deseori în situații originale pentru ei. Ei ajung la creații care au o semnificație personală și aleg răspunsuri care le înrăușesc propria lor viață. Ei se dedică anumitor acțiuni și valori.²⁴ Acum elevii le oferă celorlalți în forme variate, rezultatele învățării și ale gândirii lor. Îndeosebi în această etapă elevii pot experimenta cum pot să trăiască oamenii în ascultare de Dumnezeu și să accepte mandatul Împărăției lui Dumnezeu pentru ei. Activitatea lor poate reflecta înțelegerea de către ei a chemării lor religioase și poate să exprime propria lor poziție.

Ceea ce elevii creează în această etapă trebuie să poarte amprenta personalității lor, să reflecte realitatea și locul lor în ea așa cum o

percep.²⁵ Un astfel de răspuns poate cuprinde răspunsul la o întrebare în clasă: Ce înseamnă aceasta pentru tine? Cum poți tu folosi aceasta? Poate fi vorba de aplicarea noțiunilor matematice în contexte noi, poate fi o investigație științifică ce depășește discuțiile la clasă, poate cuprinde scrierea unui eseu, alcătuirea unui proiect sau realizarea unui obiect de artă. Noi punem întrebări inițiale, asigurăm îndrumarea și provocăm gândirea, facem să continue explorarea, recomandăm resurse materiale ș.a.m.d.

În același timp, mai ales în etapa aplicării practice, elevii au nevoie să împărtășească altora alegerea și plănuierea răspunsurilor lor. Ajutați-i să-și poată valorifica și dezvolta talentele individuale cu care sunt înzestrați. Încurajați-i să folosească nu numai moduri de reprezentare convenționale, ci și modalități noi, expresive, care pot crea noi perspective de a vedea și a reacționa la lumea lui Dumnezeu. De exemplu, scrisul și pictura sunt mijloace prin care elevii rafinează și depășesc etapa consolidării. Elevii pot, de asemenea, să învețe să împărtășească altora noile lor cunoștințe.

Inventivii se descurcă bine în această etapă a învățării. Ei sunt capabili să compună și să dea formă unor creații cu multă imaginație, folosind noțiunile învățate într-un mod personal și original. Ei îmbogățesc realitatea și încearcă plini de dezonzvltură noi posibilități. Noi le stărnim interesul, le dăm sugestii, le dirijăm gândirea și evaluăm rodul muncii lor. Însă în general, inventatorii doresc să învețe ei înșiși, au inițiative proprii și-și dezvoltă singuri propriile idei.

Ciclul de lecții *Wrinkle in Time* are două activități majore de aplicare practică. Pentru prima elevii scriu un eseu despre trăsăturile caracteristice ale răului care există pe planeta Comazotz. Elevilor li se cere nu numai să compare concepția despre dragoste și despre rău a autorului cu cea a Bibliei, dar și să arate cum ar reacționa ei la răul de tip Comazotz pe care îl găsim pe pământ. A doua activitate de aplicare practică este o discuție referitoare la tema romanului precum și la viața autorului, despre cum pot oamenii din societate și elevii înșiși să se accepte mai mult unii pe alții ca imagini unice ale lui Dumnezeu. Apoi profesorul le cere elevilor să gândească și să prezinte o modalitate specifică în care ei ar încerca, în săptămâna următoare, să arate dragoste creștină într-un domeniu în care le-a fost dificil s-o facă. Ciclul de lecții asigură, de asemenea, posibilități de a alege personal și alte romane și poezii de același autor și de a reacționa personal față de ele.

Ciclul de lecții *The Coastal Forest* are mult mai multe activități de aplicare practică decât pot face elevii dintr-o anumită clasă. Din cele

UN MODEL DE ÎNVĂȚARE

cincisprezece lecții despre rolul administrării pădurilor de către guvern
 clasa întreagă va efectua probabil trei sau patru activități care cuprind
 primele trei etape. Apoi elevii vor alege individual sau pe grupe mici,
 alte câteva activități (aceasta asigură posibilitatea ca cele alese să
 primească o semnificație personală). Cele mai multe dintre aceste
 activități includ și alte etape de învățare în afară de cea a aplicării
 practice. De exemplu, „Comentați afirmația: Doar un lup mort este un
 lup bun” pretinde ca elevii să citească o carte și să vizioneze niște
 videocasete (stabilirea cadrului și predarea), să identifice și să analizeze
 problemele (consolidarea) și să răspundă personal la ele (aplicarea
 practică). Alte lecții din același ciclu sugerează crearea de producții
 practice semnificative care apelează la elevii cu interese și aptitudini
 diferite: să scrie sau să facă reportaje, să scrie psalmi similari cu Psalmul
 104 folosind viețuitoarele pădurii, să deseneze o diagramă a unei
 grădini model populată de plante specifice pădurii, să adune mostre
 de lemn ale unor copaci diferiți din pădure și să investigheze folosirea
 acestora etc.

Un model de învățare conștientă sau logică

Modelul de învățare în patru etape descris în secțiunea precedentă
 este rezumat în figura 3.3. Modelul se bazează pe concepția biblică
 despre copii ca imagini responsabile ale lui Dumnezeu. El de asemenea
 recunoaște că predarea implică îndrumarea prin predare (sau
 prezentare), structurare și formare de priceperi și deprinderi. Deși
 aceste aspecte ale învățării apar în toate cele patru sectoare ale
 chenarului, în primele două accentul se pune mai mult pe prezentare,
 iar în ultimele două mai mult pe formarea de deprinderi. Mai mult,
 tipul de structurare se schimbă pe măsură ce ne deplasăm de la un
 sector la celălalt. Pe măsură ce învățarea trece de la primul sector la cel
 de-al doilea, lecțiile devin tot mai orientate înspre profesor. Când ea se
 deplasează înspre sectorul aplicării creatoare, structura clasei trebuie
 să-i permită elevului mai multă inițiativă și o mai mare posibilitate de
 a alege. În fine modelul corespunde, de asemenea, concepției biblice
 care susține că cunoașterea înseamnă mai mult decât învățarea unor
 noțiuni. Ea implică atitudine și dedicare și are ca scop pregătirea pentru
 slujire (vezi Capitolul 7).

Modelul de învățare cu cele patru etape nu-i încorsetează pe dascăli
 și pe elevi, ci le permite să folosească în procesul de predare-învățare
 flexibilitatea și libertatea pe care o au de la Dumnezeu în situația lor.

Puteți folosi o mare varietate de strategii și tehnici în fiecare etapă, în funcție de: tema și subiectul lecției, de personalitatea voastră, de natura clasei și de timpul disponibil. Deși unor elevi pare să li se „potrivească” mai mult un tip de învățare decât altul din sectoarele imaginii noastre, nu există o corespondență precisă de unu la unu. Elevii nu prezintă niciodată doar caracteristici de învățare dintr-o singură categorie, ci fiecare etapă a învățării poate include activități care se potrivesc pentru fiecare tip de elev.

Mai mult, în pofida ritmului natural, etapele descrise nu urmează în mod necesar una după cealaltă într-un ciclu de lecții, sau pe o anumită temă și nici nu li se acordă întotdeauna o pondere egală. Etapele pot funcționa diferit la diferite nivele de vârstă. În întreaga programă școlară noi ne deplasăm treptat, de-a lungul anilor de la un accent mai mare pus pe asigurarea cadrului și pe consolidare la un accent mai mare pus pe predarea temei și pe aplicarea creatoare. În anumite cursuri lecțiile inițiale pot stabili cadrul organizatoric, iar cele care urmează pot să pună accentul pe aplicare practică. Fiecare set de lecții, dacă este bine planificat, are un ciclu care trece de la stabilirea cadrului la predarea subiectului și de la consolidare la aplicarea practică. Majoritatea lecțiilor trec repede la stabilirea cadrului, implică o oarecare prezentare a subiectului și o consolidare a cunoștințelor și cel puțin încearcă o oarecare aplicare practică. Etapele pot să se suprapună și să apară într-o mare varietate de forme.

Ceea ce este important e ca voi să vă planificați lecțiile în așa fel, încât ele să includă toate cele patru etape ale învățării. Asigurați un cadru adecvat bazat pe experiență. Însoțiți prezentarea de o varietate de activități de consolidare care să-i ajute pe elevi să asimileze și să-și fixeze noile noțiuni. În fine, dați elevilor ocazii să treacă dincolo de învățarea precisă, să aplice ceea ce au învățat la situații noi și să reacționeze într-un mod personal la acestea. Școlile tradiționale pun accentul pe etapa a doua și a treia și neglijează prima și ultima etapă, învățarea neavând astfel un impact personal. Așa-numitul „învățământ deschis” a minimalizat etapele a doua și a treia, elevii nereușind astfel să-și formeze concepte clare și deprinderile de gândire critică necesare pentru integrarea socială. Numai asigurarea tuturor celor patru etape ale învățării poate să ducă la o acțiune perspicace, bine gândită și dedicată.

O învățare conștientă nu are loc de la sine în sala de clasă fără o planificare atentă. Nu sunt suficiente parcurgerea unui manual sau

asigurarea unor lecții interesante. Trebuie luate în considerare toate aspectele unui mediu propice de învățare: nevoile copilului, colectivitatea școlară, bagajul experimental al copiilor și nivelul lor de dezvoltare, eșalonarea chibzuită a etapelor învățării, precum și personalitatea profesorului. Mai mult, așa cum se pune problema în discuție în Capitolul 7, conținutul învățării trebuie să aibă un obiectiv clar: cursuri, cicluri de lecții, teme și lecții individuale. Chiar și atunci învățarea poate să nu atingă obiectivele pe care ni le-am propus dacă Duhul Sfânt nu se află atât peste dascăl, cât și peste elev și nu îi însuflețește:

„Învață-mă căile Tale, Doamne! Eu voi umbla în adevărul Tău.
Fă-mi inima să se teamă de numele Tău.” (Psalmul 86:11)

TEME PENTRU DISCUȚII

1. Discutați implicațiile pe care le are concepția biblică despre om în învățarea la clasă. Dați exemple specifice.
2. Acest capitol prezintă patru teorii alternative asupra copilului. Descrieți structura clasei care rezultă din fiecare.
3. Arătați în ce mod, dacă există vreunul, nivelele lui Piaget de dezvoltare cognitivă îi pot ajuta pe profesorii creștini să-și planifice activitatea la clasă. Dacă cunoașteți nivele de dezvoltare morală și religioasă ale lui Kohlberg și Fowler, comentați-le și pe acestea.
4. Alegeți un ciclu de lecții pe o anumită temă, pentru un anumit nivel de studiu (de exemplu, vremea). Găsiți activități adecvate pentru elevi optimizând fiecare dintre cele patru stiluri de învățare descrise.
5. Reluați #4 pentru un alt ciclu de lecții, dar găsiți de data aceasta activități specifice fiecăreia dintre cele patru etape ale învățării. Apreciați dacă fiecare activitate este adecvată tipului de elev care, conform acestui capitol, „se potrivește” etapei respective. Dacă nu se potrivește, de ce nu?
6. Obțineți unul dintre inventariile stilului de învățare standard și completați-l. Ce implicații au rezultatele pe care le aveți pentru propria voastră activitate de predare la clasă?

7. Este materialul capitolelor acestei cărți eficient pentru recunoașterea celor patru etape ale învățării? Ar trebui scrise manualele în așa fel încât să țină cont de cele patru etape, sau ar trebui ele să se concentreze asupra prezentării subiectului, iar dascălii să asigure activitățile pentru celelalte trei etape?

NOTE

¹Pentru o descriere detaliată a unei concepții biblice asupra copilului și a implicațiilor acesteia, vezi Jack Fennema, *Nurturing Children in the Lord* (Phillipsburg, NJ: Presbyterian and Reformed, 1977), pag. 1-49.

²John Dewey, deși un umanist anticreștin, a avut o serie de idei pe care le pot folosi și școlile creștine. El spunea, de exemplu, că noi trebuie să folosim interesele naturale ale copiilor pentru a-i motiva și a-i îndruma să învețe lucruri importante. Nu atât Dewey însuși, cât mai degrabă unii dintre adepții lui, cum ar fi Kilpatrick, au susținut ideea că programa școlară ar trebui să aibă un conținut care să rezulte în exclusivitate din interesele elevilor.

³Douglas Blomberg mi-a sugerat expresia de „învățare concentrată” (sau focalizată) pe anumite obiective pentru a caracteriza rolul specific al școlilor. Mai înainte, Blomberg a folosit termenul de „cunoașterea de la distanță”. Vezi „Towards a Christian Theory of Knowledge”, în ed. Jack Mechelsen, *No Icing on the Cake: Christian Foundations for Education in Australasia* (Melbourne: Brookes-Hall, 1980).

⁴Ed. Geraldine Steensma și Harro Van Brummelen, *Shaping School Curriculum: A Biblical View* (Terre Haute, IN: Signal, 1977), pag. 21.

⁵Pentru criticii creștini ai teoriei lui Kohlberg, vezi N. Wolterstorff, *Educating for Responsible Action* (Grand Rapids: Eerdmans, 1980), pag. 79-100 și H. Van Brummelen, „Moral Education in the Schools”, în *Christian Educators Journal*, octombrie - noiembrie 1981, pag. 4-6. James Fowler își descrie teoria sa în *Stages of Faith* (San Francisco: Harper and Row, 1981).

⁶Kieran Egan, *Education and Psychology: Plato, Piaget and Scientific Psychology* (New York: Teachers College Press, 1983), pag. 96.

⁷Kieran Egan, *Teaching as a Story Telling* (London, ON: Althouse, 1986), pag. 7-19.

⁸Vezi, de exemplu, *In Their Own Way: Discovering and Encouraging Your Child's Personal Learning Style* de T. Armstrong, (Los Angeles: J.P. Tarcher, 1987).

⁹James W. Keefe, *Profiling and Utilizing Learning Style* (Reston, VA: National Association of Secondary School Principals, 1988).

¹⁰Bernice McCarthy, *The 4MAT System: Teaching to Learning Styles with Right/Left Mode Techniques*. (Barrington, IL: Excel, 1980).

¹¹David A. Kolb, Irwin M. Rubin și James M. McIntyre, *Organizational Psychology*.

an *Experiential Approach*, ediția a treia (Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1979).

¹²Am împrumutat acest termen de la categoriile de tipuri psihologice ale lui Carl Jung. David Lewis a descris elevii folosind termenii: „intelectual”, „practic-aplicativ” și „inventiv”. Eu prefer termenii pe care i-am ales celor folosiți de McCarthy (elevul inventiv, analitic, cu simț practic și respectiv dinamic).

¹³McCarthy, pag. 37.

¹⁴Ibid., pag. 39.

¹⁵Ibid., pag. 41.

¹⁶Ibid., pag. 43.

¹⁷Ibid., pag. 81.

¹⁸Am observat aceasta la câțiva ani după ce am dezvoltat modelul celor „patru etape ale învățării”. Astfel modelul celor „patru etape” este independent față de considerațiile despre stilurile de învățare, dar este îmbogățit de acestea.

¹⁹Cititorii pot vedea unele asemănări cu cele trei etape ale lui Whitehead: fantezie, precizie și generalizare, prezentate de Alfred North Whitehead în *The Aims of Education and Other Essays* (New York: Macmillan, 1929) și cu cele cinci stadii ale lui Groome: acțiunea prezentă, reflexia critică, dialogul, povestirea și viziunea, despre care Thomas H. Groome vorbește în *Christian Religious Education: Sharing Our Story and Vision* (San Francisco: Harper and Row, 1980). Deși nu am folosit în mod explicit aceste categorisiri, fără îndoială că am fost influențat de gândirea lui Whitehead și Groome.

²⁰Exemplele se bazează pe două cicluri de lecții din Curriculum Resource Bank of the Society of Christian Schools din B.C.: „A Wrinkle in Time” (1980) de Wilma Hettinga și „A Natural History of B.C.’s Coastal Forests” (1981) de Herman Proper.

²¹*Shaping School Curriculum*, pag. 22-23.

²²Calvin Seerveld, *Rainbows for a Fallen World* (Toronto: Tuppens Press, 1980), pag. 148.

²³*Shaping School Curriculum*, pag. 21.

²⁴Donald Oppewal vorbește despre trei etape ale metodologiei: gândește, alege, dedică-te. El apără cu multă abilitate ideea că abordarea creștină a învățării trebuie să includă o etapă în care elevii nu doar aleg, ci se și dedică. Vezi „Biblical Knowing and Classroom Methodology” în ed. Norman De Jong, *Christian Approaches and Learning Theory* (Lanham, MD: University Press of America, 1984).

²⁵Geraldine Steensma, *To Those Who Teach: Keys for Decision-Making* (Terre Haute, IN: Signal, 1971), pag. 48.

Capitolul 4

ORGANIZAREA CLASEI PENTRU ACTIVITATEA DE INSTRUIRE ȘI EDUCARE*

Atât Marlilyn Chung, cât și Donna Van Dyke predau la o clasă a doua de aproximativ douăzeci și cinci de elevi de la Faith Christian Community School. Ambele consideră că munca de predare este pentru ele o vocație, căreia îi dedică mult timp și mult efort. Ambele își dau tot interesul în munca cu elevii lor, pe care îi iubesc foarte mult. Amândouă folosesc îndrumările programei pe care școala a elaborat-o pentru majoritatea obiectelor de învățământ. Pentru a se asigura că prezintă o perspectivă creștină clară, în fiecare an ele planifică împreună câteva cicluri de lecții. Părinții își exprimă permanent în fața directorului, domnul Hall, satisfacția față de activitatea ambelor învățătoare. Și totuși domnul Hall știe că pentru fiecare din cele două grupuri de copii clasa a doua este o experiență de învățare destul de diferită.

Prezența fizică și limbajul lui Marilyn Chung - chiar și îmbrăcămintea ei - vorbesc despre „tonul” predării ei. Ele spun: „Școala este o treabă serioasă și noi nu ne vom pierde deloc timpul în clasă!” Modul în care

*Acest capitol îi are ca autori pe Harro Van Brummelen și John Vanderhoek.

ORGANIZAREA CLASEI

ea își organizează materialul denotă eficiență. Materialele de studiu sunt îndosariate pedant la locurile planificate. Lecțiile se desfășoară conform planificării. Elevii știu exact ce așteaptă ea de la ei. Clasa are cinci rânduri de câte cinci bănci fiecare și trei mese mici în spatele clasei pentru activități pe grupe bine planificate. Când Marilyn lucrează cu una dintre cele trei grupe de citire, ceilalți elevi urmează instrucțiunile precise de pe tablă, știind că n-au voie s-o întrerupă pe învățătoare sau pe ceilalți elevi punându-le întrebări. În întreaga lor activitate, de la citire până la pictură, preocuparea principală este ordinea și acuratețea. La matematică, fiecare ciclu de lecții începe cu obiecte și materiale concrete, dar elevii sunt repede puși să aplice algoritmi însușiți pe fișele de lucru. Clasa lui Marilyn Chung funcționează ca o mașină bună, cu roțile bine unse.

Directorul Hall știe nu numai că elevii din clasa lui Marilyn Chung învață bine noțiunile de bază, dar și că li se prezintă concepția biblică despre viață. Și totuși domnul Hall își pune câteva întrebări. Nu este înăbușită oare creativitatea și spontaneitatea copiilor? Proiectele, compunerile și lucrările de artă, care se dispun într-o manieră destul de înregimentată, par toate foarte asemănătoare. Oare de ce unor copii pare să le fie aproape frică de domnișoara Chung? Domnul Hall știe că ea este o persoană iubitoare, dar perfecționismul ei și graba de a vedea lucrurile făcute o fac să fie severă cu copiii, fără să fie nevoie, chiar dacă ei își dau toată silința.

Donna Van Dyke, pe de altă parte, menține o atmosferă de căldură și dragoste în clasă. Ea îl salută pe fiecare copil personal la ușa clasei în fiecare dimineață. Pe toată durata desfășurării exercițiilor de dimineață și a momentelor devoționale, copiii își împărtășesc experiențele lor, aplică deprinderile însușite la matematică, folosind calendarul zilnic, și pot să-și aducă aportul la discutarea planurilor pentru ziua respectivă. Lucrurile expuse în clasă, atârinate pe pereți chiar de către elevi sub îndrumarea lui Donna, sunt colorate și vibrante, chiar dacă nu toate sunt foarte bine aranjate. Colțul de lectură cuprinde un mare număr de cărți, dar pare destul de dezordonat. Ea nu spune nimic când copiii așază cărțile aproape oriunde în timp ce fac schimb de cărți pentru programul de lectură individuală. Deși se simte în clasă deprinderea de instruire a grupului în arta limbajului, Donna pune un mare accent pe discursul sau cuvântul personal ținut de câte un elev în fiecare dimineață. La matematică copiii lucrează de obicei în grupuri mici folosind obiecte și materiale didactice. Băncile sunt aranjate în grupuri de câte patru, dar ele se deplasează în funcție de tipul de activitate ce

se organizează. Copiilor le place foarte mult să învețe și sunt foarte entuziaști. Uneori lucrurile decurg mai gălăgios, determinând-o pe Donna să aprindă becurile, ca semn că elevii trebuie să lucreze în liniște.

Când domnul Hall vizitează clasa lui Donna Van Dyke, el vede un grup de copii entuziaști angajați în lecții care îi stimulează. Și totuși el își pune și aici o serie de întrebări. N-ar trebui oare ca Donna să pună mai mult accent pe-o învățare axată pe deprinderi specifice? Deprinderile de scriere ale elevilor ei, de exemplu, nu sunt la nivelul așteptărilor. Unele activități par făcute ad-hoc doar pentru că sunt interesante, și nu pentru că s-ar potrivi obiectivelor ciclului respectiv de lecții. Dar, se întreabă domnul Hall, n-ar putea oare Donna să fie puțin mai categorică în organizarea lecției fără să piardă exact ceea ce o face să fie o învățătoare bună, adică faptul că elevii își folosesc aptitudinile într-un mod creator și sunt încurajați să-și dezvolte trăsăturile personale?

Domnul Hall meditează planificându-și discuțiile care urmează după asistența la lecții, asupra modului în care ar putea să le ajute pe ambele învățătoare de la clasele a II-a să-și folosească punctele forte și calitățile și să-și învingă punctele slabe atunci când încearcă să-și organizeze clasa ca și comunitate creștină sau colectiv de studiu - fără să le forțeze să intre într-un tipar care nu se potrivește personalității lor.

Dascăli și elevi, membri ai unui colectiv de studiu

Faith Christian Community School este binecuvântată cu două învățătoare bune la clasele a doua. Atmosfera de studiu din ambele clase are o bază sănătoasă. Și totuși, așa cum se poate vedea din aceste exemple, trăsăturile caracteristice unor clase bune variază foarte mult. Dascălii sunt unici prin naștere și experiență. Mai mult, ei au de-a face cu clase unice. Practica pedagogică are elemente comune, dar ceea ce diferă este modul în care un anumit profesor aplică aceste elemente. Nu există două clase care să arate sau să fie la fel. Nu există doi profesori care să trateze în același mod o situație similară. Munca de dascăl nu este un act mecanic, ci unul personal. Dascălii ar trebui mai degrabă să-și folosească, și nu să-și suprimă, personalitatea, în îndeplinirea rolului pe care îl au ca artizani religioși. În același timp, ca și în cazul lui Marilyn Chung și al lui Donna Van Dyke, ei trebuie să învețe să-și compenseze trăsăturile personale care împiedică crearea unei atmosfere pozitive de învățare.

Dascălii trebuie să lupte cu conștiinciozitate pentru ca clasele lor să devină adevărate *colective de studiu* (comunități de studiu) pentru ca astfel elevii să poată experimenta din plin multiplele posibilități pe care le oferă viața într-o colectivitate căreia îi pasă de ei. Clasa poate fi un loc unde copiii învață să se accepte pe sine și să-și folosească aptitudinile raportându-se la ei înșiși și la alții, și să experimenteze bucuriile și greutățile pe care le ridică activitatea colectivă pentru realizarea unor obiective comune. Acestea sunt aspecte esențiale ale învățării modului de a trăi și a munci într-o comunitate mai mare. Acum, când tehnologia a pătruns într-o serie de domenii de viață și efectuează atâtea operații automate, este din ce în ce mai important ca oamenii să stabilească relații bune unii cu alții și să se raporteze corect la ceilalți.

Într-o clasă, care este un colectiv de studiu, fiecare membru are o sarcină specifică și fiecare contribuie la succesul instruirii și educării celorlalți. Dacă unul din membrii ei suferă, atunci suferă toți; dacă unul se bucură, se bucură toți. O astfel de comunitate muncește și se roagă împreună. Toți membrii colectivului trebuie să fie conștienți de sarcinile pe care le au. Ca dascăli, sunteți responsabili de organizarea clasei în scopul unei instruirii conștiente și eficiente pentru elevi. Elevii voștri sunt chemați să răspundă la îndrumarea pe care le-o dați pentru a-și folosi la maximum capacitățile; să nu acceptați nimic care să nu fie de prima calitate. Momentele devoționale ale clasei și rugăciunea comună, timpul de părtășie, munca depusă împreună pentru rezolvarea temelor, precum și discuțiile despre descoperirile și creațiile personale, toate contribuie la făurirea comunității sau colectivului clasei.

Comunicarea este un element esențial care, așa cum indică însuși termenul, se străduiește să cultive trăsătura comună care încheagă colectivul. De aceea voi înșivă trebuie să vă transmiteți gândurile, sentimentele și conținutul obiectului de învățământ în așa fel, încât elevii voștri să le recepteze clar. O comunicare agitată, timidă, prea puternică, amenințătoare sau dezinteresată pe care o realizați prin limbaj sau prin prezența fizică, vă împiedică să vă îndepliniți rolul de a forma colectivul. Vizionarea unei casete prezentând activitatea voastră la clasă poate fi o experiență umilitoare, dar este utilă pentru a analiza ce spuneți elevilor voștri prin *modul* în care comunicați.

Trebuie, de asemenea, să încercați să fiți *consilieri* ai elevilor voștri, adică să creați un climat de siguranță și dragoste, în care să fie posibilă o comunicare onestă și relații reciproce. Fiți foarte atenți și deschiși la ceea ce vă comunică elevii. Ascultați-i cu atenție (de exemplu, „Vrei să

spui că...?”), încercați să aflați ce gândește elevul, ajutați-l să-și limpezească modul de a gândi și creați un climat în care elevii să se simtă liberi să pună întrebări, să exploreze, să discute și să ajungă la propriile lor concluzii. Când elevii exprimă convingeri contrare învățăturilor biblice, puneți-le întrebări directe și penetrante care să-i îndrume și să-i ajute să-și reevalueze ideile și atitudinea. Acceptați faptul că într-un cadru biblic este posibilă existența unei diversități de idei și de modalități personale de a cunoaște. Consilierea este o dedicare de durată pentru că modelarea gândirii și a comportării elevilor se face progresiv și durează o lungă perioadă de timp.¹

O altă cheie pentru funcționarea clasei ca și comunitate sau colectiv de studiu este promovarea unor obiective și motivații comune. Dacă le dați elevilor roluri care să aibă semnificație pentru ei și pe care să le îndeplinească cu succes și îi apreciați pentru munca lor, este mult mai sigur ca ei să se vadă membri ai colectivului clasei. Apreciați pe cât posibil munca elevilor pentru meritele pe care le are, în funcție de calitățile personale ale copiilor, și nu raportat la munca celorlalți. Dacă succesul elevilor depinde de nereușita colegilor de clasă, motivațiile lor devin foarte ușor egoiste și colectivul este perturbat.

Trebuie, de asemenea, să planificați cu elevii acțiuni academice și sociale care să-i încurajeze să lucreze împreună, să comunice și să coopereze într-o varietate de situații. Aici ei ajung să se cunoască bine unii pe alții și să învețe să lucreze ca grup solidar.² Cu cât îi cunoaștem pe oameni mai bine, cu atât îi putem accepta mai mult și le putem recunoaște calitățile personale și nevoile. Metodele de învățare în grup, ca cele descrise în secțiunea despre învățarea pe grupe, nu numai că îi ajută pe elevi să se respecte unii pe alții și să-și formeze o corectă apreciere de sine, dar contribuie semnificativ și la realizările elevului.³ Dumnezeu ne-a creat ca să funcționăm cel mai bine ca membri ai Trupului Său, ai comunității lui Cristos.

Rezolvarea dezbinărilor pe care le aduce păcatul în relațiile personale

O clasă nu funcționează niciodată ca o comunitate perfectă. Păcatul dezbină și trebuie să faceți față realității lui. Când elevii dezbină colectivul prin vorbe sau fapte, trebuie să-i confrunțați cu nevoia de pocăință și de reparare a rupturii produse. Pentru a menține un colectiv sau o comunitate sănătoasă trebuie să stabiliți, să le transmiteți și să consolidați norme pozitive de comportare (vezi secțiunea următoare cu privire la disciplină). Întrebați-vă din când în când dacă propriile

voastre acțiuni nu cumva slăbesc sentimentul de unitate al colectivului.

Uneori elevii creează o atmosferă de tensiune în clasă. Ei vin în școală cu o experiență și un trecut personal, cu o structură emoțională diferită și cu diverse nevoi sociale. Ca urmare, personal sau în grupuri, elevii pot avea conflicte cu dascălii sau unii cu alții. Tensiunea care rezultă are repercursiuni asupra învățării. Divergențele de moment trebuie rezolvate urgent și deschis. În cazurile mai grave discutați cu elevii modul în care percep ei problema, încercați să aflați care sunt cauzele conflictului și creați o atitudine de recunoaștere a propriilor greșeli, precum și hotărârea de a îmbunătăți situația. Cereți-le elevilor, individual sau în grup, sugestii pentru modul în care s-ar putea rezolva conflictul. Încurajați atitudinea deschisă, recunoașterea faptului că au greșit și acordarea iertării și arătați-le elevilor că sunt răspunzători pentru hotărârile pe care le iau. Căutați să aveți permanent călăuzirea Duhului Sfânt în timp ce lucrați la găsirea unei soluții.

Uneori, indiferent cât de mult vă străduiți, vi se pare că nu puteți stabili sentimentul de unitate a clasei voastre. Vă simțiți disperați când clasa pe care o aveți este atât de „volatilă” încât trebuie mereu să fiți „călare” pe ea. Sau poate că aveți în clasă grupulețe rivale care concurează pentru un statut și putere, sau e posibil să aveți o clasă inertă, apatică, neimplicată. În astfel de cazuri lucrul cel mai bun pe care-l puteți face este să încercați să întrețineți cu grijă cea mai mică scânteie de comunitate, rugându-vă ca ea să devină cu timpul o flăcără. Încercați să determinați și să îndepărtați obstacolele din calea colectivului, indiferent dacă ele sunt atitudini de dezinteres, de hiperactivitate, de intoleranță sau de concurență exagerată. Dacă, așa cum se petrece aproape în fiecare clasă, un elev este izolat de către ceilalți, lucrați atât cu elevul respectiv, cât și cu grupul pentru a le cultiva un spirit de toleranță mai mare. Acest lucru se face prin acțiuni concrete de „reparare” și nu prin predici. Uneori poate doriți să folosiți istorisiri care să „provoace reacție”, care oglindec problema existentă într-o formă puțin diferită. Cerându-le copiilor să discute și să aducă soluții posibile, poate că vor dori ei înșiși să adopte o soluție paralelă pentru problema clasei lor.⁴

Oamenii se cunosc unii pe alții într-o comunitate când se acceptă și se apreciază reciproc. O astfel de dragoste se exprimă prin grija pentru binele celorlalți, în calitate de imagini ale lui Dumnezeu. Această dragoste este, de asemenea, o poruncă biblică pentru clasă. Dar nu ne putem aștepta ca fiecare să-și placă de ceilalți. Oamenilor le place unul de altul atunci când au afinitate personală, când trăsăturile de caracter

ale unuia se adresează celuilalt. Într-o clasă elevii nu sunt selectați pentru afinitățile reciproce. Nu vor fi toți prietenii unii cu alții, însă pot să nu se opună strădaniei de a crea un colectiv de studiu plin de dragoste care să-i sprijine pe membrii lui. Greutatea constă în faptul că, adesea, simpatiile și antipatiile nu sunt niște simple sentimente, ci conduc la acțiuni și reacții de respingere care rănesc. Problema nu se va rezolva în această lume, dar dicuțiile oneste îi ajută pe elevi să învețe modul în care pot să-și stăpânească sentimentele și să-i iubească pe oameni, fără a-i agreea în mod necesar.

Ca dascăli nu sunteți imuni în fața situației de a simpatiza sau nu anumiți elevi din clasă, așa cum bine ilustrează expresia „favoritul” profesorului. Pentru voi este greu să vă ascundeți sentimentele, iar pentru elevi să nu-și dea seama de ele. Sentimentele voastre sunt transmise prin tonul vocii, atitudine, răspunsuri, prin cât de des îi solicitați pe anumiți elevi, prin felul cum îi grupați și chiar prin modul în care le evaluați temele. Recunoașteți-vă sentimentele de simpatie sau antipatie pentru a minimaliza astfel efectele lor. Chiar dacă poate vă este greu să-i agreeați pe anumiți elevi, acceptați-i totuși cu dragoste, încercați să vă apropiați de ei și să-i îndrumați pe cale de dragul lui Cristos.

Ocazional apar conflicte de personalitate între dascăl și elevi. Când se întâmplă așa ceva, mai întâi recunoașteți că problema respectivă există. Încercați apoi să creați o atitudine de toleranță între voi și elevi, făcând deosebire între persoane și comportarea lor. Respingeți comportarea nepotrivită dar *nu* și persoana. O dată ce s-a acordat sau s-a primit iertarea, nu vor mai exista animozități.

Disciplinarea pentru formarea de ucenici

Scopul disciplinării este de a-i învăța pe elevi căile Domnului. Ea privește înspre viitor, în vreme ce pedeapsa se referă la trecut. Disciplinarea este o ocazie de a-i redirecționa pe copii: să lupte împotriva păcatului și să-și învingă slăbiciunile, să cultive pacea lăuntrică și dreptatea, să ia parte la sfințenia lui Dumnezeu. Prin disciplinare copiii trebuie să-și dea seama de harul lui Dumnezeu (Evrei, 12). Disciplinarea nu poate fi o răsplată acordată cu asprime, ea nu poate provoca amărăciune prin perceperea lipsei de îngăduință și iertare.

Dumnezeu îi cheamă atât pe dascăli, cât și pe elevi să intre într-o părtășie deplină cu El. Și unii și alții greșesc și au nevoie de disciplinare

și de disciplină. Dar dascălii și elevii au roluri diferite în școală. Dumnezeu le dă dascălilor autoritatea de a-i îndruma pe elevi și prin disciplinare. Ca dascăli voi aplicați disciplinarea biblică în cel puțin patru moduri. Mai întâi, și în mod deosebit, organizați și structurați predarea-învățarea la clasă în așa fel încât copiii să poată munci productiv și să aibă măsura responsabilității pentru propriile lor decizii în învățare. Elevii angajați în activități bine planificate, semnificative, interesante, vor distruge mai puțin și se vor autodisciplina mai mult. În al doilea rând, voi sunteți un model pentru copii, mai ales prin respectul pe care li-l acordați. În al treilea rând stabiliți și aplicați reguli care încurajează ascultarea de Dumnezeu și de Legea Sa. În al patrulea rând, acordați pedepse care urmăresc să redirecționeze privirea copiilor spre slujirea lui Dumnezeu în toate acțiunile lor, chiar ajutându-i să simtă harul Său. Observați că în trei din acești patru factori accentul este pus pe disciplinarea *preventivă* și nu pe cea *corectivă*.

Dumnezeu ne-a creat să funcționăm în cadrul anumitor legi și norme. De aceea o premisă necesară disciplinării eficiente este aceea de a stabili norme înțelepte în raport cu așteptările școlii, cu nivelul de dezvoltare al copiilor și cu însușirile caracteristice ale dascălului și ale clasei. O clasă se adaptează surprinzător de ușor așteptărilor diferite ale diferiților profesori. Elevii „citesc” destul de exact stările voastre sufletești, dispozițiile sau temperamentul vostru și-și adaptează reacțiile în funcție de acestea, procedând astfel chiar atunci când trec dintr-o clasă în alta și când își schimbă profesorii.

Pentru a crea un climat optim pentru învățare, indicați-le clar elevilor ce așteptați de la ei, care sunt limitele pe care trebuie să le respecte și consolidați-le. Legea lui Dumnezeu stabilește direcții generale (de exemplu, să-L iubești pe Dumnezeu și pe aproapele tău), dar ea ne dă libertatea de a rezolva adecvat diferențele de la o clasă la alta. Nu sunt atât de importante regulile fixate, cât mai cu seamă explicarea și consolidarea lor prin repetare, prin exercițiu consecvent. Voi stabiliți niște îngrădiri în cadrul cărora copiii trăiesc, învață și iau decizii și aceasta deseori cu participarea elevilor. Cu cât elevii se maturizează mai repede, cu atât mai mult lărgiți spațiul lor de mișcare și îndepărtați îngrădirile ridicate. În același timp, a avea așteptări nerealiste pentru dezvoltarea copiilor îi frustrează, iar disciplinarea lor devine inefficientă.

Dascălii înțelepți definesc clar procedurile, așteptările și regulile pe care trebuie să le urmeze clasa lor. Instruiți-i pe elevi să le cunoască și apoi urmăriți cu perseverență ca ele să fie respectate. Afișați un set de reguli simple și clare: fii plin de dragoste și gata să dai o mână de

ajutor; respectă-i pe ceilalți oameni, proprietatea lor și șansa lor de a învăța; nu-l întrerupe pe dascăl sau pe elev când vorbește; respectă toate regulile școlii. Stabiliți normele și procedeele legate de disciplină, discutându-le cu clasa. Acest lucru vă dă posibilitatea să le furnizați motivații și modele de aplicare pentru regulile și procedeele fixate (de exemplu, formarea deprinderilor necesită o atmosferă calmă în care să te poți concentra). Astfel de discuții îi fac pe elevi mai dornici să trăiască și să învețe în cadrul normelor stabilite de voi. De asemenea, așteptările voastre trebuie să fie foarte clar indicate pentru activitățile care implică mai multă mișcare și mai mult zgomot (de exemplu munca de cercetare pentru un proiect, activitățile științifice de laborator, crearea unor lucrări de artă). Dacă elevii depășesc aceste norme, trebuie să suporte consecințele. De fapt, majoritatea elevilor doresc să aibă siguranța că sunteți hotărâți să apărați granițele stabilite. Una dintre cele mai răspândite greșeli ale dascălilor este aceea că ei nu consolidează în mod perseverent cadrul pe care l-au stabilit. De exemplu, dacă ați stabilit o pedeapsă pentru o temă prezentată cu întârziere, aplicați-o de fiecare dată, când, desigur, nu este cazul unei urgențe inevitabile. Dacă ați stabilit ca elevii să nu vorbească unii cu alții în timp ce lucrați cu un grup, insistați asupra acestui lucru în fiecare zi din săptămână. Elevii trebuie să știe, de asemenea, că explicațiile și discuția la clasă solicită participarea și atenția tuturor. Ei trebuie să fie politicoși și să-l asculte pe cel care vorbește, să demonstreze participare la lecție: să nu-l întrerupă pe ceilalți, să vorbească doar când le este îngăduit, să respecte opiniile celorlalți, să nu jignească pe nimeni ș.a.m.d. Deseori îi puteți trata într-o manieră discretă pe cei care încalcă aceste reguli: nu dați importanță elevului care vorbește fără să-i vină rândul, sau stăpâniți-i cu privirea pe cei ale căror fețe arată nemulțumire față de o opinie. Luați măsuri mai severe doar ocazional. Aici problema este că trebuie să luați atitudine de *fiecare dată* când elevul depășește cadrul stabilit, sau când atmosfera clasei începe să se deterioreze. Dacă o regulă pare să nu funcționeze, veți da înapoi și vă veți întreba dacă regula are o motivație serioasă și temeinică, o veți discuta cu elevii și veți vedea cum poate fi ea modificată pentru a obține rezultatul dorit.

Disciplinarea corectivă

Dascălii buni practică disciplinarea preventivă, anticipând problemele. Când Maria începe să nu fie atentă, plimbați-vă prin sală și stați aproape de ea în timp ce continuați să conduceți discuția cu

clasa. Când elevii devin agitați, schimbați-vă activitățile planificate pentru a ține cont de acest lucru. După-masa, când atenția copiilor scade, faceți exerciții fizice pentru a depăși această fază. Când Vasile provoacă dispute frecvente pe terenul de joc, stați de vorbă cu el și dați-i anumite sarcini pe care să le îndeplinească pe teren și despre care știți că îi fac plăcere. Dacă Mircea și Radu vorbesc întruna în timpul orelor mutați-i din bancă. Dacă Elena continuă să dorească să fie mereu în centrul atenției, ignorați-o pe cât posibil când face aceasta într-un mod agasant, dar ajutați-o și vorbiți cu ea atunci când lucrează liniștit și conștiincios.

Se poate însă întâmpla ca, în pofida celor mai bune intenții ale voastre, a unei planificări atente și a unei predări pline de autoritate, păcatul să provoace în continuare tulburări în clasă. În astfel de cazuri trebuie să aplicați disciplina corectivă. Când copiii trebuie pedepsiți, evitați s-o faceți într-o manieră ironică, sarcastică sau jignitoare, care ar putea să le distrugă valoarea personală cu care sunt înzestrați ca purtători ale imaginii lui Dumnezeu (Coloseni, 3:21). Deseori o privire în ochii elevului, apropierea de el pe intervalul dintre bănci, o mână pusă pe umărul lui, sau o avertizare tacită sunt suficiente și au loc doar între dascăl și elev.

Dacă trebuie luate și alte măsuri, de obicei este cel mai bine să vorbiți cu elevii între patru ochi. În această discuție întrebați-i pe elevi *ce* n-a mers bine (nu, *de ce!*). Lăsați-i să mediteze și să analizeze modul în care au afectat lecția. Elevilor mai mari le-ați putea cere să scrie modul în care au perceput ei ceea ce s-a întâmplat. Spuneți-le elevilor: „Sunt dezamăgit că ... Ce putem face ca să fim siguri că acest lucru nu se va mai întâmpla?” Încercați treptat să găsiți o modalitate cu care să fiți reciproc de acord pentru remedierea situației în viitor. Determinați-i pe elevi să ia o hotărâre în legătură cu soluția propusă. O dată ce o fac, arătați-le că sunt complet responsabili de acțiunile lor. Cu alte cuvinte, faceți un *legământ* cu elevii în care ei recunosc că atitudinea și comportarea lor are consecințe.

În administrarea pedepselor, asigurați-vă că vă stăpâniți pe deplin. Dacă simțiți că vă pierdeți cumpătul, amânați confruntarea. Spuneți pur și simplu: „Mă voi ocupa de aceasta mai târziu” și, dacă este necesar, îndepărtați elevul din clasă (dându-i instrucțiuni precise încotro să meargă și ce să facă). Disciplina făcută cu mânie duce adesea la regrete. Amintiți-le elevilor, la timpul convenit, că acțiunile lor, și nu ale voastre, sunt cele care au atras după sine pedeapsa. Ei trebuie să-și dea seama că sunt responsabili de respectarea normelor

care li s-au impus. Acest fapt este în armonie cu concepția biblică ce susține că oamenii sunt responsabili de comportarea și starea lor căzută.

Pedepsiți-i gândindu-vă, pe cât posibil, la consecințele firești. Elevilor prinși făcând murdărie cereți-le să adune gunoaiele de pe terenul de joc. Celor care s-au prezentat cu tema incompletă cereți-le să rămână și s-o facă după ore. Dacă elevii nu s-au comportat bine într-un grup de studiu, interziceți-le privilegiul de a lucra acolo timp de o zi sau două. Dacă elevii se uită la fotografii în timp ce se citește lecția, confiscați-le fără să comentați. Cu cât consecința este mai legată de „crimă”, cu atât va fi pedeapsa mai eficientă. A le da elevilor să rezolve în plus probleme de matematică, sau un alt gen de teme legate de un obiect de învățământ, poate duce la resentimente față de acel tip de muncă școlară.

Pe cât posibil, administrați personal pedeapsa. De exemplu, dacă în ora voastră îi pedepsiți pe copii să rămână după ore, trebuie să stați cu ei pentru a vă arăta astfel nemulțumirea și dezacordul personal față de acțiunile elevului. S-ar putea să folosiți astfel de ocazii pentru a stabili relații personale care pot întări cu timpul colectivul clasei. Fiți fermi, dar plini de dragoste. Chiar și atunci când administrați pedeapsa, continuați să-i ajutați pe elevi să propună acțiuni pentru a preveni pe viitor o comportare necorespunzătoare. Când apar în lecții tulburări constante, aprecierea sau muștrarea se pot folosi cu un bun efect. Astfel de metode, dacă sunt bine gândite și administrate pentru perioade relativ scurte, pot să-i ajute pe copii să distrugă deprinderile proaste. Dacă a vorbi fără să fii întrebat este o problemă răspândită în clasa a VII-a, de exemplu, scrieți numele elevilor pe tablă atunci când ei fac acest lucru. De fiecare dată când se repetă greșeala, faceți un semn cu creta lângă numele lor. Dacă nu au mai vorbit neîntrebați o perioadă lungă de timp, ștergeți unul sau două dintre semne (și/sau numele lor): iertarea este posibilă! Elevii ale căror nume au rămas pe tablă la sfârșitul zilei vor fi reținuți după ore. Nu uitați că o „consolidare pozitivă” (cum ar fi disciplinarea apreciativă, prin care elevii câștigă un număr de puncte) este în general mai eficientă decât cea negativă. De asemenea, deși este pedeapsă, atât dascălii cât și elevii trebuie să recunoască faptul că ea este dreaptă. Observați că, în folosirea unor astfel de tehnici, scopul vostru este de a-i ajuta pe elevi să ajungă la o autodisciplinare responsabilă, în care să nu mai fie nevoie de o „consolidare extrinsecă”.⁶

Pot școlile să administreze pedeapsa corporală? „Cine cruță nuiăua, urâște pe fiul său”, a spus Solomon (Proverbe, 13:24). Remarcați însă

că termenul „nuiaua” este folosit aici probabil ca o metaforă pentru „disciplinare”. Versetul continuă cu următoarele cuvinte: „dar cine-l iubește, îl pedepsește îndată” -însă nu în mod necesar folosind pedeapsa corporală. Mai mult, porunca este dată părinților și nu dascălilor. Însă poate că, în anumite situații excepționale, considerați că pedeapsa corporală este singura modalitate eficientă de a trata delictele copiilor. Dacă aceasta e situația, explicați-le clar de ce le administrați pedeapsa respectivă și faptul că o faceți din dragoste și cu scopul îndreptării comportării lor. Pedeapsa corporală trebuie administrată doar de către director, în prezența profesorului, ca martor, și cu aprobarea părinților.⁷

Organizarea și structurarea zilei de școală

Programul sau orarul este ghidul vostru pentru activitatea educativă zilnică. Orarul vă ajută să vă planificați un program de studiu echilibrat, dar trebuie fiți flexibili în folosirea lui. Majoritatea învățătorilor și a profesorilor de școală elementară își permit să modifice durata unei lecții, luând din timpul afectat acesteia în favoarea unei alte lecții sau discipline considerate mai importante. Pauzele, care marchează trecerea de la un obiect de învățământ la altul, nu se fac întotdeauna la timpul stabilit în orar. De exemplu, un proiect de cercetare poate cere ceva mai mult timp, pe când exercițiile de consolidare a deprinderilor solicită în mod frecvent perioade scurte de timp. Evitați tendința de a scurta în mod obișnuit timpul afectat unui anume obiect de învățământ, cum ar fi o știință exactă, doar pentru că preferați o altă materie. Dacă într-o zi ați răpit din timpul afectat unui obiect de învățământ, trebuie să adăugați acel timp într-o oră ulterioară. Când ora se desfășoară într-o sală specială, cum ar fi sala de gimnastică, sau când ora care urmează este predată de un alt profesor, cum ar fi muzica, atunci trebuie într-adevăr să respectați orarul cu exactitate.

Există multe modalități de a vă planifica un orar eficient. La clasele elementare începeți cu orele de limbă și literatură și de matematică, continuați cu alte obiecte de învățământ și terminați cu cele de desen, artă plastică, muzică, studii biblice și educație fizică. Aceasta nu înseamnă că trebuie să limitați activitățile de arte plastice, să zicem, doar la ora menită lor. De exemplu, după o anumită povestire, elevii pot să cânte un cântec sau să deseneze un tablou, care să reprezinte o secvență sau o temă din povestirea citită. La clasele elementare timpul acordat formării deprinderilor de limbă scade treptat pe măsură ce crește cel afectat studiilor sociale și științelor exacte, care formează și ele deprinderi de limbă, deseori într-un context semnificativ pentru

elevi. Pentru a asigura perioade mai mari de timp lecțiilor de științe exacte și de studii sociale, majoritatea dascălilor le combină, predând alternativ câte un ciclu de lecții care se concentrează pe fiecare obiect de învățământ și adăugând lecții, care vizează alte obiecte de învățământ, atunci când se poate face o integrare logică. Mulți învățători își planifică dimineața, când elevii sunt încă „proaspeți”, orele de formare de priceperi și deprinderi. În mod frecvent ei planifică imediat după pauza de prânz o oră de lectură.

Într-o clasă din ciclul elementar, în fiecare zi se petrec o mulțime de lucruri. Elevii au nevoie de un ghid care să le îndrepte atenția spre ceea ce se va petrece în timpul zilei. Puteți face aceasta afișând pe tablă activitățile din ziua respectivă. Puteți include titlul povestirii din Biblie, ora și numele copiilor programați să vorbească în fața celorlalți, grupele care vor comunica clasei rezultatele proiectelor făcute, precum și instrucțiuni specifice cu privire la activitatea elevilor atunci când lucrați cu copiii individual, sau pe grupe. Aceasta asigură un cadru propice pentru elevi și-i ajută să se concentreze asupra activităților specifice și asupra responsabilităților pe care le au. O ordine bine stabilită la începutul zilei include discutarea cu elevii a planului de activități pentru ziua respectivă. Compartimentarea tot mai mare pe obiecte de învățământ la clasele mari și la cele liceale face ca orarul lor să fie mult mai puțin flexibil. Însă, în unele licee, în primele clase de liceu, profesorii predau la o clasă aceeași materie mai multe ore la rând, acoperind aproape jumătate din ziua lor de școală. Clasele din astfel de școli pot continua să funcționeze ca niște colective de studiu unite. Aici elevii continuă să se identifice cu unul dintre profesori și se menține flexibilitatea orarului. Pentru unele obiecte de învățământ, ca administrarea și gospodărirea casei și artele industriale, sunt utile perioadele mai lungi de timp. Însă experiența a arătat că, la obiecte cum ar fi matematica și limbile străine, elevii învață mult mai mult în perioade de timp mai scurte și mai dese. Multe licee publice din Columbia Britanică, care au funcționat după un sistem semestrial intensiv, în care orele durau o perioadă dublă de timp, revin acum la cursuri cu durată de un an, cu perioade mai scurte de timp. Dacă predați într-o școală în care ora durează 50 de minute sau mai mult, planificați pe cât posibil în fiecare oră activități variate. Acest lucru previne pierderea interesului din partea elevului și risipa de timp.

Orarele au ca scop facilitarea unui program echilibrat și optim de studiu. Ele nu sunt alcătuite doar pe criterii administrative. Când există motive educative temeinice, școala trebuie să fie de acord să facă

schimbări în orar și la clasele gimnaziale, sau la liceu. Fiți în același timp înțelegători cu faptul că, la clasele mari, orarul este ca un joc format din bucăți; când miști o bucată, de obicei trebuie să deplasezi alte șase sau șapte pentru a face ca lucrurile să se potrivească iarăși. De aceea solicitați schimbări în orar doar când este stric necesar.

Organizarea și amenajarea cadrului ambiant

Așa cum atmosfera unei case depinde de alegerea și aranjarea mobilierului și a culorilor, tot astfel atmosfera clasei este determinată în parte de factorii fizici. Pregătiți-vă clasele ca să arate ca niște ateliere de studiu. Aranjați-vă sala de clasă în așa fel încât să țineți cont de spațiul necesar pentru activitatea individuală, sau pe grupe mari și mici de studiu. Trebuie să procedați astfel, încât să le facilitați elevilor posibilitatea de a lucra individual, sau pe grupe de studiu. O carte despre amenajarea spațiului clasei sugerează dascălilor patru idei principale în acest sens: (1) Mențineți libere zonele în care se circulă mai mult în clasă și faceți-le ușor accesibile; (2) procedați astfel, încât să-i puteți vedea permanent pe toți elevii și să puteți lucra individual cu ei; (3) depuneți materialele didactice și bibliografice în locuri ușor accesibile și (4) asigurați-vă că toți elevii pot vedea materialele didactice și auxiliare atunci când predați lecția.⁸

Pentru clasele elementare aranjați dulăpioare pentru păstrarea dosarelor, rafturi pentru cărți și un pian, în scopul de a crea spațiu de lucru pentru munca individuală sau în grupuri mici de elevi. Folosiți un covor în locul unde se vor desfășura momentele devoționale ale clasei, discuțiile și mărturiile elevilor. Acest spațiu poate avea o dublă folosință, putând fi utilizat și ca spațiu de studiu cu un grup mic, și când vreți să vă așezați în așa fel, încât să puteți vedea în același timp și restul clasei. Băncile se pot aranja în grupuri mici. Aceasta ajută la desfășurarea activităților și a discuțiilor în grupuri de elevi care lucrează împreună și creează un spațiu adițional folosit ca loc special, sau centru de studiu al grupurilor de interese, precum și pentru mesele destinate proiectelor. Însă, în unele situații, poate găsiți necesar să așezați băncile în șiruri drepte, mai ales când copiii nu sunt solicitați să poarte și să conducă discuții ordonate cu clasa.

Din când în când, în timpul anului, consultați-vă elevii cu privire la organizarea și aranjarea sălii de clasă. Ei vă pot da sugestii, făcând o listă cu titlul: „Să nu uităm că...”. Ați putea desena pe tablă un plan al clasei, oferindu-le mai multe sugestii. Dacă planul final este un consens

real, copiii încep să-și vadă sala de clasă ca pe un loc de lucru, de care ei trebuie să aibă grijă și față de care trebuie să fie responsabili. Catedra trebuie plasată într-un loc strategic, pentru a putea ajunge ușor la ea și a vedea întreaga clasă atunci când o folosiți.

Mulți dascăli de școală elementară folosesc eficient trei sau patru locuri din clasă pentru învățarea pe grupuri de interese. La clasele elementare mai ales, dar nu în mod exclusiv, încercați să aveți spațiu pentru astfel de grupuri de interese. Puteți, de asemenea, avea un spațiu pentru expunerea unor lucruri interesante aduse de elevi. Biblioteca clasei sau colțul de lectură este o parte esențială a sălii de clasă (eu am folosit o bibliotecă foarte eficient în cabinetul meu de matematică de la liceu). Dotati acest colț cu o varietate de cărți care să reflecte nivelul de lectură și interesele copiilor din clasă. Cereți-i anual directorului, sau bordului școlii, fonduri pentru a putea îmbogăți biblioteca selectând cărțile necesare pentru clasă. Biblioteca clasei va fi mult mai atrăgătoare și mai bine folosită de copii dacă așezați în preajmă perini sau o canapea veche, pe care copiii să poată sta în timp ce citesc, și dacă planificați un timp pentru lectură în care elevii să poată citi în liniște și fără să fie conturbați.

Munca depusă de o clasă activă se poate desfășura și în alte zone ale școlii. Culoarele școlii asigură spațiu pentru cei care vor să-și citească unul altuia, să facă repetiții pentru producții dramatice, sau să planifice prezentări de material în grup. Biblioteca școlii este un loc excelent pentru studiu individual și muncă în liniște. Când folosesc astfel de spații comune, elevii trebuie să respecte regulile de comportare și muncă în așa fel încât să nu-i conturbe pe ceilalți. Educatorii și învățătorii simt adesea că nu au suficient spațiu. Unele școli au construit în sălile de clasă mici „balconase” sau „mansarde” pentru lectură sau alte activități în grup. Acoperită cu o învelitoare adecvată, se poate folosi chiar și o masă de plajă, sau un dulap de bucătărie mai mare pentru a asigura un loc de joacă, sau un spațiu de interes pentru copii. Folosiți în mod creativ spațiul de care dispuneți.

Obiectele expuse în clasă - sau lipsa lor - influențează ambianța de studiu. Ele atrag atenția elevilor asupra temelor pe care trebuie să le facă, le permit să-și expună propriile lor creații și asigură un mediu de învățare stimulat și plăcut din punct de vedere estetic. Lucrurile expuse trebuie să-i provoace pe elevi să gândească și să învețe (cum ar fi, spre exemplu, afișarea unor întrebări care să le provoace gândirea). Creațiile copiilor pot fi afișate pe un panou, pot să atârne din tavan, sau pot fi expuse pe pervazul geamului, pe diferite stângii sau pe

mese. Observați că lucrurile cu care este pavoazăta clasa contribuie la crearea atmosferei de învățare, chiar și la clasele de liceu.

Dați-le copiilor ocazia să-și expună cele mai bune creații și să împărtășească altora ceea ce au realizat. Este devastator pentru copii și contrar concepției creștine a expune doar lucrările elevilor foarte dotați. Învățați-i pe elevi să respecte contribuțiile tuturor colegilor de clasă, atunci când acestea reflectă un efort real. De asemenea, implicați-i treptat în planificarea aranjării sălii de clasă și a expozițiilor de pe coridoarele școlii pentru a-i învăța să fie responsabili și cooperanți și pentru a-i ajuta să-și însușească principiile unei aranjări estetice.

Elevii realizează o serie de lucrări în timpul unei zile de școală. Desemnați un spațiu special în care ei își pot depune lucrările terminate. Fiecare elev ar putea avea o cutie poștală, făcută dintr-o cutie de lapte praf, sau o cutie mai mare de metal, în care să-i returnați lucrarea corectată și să trimiteți mesaje și scrisori informative părinților. Astfel de lucruri, care par minore, ajută la buna funcționare a clasei și previn fricțiunile care ar putea distruge colectivul clasei.

Alcătuirea grupelor de studiu

În timpul lucrării Sale pe pământ, Isus, Marele Învățător, a învățat grupuri mai mari sau mai mici de oameni, dar s-a ocupat de ei și individual. Uneori El a învățat mii de oameni deodată, dar a explicat pilda semănătorului doar unui mic grup de ucenici apropiați. El i s-a adresat personal atât femeii samaritence, cât și lui Nicodim. El, de asemenea, i-a trimis pe cei doisprezece ucenici cu sarcini specifice în grupuri de câte doi. Problema care se pune aici este că nu se poate vorbi de o mărime de grup „ideală” pentru învățare; mărimea unui grup depinde de scopul și de natura activității didactice, precum și de caracteristicile și receptivitatea elevilor. Dascălii trebuie să-și dovedească măiestria profesională și atunci când hotărâsc timpul și modul în care, în anumite situații, trebuie să-i grupeze pe elevi eficient. Munca cu întreaga clasă de douăzeci și cinci, sau treizeci de elevi este eficientă pentru unele situații și tipuri de activități educative.

Instruirea unui grup mare de elevi este un mod eficient de a preda noțiuni pe care trebuie să le știe toată clasa. Majoritatea dascăliilor folosesc acest mod de predare extensiv, uneori mult prea mult. Instruirea unui grup mai mare este deseori (dar nu întotdeauna) eficientă în special în etapa de prezentare, sau de predare a materialului, descrisă în Capitolul 3.

Pe de altă parte, etapele de stabilire a cadrului, de consolidare și de aplicare creatoare se pretează toate, în mod regulat, activității în grupuri mici. Activitățile comune în grupuri mai mici pot atrage după sine sprijinirea și încurajarea colegilor și, când sunt bine structurate, îi pot conduce pe copii spre strategii de învățare și rezultate superioare. În clasele în care activitățile se desfășoară pe grupuri mici elevii tind să fie mai cooperanți, dau dovadă de mai multă inițiativă și decid repede cum să-și rezolve temele, deși e posibil ca să fie ceva mai puțin perseverenți în completarea temelor.⁹ Munca în grupuri mici de elevi este, de asemenea, utilă în formarea de deprinderi de limbă, în clasele primare și în orele în care se dezvoltă o gamă largă de deprinderi.

Însă, în cazul activității în grupuri mici apar rezultate pozitive numai în anumite condiții. Activitatea cu grupul trebuie să aibă un scop clar și elevii trebuie să știe ce se așteaptă de la ei și ce metode se aplică: reguli de comportare, norme de lucru, unde și cum primesc ajutor. În timp ce lucrezi cu un grup, elevii din alte grupuri n-au voie să vă întrerupă. Trebuie să-i faceți pe membrii grupurilor responsabili pentru realizările lor și să consolidați pozitiv activitatea lor colectivă *ca grup*. Elevii trebuie să fie responsabili și să raporteze activitatea terminată și aprobată de voi. Un alt lucru pe care trebuie să-l ținem minte este faptul că grupurile neomogene, formate din elevi cu priceperi și deprinderi foarte bine dezvoltate și elevi cu deprinderi slab dezvoltate, de obicei nu funcționează bine (exceptând cazul în care alcătuirea grupului se face pentru a fi instruit direct de către dascăl), în timp ce grupurile alcătuite din elevi cu deprinderi și capacități medii, sau mixte *funcționează* în general bine împreună. Acest lucru are implicații pentru modul în care alcătuiți grupele în funcție de diferite sarcini. Fiți flexibili în programul vostru de alcătuire a grupelor pentru ca elevii să învețe să lucreze cu diferiți colegi de clasă și feriți-vă să-i „etichetați”.¹⁰

Stabiliți sarcini concrete pentru grupele mici în așa fel încât toți elevii să fie activ implicați. William Glasser recomandă ca într-o „echipă de studiu” fiecare membru să fie abordat, acordându-i-se un rol precis: (1) un elev care să-l încurajeze pe fiecare membru să participe, (2) unul care să-l laude pe membrii grupului pentru contribuțiile lor, (3) unul care să rezume și să reformuleze ideile și sentimentele la timpul potrivit și (4) unul care să verifice și să vadă dacă fiecare a înțeles ce se face.¹¹ Puteți combina rolurile enumerate la punctul 3 și 4 numind un elev care să aibă grijă ca grupul să nu se abată de la sarcinile propuse și să le realizeze. Glasser adaugă că, din când în când, tuturor elevilor trebuie să li se acorde, pe rând, fiecare din aceste roluri și că fiecare membru al

echipei trebuie să fie gata să vorbească despre activitățile și realizările grupului.

Robert Slavin face o listă cu o serie de metode de învățare în grup, larg răspândite. Li se poate cere grupelor să completeze fișe de lucru, sau să efectueze teme pe baza materialului prezentat. Ei pot răspunde la întrebări individual, caz în care „scorul” general al echipei este determinat de cât de mult și-a îmbunătățit fiecare elev performanța. O altă metodă constă în a da fiecărui membru al echipei o noțiune sau o deprindere, urmând ca ei să-i învețe acele lucruri pe cei din echipă. Clasa poate fi examinată prin „scoruri” individuale sau pe echipe. De asemenea, elevilor li se poate cere să lucreze la o anumită temă pe baza unei lecții, în care toată echipa primește lauda și aprecierea. În activitățile de cercetare pe grupe elevii acceptă o mai mare responsabilitate pentru planificarea, selectarea și organizarea materialului și a activităților și pentru modul în care își vor comunica rezultatele restului clasei.¹²

Atenție: Nu folosiți exclusiv doar munca cu grupe mici de elevi; planificați-vă și activități cu întreaga clasă, mai ales pe cele introductive, sau pe cele de concluzii, care stabilesc direcția și care înmănunchiază temele principale și concluziile.

Activitatea pe grupe de interese

Cu puțin efort dascălii pot folosi avantajos grupurile de interese, în care copiii se grupează în funcție de interesele pe care le manifestă. Folosirea lor îi poate ajuta pe elevi să-și consolideze și să-și fixeze cunoștințele predate și-i provoacă pe cei mai dotați să dobândească cunoștințe suplimentare. Grupurile de interese pot asigura activități bogate după terminarea temelor date, sau pot fi o parte integrantă a unui program care cuprinde în orar și folosirea „grupului de interese”. Dacă ești profesor începător, folosește mai întâi cu precauție aceste grupuri de interese până când începi să te familiarizezi cu rutina orei de curs și cu programa. Începe cu unul sau două grupuri pentru „teme în plus” și extinde-le apoi treptat pentru toate obiectele de studiu.

Pentru a fi eficiente, dați elevilor posibilitatea de a activa în aceste grupuri independent, adică, dați-le îndrumări simple și clare și lăsați ca ele să funcționeze independent (de exemplu, asigurați o gamă de activități la alegere, care să se potrivească diferitelor stiluri de învățare). Proiectați-le în așa fel, încât să dea elevilor răspuns și stimulent continuu (de exemplu, răspunsuri scrise pe spatele fișelor de lucru). Raportați

aceste grupuri de interese la subiectele predate. Să presupunem că o clasă de-a III-a învață un ciclu de lecții de studii sociale, care pun accentul pe orientarea pe hartă și pe studierea vieții lui Isus în studii biblice. Un astfel de grup de interes ar putea să aibă câteva atlase biblice și activități legate de acestea. Copiii vor descoperi cum era viața în vremea lui Isus, sau vor găsi pe hartă localități despre care au discutat în timpul lecțiilor biblice și pot desena o hartă a călătoriilor lui Isus prin Palestina. Într-un alt grup de interes ați putea să le cereți copiilor să facă planul clasei, sau al școlii, sau al casei lor (dacă nu se face acest lucru cu toată clasa). În grupul de interes pentru limbă și literatură ei ar putea scrie povestiri despre ce-a spus Isus în călătoriile sale. Grupul de matematică ar putea să conțină câteva jocuri în scopul consolidării deprinderilor de folosire a unităților de măsură care au legătură cu hărțile. Grupul de artă plastică ar putea permite elevilor să creeze lucrări de artă pe marginea temelor discutate în studiile biblice și sociale.

La studiile sociale, sau în ciclul de lecții despre știință ați putea planifica uneori cinci sau șase „stații”, la care echipele să se oprească pe rând. La fiecare „stație” se află unul sau două cartonașe importante pe care echipa le completează obligatoriu împreună, precum și un număr de cartonașe opționale completate de trei sau patru elevi cu capacități și deprinderi diferite. Echipa combină activitatea alcătuind un singur proiect al întregii echipe. Acest tip de activitate în grup, desfășurată în funcție de interesele diferite ale elevilor, promovează învățarea în grup, în care elevii își asumă responsabilitatea pentru alegerea activităților adecvate și pentru efectuarea unei munci independente.

Învățarea personalizată

Termenul de „învățare personalizată” s-a răspândit mult în ultimul timp. Se apelează des la această expresie. La urma urmei, nimeni, nici chiar cel mai rigid behaviorist, n-ar dori ca învățarea să fie depersonalizată, dar ceea ce înțelegi prin „învățare personalizată” depinde de concepția pe care o ai despre om. Așa cum am văzut în Capitolul 3, concepțiile despre om variază mult și de aceea termenului de „învățare personalizată” i s-au atribuit diferite sensuri.

Conform concepției biblice despre om trebuie să respingem o serie de sensuri ale „învățării personalizate”. Mai întâi, „învățarea personalizată” nu este același lucru cu învățarea individualizată. Învățarea

ORGANIZAREA CLASEI

individualizată (de exemplu, prin instruire pe baza computerului) nu satisface în mod necesar nevoile persoanei, iar folosirea ei exclusivă nu pregătește persoana pentru viața în *comunitate*. Învățarea individualizată, deși eficientă pentru învățarea unor noțiuni și deprinderi de bază, se întemeiază pe o concepție deterministă și behavioristă despre om. Pe de altă parte, un dascăl care nu face altceva decât să țină conferințe sau prelegeri zi după zi nu aplică nici el învățarea personalizată. Aici metoda nu face față nevoilor elevilor, de vreme ce ei nu-și pot exercita chemarea ca imagini responsabile ale lui Dumnezeu, care pot să aleagă și să ia decizii.

Mai mult, abordările învățării programate, cum sunt cele promovate de unii publiciști ai școlii creștine, nu sunt nici ele personalizate. Aceste programe îi obligă pe elevi să intre în exact același tipar al conținutului și metodologiei, fie că este adecvat, fie că nu. Avantajul unor astfel de metode este că elevii pot rezolva problemele într-un ritm personal. Însă ele nu reușesc să împlinească nevoile personale de învățare ale majorității elevilor.

Care este atunci concepția biblică despre „învățarea personalizată”? În primul rând „învățarea personalizată” presupune că dascălii îi tratează pe elevi cu atenție și cu grijă și le permit să-și exercite capacitățile personalității lor. În al doilea rând, învățarea este structurată astfel, încât să implice sarcini și metode care satisfac pe cât posibil nevoile tuturor elevilor din clasă. În al treilea rând, elevii sunt încurajați, când e cazul să facă alegeri cu privire la învățare, să le aplice și să poarte măsura responsabilității pentru propriile lor decizii.

Dacă vreți ca învățarea să fie personalizată, discutați și consolidați noțiunile de bază sau informațiile prezentate folosind metodele care se potrivesc cel mai bine întregului grup, modificând modul de a preda pe baza reacției și a răspunsului elevilor. Apoi luați-i la o parte pe elevi, individual sau în grupuri mici, pentru a le rezolva nevoile personale. Poate vreți să le dați mai multe alternative pentru a-și consolida noțiunile, a examina anumite părți specifice ale temei în discuție, sau a-și îmbogăți ceea ce au învățat deja. În acest mod le descoperiți capacitățile speciale, pe care le folosesc în cadrul colectivului de elevi. Acest tip de „învățare personalizată” solicită o varietate de grupări ale elevilor clasei, conform nevoilor personale.

Un mod de a menține contactul personal și de a cunoaște nevoile copiilor îl constituie organizarea de dezbateri în care elevii să-și expună punctul de vedere personal. Scopul acestora este de a evalua progresul elevilor, să zicem la citire sau la alte materii, pentru a-i îndruma în

continuare. Într-o dezbatere pe marginea unei lecturi, dascălul discută conținutul acesteia cerându-le elevilor să citească oral unul din fragmentele care le-au plăcut mai mult. Fac apoi observații și sintetizează deprinderile ce trebuie însușite sau consolidate. Faceți ca astfel de debateri să fie scurte (să dureze cinci sau șase minute) și asigurați-vă că restul clasei lucrează în liniște. În acest capitol trebuie să abordăm încă un subiect controversat. Majoritatea cercetărilor dovedesc că împărțirea elevilor după capacități și formarea de clase bune sau slabe nu este benefică pentru elevii de liceu și că este dăunătoare în special dezvoltării academice și sociale a elevilor din clasele slabe. Profesorii își diminuează pretențiile, nu predau la aceste clase la același nivel ca la cele bune și au mai multe probleme de disciplină la ele. Elevii slabi din punct de vedere academic au rezultate mai bune în liceele unde această împărțire nu e posibilă datorită numărului mic de elevi. Mai mult, majoritatea elevilor buni nu progresează în același ritm când sunt grupați în clase conform acestui criteriu. Crearea de clase bune și slabe distruge colectivul de elevi și creează antagonisme în școală.¹³

Deși dascălii găsesc că este mai greu să predai la clase eterogene, în folosul elevilor ar fi bine ca liceele, de exemplu, să restructureze instruirea la obiecte cum ar fi limba maternă. Decât să-i împartă pe copii pe clase în funcție de capacități, școlile ar putea mai degrabă stabili la fiecare obiect cunoștințele de bază și alternative, la diferite nivele, pentru grupe mai mici din cadrul clasei. Pregătirea elevilor pentru o ucenicie responsabilă înseamnă a le asigura cadrul propice pentru o dezvoltare individuală optimă, și nu a pune accentul pe împărțirea și etichetarea elevilor în detrimentul acestora. În plus, o astfel de împărțire, în măsura în care este necesară pentru obiectele de învățământ care se studiază succesiv, va avea loc automat atunci când elevii își vor alege obiectele de învățământ facultative în clasele mari de liceu.

Organizarea și structurarea pentru ucenicie

Școlile există pentru copii. De aceea structura lor trebuie să fie îndreptată spre ajutarea elevilor în a învăța. Nu vrem să spunem prin aceasta că școala trebuie să fie centrată pe elev. Nici o persoană nu trebuie să se afle în centrul procesului de învățământ decât Isus Cristos.

Școala trebuie să îndrepte atenția elevilor spre Cel care este preeminent și Rege al procesului de învățământ. Recunoașterea Sa ca Domn este o condiție necesară pentru ca elevii și personalul didactic să fie membri ai unui colectiv care se sprijină reciproc și a cărui structură îi ajută să-și poată îndeplini chemarea în slujba lui Dumnezeu. Învățătorii și profesorii interpretează nevoile elevilor mai întâi pe baza concepției biblice despre oameni ca purtători ai imaginii lui Dumnezeu și, în al doilea rând, pe baza unei adevărate cunoașteri care duce la dedicarea față de Adevăr. Pe această bază dascălii își pot organiza și structura parametrilor clasei pentru a-i ajuta pe elevi să experimenteze impactul total al răscumpărării lui Cristos și pentru a le îndrepta atenția spre suveranitatea și harul Dumnezeului celui sfânt.

TEME PENTRU DISCUȚII

1. Identificați aspectele pozitive și negative în clasele lui Marilyn Chung și Donna Van Dyke. Care sunt însușirile tale personale în activitatea de dascăl, însușiri pe care le poți folosi pentru a crea un mediu favorabil învățării? Care dintre aceste însușiri pot să te împiedice de la aceasta? Gândește-te cum poți să le îndepărtezi sau să le canalizezi în mod pozitiv.
2. Discutați, pe baza experienței personale, ce trăsături ale clasei afectează funcționarea acesteia în mod pozitiv sau negativ.
3. Atitudinile negative ale „liderilor” clasei pot avea efect negativ asupra întregii clase și pot fi foarte greu de stăpânit. Împreună cu un grup mic de elevi, alcătuiți o listă de metode prin care puteți (a) depăși astfel de atitudini negative și (b) când efortul continuu eșuează, puteți minimaliza efectele negative asupra clasei.
4. Este posibil ca cineva să fie un dascăl eficient și totuși să nu poată stabili o relație de „consiliere” cu elevii? De ce da, sau de ce nu?
5. Explicați diferența dintre disciplinarea preventivă și cea corectivă.
6. Alcătuiți un set de reguli ale clasei la un anumit nivel de studiu. În ce măsură ați căuta să-i implicați pe elevi când discutați aceste reguli, la începutul anului școlar?
7. Școala are mijloacele de disciplinare corectivă limitate. La nivel liceal, eliminarea din școală este folosită deseori ca o ultimă măsură. Însă părinții elevului în cauză se plâng că școala face exact ceea ce le place elevilor: îi scutește de frecventarea școlii. Există mijloace alternative de disciplinare corectivă pentru infracțiunile serioase?
8. Discutați în ce situații, dacă există vreuna, pot școlile (sau ar trebui)

- să administreze pedeapsa corporală.
9. Discutați căi specifice prin care alcătuirea unui orar poate favoriza sau defavoriza învățarea la clasă.
 10. Alegeți o temă pentru un ciclu de lecții, la un anumit nivel de studiu. Discutați cum puteți folosi diferitele tipuri de grupare a elevilor, precum și cercurile de elevi, pentru a personaliza învățarea în ciclul de lecții.
 11. Desenați un plan detaliat al clasei, la un anumit nivel de studiu. Cum contribuie planul vostru la funcționarea clasei ca și colectiv de studiu?

NOTE

¹Wilma Van Brummelen și Lois McCallum, „The Teacher as Counselor: to Guide, to Listen, to Enable, to Heal”, lucrare nepublicată, Langley, B.C., 1987.

²David W. Johnson și Roger T. Johnson, *Learning Together and Alone: Cooperative, Competitive and Individualistic Learning*, ediția a doua (Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1987).

³Robert E. Slavin, „Synthesis of Research on Cooperative Learning”, *Educational Leadership*, mai 1981, pag. 655-660.

⁴Gail Brunoro și Simone Vanderspek, „The Classroom as a Community”, lucrare nepublicată, Langley, B.C., 1987.

⁵Această secțiune, precum și următoarea, sunt o versiune revizuită și extinsă a lucrării „Discipline Unto Discipleship” din „Serving the Lord Wholeheartedly: Spirituality in B.C.'s Christian Schools” în ed. lui Harro Van Brummelen (Langley, B.C.; Society of Christian Schools, 1986). Sandra McRae a contribuit cu multe idei la alcătuirea acestei secțiuni.

⁶Poți găsi o discuție asupra pericolelor legate de folosirea extensivă a tehnicilor de modificare a comportamentului în Capitolul 5 din *Education for Responsible Action* de Nicholas Wolterstorff (Grand Rapids: Eerdmans, 1980).

⁷Pentru o tratare mai detaliată a disciplinării biblice vezi *Nurturing Children in the Lord*, de Jack Fennema (Phillipsburg, NJ: Presbyterian and Reformed, 1977), pag. 93-123.

⁸Carolyn Evertson, Edmund T. Emmer ș.a., *Classroom Management for Elementary Teachers și Classroom Management for Secondary Teachers* (Englewood Cliffs: NJ: Prentice-Hall, 1984). Aceste cărți puțin voluminoase sunt un ajutor deosebit pentru dascăli prin sfaturile utile și studiile de caz pe care le aduce pe baza unui program extensiv de cercetare de la Universitatea din Texas.

⁹Thomas L. Good și Jere E. Brophy, „Classroom Grouping”, Capitolul 9 din *Looking in Classrooms*, ediția a treia (New York: Harper and Row, 1984).

¹⁰Ibid., pag. 273-276, 281-285.

¹¹William Glasser, *Control Theory in the Classroom* (New York: Harper and Row, 1986), pag. 100.

¹²Slavin, pag. 659.

¹³Jennie Oakes, „Keeping Track”, partea I-a și partea a II-a, *Phi Delta Kappan*, septembrie 1986, pag. 12-17 și octombrie 1986, pag. 148-152.

Capitolul 5

CUNOAȘTEREA ȘI PROGRAMA ȘCOLARĂ

Elaine Brouwer crede că ar trebui să-i învețe pe elevii ei de clasa a V-a și a VI-a ce face ca economia noastră să „ticăie”.¹ Mai clar, ea vrea să-i facă să înțeleagă cum funcționează lumea afacerilor și, la un nivel simplu, cum poate un creștin să-și împlinească chemarea în această lume. Afacerile și economia reprezintă o temă adesea neglijată în școli și totuși, Elaine știe că economia noastră depinde în mare măsură de felul în care decurg afacerile. Scriptura spune clar că Dumnezeu vrea ca creștinii să fie angajați activ în lumea afacerilor practicând ceea ce înseamnă ascultarea de legile și poruncile lui Dumnezeu (de exemplu, Proverbe, 31 și istoria lui Rut și a lui Boaz). Elaine vrea să accentueze ideea că Isus este Domnul tuturor lucrurilor, inclusiv al modului în care noi câștigăm și folosim banii și conducem o afacere.

De aceea Elaine planifică și predă un ciclu de lecții numit *The Book Company* (Editura de carte). Elevii caută să afle ce spune Biblia despre legile lui Dumnezeu cu privire la viața economică. Ei folosesc aceste descoperiri pentru a organiza și a conduce o editură, care produce și vinde cărți. Elevii cumpără acțiuni care costă 10 cenți fiecare. Una dintre primele decizii pe care le iau este dacă un elev cu, să zicem, zece acțiuni va primi de două ori mai multe voturi decât unul cu cinci. Ei adaugă capital adițional pentru materiale vizitând o bancă locală și făcând un

- să administreze pedeapsa corporală.
9. Discutați căi specifice prin care alcătuirea unui orar poate favoriza sau defavoriza învățarea la clasă.
 10. Alegeți o temă pentru un ciclu de lecții, la un anumit nivel de studiu. Discutați cum puteți folosi diferitele tipuri de grupare a elevilor, precum și cercurile de elevi, pentru a personaliza învățarea în ciclul de lecții.
 11. Desenați un plan detaliat al clasei, la un anumit nivel de studiu. Cum contribuie planul vostru la funcționarea clasei ca și colectiv de studiu?

NOTE

¹Wilma Van Brummelen și Lois McCallum, „The Teacher as Counselor: to Guide, to Listen, to Enable, to Heal”, lucrare nepublicată, Langley, B.C., 1987.

²David W. Johnson și Roger T. Johnson, *Learning Together and Alone: Cooperative, Competitive and Individualistic Learning*, ediția a doua (Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1987).

³Robert E. Slavin, „Synthesis of Research on Cooperative Learning”, *Educational Leadership*, mai 1981, pag. 655-660.

⁴Gail Brunoro și Simone Vanderspek, „The Classroom as a Community”, lucrare nepublicată, Langley, B.C., 1987.

⁵Această secțiune, precum și următoarea, sunt o versiune revizuită și extinsă a lucrării „Discipline Unto Discipleship” din „Serving the Lord Wholeheartedly: Spirituality in B.C.'s Christian Schools” în ed. lui Harro Van Brummelen (Langley, B.C.; Society of Christian Schools, 1986). Sandra McRae a contribuit cu multe idei la alcătuirea acestei secțiuni.

⁶Poți găsi o discuție asupra pericolelor legate de folosirea extensivă a tehnicilor de modificare a comportamentului în Capitolul 5 din *Education for Responsible Action* de Nicholas Wolterstorff (Grand Rapids: Eerdmans, 1980).

⁷Pentru o tratare mai detaliată a disciplinării biblice vezi *Nurturing Children in the Lord*, de Jack Fennema (Phillipsburg, NJ: Presbyterian and Reformed, 1977), pag. 93-123.

⁸Carolyn Evertson, Edmund T. Emmer ș.a., *Classroom Management for Elementary Teachers și Classroom Management for Secondary Teachers* (Englewood Cliffs: NJ: Prentice-Hall, 1984). Aceste cărți puțin voluminoase sunt un ajutor deosebit pentru dascăli prin sfaturile utile și studiile de caz pe care le aduce pe baza unui program extensiv de cercetare de la Universitatea din Texas.

⁹Thomas L. Good și Jere E. Brophy, „Classroom Grouping”, Capitolul 9 din *Looking in Classrooms*, ediția a treia (New York: Harper and Row, 1984).

¹⁰*Ibid.*, pag. 273-276, 281-285.

¹¹William Glasser, *Control Theory in the Classroom* (New York: Harper and Row, 1986), pag. 100.

¹²Slavin, pag. 659.

¹³Jennie Oakes, „Keeping Track”, partea I-a și partea a II-a, *Phi Delta Kappan*, septembrie 1986, pag. 12-17 și octombrie 1986, pag. 148-152.

Capitolul 5

CUNOAȘTEREA ȘI PROGRAMA ȘCOLARĂ

Elaine Brouwer crede că ar trebui să-i învețe pe elevii ei de clasa a V-a și a VI-a ce face ca economia noastră să „ticăie”.¹ Mai clar, ea vrea să-i facă să înțeleagă cum funcționează lumea afacerilor și, la un nivel simplu, cum poate un creștin să-și împlinească chemarea în această lume. Afacerile și economia reprezintă o temă adesea neglijată în școli și totuși, Elaine știe că economia noastră depinde în mare măsură de felul în care decurg afacerile. Scriptura spune clar că Dumnezeu vrea ca creștinii să fie angajați activ în lumea afacerilor practicând ceea ce înseamnă ascultarea de legile și poruncile lui Dumnezeu (de exemplu, Proverbe, 31 și istoria lui Rut și a lui Boaz). Elaine vrea să accentueze ideea că Isus este Domnul tuturor lucrurilor, inclusiv al modului în care noi câștigăm și folosim banii și conducem o afacere.

De aceea Elaine planifică și predă un ciclu de lecții numit *The Book Company* (Editura de carte). Elevii caută să afle ce spune Biblia despre legile lui Dumnezeu cu privire la viața economică. Ei folosesc aceste descoperiri pentru a organiza și a conduce o editură, care produce și vinde cărți. Elevii cumpără acțiuni care costă 10 cenți fiecare. Una dintre primele decizii pe care le iau este dacă un elev cu, să zicem, zece acțiuni va primi de două ori mai multe voturi decât unul cu cinci. Ei adaugă capital adițional pentru materiale vizitând o bancă locală și făcând un

împrumut. Apoi hotărâsc care ar trebui să fie conținutul cărții pe care o vor publica. Ar trebui oare să scrie ei înșiși cartea? Ar trebui ca ea să includă creații literare, sau material real de viață? Aici Elaine intervine ajutându-i pe elevi să vadă că o afacere are ca scop slujirea altor oameni prin crearea și vinderea de produse care îi ajută, cum ar fi: jucării durabile, alimente bune și sănătoase și cărți de valoare.

O dată ce elevii se decid asupra conținutului cărții, ei adună, scriu, editează, organizează, paginează și ilustrează materialul. Ei concep coperta și plănuiesc să tipărească și să lege ei înșiși cărțile. Elaine le sugerează cum pot folosi banii și resursele materiale în mod responsabil. Ei decid câte exemplare trebuie să se publice și planifică strategia de distribuire și vânzare a cărții. Elaine îi îndrumă cu privire la stabilirea prețului pentru ca elevii să-și dea seama că afacerile pot aduce un profit, dar că ei nu pot cere prețuri exorbitante. La sfârșitul ciclului de lecții elevii hotărâsc cum să împartă și să folosească profitul obținut. Pe tot parcursul lecțiilor Elaine pune accentul pe ideea că, dacă în afacerile noastre încercăm să-L slujim și să dăm dovadă că-L iubim pe Dumnezeu cu adevărat, noi trebuie să ne iubim clienții ca pe noi înșine.

În acest ciclu de lecții elevii iau decizii care influențează modul de funcționare a afacerii lor. Ei experimentează cum pot asculta, sau încălca legile lui Dumnezeu prin atitudinile lor și prin modul în care își conduc afacerile. Ei învață principii și legi pe măsură ce le aplică în practică. Ei înțeleg mai ales că activitățile economice nu sunt neutre, ci exprimă o concepție de viață. Acest ciclu de lecții nu prezintă doar un material conceptual, ci îi obligă pe elevi să răspundă și să reacționeze nu numai cu mintea, ci și cu inima și fapta. Mai mult, lecțiile asigură activități ce vizează toate etapele învățării și stilurile de învățare. În acest mod, indiferent de trăsăturile individuale, elevii sunt ajutați să se formeze ca ucenici responsabili ai lui Cristos. Elaine a predat la clasa ei un ciclu de lecții care reflectă o concepție biblică despre cunoaștere.

Concepția despre lume, cunoașterea și programa școlară

O serie de factori fundamentali determină modul în care o persoană privește programa școlară și o planifică. *Concepția despre lume și viață* pe care o ai - convingerile tale de bază, ipotezele, valorile, prioritățile și preferințele tale stau la baza concepției tale despre programa școlară și despre modul în care o planifici. Și invers, suma tuturor deciziilor educative pe care le iei reflectă concepția ta despre lume și viață. Școlile

eficiente sunt cele care au o echipă sau un colectiv de dascăli care nutresc aceleași idei în ce privește răspunsul la întrebări de bază, cum ar fi: „Care este sensul vieții umane?” și „Care este baza moralității?” atunci când planifică programul școlii. Concepția lor despre lume determină conținutul concepției lor despre scopul școlii și natura elevului.

Această carte a răspuns până acum la întrebarea „Care este rostul școlilor?” pe baza concepției creștine despre lume și viață. Ea a pus apoi în discuție modul în care concepția biblică a unei persoane asigură liniile directoare ale unui model de învățare. Însă până acum n-am discutat baza programei care afectează în special sarcina noastră de *predare și învățare*: natura și sensul cunoașterii. Concepția noastră despre cunoaștere determină conținutul pe care urmează să-l predăm și modul în care îl organizăm în programul zilnic. Acest capitol tratează concepția biblică despre cunoaștere și implicațiile ei pentru programele școlii. Capitolul 6 pune în discuție defalcarea conținutului programei pe diferite obiecte de învățământ. Capitolul 7 continuă acest lucru prin discutarea pașilor care trebuie parcurși în alcătuirea și planificarea unei programe pentru clasă.

Ca și în cazul concepției despre om, cei care au alcătuit și alcătuiesc programe școlare au dovedit că au concepții diferite despre cunoaștere. Empiristii de exemplu, consideră că cunoașterea se bazează pe afirmații pentru care există dovezi și pe observațiile culese din experiență. Câtă vreme astfel de dovezi nu sunt niciodată complet sigure, adevărul este întotdeauna supus revizuirii. Programele lor școlare pun accentul pe investigație și pe date empirice, *Căutarea* adevărului poate să-l elibereze pe om.

Raționalistii susțin că există un adevăr obiectiv, dar că el poate fi cunoscut și determinat doar cu ajutorul rațiunii. Capacitatea de a raționa este punctul lor esențial de pornire. Singura idee pe care o acceptă, fără un argument rațional, este că această capacitate de a raționa nu are nevoie de justificare. Gândirea critică și modul în care alții au folosit gândirea de-a lungul istoriei devine pentru ei punctul central al programei de învățământ.

Pe de altă parte reconceptualistii (adeptii teoriei reconceperii sau a conceperii personale a lumii - n.trad.), cei implicați în așa numita „sociologie a cunoașterii”, susțin că cunoașterea este subiectivă și se construiește personal. Adevărul este relativ și noi nu putem fi siguri de nimic din ceea ce trece dincolo de intuiția conștiinței umane. Ceea ce trebuie selectat pentru a alcătui conținutul programei școlare sunt lecții în care elevii își creează un sens pentru ei înșiși. Alegerea specifică

a conținutului nu este deloc importantă pentru ei.

Educatorii creștini nu pot accepta nici una dintre aceste abordări. Ei știu că datele sunt întotdeauna selectate și interpretate în cadrul unei paradigme de concepții și valori așa cum, de exemplu, a arătat Thomas Kuhn cu privire la dezvoltarea științei apusene.² Spre deosebire de reconceptualiști, creștinii cred că Dumnezeu a creat o realitate cu un scop inerent și cu o structură bazată pe legi pe care noi le putem cunoaște și despre care putem gândi. Spre deosebire de raționaliști și de empiriști, creștinii susțin că întreaga noastră interpretare trebuie să aibă loc într-un cadru biblic al adevărului pe care îl acceptăm prin credință.

Concepția biblică despre cunoaștere

Care este atunci concepția biblică despre cunoaștere și ce legătură are ea cu programa școlară? De vreme ce o epistemologie detaliată depășește scopul acestei cărți, menționăm doar trei aspecte privind adevărata cunoaștere în sens biblic, care afectează programa școlară. Mai întâi, adevărata cunoaștere depinde de revelație. În al doilea rând, ea implică întreaga ființă a omului, nu numai intelectul său, și trebuie să ducă la dedicare, răspuns și slujire. În al treilea rând, ea trebuie să arate harul lui Dumnezeu și faptele Lui minunate și să ne învețe căile Sale.

„Frica de Domnul este începutul înțelepciunii”, spune Solomon și în restul Proverbelor se arată clar că cunoașterea, discernământul și înțelepciunea sunt strâns legate între ele (Proverbe, 1:7; 14:6; 24:3-4). Cunoașterea lui Dumnezeu și a bogățiilor și puterii Lui vine printr-un „duh de înțelepciune și de descoperire” și prin luminarea „ochilor inimii” (Efeseni, 1:17-19). La cunoaștere deplină se ajunge nu doar prin rațiune și prin dovezi empirice. Noi dobândim adevărata cunoaștere doar dacă suntem luminați de duhul adevărului (Ioan, 14:17).

În această privință viața lui Samuel este foarte instructivă. Când Dumnezeu l-a chemat pe Samuel în toiul nopții, Sriptura ne spune că „Samuel nu-L cunoștea încă pe Domnul” (1 Samuel, 3:7). Samuel îi slujea deja Domnului și era plăcut înaintea Lui (1 Samuel, 2:18, 26; 3:1). El cunoștea multe din atributele lui Dumnezeu și știa ce înseamnă să-L slujești pe El. Și totuși el „nu-L cunoștea încă pe Domnul”. De ce nu? Scriptura continuă: „Cuvântul Domnului încă nu i se descoperise”. Sfârșitul capitolului arată clar că Samuel a fost cunoscut ca proroc după inima lui Dumnezeu pentru că El i Se descoperise prin Cuvântul Său

și Samuel a acționat pe baza aceluia Cuvânt (1 Samuel, 3:19-4:1).

Cunoașterea nu devine o adevărată cunoaștere până când Cuvântul lui Dumnezeu nu ajunge la noi și nu ni se descoperă determinând consacrarea noastră și modul de interpretare. Aceasta poate avea loc printr-o revelație specială, ca în cazul lui Samuel, sau prin cercetarea Cuvântului scris al lui Dumnezeu. Revelarea lui Dumnezeu ne arată clar cine este El și că chemarea Lui este să ne unim întreaga ființă - gândul, credința, cuvintele, faptele, simțămintele - într-o unitate de scop: o slujire responsabilă și plină de ascultare înaintea Lui. De asemenea, descoperirea lui Dumnezeu pune cunoașterea într-o perspectivă corectă: Dumnezeu este Inițiatorul, Susținătorul, Răscumpărătorul întregii cunoașteri umane; întreaga cunoaștere trebuie să-I fie consacrată Lui. Pavel spune că putem străluci ca stelele în univers dacă suntem uniți în duh și scop atunci când le prezentăm altora Cuvântul lui Dumnezeu, Cuvântul Vieții (Filipeni, 2). În acest mod adevărata cunoaștere nu exclude și nu contrazice rațiunea și dovezile empirice, ci devine, așa cum se exprimă John Stott, scara pe care credința urcă din ce în ce mai sus.³ *Paul Little - p. 19*

Scriptura arată clar că procesul cunoașterii implică întreaga noastră ființă, nu numai intelectul. Ea respinge concepția conform căreia cunoașterea înseamnă doar o asimilare de noțiuni. Profetul Osea, de exemplu, spune că oamenii lui Dumnezeu piereau din lipsă de cunoștință. Aceasta nu înseamnă că ei nu-și cunoșteau lecțiile biblice, sau că nu aveau carte, ci că viețile lor erau distruse pentru că ei au respins ceea ce învățaseră. Ei au ignorat Legea vieții dată de Dumnezeu. Ei l-au fost necredincioși lui Dumnezeu și unii altora. N-au reușit să integreze „cunoștințele minții” lor în viața de zi cu zi. Lipsa de cunoaștere în Scriptură înseamnă lipsă de dedicare, incapacitatea de a pune în practică ceea ce s-a învățat.

Cunoașterea care nu include hotărârea de slujire nu este o adevărată cunoaștere, precum credința fără fapte este o credință moartă. Dumnezeu spune în Scriptură: „Eu sunt Cel ce cercetez răunchii și inima și voi răsplăti fiecăruia din voi după faptele lui” (Apocalipsa, 2:23; Ieremia, 17:10). Cunoașterea este cunoaștere în sensul biblic doar dacă însăși esența vieții noastre intime, a conștiinței, a gândului nostru și a motivelor noastre, precum și acțiunile noastre care rezultă din ele, sunt ferm întemeiate pe voia lui Dumnezeu. În școală, conținutul pe care îl alegem, modul în care gândim problemele, atitudinile și dispozițiile pe care le formăm prin ceea ce predăm și modul în care predăm, toate acestea trebuie să reflecte voința noastră de a asculta și a

împlini Cuvântul lui Dumnezeu. Un ultim aspect cu privire la cunoaștere repetă ceea ce am spus în Capitolul 2 despre cele două fațete ale activității de predare. Mai întâi, că adevărata cunoaștere revelează faptele vrednice de laudă ale Domnului. În al doilea rând, le arată copiilor căile Sale drepte. De aceea Samuel, în cuvântul lui de despărțire de funcția de lider civil al Israelului, a pus accentul pe faptul că el va continua să-i învețe pe israeliți calea cea bună și dreaptă și i-a îndemnat să țină cont de puterea lui Dumnezeu și de lucrurile minunate pe care El le-a făcut pentru ei (1 Samuel, 12:23-24). Lecțiile noastre de știință, matematică și istorie trebuie să proclame lucrarea minunată a mâinilor lui Dumnezeu. În același timp ele trebuie să-i ajute și să-i încurajeze pe copii să facă dreptate, să iubească mila și să umble smeriți cu Dumnezeul lor (Mica, 6:8). Ultimele cinci capitole ale cărții lui Iov, unde Dumnezeu îi vorbește, ilustrează aceste afirmații despre adevărata cunoaștere. Iov și prietenii lui au avut lungi discuții despre Dumnezeu și despre modul în care El se poartă cu oamenii. Argumentele lor, deși erudite, nu erau întemeiate pe deplina acceptare a revelației lui Dumnezeu. Cunoașterea lor nu se baza pe deplina dedicare față de o slujire plină de dragoste. Astfel, Dumnezeu îl întreabă pe Iov: „Cine este cel ce îmi întunecă planurile prin cuvântări fără pricepere?” (Iov, 38:2) Dumnezeu stabilește cadrul folosind discuțiile lor ca punct de pornire pentru lecția Sa. Dumnezeu îl învață apoi pe Iov multe „fapte”. El îi dezvăluie lui Iov, în mod sistematic, noțiuni după noțiuni, multe sub formă de întrebări, astfel încât Iov nu poate să nu se implice personal.

Însă Dumnezeu nu-l învață aceste noțiuni ca pe niște date care trebuie memorate sau clasificate, ci El mai degrabă îl învață pe Iov despre puterea, măreția și providența Sa, pentru a-l ajuta pe Iov să treacă dincolo de învățarea noțiunilor și să răspundă cu toată inima sa. După ce Dumnezeu termină de vorbit, Iov admite că, într-adevăr, el nu-L văzuse și nu-L cunoscuse pe Dumnezeu; el nu-și dedicase ființa și cunoștințele sale Domnului (Iov 42:2-6). Cunoștințele sale și cele ale prietenilor săi fuseseră prea cognitive, prea intelectuale. Ei cunoscuseră despre Dumnezeu, dar nu-L cunoscuseră pe El și voia Lui. Iov a crezut în Dumnezeu, dar acum cunoașterea profundă a lui Dumnezeu îi cuprinde întreaga ființă. Ochii credinței sale, transformați acum, îl duc la slujirea lui Dumnezeu din toată inima sa, făcându-l mai întâi să se roage pentru prietenii săi.

Două ilustrații de învățare la clasă

Două exemple ne vor lămurii ce legătură au toate acestea cu învățarea la clasă. Mai întâi cum și de ce creștinii ar trebui să predea gramatica? Dacă predăm gramatica drept scop în sine, drept un set de exerciții din manual, efectuându-le unul după altul, evaluând cunoștințele elevilor pe baza învățării de către ei a părților de vorbire și a tipurilor de propoziții, atunci noi nu ne îndeplinim sarcina de educatori creștini. Predarea gramaticii în mod creștin nu înseamnă nici folosirea textelor biblice sau a maximelor morale pentru recunoașterea părților de vorbire și analiza propozițiilor.

Predarea gramaticii trebuie mai degrabă să-i ajute pe elevi să-și dezvolte capacitatea și deprinderea de ascultare și comunicare în mod responsabil și creativ. Mai întâi noi folosim propriile experiențe de limbă ale elevilor pentru a le arăta nevoia de a învăța gramatica. Apoi predarea noțiunilor gramaticale specifice și precise trebuie să indice spre Dumnezeu, Creatorul legilor structurale de bază ale limbii, legi care ne permit să comunicăm. Cu timpul aceasta duce la o înțelegere profundă a importanței unei comunicări corecte, care să-I dea cinste lui Dumnezeu și a felului cum contribuie la aceasta folosirea corectă a gramaticii și a limbii în general. Mai presus de toate, elevilor li se dau multe ocazii de a răspunde personal. Ei aplică ceea ce au învățat în comunicarea orală și scrisă, care caută să îmbogățească comunitatea creștină atât în cadrul clasei, cât și în afara ei. Predarea gramaticii trebuie să le dea elevilor posibilitatea s-o aplice și să se dedice folosirii ei corecte și responsabile.

A doua ilustrație are ca subiect vremea. În majoritatea manualelor a „cunoaște” vremea înseamnă a o cerceta pur și simplu în termeni fizici, adică a urmări interacțiunea pământului, a aerului, a apei, a soarelui și a lunii. Reconceptualistii îi încurajează pe elevi să reacționeze la vreme în măsura în care ea le afectează sentimentele și viața și să o folosească pentru a da diferite sensuri „lumii” reconstruite de ei.

Pe de altă parte, creștinii, care cunosc implicațiile unei concepții biblice despre cunoaștere, învață aspectul fizic al vremii, dar o fac într-un context mult mai larg decât majoritatea manualelor științifice. Ei pun accentul pe faptul că vremea nu face parte dintr-o lume autonomă și închisă a cauzei și efectului, ci că ea funcționează în toate aspectele în cadrul unei realități create. Vremea afectează mediul nostru deci implicit și viața plantelor, a animalelor și a oamenilor. Ea trezește diferite stări care nu sunt doar o reacție subiectivă la factorii fizici, ci o

parte integrantă a vremii. Trebuie să se țină cont de vreme în transport, agricultură, supraviețuirea omului, precum și în planificarea de către elevi a vieții lor zilnice și pe perioade mai lungi de timp. Adevărata cunoaștere nu neglijează realitatea fizică, ci o învață într-un context care o face să aibă sens și să fie relevantă pentru fiecare persoană.

Orientări ale programei

Creștinii, atât cei care predau în școlile publice, cât și cei din școlile creștine, au acceptat deseori programele cunoscute, fără să analizeze cu grijă concepția despre lume și viață care stă la baza lor. Ca urmare, ei au predat după programe care, în unele sensuri, sunt opuse concepției creștine despre cunoaștere. Această parte a lucrării aduce în discuție unele dintre orientările cunoscute în alcătuirea programei: cea academică, cea a procesului, a relevanței personale și a relevanței sociale. În continuare vom prezenta alternativa creștină, arătând cum un ciclu de lecții despre copaci poate fi planificat la un nivel superior, la clasele elementare, propus prin prisma unor orientări diferite. Deși orientările apar rareori într-o formă „pură”, clasificarea lor ne ajută să identificăm învățăturile diferitelor programe și să schițăm o alternativă creștină.

O programă cu *orientare academică* folosește obiectele de învățământ tradiționale pentru a exemplifica puterea rațiunii umane. Elevilor li se cere să reproducă și să aplice cunoștințele învățate fără nici o dedicare personală față de ceea ce au studiat. Relația dintre conținutul obiectului de învățământ și viața personală a elevilor, precum și relevanța acestuia pentru viața în societate sunt în mare măsură ignorate. Această orientare concepe programa ca pe un corp de discipline de învățământ care urmează să fie „parcurse” de către elevi. Se consideră că înțelepciunea dobândită de secole îi poate duce pe elevi la libertate și adevăr.

Într-un ciclu de lecții despre copaci raționaliștii cu orientare academică vor pune accentul pe gândirea umană despre copaci. Mai precis, ei vor sublinia modul în care oamenii au clasificat copacii. Caracteristicile copacilor vor fi predate nu pentru a arăta cum a creat Dumnezeu o diversitate remarcabilă de copaci adaptați la diferitele clime și soluri și nici pentru a arăta cum folosim copacii și produsele lor, ci ca să ne ajute să-i clasificăm. Întrebările cer date concrete sau suscită gândirea critică despre noțiuni abstracte legate de clasificare.⁴ Unele programe, inclusiv unele creștine, dovedesc o orientare academică și mai trunchiată, prezentându-le elevilor noțiuni despre copaci și cerându-le doar să reproducă aceste noțiuni.⁵ De fapt,

cunoașterea de către om a faptelor despre lucruri izolate devine un idol. Copiii învață în mod fals că lucrul cel mai important în viață este să poți repeta noțiunile predate.

Adeptii *orientării procesului* în programa școlară, pe de altă parte, susțin că procesele intelectuale ale elevilor sunt cele mai importante. Elevii trebuie să învețe, să caute, să investigheze, să rezolve probleme. Nu este atât de important *ce* li se predă copiilor, cât este *cum* învață ei; procesul este important. Cercetarea umană ne poate aduce mai aproape de perfecțiune și de adevăr. Programa școlară trebuie să dea elevilor ocazii pentru a folosi și a-și consolida resursele cognitive. Dreptatea socială se reduce adesea la elevii care dovedesc deprinderi bune în desfășurarea cercetărilor pe care le fac. Principiile morale și religioase sunt lăsate să fie descoperite de către elevi.

Un ciclu de lecții despre copaci, bazat pe această orientare, oferă un mare număr de activități practice interesante. Însă majoritatea sunt prezentate în afara unui context relevant pentru știință și societate. Astfel de lecții nu tratează problemele importante care depășesc cercetarea imediată a elevului (de exemplu: Care este rolul nostru ca administratori ai pădurilor? Cum sunt folosiți copacii în mod responsabil ca o resursă de reînnoire?) De pildă, o activitate tipică dintr-un manual care folosește această orientare este intitulată: „Cât se va îndoi o ramură de copac?” Elevii aplică o anumită greutate diferitelor părți ale ramurii unui copac și măsoară cât de mult se îndoaie ea de fiecare dată. Apoi li se cere ceva de genul „Să săpăm mai adânc” pentru a vedea relația dintre îndoierea ramurii și grosimea ei.⁶ Scopul acestor activități nu este de a transmite informații, nici de a le cere elevilor să ia în considerare rolul copacilor în natură sau în societate. Ele îi învață mai degrabă să investigheze și să tragă concluzii din propriile lor investigații.

O a treia orientare, *relevanța personală*, pune accentul pe importanța semnificației personale. O astfel de semnificație apare dinăuntrul elevului și de aceea programele educative sunt concepute în înțelegere cu elevii. Copiii, presupuși a fi buni din naștere, trebuie lăsați să aleagă ce cred ei că e cel mai bine. Obiectul de învățământ este un vehicul pe care trebuie să-l aleagă ei înșiși pentru a se împlini pe sine. În vreme ce evită o abordare academică sterilă și îngăduie răspunsul personal, această orientare creează idivizi centrați pe sine, care devin centrul propriului lor univers și trăiesc pentru ei înșiși, iar nu pentru Dumnezeu și aproapele lor. Ei se dedică propriei lor bunăstări și plăceri și nu dorinței a-L urma pe Isus în cadrul comunității creștine.

Un ciclu de lecții despre copaci, conform acestei orientări, se bazează pe ceea ce îi interesează cel mai mult pe copii. Dascălii vor veni cu sugestii pentru a-i stimula pe elevi, care, la rândul lor, vor alege o diversitate de activități și proiecte. Se va face mai puțină instruire precisă și consolidare. Elevii își vor petrece majoritatea timpului cu stabilirea cadrului și cu activități de aplicare creatoare. Această orientare nu ține cont de faptul că elevii beneficiază mult dacă învătă un corp comun de noțiuni despre copaci (tipurile de copaci din diferite zone, funcționarea diferitelor lor părți, procesul de fotosinteză, folosirea copacilor de către oameni ș.a. m. d.)

În fine, adepții orientării *relevanței sociale* doresc ca școala să pregătească elevi pentru a sluji intereselor societății, mai ales prin analiza fenomenelor sociale și culturale. Această orientare suplimentează învățarea tradițională cu discuții și proiecte concentrate pe valori și probleme sociale multidisciplinare, în vreme ce creștinii ar trebui să-i ajute pe copii să se dedice problemelor sociale contemporane, cum ar fi destrămarea familiei, sau grija pentru săracii și obidiții societății. Conținutul ales pentru această orientare este deseori unilateral, sau chiar distorsionat, în funcție de concepția personală despre societate. Neomarxiștii, de exemplu, pretind o programă care îi ajută pe elevi să vadă cum elita economică asuprește oamenii din societate și îi pregătește pe copii pentru a scutura jugul „opresorilor” lor. Umaniștii care sunt în favoarea unei orientări a revelației sociale doresc ca programa să arate că oamenii pot deveni treptat tot mai inteligenți și mai talentați și că elevii pot ajuta societatea să-și rezolve problemele prin depășirea ignoranței și încurajarea cooperării.

Un exemplu umanist de relevanță socială ar fi un ciclu de lecții care învătă despre copaci într-un context ecologic. Tema acestui ciclu ar fi constatarea că pădurile sunt adevărate „tesături” de viață pe care oamenii le-au folosit și de care au abuzat. Elevii ar studia cum afectează deciziile politice viitorul pădurilor, cum distrugerea pădurilor la tropice cauzează schimbări climaterice semnificative și cum deșeurile chimice provenite din industria forestieră dăunează rețelelor noastre de apă.⁷ Creștinii ar trebui să aplaude astfel de încercări de a-i ajuta pe elevi, și implicit societatea, să devină mai buni administratori ai pământului lui Dumnezeu. În același timp, ceea ce lipsește de obicei este înțelegerea că ființele umane sunt imagini ale lui Dumnezeu, create cu o chemare specială. Oamenii nu sunt doar niște ființe raționale, care pot să nu se interfereze cu restul mediului. De exemplu, măsurile guvernamentale (cum ar fi programul de distrugere a lupilor) nu sunt rele *în sine*, dar

uneori pot fi un curs legitim pentru acțiuni care apără alte tipuri de viață sălbatică.

Ca și în cazul diferitelor opinii despre predare expuse în Capitolul 2, educatorii creștini pot învăța câte ceva de la fiecare din cele patru orientări ale programei expuse anterior. Scopul de bază al abordării creștine a educației este de a-i ajuta și a-i îndruma pe tineri să fie și să devină ucenici reponsabili ai lui Isus Cristos. Așa cum am văzut, aceasta cere prezentarea unei viziuni creștine despre viață. O astfel de viziune este relevantă prin aceea că ea îi confruntă permanent pe copii cu nevoia de dedicare personală față de Isus Cristos și cu felul în care un mod creștin de viață îi afectează personal. Viziunea este, de asemenea, relevantă din punct de vedere social prin aceea că ea pune accentul pe rolul creștinilor, ca membri ai Trupului lui Cristos, de a fi angajați în mod activ în reconcilierea tuturor aspectelor creației și în pretenția ca toate domeniile vieții și ale societății să fie ale lui Isus Cristos. Mai mult, noi ne formăm viziunea prin studii academice și prin cercetări: cele patru etape ale predării-învățării asigură un echilibru între a cunoaște un anumit conținut și a cunoaște anumite deprinderi, adică între cunoașterea conceptuală și deprinderile cognitive.

Orientarea creștină a programei

Trăsăturile principale ale unei orientări creștine a programei devin clare acum. Conținutul programei cu orientare creștină pune accentul pe o învățare-predare cu scop, bazată pe propria experiență a copiilor. Ea cuprinde *cunoașterea unui conținut, cunoașterea unor deprinderi, rezolvarea de probleme, experiențe creative, atitudini și dispoziții* care se nasc atât din obiectul de învățământ, cât și din contexte multidisciplinare. Conținutul îi ajută pe elevi să experimenteze atât unitatea, cât și diversitatea creației minunate a lui Dumnezeu, să-și formeze atitudini și dispoziții biblice și să le vadă relevanța și aplicarea în viață, atunci când Îl slujesc pe Dumnezeu și pe aproapele lor.

Într-o programă cu orientare creștină predarea-învățarea implică patru etape, mai mult sau mai puțin distincte, care se referă la ritmul natural de învățare, precum și la diversele stiluri de învățare ale elevilor: predarea sau expunerea, consolidarea sau reformularea și aplicarea creatoare sau „transcendența”. Dascălul este un artizan religios, care dă o îndrumare responsabilă, în funcție de cerințele fiecărei etape. Elevii învață viziunea creștină despre lume și viață și o experimentează așa cum se raportează ea atât la problemele și fenomenele personale, cât și

la cele sociale. Programa are intenții și scopuri clare, dar rămâne flexibilă într-un cadru general pentru a împlini nevoile specifice ale copiilor.

Într-un ciclu de lecții despre copaci, bazat pe o programă cu orientare creștină, elevii mai întâi apreciază copacii ca o parte esențială a întregului plan al creației lui Dumnezeu.⁸ Ei observă valoarea copacilor în propria lor viață, precum și în viața comunității lor. Ei cercetează ce produse obținem de la copaci și rolul lor în îmbogățirea și conservarea solului, în controlul apei și în reprovizionarea cu oxigen. Ei cercetează, de asemenea, modul în care pădurile asigură un adăpost pentru viețuitoare și pentru plante. În etapa de prezentare ei pot învăța despre ecosistemele în care există diferiți copaci, clasificarea copacilor, părțile copacilor și funcția lor, creșterea și înmulțirea copacilor, precum și bolile lor. Elevii folosesc apoi aceste cunoștințe pentru a afla cum au folosit oamenii pădurile și care este responsabilitatea noastră în administrarea creației lui Dumnezeu. Folosind legile găsite în texte ca Deuteronomul, 20:19-20, ei caută răspunsuri creștine la problemele sociale care au legătură cu copacii. Un alt exemplu va clarifica contururile programelor cu orientare creștină. Cu câțiva ani în urmă, Fraser Valley Christian High School din zona suburbană a orașului Vancouver a prezentat un „minicurs” despre administrația și stilul de viață creștin. O săptămână întreagă au fost întrerupte orele obișnuite din orar și elevii claselor a XI-a și a XII-a au fost conștientizați cu privire la reponsabilitățile pe care le avem ca administratori și ca stil de viață. Ei au învățat despre transport, folosirea pământului și adăpost, hrană și nutriție, îmbrăcăminte, sărbători, timp și timpul liber. Studiind probleme specifice în împrejurări cotidiene, elevii au cercetat și au experimentat ce înseamnă să răspunzi pozitiv la Cuvântul lui Dumnezeu pentru o viață bine administrată.

Elevii încep să-și dea seama că, deși creștinii nu dețin toate răspunsurile la multele probleme cu care se confruntă societatea noastră tehnicistă, ei trebuie să învețe să pună întrebări penetrante și să ia decizii în fiecare zi, folosind Cuvântul lui Dumnezeu ca ghid în utilizarea cu rost a timpului, a talentelor și a resurselor. La sfârșitul săptămânii, elevii au criticat propriul lor stil de viață pe baza activităților săptămânii respective și au explorat unele alternative pozitive. Printr-o masă dată săracilor, ei au început să înțeleagă că deciziile noastre personale și colective se repercutează asupra oamenilor din întreaga lume. Ei, de asemenea, au planificat și au trăit o sărbătoare creștină. Ciclu de lecții a clarificat în mintea elevilor și a dascălilor lor câteva componente

importante ale viziunii creștine despre viață.

Abordarea creștină a programei vede lumea ca pe un loc unde Dumnezeu, prin puterea Duhului Său, îi cheamă pe copiii Săi să fie credincioși în împlinirea adevărului, în reconstruirea a ceea ce a fost distrus și ruinat de păcat și în influențarea aproapelui lor și a societății. Ea folosește programa pentru a arăta că întreaga creație Îl proclamă pe Creatorul ei. Ea îi pregătește pe elevi să trăiască o viață responsabilă în fața creatorului și Domnului lor. Ea structurează învățarea în așa fel, încât elevii să-și însușească deprinderile necesare pentru a trăi în lume ca reformatori capabili să aducă critici fundamentale societății noastre laice și instituțiilor ei.

Mai mult, în programa școlară cu orientare creștină, cunoștințele învățate îi conduc pe elevi la o slujire activă: în raportarea lor față de ceilalți, în dezvoltarea unui stil de viață creștin și în slujirea societății fără să-și compromită dedicarea creștină. Elevii își dezvoltă capacitățile și cunoașterea pentru a deveni niște creștini vii ca membri ai familiei, ca prieteni, consumatori, muncitori, cetățeni și membri ai bisericii. Ei învață și experimentează locul corect al științei și al tehnologiei, al timpului liber și al muncii, al comunicării și al esteticii, al justiției și al dragostei.⁹

Următoarele două capitole se ocupă de implicațiile pe care le are programa cu orientare creștină în obiectele de învățământ și în planificarea la clasă.

TEME PENTRU DISCUȚII

1. În ce mod prezintă ciclul de lecții al lui Elaine Brouwer despre compania sau editura de carte o concepție biblică asupra cunoașterii? Dacă o mare parte din programa școlară ar consta din lecții de acest tip, și-ar însuși copiii suficiente deprinderi „de bază”? De ce da sau de ce nu? Cum ați reacționa la pretenția că acest tip de lecții este excelent, dar implică prea mult timp răpit din programa „standard”?
2. Rezumați principalele concepții despre cunoaștere susținute de educatorii empiriști, raționaliști, reconceptualiști și creștini. Comentați implicațiile pe care le are fiecare concept despre cunoaștere în predarea și învățarea la clasă.

3. Acest capitol pretinde că nu există abordare neutră a cunoașterii și deci a programei. Sunteți de acord, sau nu? De ce da, sau de ce nu? Dați câteva exemple adecvate pentru a vă susține punctul de vedere.
4. Luați o temă care nu s-a discutat în acest capitol (de exemplu, un ciclu de lecții de știință, care tratează sunetul, sau studiază o cultură estică). Schițați modul cum ar planifica predarea acestui ciclu de lecții adepții fiecăreia dintre cele cinci orientări ale programei școlare.
5. Schițați pe o pagină sau două propria voastră propunere de orientare a programei școlare.

NOTE

¹Elaine Brouwer, *The Book Company*, Society of Christian Schools Curriculum Resource Bank N64127 (1981).

²Thomas S. Kuhn, *The Structure of Scientific Revolutions*, ediția a doua (Chicago: The University of Chicago Press, 1970).

³John R. Stott, *God's New Society: The Message of Ephesians* (Downer' Grove, IL: InterVarsity Press, 1979), pag. 67.

⁴Vezi, de exemplu, Herbert A. Smith ș.a., *Exploring Living Things* (Toronto: Doubleday, 1977), pag. 98-99, 106-107.

⁵Sandra Hall și Elizabeth von Dohlen, *God Made Plants*, PACE 17 (Lewisville, Texas: Accelerated Christian Education, 1974), pag. 14 ș.u.

⁶John C. MacBean ș.a., *Trees* (Toronto: Holt, Rinehart and Wilson, 1977), pag. 41.

⁷Vezi, de exemplu, Roy A. Gallant și Issac Asimov, „Woodlands as Webs of Life”, din *Ginn Science Program, Advanced Level A* (Lexington, Mass.: Ginn, 1975), pag. 348-405.

⁸Vezi, de exemplu, Robin Beers Gorab, „Trees”, în *Shaping School Curriculum: A Biblical View* de Geraldine Steensma și Harro Van Brummelen (Terre Haute: Signal, 1977), pag. 174-176).

⁹*Shaping School Curriculum*, pag. 15-16.

*Capitolul 6*CONȚINUTUL PREDĂRII ȘI AL
ÎNVĂȚĂRII

Cu câțiva ani în urmă, când ecologia a devenit pentru prima dată o preocupare majoră, școala în care predam eu a hotărât că ar trebui să ne ocupăm de această problemă și că ar fi necesar ca ea să devină parte a programei școlare. Dar care profesori să facă aceasta? Tema traversa mai multe discipline. Nici unul dintre dascăli n-avea o experiență deosebită în predarea acestei teme, dar câțiva dintre noi am fost interesați s-o cercetăm împreună cu elevii.

Ne-am decis mai întâi să începem prima zi a anului școlar cu o serie de filme și seminarii la toate clasele a X-a. Apoi, în primele săptămâni ale anului școlar, trei profesori au predat elevilor de clasa a X-a cicluri de lecții separate, dar care aveau legătură între ele. Un profesor de știință s-a ocupat de aspectele biologice ale temei. Unul dintre profesorii de engleză a predat un ciclu de lecții de literatură, studiind cu elevii proză scurtă și un roman cu temă ecologică. Personal am regândit lecțiile de probabilitate și statistică de la clasa a X-a în așa fel, încât majoritatea problemelor și exemplelor să folosească date care să contribuie la obiectivele ecologice sau să le illustreze.

Pentru a predă această temă într-o manieră unitară, împărțirea obișnuită pe obiecte de învățământ nu ne-a fost utilă. Ar fi fost mai bine, spre exemplu, ca, timp de trei săptămâni, să fi predat la toate

clasele a zecea cu o echipă de patru profesori, care să răspundă de întregul proces de predare-învăţare la aceste clase în timpul acestor săptămâni. Însă această alternativă s-a dovedit imposibilă din punct de vedere organizatoric. Ce urma să se întâmple cu orele de la celelalte cicluri de clase, la care predau aceşti patru profesori? Cum ar fi învăţat elevii de clasa a X-a la franceză, la studiile sociale şi la administraţia şi gospodărirea căminului, dacă nu se ţineau aceste ore? N-am putut aranja nici măcar spaţiul fizic pentru a face faţă atât programului ecologic la clasele a X-a, cât şi cursurilor celorlalte cicluri de clase.

Obiectele de studiu din programa şcolară

Uneori această idee este grevată de întrebări grele şi adânci. Cum putem noi turna cunoaşterea în tipare? Filosofii au împărţit cunoaşterea în domenii, sau forme, sau obiecte de studiu. Astfel de „discipline” se pot distinge sau clasifica deoarece ele se ocupă de un set de noţiuni coerente, relativ bine definite şi folosesc metode de cercetare specifice. Fiecare formă de cunoaştere aruncă lumină asupra unei anumite faţete a realităţii şi ne referim la ea ca la o „cale de cunoaştere”.

Dar urmează oare în mod necesar că programa şcolară ar trebui să fie împărţită în funcţie de astfel de clasificări filosofice? Puţini educatori n-ar fi de acord cu faptul că elevilor ar trebui să li se prezinte problemele esenţiale ale disciplinelor „de bază”. Dar care sunt disciplinele „de bază” şi ce este, de fapt, esenţial cu privire la ele? De ce predăm obligatoriu anumite discipline, facem ca altele să fie opţionale şi decidem să le neglijăm pe celelalte? De ce, de exemplu, este studierea producţiei de bunuri materiale obligatorie în liceu, în zona mea, în timp ce mulţi elevi nu urmează nici măcar un curs de arte frumoase după terminarea clasei a VII-a?

La grădiniţă majoritatea educatorilor îşi organizează programa şcolară în cicluri de lecţii tematice, care includ aspecte din diverse domenii de studiu. Majoritatea educatorilor consideră că împărţirea pe obiecte de studiu este, cu timpul, de dorit. E clar că, la nivel liceal, se cere o specializare mai mare decât la clasele primare. Însă, chiar şi la nivel liceal, şcolile trebuie să se ocupe de probleme care depăşesc zonele-limită ale obiectelor de învăţământ. De aceea, unele şcoli planifică anual „o săptămână specială”, în care întreaga şcoală, sau fiecare ciclu de clase, studiază o temă cu relevanţă specială pentru societatea de astăzi. În majoritatea liceelor creştine canadiene, la clasele mari se predă un curs care tratează teme cum ar fi: căsătoria şi familia,

crima și justiția, munca și economia, comunicarea și mass-media.

Pentru a înțelege pe deplin situațiile sau fenomenele, trebuie să luăm în considerare câteva căi de „cunoaștere”. De exemplu, nu putem înțelege importanța apei dacă studiem doar compoziția ei chimică. Trebuie să recunoaștem, de asemenea, indispensabilitatea ei pentru viață, importanța ciclului apei în natură și folosirea ei simbolică în ceremonii cum ar fi botezul.

Pe de altă parte, pentru a ne obișnui cu noțiunile esențiale și metodele de cercetare ale unei discipline, trebuie ca, un timp, să investigăm doar un singur domeniu de cunoaștere. Studiul științific al apei în chimie și modul în care ea este legată de alte elemente și componente este necesar, și totuși ar fi dificil de cuprins într-o programă care este orientată pe anumite teme sau probleme. Astfel, împărțirea pe obiecte de învățământ este utilă în organizarea conținutului programei școlare. În concluzie, programa școlară trebuie să cuprindă atât cicluri de lecții interdisciplinare, cât și lecții din cadrul unor forme specifice de cunoaștere.

Multe obiecte de studiu nu se limitează desigur la o singură formă specifică de cunoaștere. Cel mai bun exemplu sunt științele sociale, căci ele se ocupă de dimensiunea geografică, culturală, istorică, economică, socială, politică și morală a situațiilor din societate. De asemenea, limba și literatura se preocupă în mod specific de căi lingvistice și estetice de cunoaștere, dar folosește un conținut care cuprinde o gamă largă de considerații, cum fac și studiile sociale. Deși științele exacte se concentrează asupra aspectelor fizice și biologice ale lumii, ele aduc în discuție și preocupări etice, economice și sociale. În acest mod disciplinele de învățământ asigură grupări organizatorice adaptabile și larg folosite.

Acest capitol prezintă foarte sumar câteva considerații generale de care dascălii trebuie să țină cont când își planifică cursurile și ciclurile de lecții la diferite obiecte de învățământ.¹

Unitatea verticală și orizontală a conținutului programei școlare

Biblia nu conține „rețete” care să indice ce conținut ar trebui sau n-ar trebui să predăm. Ea ne ajută să înțelegem problemele esențiale ale vieții: creația, căderea, răscumpărarea, venirea Împărăției lui Dumnezeu, chemarea pe care o au ființele umane. Considerăm că programa școlară trebuie, de asemenea, să-i ajute pe elevi să-și îndeplinească slujba dată de Dumnezeu. Conținutul pe care îl predăm

trebuie să-i stimuleze pe copii să asculte de mandatul dat de Dumnezeu.

Mai precis, conținutul programei școlare trebuie să indice spre *unitatea verticală* a cunoașterii, despre care se vorbește în Coloseni, 1:16-17: „Toate au fost făcute prin El (Cristos) și pentru El. El este mai înainte de toate lucrurile și toate se țin prin El”. În Coloseni 2, Pavel spune, în continuare, că în El sunt ascunse toate comorile înțelepciunii și ale științei. Această unitate este respinsă sau, mai frecvent, ignorată de abordările laice ale educației. Dar a clarifica elevilor această unitate și a le arăta că Cristos este preeminent și ne dă direcție în toate aspectele vieții nu este o sarcină ușoară. Însă mulți dascăli creștini planifică individual cicluri de lecții care să-i învețe clar pe elevi cum Cuvântul lui Dumnezeu este „o candelă pentru picioarele (lor) și o lumină pe cărarea (lor)” (Psalmul 119:105). Acest lucru se poate vedea din exemplele date în această carte, dintre care majoritatea se bazează pe situații reale din clasă.

Deseori noi predăm mai ușor conținutul programei în cadrul unor discipline bine determinate. Trebuie însă să le prezentăm clar elevilor și *unitatea orizontală* a cunoașterii. Multe teme și probleme care traversează o serie de discipline de învățământ devin părți semnificative ale programei școlare când le studiem în mod academic și ne concentrăm asupra lor. Mai mult, conținutul pe care îl predăm trebuie, de asemenea, să dezvăluie multele relații firești dintre diferitele discipline. Pentru științele naturale și științele exacte, de exemplu, matematica nu e numai o unealtă esențială, ci și un vehicul pentru interpretarea fenomenelor științifice. Mai mult, chiar și economia și etica folosesc într-o oarecare măsură aplicațiile științei.

De vreme ce majoritatea cunoștințelor apar din fenomene multidimensionale și se aplică la acestea, n-ar trebui ca întreaga învățare să aibă loc doar în cadrul unor „discipline” bine definite. O prea mare fragmentare a cunoștințelor centrată pe discipline, îi împiedică pe elevi să le raporteze la realitate în așa fel, încât să aibă sens pentru ei, iar cunoașterea lor poate ușor deveni formalism steril. Când dascălii sunt însă conștienți de acest pericol și planifică activitatea în funcție de aceasta, disciplinele de învățământ asigură un obiectiv organizatoric util, mai ales la clasele mari.

Studiile biblice și sociale

În majoritatea școlilor creștine se predă un program de studii biblice. Elevii trebuie să știe cum ni S-a revelat Dumnezeu în Scriptură și ce

principii de viață ne-a dat. Biserica nu poate acoperi complet un astfel de scop atotcuprinzător într-o oră săptămânală de studiu biblic. De aceea programul de studii biblice din școală completează programul educativ al bisericii.

Chiar dacă întrebările despre credință și dedicare rămân întotdeauna în prim-plan, studiile biblice alcătuiesc un obiect *academic* legitim. Ele îi ajută pe elevi să citească și să interpreteze Scriptura într-un mod conștient. Îi determină pe copii să cunoască Biblia ca modul în care Dumnezeu Își revelează planul de răscumpărare. Ei practică hermeneutica biblică studiind formele literare și cadrul cultural al cărților Bibliei, precum și urmărind teme biblice semnificative. În plus, ei aplică mesajul biblic la viața lor personală, la relațiile lor cu ceilalți, la problemele contemporane și la viața din comunitate. Pe parcursul acestor studii profesorii îi confruntă pe elevi cu chemarea biblică la pocăință personală, credință și ucenicie.

În unele școli publice se predau *ore de religie*. Acestea variază de la o privire „obiectivă” a lumii religioase, la luarea în considerație a clarificării eticii și a „valorilor”. Astfel de cursuri recunosc importanța religiei și a dimensiunilor morale ale vieții, însă, în încercarea lor de a fi „corecte”, ele le lasă adesea elevilor impresia că alegerea unei religii, sau a unui sistem moral, este tot așa de bună ca și cealaltă, câtă vreme poate fi justificată rațional.

Deoarece credința creștină afirmă că Isus Cristos este *calea, adevărul și viața* (Ioan, 14:6), dascălii creștini nu pot susține astfel de abordări. În școlile publice se poate pune accentul mai adecvat, de exemplu pe studiile sociale, pe limbă și literatură, pe modul în care convingerile religioase și morale dau direcție dezvoltării societății. Mai mult, ele pot modela și predă morala iudeo-creștină în programul lor. Însă impactul nu va fi mare dacă elevii nu ajung să vadă, prin îndrumarea părinților, a bisericii sau prin contactul personal cu dascălii, că o astfel de morală își află originea într-o dedicare de credință.

La studiile sociale elevii își dezvoltă cunoașterea în procesul formării societății și culturii atât în trecut, cât și în prezent. Dascălii pun accentul îndeosebi pe modul în care ideile care motivează grupuri de oameni au afectat dezvoltarea socială și culturală. Rădăcinile religioase ale avântului dominant al unei culturi direcționează eforturile umane. La rândul ei, dedicarea noastră personală de credință se repercutează asupra modului în care interpretăm situațiile istorice și culturale. De aceea, unul dintre scopurile centrale ale studiilor sociale este de a stimula înțelegerea formării culturii și a relației ei cu dedicarea,

concepția despre lume și despre valori. Pentru aceasta elevii învață și despre aspectele fizice, economice, sociale, politice și estetice ale fenomenelor social-culturale.

Arta limbajului/limba și literatura

Orele de limbă și literatură îi ajută pe elevi să se dezvolte pe măsură ce își formează deprinderea de a se raporta la ceilalți și de a comunica cu ei. Limba este un mijloc frumos și captivant de a-L sluji pe Dumnezeu și pe aproapele nostru. Suntem chemați s-o folosim pentru a forma comunitatea creștină. Elevii învață să asculte atent, să vorbească fluent și eficient, să citească critic și să scrie creativ. Aceste aspecte sunt strâns legate între ele. Exprimarea se face prin vorbire și prin scriere. Înțelegerea exprimării vine prin ascultare și citire. Ambele se bazează pe experiența personală a elevilor, dobândită atât în clasă, cât și în afara ei.

Așa-numita abordare a limbii ca „limbă totală” susține că limba se învață de la întreg înspre părți și că se învață cel mai bine când accentul nu se pune pe limbă, ci pe sensul care se comunică în experiențe de limbă autentice, funcționale, personale, orale și scrise. Decodarea deprinderilor în deprinderi de citire și de scriere, comentează adepții acestei abordări, trebuie învățată doar în cadrul unui context de înțelegere și comunicare de sensuri.² Copiii trebuie să citească mult și, încă de la grădiniță, să fie implicați în comunicarea cunoștințelor și a descoperirilor lor, atât sub formă orală, cât și sub formă scrisă. În forma ei absolută, această abordare a limbii ca întreg poate neglija deprinderile esențiale și poate contribui la un individualism îndreptat spre sine. Însă multe din metodele ei se pot folosi benefic în procesul de predare-învățare descris în această carte.

Un avantaj major al abordării limbii ca întreg este accentul pus pe conținutul textelor de bună calitate. Conținutul fragmentelor literare este, de obicei, ales dintr-o mare varietate de surse, inclusiv unele selecții din manualele de citire de bază. Unul dintre criterii este alegerea unui text literar original, sugestiv și nu ticluirea lui anume pentru a se adapta unei liste de deprinderi fonetice sau de vocabular.

Abordarea limbii ca întreg poate folosi materiale care contribuie la dezvoltarea concepției despre lume a elevului. Prin aceasta nu înțeleg că toate textele literare folosite sau citite trebuie să aibă o orientare explicit creștină. Într-adevăr, este regretabil că literatura creștină pentru copii este de multe ori de o calitate literară mediocră și prezintă o

imagini trunchiate despre viața creștină. Literatura scrisă de necreștini poate, dacă e aleasă cu grijă, să lărgască orizontul copiilor. Autorii pot cunoaște bine unele dintre aspectele creației lui Dumnezeu. De asemenea, mai ales la clasele mari, analiza și discutarea concepțiilor prezentate poate mări sensibilitatea creștină a elevilor și poate lărgi înțelegerea lor.

Literatura este un răspuns uman, imaginar și simbolic, care exprimă o viziune asupra sensului vieții. În această calitate ea oferă o experiență estetică coerentă, care are puterea de a ne influența viața. Profesorii creștini îi ajută pe elevi să ajungă la maturitate spirituală prin lecturile lor și mai ales să poată discerne viziunea prezentată și promovată în aceste lecturi. Adevărata satisfacție literară cere multă muncă. Elevii trebuie să cunoască genurile literare, tehnica alcătuirii versului, felul cum se creează un personaj, cum se folosesc simbolurile, cum se alege vocabularul ș.a.m.d. Analiza noastră poate fi simplistă. Aceasta poate pretinde raportarea lecturii la alte opere literare, sau la evenimente sociale sau istorice. De exemplu, creștinii apreciază romanul *To Kill a Mocking Bird* a lui Harper Lee pentru relele sociale pe care le dezvăluie, dar deplâng glorificarea umanistă a persoanei. O astfel de afirmație este doar un început în descrierea reacțiilor personale și foarte complexe ale elevilor față de roman, a răspunsurilor pe care ei sunt încurajați să le conceapă în legătură cu acesta.³

Știința și matematica

Știința și matematica cercetează aspectele biologice, fizice, spațiale și numerice ale creației lui Dumnezeu. Creștinii își bazează cercetarea pe cunoașterea faptului că legile și normele lui Dumnezeu sunt demne de încredere (Psalmii 111 și 146). Biblia dă o astfel de perspectivă fundamentală, dar ea nu este o carte de teorii și noțiuni științifice. Dumnezeu folosește experiența și cercetarea noastră pentru a ne învăța ordinea creației Sale (Isaia, 28:23-29).

Însă cercetările și formulările noastre sunt supuse erorii umane. Modelele, teoriile și interpretările noastre matematice și științifice se bazează pe presupuneri și convingeri. De aceea nu se poate spune că ele sunt „adevărate”. Ele ne dau explicații utile pentru anumite observații. Ele trebuie revizuite din când în când pentru a le face să reflecte mai bine legile neschimbătoare ale lui Dumnezeu. Știința și matematica sunt activități culturale care au un loc meritat, dar limitat, în structura cunoașterii. Ele își au temelia în ordinea creației lui

Dumnezeu și în credința în providența lui Dumnezeu, dar nu pot deveni niciodată realitatea ultimă în viața noastră.

Cursurile acestor discipline, care se concentrează mai ales pe procesele și deprinderile de raționament într-un context îngust și limitat, nu reușesc să le arate elevilor importanța matematicii și a științei în viața lor personală și în societate. În afară de învățarea structurii generale și a noțiunilor fundamentale ale științei, elevii trebuie să dobândească o înțelegere critică a fenomenelor sociale, care au importante componente matematice, științifice sau tehnologice. Ei trebuie să fie conștienți de rolul nostru personal și colectiv ca persoane care trebuie să aibă grijă de această planetă. Ei sunt chemați să folosească știința și matematica pentru a îmbogăți viața umană în slujirea Lui și să nu lase să fie folosite pentru a distruge modul în care Dumnezeu a intenționat să funcționeze creația Lui. Ei trebuie să învețe să ia decizii responsabile: să-și mențină sănătatea fizică, să ducă un stil de viață bine organizat și să rezolve problemele sociale care au componente matematice sau științifice. La matematică, precum și la celelalte științe, copiii trebuie să observe, să experimenteze și să tragă concluzii din activitățile practice. În trecut le vorbeam deseori copiilor despre lucruri pe care ei le-au „învățat” atunci pe de rost, fără să le înțeleagă cu adevărat. Să facem ca creația lui Dumnezeu să fie „atelierul de lucru” al copilului, mai ales în etapa de stabilire a cadrului organizatoric. În același timp, deși metoda științifică este o unealtă utilă în știință, ea nu conduce întotdeauna spre „adevăr”. Ea nu poate rezolva problemele umane de bază. Într-adevăr, ea este (uneori) folosită de către oamenii de știință pentru a ajunge la teorii și concluzii noi, însă absolutizarea metodei științifice în manuale lasă impresia că ea poate da răspunsuri definitive la toate întrebările și problemele sociale. Elevii trebuie să experimenteze și alte moduri de cercetare, care interpretează și evaluează fenomenele din jurul lor și să devină conștienți de limitele fiecăreia.

La științele naturale elevii învață despre lumea vie în relație cu mediul. Secretul vieții nu se află în molecula de ADN, ci în Dumnezeu, care a creat plantele, protozoarele, animalele și oamenii, cu o funcție vitală pe care noi o numim „viață”. Patru teme se află în centrul studiului științelor naturii.⁴ Mai întâi adevărul că Dumnezeu a creat fiecare ființă special adaptată la mediul în care El a așezat-o. Apoi faptul că fiecare ființă are un scop în marele plan al lui Dumnezeu pentru viață, împlinindu-și rolul pe care i l-a dat Dumnezeu. După aceea faptul că ființele există doar în relație cu mediul și depind de un flux

permanent de materii care pătrund în corpul lor și ies afară din el. În fine, ideea că ființele umane, ca unele care trebuie să aibă grijă de creația lui Dumnezeu, sunt responsabile de menținerea echilibrului și a armoniei dintre lumea vie și mediul ei. Aceste linii generale resping evoluția ca temă de bază în predarea biologiei. Ele dau cursurilor de științe naturale obiective diferite și pun accentul pe cele descoperite deja (de exemplu, studiul organismelor în mediul lor ambiant).

Fizica studiază pământul care adăpostește ființele umane așa cum este el afectat de materie, energie și tehnologie. Probabil noțiunea fundamentală pe care o studiază fizica este energia, schimbările și transformările energiei. Studiul fizicii și al științelor naturii trebuie să se bazeze pe experiențe reale, care îi motivează pe elevi și fac ca știința să fie relevantă pentru ei. Chiar și lecțiile mai abstracte ar trebui predate într-un context sugestiv pentru a aprofunda cunoașterea elevilor despre modul în care societatea folosește știința și tehnologia. Aceasta nu înseamnă că lecțiile trebuie să fie mai puțin riguroase, ci că scopurile și conținutul lor trebuie redirecționate.

Predarea fizicii trebuie, de asemenea, să facă clară unitatea cunoașterii. De exemplu, când studiem apa, elevii sunt uimiți că proprietățile caracteristice cu care a fost creată fac posibilă existența vieții pe pământ. Când analizează aceste trăsături caracteristice, elevii pot conștientiza faptul că modul în care folosim apa afectează economia, politica și, într-adevăr, întregul nostru stil de viață.

Ca și în cazul științelor exacte, baza matematicii nu se află în ființele umane. Ea se găsește în legile înțelepte și ordonate ale lui Dumnezeu (Psalmul 33:6-11; Ieremia, 33:25). La matematică copiii descoperă, la început din experiențe concrete și reale, ordinea creată de Dumnezeu cu privire la numere și spațiu. Mai întâi ei cercetează relațiile și noțiunile numerice și spațiale într-un mod empiric dar structurat. Concluziile matematice sunt treptat abstractizate din astfel de situații. Profesorii introduc și consolidează treptat conceptualizarea mai precisă, raționamentele logice și algoritmii. Chiar și atunci orele de matematică vor continua să arate cum folosește societatea metodele și concluziile matematice (de exemplu, ca pe un instrument esențial în știință și în economie).

Matematica studiată la clasă trebuie să aibă legătură cu experiența zilnică, chiar dacă abstractizarea și generalizarea devin tot mai pronunțate o dată cu trecerea elevilor la un alt nivel de studiu. Simbolurile sunt entități necesare în matematică, dar, dacă sunt introduse prea devreme, ele îngreunează înțelegerea noțiunilor. De

exemplu, la grădiniță copiii trebuie să lucreze mult cu numerele până la zece înainte ca dascălii să-i învețe simbolurile lor. Observați, de asemenea, că elevii învață povestind despre matematică, discutând problemele și venind cu soluții. Orele de matematică sunt un forum pentru discuția matematică.

Artele frumoase

Estetica este o parte integrantă a vieții. Dumnezeu Însuși vrea să fie glorificat prin artă și expresie artistică. Acest lucru reiese clâr din descrierea detaliată dată de Dumnezeu celor care urmau să construiască Cortul și din faptul că cea mai lungă carte a Bibliei este alcătuită din poezii menite a fi și cântate. Orele de artă - artă vizuală, muzică, artă dramatică și literatură - au drept scop încurajarea elevilor de a crea și a folosi arta pentru a comunica cu Dumnezeu și cu aproapele lor. Elevii își exprimă sentimentele și ideile într-un mod creator, compunând creații artistice, nu numai despre ceea ce este frumos, dar și despre ceea ce este adevărat.

În cultivarea dimensiunii estetice a copiilor dascălii asigură timpul, spațiul și materialele necesare atât atunci când ei urmează aceste cursuri în mod sistematic conform programei școlare, cât și atunci când integrează dimensiunea estetică în tot ce se face la clasă. Atât la ciclul liceal, cât și la cel elementar, clasa trebuie să fie un mediu estetic care să-i stimuleze pe elevi. În afara școlii elevii sunt copleșiți de mii de creații estetice, cele mai multe având o orientare laică. Școlile trebuie să-i ajute pe elevi să analizeze astfel de creații și să-și folosească munca estetică în ascultare de Domnul Isus Cristos. Acest lucru se face la cursurile specifice de arte frumoase, dar și la alte obiecte de învățământ, unde astfel de activități promovează scopurile întregului program de artă.

Pentru a face acest lucru, dascălii trebuie să asigure elevilor experiențe bogate, în care ei să privească, să asculte și să simtă. Dascălii le prezintă creațiile artistice ale altor oameni, atât din trecut, cât și din prezent, le arată puterea esteticii de a modela oamenii și valorile lor, îi încurajează să creeze producții artistice originale, în cadrul unei dezvoltări conceptuale conștiente și al dezvoltării deprinderilor artistice. La muzică, de exemplu, elevii nu numai că ascultă și cântă, dar ei, de asemenea, compun și improvizează. Mai mult, ei învață și să aprecieze cum muzica este o parte importantă a vieții și a culturii. La

artă dramatică copiii învață să-i aducă laude Creatorului lor prin închinarea înaintea Lui, exprimându-și bucuria și tristețea, ascultarea și păcatele într-un mod și într-un cadru imaginar, pe care ei îl creează. În concluzie, artele frumoase îi ajută pe copii să-și dezvolte modul de exprimare, imaginația și creativitatea în slujirea Domnului lor și a celor din jurul lor.

Educația fizică și disciplinele care vizează formarea de deprinderi practice

La baza programei de educație fizică stă convingerea că suntem chemați să-L onorăm pe Dumnezeu cu trupul nostru (1 Corinteni, 6:20). Aceasta înseamnă că scopul principal al orelor de educație fizică este de a-i ajuta pe elevi să-și dezvolte și să-și mențină sănătoase capacitățile motorii, condiția fizică și deprinderile fizice, printr-o varietate de activități. Acest lucru este deosebit de important, de vreme ce ființele umane alcătuiesc un tot unitar și sănătatea lor fizică afectează starea lor emoțională, mentală și spirituală. Elevii trebuie să cunoască potențialul trupului lor, felul cum funcționează acesta și cum trebuie să aibă grijă de el.

Implicarea fizică este parte a stilului de viață creștin. Deși nu putem avea pretenția ca toți elevii să atingă mari performanțe, toți trebuie să participe la orele de educație fizică, de la grădiniță până la clasa a XII-a. Mulți elevi beneficiază de participarea la turneele organizate între școli, pe diferite ramuri sportive. Aici ei își demonstrează deprinderile dobândite în orele de educație fizică și stabilesc relații sociale cu profesorii și cu alți elevi într-un cadru mai puțin riguros.

Nu uitați însă că programele sportive interșcolare extensive pot submina obiectivele programului orelor de educație fizică din școală. Aceasta apare atunci când programul devine mai ales un loc de antrenament și pregătire pentru membrii unor echipe selecte în detrimentul dezvoltării fizice și al deprinderilor sportive ale tuturor elevilor. Scopul orelor de sport este de a-i încuraja și a-i ajuta pe elevi să poată integra activități fizice sănătoase și plăcute în rutina vieții lor zilnice.

Liceele le oferă de obicei elevilor discipline la alegere orientate spre formarea de priceperi și deprinderi. Multe asigură un curs general de „deprinderi de viață” la nivelul primelor clase de liceu, atât pentru băieți cât și pentru fete. În funcție de nevoile elevilor și de posibilitatea de a avea persoane disponibile, astfel de cursuri pot include cicluri de lecții despre alimentație și nutriție, despre îmbrăcăminte și textile, despre familie și cămin, tâmplărie și desen tehnic, reparații și refinisări,

precum și despre folosirea computerului. Aceste lecții poate fi urmat apoi de altele despre producția de mărfuri, business, arte industriale și administrație.

Toate aceste lecții ar trebui să aibă ca scop pregătirea elevilor pentru o viață generală de slujire, mai ales în familie, și nu atât pentru o meserie anume. Elevii trebuie să învețe să folosească resursele date de Dumnezeu într-un mod practic, dar creativ, ca niște buni păstrători ai creației lui Dumnezeu. Pregătirea pentru anumite profesii se poate face mai eficient și mai minuțios în școlile și instituțiile profesionale, sau prin pregătirea la locul de muncă.

Formarea de priceperi și deprinderi în cadrul disciplinelor școlare

La toate nivelele de studiu dascălii trebuie să planifice un program echilibrat de dezvoltare de priceperi și deprinderi. Pentru aceasta, folosiți listele de dezvoltare de priceperi și deprinderi (de exemplu, cele care apar în îndrumătoarele publicate pe marginea programelor școlare, sau în metodicile diferitelor obiecte de învățământ). Pe cât posibil, faceți ca învățarea de priceperi și deprinderi să fie parte integrantă a ciclului vostru de lecții. Va trebui însă să stabiliți un timp regulat, zilnic pentru formarea de priceperi și deprinderi de matematică sau de limbă, căci aceste obiecte de învățământ necesită în mod regulat și sistematic dezvoltarea de priceperi și deprinderi și consolidarea lor.

În toate cazurile asigurați-vă că învățarea priceperilor și a deprinderilor are un scop clar, începând cu activități de stabilire a cadrului ambiant, o perioadă de învățare a priceperilor și deprinderilor urmată de activități de aplicare creatoare. De exemplu, la clasa a VI-a când se studiază romanul, ați putea include formarea unor priceperi și deprinderi de compunere, precum și de identificare și folosire a adjectivelor. Nu lăsați ca dezvoltarea priceperilor și deprinderilor în sine să devină unicul obiectiv al învățării. Când se face așa ceva, se reduce educația la o învățare mecanică. De asemenea, fiți sensibili la experiența elevului și la disponibilitatea lui. Pe de o parte, s-ar putea ca unui elev să stăpânească deja priceperile și deprinderile pe care vă propuneți să le formați. Pe de altă parte, alții s-ar putea să nu fie suficient de pregătiți pentru a-și putea însuși deprinderile respective. Poate va trebui să folosiți o combinație de instruire în grup mare, în grupuri mici și individuală (vezi secțiunile cu privire la învățarea pe grupe și personalizată din Capitolul 4).

La toate nivelele de studiu, începând de la grădiniță, faceți ca elevii

să vadă și să simtă permanent faptul că cuvântul scris le dă multe informații valoroase, o mare satisfacție estetică și le îmbogățește ocaziile de substituție. Încurajați-i, de asemenea, pe copii să se implice în lectură cu întreaga lor ființă: cu sentimentele și emoțiile lor, cu deprinderile lor analitice, cu reacțiile la diferite moduri de viață și cu dedicarea lor. Alegeți material care reflectă o viziune creștină despre viață, sau folosiți discuțiile și analizele care urmează pentru a le cultiva o astfel de viziune. Dacă citirea este predată în acest mod, majoritatea elevilor vor vedea rațiunea de a-și dezvolta, de exemplu, deprinderi specifice de analiză a cuvintelor, de decodare, de înțelegere și de gândire critică și vor fi mai dornici să le învețe.

În ciclurile de lecții care se concentrează pe studiile sociale și pe științele exacte puteți deseori să înglobați ușor dezvoltarea de priceperi și deprinderi lingvistice, artistice, muzicale și uneori matematice. Mai mult, unde se poate, includeți formarea de deprinderi interdisciplinare ca: interpretarea graficelor, alegerea noțiunilor-cheie, compararea ideilor, alcătuirea planurilor și evaluarea argumentelor. În acest mod multe deprinderi pe care trebuie să le formăm vor fi consolidate într-un context sugestiv pentru ei. Elevii pot vedea atunci relevanța unor astfel de priceperi și deprinderi și le pot folosi pentru a-și îmbunătăți creațiile personale, mai ales în perioada aplicării creatoare a învățării.

Cursuri de bază obligatorii și opționale la clasele de liceu

Datorită tendinței noastre de a împărți cunoștințele predate la liceu pe profiluri separate, care nu au legătură unele cu altele, liceele trebuie să facă un efort special pentru a preda cicluri de lecții de bază interdisciplinare. Acestea se concentrează pe teme multidimensionale, care sunt importante pentru elevi, în special cele creștine, pe măsură ce ei își asumă un rol tot mai responsabil în societate.

În majoritatea liceelor creștine din Columbia Britanică, de exemplu, la clasele mici de liceu se predau două cicluri de lecții despre sine, despre muncă, despre timpul liber și estetică. Datorită stipulațiilor guvernului cu privire la numărul de ore afectat disciplinelor de învățământ, aceste cicluri de lecții sunt incluse în diferite discipline cum ar fi: conducere, artă, studii sociale și formare de deprinderi de viață și nu sunt tratate într-un curs separat consacrat problemelor de viață esențiale. La clasele mari, în liceele creștine din Columbia Britanică, se predă un curs de doi ani care combină studiul cărților Bibliei cu

diferite cicluri de lecții pe tema „Omul în societate”.⁵ Elevii analizează influențele creștine și necreștine din societate și cercetează instituțiile și structurile sociale contemporane în lumina normelor și a principiilor Scripturii.

Pe lângă studierea acestor teme esențiale într-o manieră academică, elevii de liceu frecventează un număr de cursuri obligatorii. De exemplu, discipline ca: istoria, engleza, biologia, științele exacte și matematica, se ocupă de cunoștințe de care toți elevii au nevoie, câtă vreme trăiesc și lucrează în societate. Profesorii îi conștientizează pe elevi cu privire la noțiunile și sensurile-cheie ale fiecărei discipline, la metodele folosite în investigarea și folosirea ei, la locul ei în structura cunoașterii și la rolul și aplicațiile ei în societate. Așa cum vom vedea în capitolul următor, dascălii trebuie să facă conexiuni firești cu alte discipline, ori de câte ori este posibil, pentru ca elevii să vadă mai clar interconexiunea realității și natura holistică a problemelor sociale.

Elevii de liceu participă și la cursuri opționale, care se ocupă de teme și de formarea unor deprinderi mai specializate (de exemplu: contabilitate, programarea computerului, artă teatrală, creații literare, teme de istorie etc.). Programele de muncă practică îi ajută pe copii să-și poată forma o idee generală despre muncă și le concentrează atenția asupra folosirii capacităților lor într-un astfel de mediu.

Școlile nu sunt însă cele mai bune locuri pentru o pregătire profesională superioară specializată. Într-adevăr, tehnologia noastră în continuă dezvoltare poate avea nevoie cu timpul de mai puține persoane cu deprinderi tehnice specializate. Probabil deprinderile de comunicare cu oamenii vor avea o tot mai mare importanță. Mai mult ca oricând, acum, când muncitorii se confruntă regulat cu schimbarea locului de muncă și cu retragerea din cariera lor, școlile trebuie să pună accentul pe cunoștințe generale și să dezvolte la elevi capacitatea și dorința de a avea inițiative proprii în procesul de învățare.

TEME PENTRU DISCUȚII

1. Unele școli promovează la ciclul primar „predarea integrată”, adică toată activitatea de învățare se face pe teme, fără ca elevii să studieze anumite discipline de învățământ. Discuțați avantajele și dezavantajele unei astfel de metode.

2. Dați câteva exemple privind modul cum poate un curs să exemplifice unitatea verticală și orizontală a cunoașterii. Este posibil ca programul unei școli să pună prea mult accent pe una din cele două dimensiuni ale unității cunoașterii?
3. Arătați care sunt obiectele de studiu pe care le considerați esențiale la ciclurile de clase cu care lucrați, și care ar putea fi opționale. Motivați-vă răspunsul.
4. Multe autorități educative emit propuneri cu privire la timpul de studiu pentru disciplinele școlare la diferite nivele de studiu. În ce măsură credeți că profesorii ar trebui să urmeze aceste propuneri și în ce sens ar putea ei să se abată de la ele?
5. Alegeți două discipline școlare care vă interesează în mod deosebit. Discutați felul cum ar afecta îndrumările date în acest capitol modul în care ați preda cursurile la disciplinele respective (sau, dacă doriți, precizați ce îndrumări alternative ați prefera).

NOTE

¹Diferitele domenii de studiu sunt comentate amănunțit de Geraldine Steensma și Harro Van Brumellen în *Shaping School Curriculum: A Biblical View* (Terre Haute: Signal, 1977). Majoritatea capitolelor sunt publicate acum sub formă de broșuri separate de către Signal, 7320W. 130 Street, Middleburg Heights, OH 44130. Vezi, de asemenea, programa școlară defalcată pe obiecte de studiu, de exemplu, cea a societății Society of Christian Schools in British Columbia, publicată pentru toate obiectele principale de studiu din perioada 1980-1986.

²O scurtă dar valoroasă introducere la „limba totală” este cea a lui Ken Goodman din *What's Whole in Whole Language?* (Richmond Hill, ON: Scholastic, 1986).

³Acest paragraf se bazează pe o programă publicată de Society of Christian Schools in British Columbia, „English in the Secondary School”, pag. 3-4 (Langley, BC: 1983).

⁴Uko Zylstra, „Biology”, în *Shaping School Curriculum*, pag. 120-129.

⁵Society of Christian Schools Curriculum Resource Bank, *Look Around!*, ciclurile de lecții J64501, 64503, 64504, 64505 (1983 și 1984); Gordon Oosterman, Ary DeMoor ș.a., *Man in Society* (Grand Rapids: Christian Schools International, 1980).

Capitolul 7

PLANIFICAREA

Wilbur Kowalski, profesor de studii sociale la liceu, își petrece mai multe săptămâni din luna august planificându-și materia pentru anul următor. El își actualizează cursurile, își organizează în detaliu primele cicluri de lecții și-și planifică folosirea noilor materiale bibliografice. Dacă este nemulțumit de ceea ce a realizat anul trecut la o lecție, sau dacă simte că folosirea aceleiași metode ar putea fi plictisitoare, el își revizuieste lecția. În fiecare an colaborează, de asemenea, cu alți profesori pregătind una sau două lecții interdisciplinare (de exemplu, rolul tehnologiei în cultură), organizând o excursie școlară, sau planificând o temă majoră combinată (de pildă, o lucrare de cercetare în domeniul studiilor sociale și engleză).

Planificarea atentă a lui Wilbur contribuie la aprecierea de către elevi a modului în care predă. În loc să lase ca manualele să-i determine planificarea și programul de lucru, el își stabilește propriile sale scopuri, care se cuprind în obiectivele mai generale ale școlii. Își alege activitățile și materialele de studiu adecvate și încearcă să îndeplinească nevoile elevilor cu capacități și stiluri de învățare diferite. Folosește o varietate de materiale de studiu: manuale, surse de referință, articole din reviste și ziare și materiale audio-vizuale. Aproape în fiecare lecție și la fiecare test, el îi determină pe elevi să gândească în mod creativ și să caute relațiile cauzale. Wilbur le cere, de asemenea, să-l ajute în organizarea a cel puțin unei excursii școlare importante, în fiecare an, și uneori

PLANIFICAREA

aduce specialiști pentru a le vorbi elevilor.

I-au trebuit lui Wilbur Kowalski o serie de ani până când a fost mulțumit de modul în care-și organizează și-și planifică lecțiile. În primul sau al doilea an de învățământ el a folosit exclusiv îndrumătoarele și manualele disponibile în școala lui. El n-a găsit suficient timp pentru planificarea activității sale pe termen lung. Și-a continuat munca de zi cu zi în mod conștiincios, dar cursurile și lecțiile sale nu-și atingeau întotdeauna în mod global scopurile pe care și le propusese. Treptat însă, el a ajuns să-și aleagă, să-și adapteze, să-și organizeze și să-și pregătească activitățile și lecțiile mai chibzuit. În fiecare an și-a organizat materia de la fiecare clasă pe cicluri de lecții.

Chiar și astăzi, când domnul Wilbur simte că este un profesor „de frunte”, el lucrează cel puțin patruzeci și cinci de ore pe săptămână. El și-a conceput un program personal care-i dă posibilitatea să-și facă planificarea și evaluarea zilnică, înainte și după orele de curs, precum și sâmbăta dimineața. Însă, doar după mai mulți ani de experiență și după ce a învățat să folosească bine timpul de dinainte și de după orele de curs, Wilbur a putut să aibă serile libere pentru familia sa, pentru lectură și pentru alte responsabilități și interese.

Dascălul, omul care planifică

Programa cuprinde o serie de activități și lecții dinamice, în perpetuă schimbare. Progama este dinamică și mereu în schimbare deoarece dascălii o reinterpretează și o revizuiesc constant atunci când o adaptează și o predau. Progama se bazează pe o serie de noțiuni și convingeri de bază: perspectiva depre lume, natura cunoașterii și a elevului, scopul școlii și contextul social al unei școli. Modul în care vedeți și experimentați aceste lucruri de bază va determina interesele, activitățile și lecțiile pe care le planificați și materialele de studiu pe care le alegeți.

Când vă faceți planificarea, gândiți-vă la obiectivele generale, dar revizuiți-vă programa atunci când predăți. Folosiți ocaziile neașteptate („momentele favorabile învățării”) și adaptați-le după nevoi. Intențiile voastre și lecțiile planificate se vor schimba atunci când organizați, aplicați și evaluați învățarea la clasă. Programa nu este un document static, pus în practică într-o manieră rigidă și tehnologică. Ea este mai mult un „organism dinamic”, așa cum este o amibă care-și păstrează identitatea de bază, dar își schimbă constant forma și se deplasează pentru a se adapta situațiilor specifice.

Îndrumătoarele de folosire a programei publicate de instituțiile și organizațiile de învățământ sunt doar niște îndrumătoare. Ele vă ajută să vă planificați programul, însă voi purtați întreaga responsabilitate finală pentru modul în care vă faceți planificarea la clasă, chiar dacă faceți acest lucru într-un cadru dat. Experții în alcătuirea programelor își dau seama din ce în ce mai mult că programele propuse de la centru sunt rareori aplicate așa cum au fost intenționate. Adevărata planificare a programei școlare apare la școală și la nivelul claselor.

Isus vă consideră responsabili pentru ceea ce predați. El ne previne să nu-i facem pe cei mici să păcătuiască (Luca, 17:2). Aceasta se poate face, de pildă, prin predarea unui conținut care ascunde copiilor cunoașterea și umblarea în adevăr. După ce Isus spune o serie de pilde despre importanța Împărăției cerurilor, El le amintește ascultătorilor săi că „orice cărturar care a învățat ce trebuie despre Împărăția cerurilor se aseamănă cu un gospodar care scoate din vistieria lui lucruri noi și lucruri vechi” (Matei, 13:52). Voi sunteți ca niște cărturari, învățători ai Legii, prin faptul că-i învățați pe alții legile lui Dumnezeu în și pentru realitate (de plidă, realitatea fizică, lingvistică și morală). Sunteți chemați să-i învățați pe copii legile lui Dumnezeu care stau la baza ordinii creației Sale și să-i învățați să umble în căile Sale. Punctul vostru de pornire, spune acest verset, constă în aceea că voi înșivă trebuie să fiți elevi și să învățați despre Împărăția cerurilor.

Isus folosește această metaforă și vă compară cu un gospodar care scoate din cămara sa lucruri noi și lucruri vechi. Un gospodar este un om care are o răspundere, care administrează o gospodărie în mod responsabil. Ca dascăli, Isus vă cheamă să înțelegeți ce merită și ce nu merită predat elevilor, atât lucruri vechi, cât și lucruri noi. Apoi voi le predați și le dezvăluiți elevilor cu autoritate și discernământ. Veți folosi lucrurile vechi, pe care timpul le-a onorat în mod legitim, dar veți și rearanja, prelucra și scoate la iveală noi priceperi și cunoștințe.¹ Isus susține cu toată tăria adevărurile eterne, dar îi condamnă pe tradiționaliști și pe legaliști. Într-adevăr, învățătorii Legii au pus mâna pe cheia cunoștinței (Luca, 11:52) și pe cămara înțelepciunii și a priceperii (Isaia, 33:6). Isus vrea ca noi să-I fim martori în societatea contemporană și să ne structurăm programa conform acestui deziderat.

În concluzie, Isus se așteaptă de la voi și de la toți dascălii să vă alegeți, să vă gândiți și să vă adaptați programa cu grijă. În această muncă voi depindeți desigur de munca și de priceperea altor educatori, pentru că nu puteți să alcătuiți singuri și nici măcar să analizați în detaliu întreaga programă. Dumnezeu vă va binecuvânta eforturile

de a pune în practică programe care să le arate copiilor drumul spre Împărăția cerurilor. Isus mai subliniază că, dacă voi fi primiți pe copii în numele Său, voi fi primiți pe Cristos Însuși (Matei, 18:5) Isaia adaugă că „cei ce se încred în Domnul își înnoiesc puterea...aleargă și nu cad de oboseală” (Isaia, 40:31). Aceasta este o permanentă încurajare pentru noi.

Planificarea lecțiilor la clasă

Ca profesori, probabil că vă planificați munca pe trei nivele. Mai întâi vă alcătuiți un plan anual general. Liniile generale vor conține în principiu scopurile și obiectivele majore, capitolele și cubcapitolele, resursele principale, perioada de timp și metodele generale de evaluare. La al doilea nivel, vă planificați lecțiile sau ciclurile de lecții trimestriale, care se concentrează pe o anumită tematică. În fine, vă alcătuiți zilnic planurile de lecții care se desfășoară în cadrul planificării voastre anuale și trimestriale. Probabil la nivelul planificării trimestriale și zilnice veți integra viziunea creștină despre lume și viață (sau orice altă concepție filozofică bine definită). Din această cauză o mare parte din acest capitol pune în discuție conceperea și aplicarea în practică a *lecțiilor integrate*.

Cuvântul „integrare” s-a folosit și se folosește în diferite moduri în învățământ: integrarea grupurilor rasiale și culturale, integrarea disciplinelor de studiu, integrarea credinței în învățământ ș.a.m.d. Din acest motiv trebuie să clarific ce înțeleg eu prin lecții *integrate*. O *lecție integrată* este aceea care are coerență exterioară și logică interioară și care aduce noțiuni de la alte discipline, care au legătură și pot contribui la tema studiată.

Pentru ca o lecție sau un ciclu de lecții să aibă *coerență exterioară* trebuie să realizeze unele din scopurile și obiectivele disciplinei de studiu din care face parte. Mai mult, lecția trebuie, de asemenea, să promoveze inclusiv obiectivul general al școlii și al orientării programei școlare (vezi Capitolele 1 și 5). Dacă acest lucru nu se face explicit și conștient, programa profesorului sau a școlii devine un amestec de componente care nu alcătuiesc un întreg. Lecțiile individuale sau ciclurile de lecții pot sau nu promova, mai degrabă accidental decât planificat, filosofia generală și scopurile școlii.

În al doilea rând, o lecție integrată trebuie să aibă o *logică interioară*. Aceasta înseamnă că ea trebuie să aibă o formulare tematică sau conceptuală clară care să conțină ideile-cheie spre care este orientată întreaga gândire și activitate din acea lecție. O astfel de formulare

trebuie să-și aibă temelia în normele și gândirea biblică. Obiectivele și activitățile lecției la rândul lor, trebuie să fie strâns legate de această formulare tematică. Fiecare activitate trebuie să sprijinească unul sau mai multe dintre obiectivele lecției. Dacă se face acest lucru, elevii vor vedea mai clar obiectivul central al lecției și este posibil ca ei să răspundă mai activ, hotărându-se să trăiască ceea ce au învățat.² Fără o logică interioară o lecție devine o înșiruire de activități probabil interesante, dar fără legătură între ele și probabil fără scop.

Mai există încă o trăsătură caracteristică a unei lecții integrate pe care vreau s-o menționez. Este posibil să concepeți o lecție coerentă din punct de vedere exterior și logică din punct de vedere interior și totuși să-i învețe pe copii noțiunile și deprinderile într-o manieră izolată și fragmentată. Pentru ca un ciclu de lecții sau o lecție să fie cu adevărat integrată, ea trebuie să se ocupe și de relațiile logice și firești dintre noțiunile ei centrale și alte discipline de studiu, care nu alcătuiesc obiectivul principal al lecției respective. Copiii experimentează atunci caracterul de întreg unitar al vieții și modul cum se influențează una pe alta diferitele dimensiuni ale vieții. Situațiile întâlnite în viața de zi cu zi au multe aspecte. A „întinde” astfel de „poduri” între ele îi ajută pe copii să analizeze fenomenele holistice (unitar - n.trad.), chiar dacă sunt implicate mai multe discipline.

Taxonomii ale învățării

Înainte de a pune în discuție formulările tematice și obiectivele, aș dori să fac câteva observații preliminare despre taxonomia obiectivelor educative. Acestea se folosesc de obicei când se face planificarea programei pentru folosirea ei la clasă.

Conținutul programei poate fi împărțit altfel decât în discipline de învățământ. Persoanele care susțin programa cu orientare spre proces, de pildă, au elaborat o „taxonomie” sau clasificare a scopurilor educative, pe baza diferitelor deprinderi cognitive ale procesului. Cea mai cunoscută este cea a lui Benjamin Bloom. Ea împarte toate obiectivele instructiv-educative în trei domenii: cognitive, afective și psihomotorii. Fiecare domeniu, la rândul lui, este subdivizat pe trei nivele. Domeniul cognitiv cuprinde, de exemplu, redarea, înțelegerea, aplicarea, analiza, sinteza și evaluarea (de la cele mai simple până la cele mai complexe nivele). Folosirea unei astfel de taxonomii, ca pe o listă de verificare după planificarea unui ciclu de lecții, îi poate ajuta pe dascăli să constate lacunele sau lipsa de echilibru în activitățile și

PLANIFICAREA

lecțiile lor.

Această taxonomie prezintă însă o serie de neajunsuri. Mai întâi, cele trei domenii nu sunt reciproc exclusive. De pildă, este imposibil să înveți pe cineva o deprindere sau o noțiune cognitivă fără să-l înveți și valorile inerente acesteia. În al doilea rând, este adesea greu să faci deosebire între diferite nivele și, de fapt, nivelele domeniului afectiv și psihomotor sunt controversate și rareori folosite în planificarea programei.

Pentru a face față unora dintre aceste critici, alți educatori au conceput taxonomii alternative. Asociația Christian Schools International, de pildă, a operat cu o dimensiune intelectuală, decizională și creativă. Filozofii preocupați de problemele educative au sugerat versiuni care cuprind *cunoașterea unui conținut*, *cunoașterea de priceperi și deprinderi*, atitudini și dispoziții. Însă toate acestea sunt încă înrădăcinate într-o concepție dualistă de viață, care presupune că există un corp neutru de cunoștințe, la care noi putem adăuga o dimensiune morală, afectivă, sau decizională.

Pe de altă parte, Scriptura pune accentul pe faptul că dedicarea noastră trebuie să penetreze și să dea direcție *întregii* cunoașteri. Toate scopurile unei abordări creștine a educației (descrise în Capitolul 1) ar putea fi denumite „afective” sau „dispoziționale”. Mai mult, predarea unui anumit conținut sau formarea unei deprinderi implică deja, pentru elev, faptul că acel conținut sau deprinderea respectivă sunt importante; astfel elevul își însușește și o atitudine.

O schemă care se potrivește abordării creștine a activității de predare-învățare descrise în această carte este sintetizată în diagrama 7.1. Cele trei subdimensiuni pe care le prezintă nu vizează obiectivele educative, ci activitățile și lecțiile cu scopuri majore: *cunoașterea unui conținut*, *cunoașterea de priceperi și deprinderi*, rezolvarea problemelor și experiențe creative. Însă astfel de experiențe nu sunt alese doar de dragul realizării obiectivelor cognitive și de formare de deprinderi. Scopul lor este mai degrabă să le folosească pentru a forma înclinații și dispoziții care să-i stimuleze pe elevi să creadă, să evalueze și să acționeze pe baza principiilor biblice. Astfel de dispoziții vor stimula, la rândul lor, dedicarea care, dacă Duhul Sfânt produce convertirea și regenerarea, îi va face pe elevi capabili să-și împlinească chemarea dată de Dumnezeu.

Cu alte cuvinte, în planificarea lecțiilor *cunoașterea unui conținut*, *cunoașterea de priceperi și deprinderi*, rezolvarea problemelor și experiențele creative sunt alese pentru a sprijini înclinațiile pe care, în

calitate de creștini, noi dorim să le stimulăm. Ele sunt mijloace pentru a ajunge la un scop - scopul final fiind ucenicia responsabilă. În cadrul acestor trei subdiviziuni, este util pentru dascăli să verifice dacă activitățile lor sunt organizate având în vedere grade sau nivele diferite de dificultate. Eu am folosit o împărțire pe trei nivele: redarea/înțelegerea simplă, interpretarea/aplicarea simplă și aplicarea complexă/evaluarea. Folosirea unei astfel de împărțiri în planificare mărește posibilitatea ca să li se cultive elevilor, în mod echilibrat, o serie de deprinderi și ca învățarea să nu pună un accent exagerat pe redare și înțelegere.

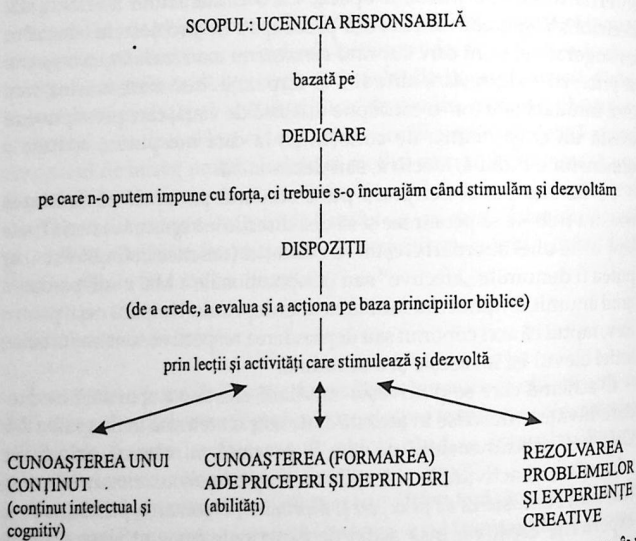

Fig. 7.1. RAPORTUL DINTRE SCOPURI ȘI MIJLOACE ÎN PROGRAMA ȘCOLARĂ

În întregul proces de instruire dascălii trebuie să arate că ascultarea și supunerea în fața lui Dumnezeu este începutul cunoașterii - punctul de pornire pentru învățarea concentrată pe obiective care se desfășoară în clasă. Dascălii creștini își planifică materia purtând „ochelarii Scripturii” pentru ca cunoștințele pe care ei le predau să le arate elevilor căile Domnului. Atunci, prin harul lui Dumnezeu, cunoștințele elevilor

vor deveni cunoștințele inimii și ale minții lor și vor fi folosite pentru slujirea și activitatea creștină.

Stabilirea temei lecției (și a tematicii ciclului de lecții)

În planificare unei lecții sau a unui ciclu de lecții nu este necesar să începeți de la zero. Veți avea la dispoziție diferite manuale și materiale de studiu. Însă este un exercițiu profitabil ca, înainte de a le cerceta îndeaproape, să alcătuiți personal *tema (tematica)* pentru lecția sau ciclul de lecții pe care vreți să-l predăți. Mai întâi faceți o listă cu câteva teme generale, care pune lecția într-un context. Apoi arătați cât se poate de precis ce așteptați ca elevii să învețe în acea lecție. Priviți dincolo de însușirea unor anumite noțiuni și deprinderi. Luați în considerare atitudinile, dispozițiile și dedicarea pe care vreți să le stimulați și care vor duce la acțiuni responsabile și pline de dragoste în viața elevilor voștri.

Să luăm, de pildă, un ciclu de lecții despre albine. Tematica principală este aprecierea modului minunat în care Dumnezeu a creat albinele pentru a îndeplini un rol anume într-un mod unic. Dascălul vrea mai ales ca elevii să cunoască viața colectivă dintr-un stup, ciclul vieții albinelor, modul cum produc mierea și fagurele și cum ajută ele la polenizarea plantelor. Dascălul vrea, de asemenea, să stimuleze o atitudine de uimire în fața complexității creșiei lui Dumnezeu și să-i inspire copilului dorința de a avea grijă de albine. În sfârșit, dascălul speră să alunge teama elevilor de albine și tendința de fantezie și ficțiune. Redăm mai jos stabilirea tematicii făcută de o educatoare pentru acest ciclu de lecții, precum și alte exemple de stabilire a tematicii.³

ALBINELE (grădiniță, Jennie Siebring DeGroot): Relația dintre copilul mic și albine este, în general, asociată cu înțepătura albinei și cu teama de aceasta și/sau înțelegerea relației dintre albine și urși așa cum e prezentată în basme. Un studiu al albinelor le permite copiilor de grădiniță să facă o călătorie în lumea complexă a acestei mici insecte, să se minuneze de ordinea lui Dumnezeu în crearea lor și de complexitatea vieții colective din stup și să devină conștienți de rolul important al albinelor în creația lui Dumnezeu. În plus, copilul va vedea, învățând tot mai multe despre viața albinelor, cum putem fi mai responsabili în a avea grijă de albine și a asigura astfel producția de miere și ceară de albine, precum și polenizarea plantelor.

CANADA ȘI GUVERNUL EI (Clasa a V-a, Harry Fritschy și alții): Dumnezeu a instituit guvernul pentru a păstra ordinea și armonia în societate. Guvernele trebuie să asigure și să coordoneze servicii care promovează și practică justiția, sprijină binele, opresc și pedepsesc răul cauzat de încălcarea legii în societate. Creștinii sunt chemați să fie cetățeni responsabili, care luptă pentru legi drepte, care respectă și ascultă de autoritățile care guvernează. În acest ciclu de lecții elevii vor învăța despre cele trei nivele la care funcționează guvernul ales în mod democratic din Canada și sarcinile acestuia: nivelul federal, provincial și local. Fiecare nivel e chemat să decreteze legi în domeniul de care răspunde, să le aplice și, acolo unde este necesar, să le susțină cu ajutorul tribunalelor, să asigure serviciile legate de acestea și să perceapă impozite pentru a le face posibile.

MEXIC (Clasa a VI-a, Valerie Jansen): În Cuvântul Său Dumnezeu ne îndeamnă să arătăm dragoste și înțelegere față de oamenii pe care i-a creat și i-a așezat în lume alături de noi. Vom putea face mai bine acest lucru dacă le cunoaștem modul de viață și felul cum concepția lor despre viață dirijează tot ceea ce fac. Atunci vom înțelege și vom începe să apreciem popoarele și cultura lor, precum și modul în care s-au dezvoltat ele.

În acest ciclu de lecții elevii vor descoperi cum dezvoltarea istorică a Mexicului și așezarea sa geografică au structurat viața poporului mexican. Venirea spaniolilor i-a unit prin limbă și religie, dar i-a divizat din punct de vedere economic. Familia continuă să fie celula de bază a societății. Însă, din cauză că tot mai mulți oameni locuiesc la oraș, tiparele moderne de gândire și de viață distrug multe din tradițiile mexicane. Pe măsură ce elevii învață despre mexicani și despre cultura lor, ei vor fi încurajați să-i respecte. Copiii se vor gândi la modul în care canadienii i-au ajutat atât economic, cât și spiritual, fără a pătrunde cu forța în cultura lor.

LITERATURĂ (Clasa a VII-a Wilma Hettinga): *A Wrinkle in Time* este imaginea unică zugrăvită de Madeleine L'Engle a unei călătorii imaginare spre o planetă îndepărtată, condusă de o putere a răului care spală creierul supușilor săi. Plăcerea elevilor va fi îmbogățită de analiza tehnicilor literare ale romanului (folosirea creativă a limbii, caracterizarea personajelor, acțiunea, tema) și de împărtășirea răspunsurilor personale ale celorlalți elevi. L'Engle scoate în evidență frumusețea fiecărui personaj ca purtător al unei imagini unice, dar

PLANIFICAREA

greșește atunci când arată că dragostea unei persoane, și nu dragostea lui Dumnezeu, poate învinge forțele răului: un om poate fi salvatorul altuia când are suficientă dragoste.

STATISTICĂ (Clasa a XI-a, Harro Van Brummelen): Noi folosim statistică pentru a înmagazina și a interpreta cantități mari de date numerice. Acest lucru ne ajută să înțelegem tiparele și curente importante și să influențăm evenimentele viitoare. În acest ciclu de lecții elevii desenează și analizează grafice statistice, calculează decalaje medii și standard, folosesc tehnica mostrelor și investighează distribuțiile și clasificările normale, precum și folosirea lor. Ei cercetează, de asemenea, modul în care analizele și concluziile statistice se aplică în diferite situații. Astfel ei vor vedea cum poate fi folosită statistica pentru luarea deciziilor și cum poate să-i ajute pe creștini să administreze mai responsabil diferitele domenii ale lumii lui Dumnezeu.

Stabilirea obiectivelor

După ce ați stabilit tematica ciclului de lecții sau tema lecției, stabiliți-vă obiectivele. Unele dintre ele le veți concepe personal, altele le puteți selecta sau modifica după un alt ciclu de lecții. Obiectivele dezvoltă tematica și îi detaliază conținutul. Ele asigură o direcție pentru alegerea activităților pe care le desfășurați în oră, pentru selectarea surselor și a materialelor de studiu și pentru natura și mijloacele de evaluare a elevului. Aveți grijă ca fiecare obiectiv să se raporteze la tema (sau tematica) pe care ați stabilit-o.

Obiectivele pun accentul pe diferite lucruri. Problemele principale asupra cărora se pot ele concentra pot fi: *cunoașterea conținutului, cunoașterea de priceperi și deprinderi*, sau o combinație dintre cele două. Obiectivele care vizează rezolvarea problemelor sau „asigurarea experienței” presupun activități expresive și creative care cer un răspuns personal deschis și nu doar repetarea unor noțiuni și deprinderi însușite. Una din părțile cele mai valoroase ale procesului de predare-învățare are loc în aceste activități, chiar dacă nu se pot anticipa rezultatele detaliate ale învățării.

Obiectivele nu trebuie să fie atât de generale încât să reformuleze doar tematica stabilită. Ele nu trebuie să fie însă nici atât de specifice încât să „nu vedeți pădurea de copaci” și să vă împotmoliți în detalii. Ultima problemă menționată apare când există așa-numitele obiective

care vizează „comportamentul” sau „performanța” (de exemplu: „Elevul va identifica după imagini cel puțin trei tipuri de copaci care își schimbă frunzele și cinci tipuri de conifere care cresc în pădurile de coastă”). Astfel de obiective reflectă o concepție mecanicistă și reduționistă despre învățare și, în ultimă instanță, o concepție deterministă despre om.

Este util să începeți formularea fiecărui obiectiv cu un verb pertinent, la modul infinitiv (sau conjunctiv - n.trad.), care să reliefeze conținutul activității de învățare a elevului. Câteva astfel de verbe ar putea fi:

a investiga	a diferenția	a determina
a rezolva	a interpreta	a compara
a ilustra	a prezenta prin contrast	a relaționa
a urmări	a constata	a evalua
a demonstra	a examina	a explica
a observa	a descrie	a savura
a identifica	a practica	a analiza
a examina	a face	a descoperi
a răspunde	a distinge	a defini
a citi	a construi	a dezvolta ș.a.
a comenta		

Lecțiile sau ciclurile de lecții pot avea între cinci sau șase și cincisprezece obiective. Uneori dascălii stabilesc obiective principale și obiective secundare, așa cum dovedește setul de obiective pentru clasa I, al ciclului de lecții despre anotimpuri, pe care îl dăm mai jos:

1. A recunoaște că Dumnezeu asigură anotimpurilor condițiile lor specifice:
 - a. A identifica cele patru anotimpuri și ordinea în care se succed;
 - b. A observa credințioșia lui Dumnezeu în faptul că ne putem baza pe această ordine și putem fi siguri de ea;
 - c. A prezenta prin contrast condițiile de vreme din diferite anotimpuri, atât pe plan local, cât și comparativ cu alte părți de pe glob;
2. A investiga efectele anotimpurilor asupra zonei locale:
 - a. A stabili ce zile și evenimente deosebite sunt în fiecare anotimp;
 - b. A investiga modul în care anotimpurile influențează apa, plantele, animalele și oamenii din zona locală;
 - c. A afla cum se schimbă lungimea zilelor și a nopților o dată cu

- anotimpurile;
 - d. A observa cum se schimbă culoarea naturii o dată cu anotimpurile;
 - e. A examina cum influențează anotimpurile hrana pe care o consumăm;
3. A recunoaște că fiecare anotimp ne oferă ocazii unice de a ne bucura și a munci în lumea lui Dumnezeu:
- a. A argumenta de ce oamenilor le place (sau nu) iarna, primăvara, vara și toamna;
 - b. A savura poeziei, picturi, cântece, dramă și muzică, în care se vorbește despre anotimpuri;
 - c. A identifica diferite moduri în care anotimpurile influențează trupul, îmbrăcămintea și activitățile copiilor;
 - d. A discuta despre activitățile din anumite anotimpuri și a găsi plăcere în efectuarea câtorva dintre ele, împreună cu clasa.

Poate doriți acum să stabiliți un set de obiective pentru o lecție sau un ciclu de lecții care vă interesează. Observați însă că alcătuirea programei școlare și/sau adaptarea ei nu este un proces liniar. De pildă, probabil v-ați gândit deja la activități adecvate lecției voastre înainte de a stabili tema lecției și de a face o listă cu obiectivele. Când alcătuiți lista cu obiectivele se prea poate să doriți să reveniți și să revizuiți modul în care ați conceput tema. Lista inițială vă va îndruma în alegerea tipurilor de activități, dar să n-o tratați ca și cum ar fi „încrustată în piatră”, ci ca o bază pentru revizuiuri ulterioare.

Alegerea și organizarea activităților la clasă

Acum trebuie să vă alegeți și să vă organizați activitățile la clasă. Dacă tematica și obiectivele sunt stabilite cu grijă, ele vă ajută să asigurați coerența exterioară și logica interioară a lecției. Trebuie să alegeți activități care să facă legătura dintre lecția respectivă și alte discipline, cu care există conexiuni firești, astfel încât unitatea dintre cunoaștere și viață să le devină clară elevilor. În sfârșit, așa cum am arătat în capitolul anterior, trebuie să alcătuiți și o listă cu deprinderile pe care vreți să le formați și să le dezvoltați în lecție. Puteți folosi o schemă ca în Fig. 7.2. pentru a găsi și a putea face o listă cu teme, deprinderi și/sau activități de la diferite discipline care au legătură cu lecția voastră și pot duce la o înțelegere conștientă.

O dată ce v-ați definit intențiile (mai ales după stabilirea temei, a obiectivelor, a relațiilor cu alte discipline și după includerea unor priceperi și deprinderi), care urmează a fi formate sau consolidate, sunteți pregătiți să alegeți și să concepeți lecții și activități și să găsiți materiale de studiu adecvate. Fără îndoială că aveți deja în minte multe activități și resursele bibliografice vă vor da idei în plus. Poate vreți să includeți mai multe activități decât puteți cuprinde la clasă. Atunci când predați ciclul respectiv de lecții, le puteți alege pe cele mai adecvate pentru clasa și situația respectivă. De asemenea, de vreme ce programa este un „organism care își schimbă forma” veți aduce o serie de schimbări pe măsură ce predați ciclul respectiv de lecții.

Nu există un mod „infailibil” de a structura ciclurile de lecții sau forma lor. Unii dascăli aranjează activitățile în ordinea în care au planificat să le desfășoare la clasă, verificând apoi dacă toate obiectivele au fost „acoperite” (sau dacă unele activități depășesc obiectivele stabilite). Alții preferă să desfășoare activități legate de fiecare obiectiv în parte, planificând activități introductive și concludive mai bogate. Unii dascăli eșalonează activitățile una după cealaltă, incluzând în planurile alcătuite și titlul materialelor din care s-au inspirat. Alții își împart fiecare pagină în trei coloane verticale: Obiective și teme, Activități de predare-învățare și Materiale folosite. Concepeți tipul de plan care vi se pare cel mai confortabil.

O dată ce ați conceput ceea ce credeți că poate fi un set eficient de activități, verificați sau reverificați o serie de lucruri. Vedeți mai întâi dacă vă place ordinea și structura generală a ciclului de lecții și dacă este coerentă și trece fluent de la un grup de activități la celălalt.

Verificați apoi cât de echilibrate sunt activitățile propuse. Aveți activități pentru fiecare obiectiv? Ați inclus activități pentru toate cele patru etape ale predării-învățării și pentru elevii cu diferite stiluri de învățare? Există activități de redare, de formare și consolidare de deprinderi, de interpretare, de aplicare și de rezolvare de probleme mai deschise și creative? Aveți un echilibru adecvat între activitățile cu întreaga clasă, cu grupuri mici și cele individuale?

Atunci, priviți încă o dată la întregul ciclu de lecții. Are el unitate în direcție, perspectivă și structură? Ați inclus activități introductive și concludive eficiente? Sunt pretențiile voastre realiste pentru clasa la care veți preda lecția?

Acum trebuie să vă programați bine timpul din ora de curs. Faceți un grafic al timpului, care vă va ajuta să vi-l planificați eficient. Asigurați-vă că nu veți petrece prea mult timp cu o anume temă sau o

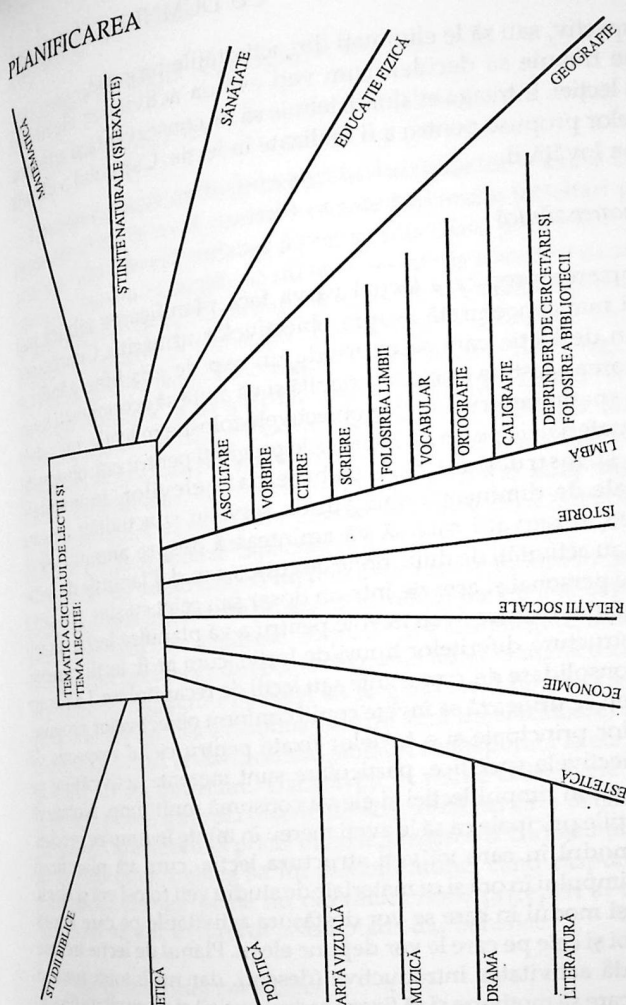

Fig. 7.2. SCHEMĂ PENTRU PLANIFICAREA LECȚIILOR INTEGRATE

anume lecție dintr-un ciclu de lecții. Dacă simțiți că nu aveți timp suficient (toți dascălii simt aceasta din când în când!), atunci puteți lua o decizie conștientă dacă să stați mai mult timp la ora sau ciclul de

lecții respectiv, sau să le eliminați din activitățile propuse.

În fine trebuie să decideți cum veți evalua activitatea elevilor și eficiența lecției. Întreaga evaluare trebuie să fie consecventă și adecvată obiectivelor propuse pentru a fi realizate în lecție. Capitolul 8 discută evaluarea învățării.

Planificarea zilnică

Organizarea propice a lecției vă va face planificarea zilnică mai ușoară și mai concentrată asupra obiectivelor urmărite. Conceperea unui plan de lecție care să cuprindă un cap de afiș bine gândit și multiplicarea acestuia este convenabilă și vă ajută să economisiți timp. Includeți spațiu pentru a indica obiectivele folosite în lecție, metodele folosite, materialele pe care trebuie să le pregătiți pentru oră, observații speciale și instrucțiuni care trebuie date elevilor, momentele devoționale de dimineață, obligații de serviciu și activități de care răspundeți, observații care să vă amintească despre anumiți elevi, întâlniri sau activități de după orele de curs, ș.a.m.d. Planurile de lecție concepute personal și așezate într-un dosar sau caiet cu șine pot să vă asigure spațiul de care aveți nevoie pentru a vă planifica lecția. Puteți concepe structura diferitelor tipuri de lecție, cum ar fi: lecții curente, lecții de consolidare de cunoștințe sau lecții de recapitulare. La fiecare lecție scrieți ce urmează să învețe copiii conform obiectivelor propuse, a noțiunilor principale și a temelor fixate pentru ciclul respectiv de lecții. Obiectivele specifice, particulare sunt inerente activităților pe care le faceți în timpul lecției și ele vă consumă mult timp. Notați-vă însă intențiile principale ca să le aveți mereu în minte în timp ce predăți. Indicați modul în care vă veți structura lecția, cum vă planificați folosirea timpului în oră și ce materiale de studiu veți folosi voi și elevii. Includeți și modul în care se vor desfășura activitățile pe care le veți depune voi și cele pe care le vor depune elevii. Planul de lecție trebuie să cuprindă activitatea introductivă (deseori, dar nu întotdeauna, o activitate care să motiveze și să fixeze cadrul lecției) și o activitate finală, în care trageți concluzii și care să-i ajute pe elevi să-și aducă aminte de noțiunile principale studiate în lecție. Planificați-vă o varietate de activități pentru o perioadă mai lungă de timp. Până și la liceu, unde ora de curs durează cincizeci de minute, prezentarea voastră nu trebuie să depășească, de obicei, mai mult de zece minute. Lăsați-vă, de asemenea, loc în planul de lecție pentru a nota dacă ați reușit să desfășurați activitățile propuse, și care sunt realizările și/sau

PLANIFICAREA

difficultățile din lecția respectivă.

Formularea întrebărilor

Dascălii folosesc multe întrebări în discuțiile lor la clasă. Munca de cercetare arată în mod constant că cele mai multe întrebări pe care le pun dascălii vizează redarea faptelor, solicitând prea puțin gândirea elevului. Pentru ca lecțiile să nu semene cu niște sesiuni de informații și de „cine știe câștigă”, gândiți-vă dinainte să puneți întrebări-cheie și scrieți-le în planul de lecție. Includeți întrebări care să meargă dincolo de redare și de o simplă înțelegere. Cereți-le elevilor să argumenteze, să tragă concluzii și să susțină, sau să respingă argumentele aduse. Cereți-le, de asemenea, să extrapoleze (ce s-ar întâmpla dacă...?), să evalueze, să justifice puncte de vedere și opinii și să sugereze soluții. Astfel de întrebări, de nivel superior, ar trebui adaptate desigur particularităților de vârstă ale elevilor. Însă dascălii subapreciază mult mai des decât apreciază capacitățile elevilor.

Trebuie, de asemenea, să luați în considerare modul în care stârniți răspunsurile la întrebările puse și ce întrebări puneți mai departe. Dacă puneți întrebări care depășesc simpla redare și înțelegere, faceți o pauză de cel puțin cinci secunde (poate chiar mai lungă) înainte de întrebările mai dificile, rugându-i pe elevi să se gândească bine la răspunsurile pe care le vor da. Dacă răspunsurile nu sunt satisfăcătoare, cereți-le să le extindă, sau să le clarifice, sau ajutați-i să răspundă la ele punându-le întrebări suplimentare. Dacă aveți în minte obiectivele pe care le urmăriți, puteți formula o serie de alte întrebări care decurg din cele inițiale și care dezvoltă priceperea, înțelegerea și cunoștințele elevilor. În același timp, trebuie să fiți flexibili atunci când răspunsurile sau întrebările elevilor poate nu dezvăluie noile priceperi și cunoștințe, sau când vă duc în direcții neașteptate, dar benefice:⁴

Alegerea materialelor de studiu

Tematica și obiectivele stabilite de voi conturează direcția și forma ciclului de lecții pe care îl veți predă. Materialele pe care le alegeți trebuie să contribuie la realizarea scopurilor și a obiectivelor propuse. Însă manualele și alte resurse disponibile nu trebuie să determine în mod automat conținutul și metodele de predare. Resursele sunt uneltele voastre și nu stăpânii voștri. Este adevărat că lecțiile și activitățile depind uneori de resursele disponibile, dar, ca dascăli, voi decideți când,

unde și care materiale contribuie la realizarea scopurilor și a obiectivelor.

Manualele de astăzi, deși sunt deseori atrăgătoare și bine scrise, au în general o concepție despre lume diferită de cea a creștinismului evanghelic. Ele neglijează religia și, procedând astfel, transmit, de fapt, ideea că religia și credința nu sunt importante în viață. Ele promovează relativismul etic: deseori alegerea valorilor este lăsată în seama copilului, fără a se face referire la normele absolute. Ele prezintă de obicei o explicație evoluționistă a originii dezvoltării umane și sugerează că familia tradițională, în cazul în care e menționată, este doar una dintre multele opțiuni posibile și acceptabile. Inversând rolurile până la extreme, doar băieții se joacă cu păpușile și doar fetele câștigă competiții atletice sau au rolul de „cuceritor” în aventurile romantice.

Astfel de concluzii se aplică atât la manualele canadiene, cât și la cele americane. O serie de cărți de citire din Canada, foarte răspândită în prezent, ajunge la concluzia că: „Crăciunul nu este doar locul unde îl găsești, ci ce înseamnă el pentru tine și ce faci din el”. Pentru fata din povestire aceasta a însemnat să găsească și să prețuiască o sticlă verde. Următoarea selecție interpretează cele zece zile de Crăciun în termenii unor șerpi umflați, a unor pânze de păianjen, a unor umbre tainice și vârcolaci - un exemplu al tendinței curente de a umple vacuumul religios cu material despre vrăjitorie și teme legate de aceasta.⁵ Un manual recent de biologie scoate în evidență afirmația că: „Succesul nostru ca formă de viață se datorează în mare parte înțelegerii de către noi a principiilor biologiei”.⁶ Cu alte cuvinte, înțelegerea *umană* duce la „succesul” nostru. Prin știință, sugerează manualul, noi ne aflăm la cârma destinului nostru. Dumnezeu nu are nici un loc în problemele umane. Paul Vitz, în studiul său asupra manualelor, ajunge la concluzia că atât manualele de științe sociale, cât și cele de citire reprezintă „o negare sistematică a istoriei, a moștenirii, a convingerilor și a valorilor unui foarte larg segment al populației americane”.⁷

Deci, când folosiți materiale de studiu în sprijinul predării programei, este important să vă întrebați dacă ele sunt compatibile cu scopurile și obiectivele voastre. Apoi trebuie să luați în considerare dacă sunt adecvate pentru specificul lecției sau al lecțiilor voastre. Trebuie să vă puneți întrebări atât cu privire la materialele creștine, cât și la cele laice. Unele materiale prezintă o concepție creștină despre lume, dar sunt slab concepute, sau de o manieră prea dificilă. Uneori autorii lor par să nu fie conștienți de ceea ce implică pentru învățare

PLANIFICAREA

concepția biblică despre om. Iată câteva întrebări pe care ați putea să vi le puneți atunci când examinați materialele folosite în sprijinul programei școlare:

>>Este conținutul lor adecvat pentru școala voastră? Ce valori, dedicări, priorități și scopuri afirmă sau presupun autorii? Ce cred ei că este important în societate, în modul în care trăim, în modul în care vedem lumea? Credința și concepția mea despre lume corespund, sau intră în conflict cu aceea pe care o expune materialul? Priviți mai ales la prefață, la capitolele introductive și finale și la alcătuirea generală a conținutului.

>>Încurajează tipul de învățare sugerat sau implicat în materialul uceniciei responsabile? Cum se așteaptă materialul de studiu respectiv să aibă loc învățarea? Sunt copiii angajați activ în învățare, sau, cel puțin, puteți folosi materialul pentru a vă planifica o varietate de activități, adecvate diferitelor nevoi și care să-i ajute pe copii să-și asume responsabilitatea învățării? Care cunoștințe sunt considerate importante? Există un echilibru sănătos între fapte, înțelegere, investigații, gândirea independentă și analiză? Sunt deprinderile însușite într-un context semnificativ?

>>Cum este alcătuit materialul de studiu? Cum este prezentat conținutul? Trezește el motivația elevilor și este el eficient? Sunt scoase în evidență temele importante și noțiunile cheie? Promovează tehnoredactarea și ilustrațiile învățarea, sau doar „decorează” ori „covârșesc” materialele tipărite? Ajută partea introductivă și cea rezumativă la accentuarea ideilor importante?

>>Vă ajută materialele de studiu al matematicii să scoateți în evidență frumusețea structurii legii matematice a lui Dumnezeu în creația Sa? Predau ele noile noțiuni într-un context semnificativ folosind materiale și exemple concrete ori de câte ori este posibil? Pun ele accentul pe rezolvarea problemelor într-un cadru conștient? Conțin ele exerciții de fixare de deprinderi, precum și activități mai libere? Arată ele relația dintre matematică și cultură și interdependența dintre diferitele aspecte ale creației lui Dumnezeu?

>>Materialele de studiu al științelor naturale și al științelor exacte prezintă realitatea drept creația lui Dumnezeu și nu doar rezultatul proceselor evolutive? Acordă ele oamenilor un rol și o responsabilitate specială, sau îi tratează ca pe niște animale raționale? Provoacă aceste materiale

o participare afectivă cu privire la știință, asigurând un echilibru între conținutul descriptiv, întrebări, investigații și experimente? Se ocupă materialele de limitele științei și de pericolele inerente ale aplicării ei fără discernământ?

>>Prezintă *materialele de studiu al limbii și literaturii*, implicit sau explicit, o concepție creștină despre lume și viață? Dacă da, sunt ele o parte integrantă a temei sau o „adăugire” artificială? Prezintă ele normele biblice ale modelului unei familii? Este conținutul semnificativ, dens, sau pune accentul pe povestiri fantastice sau „nonsensuri” de o prea mică importanță? Pot elevii să se imagineze pe sine în aceste povestiri? Așază materialul dezvoltarea deprinderilor de limbă într-un context conștient? Asigură el o varietate de activități care să le includă pe cele ce solicită un răspuns personal?

>>Acordă *materialele de studii sociale* credinței și religiei locului lor cuvenit ca rădăcinile cele mai adânci ale activității social-culturale? Este rolul religiei recunoscut așa cum se cuvine în dezvoltarea istoriei, în societatea contemporană? Este viața lui Isus relevantă ca punct culminant al istoriei umane? Sunt culturile lumii studiate ca fiind întruchiparea concepțiilor despre lume bazate pe un sistem de credințe și valori? Este guvernul văzut ca o instituție lăsată de Dumnezeu pentru a promova justiția și a pedepsi crima? Este rolul muncii și al economiei prezentat ca o slujire și ca o chemare, sau doar ca o metodă de a „face bani”? Sunt slăbiciunile afirmate deschis, sau sunt ele ascunse?

Deseori dascălii nu-și pot permite luxul să aleagă, sau să fie implicați în alegerea celor mai importante materiale de studiu. Poate că școala a adoptat deja o serie de manuale și, din motive bugetare sau de alt gen, nu-și poate permite să le schimbe. Examinarea manualelor cu ajutorul întrebărilor de mai sus este însă o activitate utilă. Ele vă ajută ca dascăli să vedeți mai clar punctele forte și pe cele slabe ale materialelor cu care lucrați și să vă puteți face planificarea în consecință. În primul sau al doilea an de învățământ poate veți depinde mai mult de manual și de resursele de bază, însă, cu timpul, vă puteți organiza propriul vostru material folosind resursele disponibile doar când ele sprijină scopurile și obiectivele pe care vi le-ați fixat.

PLANIFICAREA

Activitatea cu elevii superdotați sau handicapați

Concepția biblică despre comunitate implică ideea că, pe cât posibil, e bine să-i lăsăm pe copii să facă parte dintr-o clasă obișnuită și să-și aducă aportul la colectivul de studiu al acesteia. Noi suntem una în Cristos, fiecare persoană fiind chemată să-și folosească înclinațiile și talentele în slujirea lui Dumnezeu și a aproapelui. Programele care folosesc în mod deliberat cele patru etape ale predării-învățării și includ împărțirea elevilor pe grupe de interese, asigură deja cadrul pentru dezvoltarea unei game largi de capacități și stiluri de învățare.

Dacă aveți însă o clasă de douăzeci și cinci, sau treizeci de elevi, nu vă puteți găsi întotdeauna timp pentru a vă ocupa de fiecare elev pentru a-i împlini nevoile, dacă nu primiți un ajutor special din partea altcuiva. Folosiți persoane care să vă ajute la clasă, să facă evaluarea și să sugereze programe și activități speciale și, unde este posibil, folosiți părinții care se oferă voluntar în acest sens. Puteți integra în clasa voastră copii cu serioase handicapuri mentale sau fizice doar dacă aveți cine să vă ajute pe toată durata programului de lucru. În unele cazuri, într-o școală pot fi necesare clase speciale, dar chiar și atunci integrarea în colective obișnuite de elevi este de dorit, cel puțin la o parte din orele de curs. Copiii superdotați pot beneficia de o persoană care se oferă voluntar să se ocupe de ei și care planifică activități speciale cu ei. Învățați-i pe astfel de elevi că priceperile și capacitățile lor speciale trebuie folosite spre binele altora din cadrul colectivului de elevi sau al comunității. Puneți-i, de pildă, să-i învețe pe alți elevi sau să preia anumite roluri și funcții de conducere. Activitatea cu astfel de elevi este o temă complexă care a fost și este larg discutată în multe publicații.⁸

Planificarea și învățarea

Cu câta timp în urmă am fost la ziua de naștere a nepoatei mele de trei ani, Lisa. Ea ne-a salutat plină de speranță, fiind sigură că va primi un cadou. Nu s-a uitat deloc la felicitare; știa că „adevăratul cadou” era cel din pachet, deși pachetul nu era foarte mare. A țipat de plăcere când a văzut cartea lui Beatrix Potter. Știa cum să întoarcă paginile cărții și a recunoscut imediat personajele, deși nu mai văzuse cartea respectivă niciodată. De asemenea, a recunoscut într-o mică jucărie mecanică primită de la altcineva un Mickey Mouse, și imediat a început să-i tragă arcul pentru a face jucăria să meargă. Când s-a aprins lumina în camera de alături, ea și-a întrerupt imediat joaca pentru a vedea ce

se petrece, știind că efectul trebuie să fi avut o cauză personală. Când am plecat, ea a obiectat, nu pentru că ne-am fi petrecut mult timp cu ea, ci pentru că simțea intuitiv că o după-masă specială lua sfârșit. Am rămas uimit de cât de multe învățase ea despre viață în cei trei anișori - fără vreo instruire planificată sau instituționalizată.

Va veni însă curând timpul când Lisa va beneficia de o instruire planificată cu grijă. Sper că o astfel de instruire nu va considera că ea are nevoie de dascăl la fiecare pas. Este deja clar că ea are multă inițiativă și că ar trebui „îndreptată”, dar nu „îndoită”. Mai sper că dascălii ei vor clădi pe multe cunoștințe pe care le are deja. Învățarea ei va fi mai eficientă dacă se va baza pe bagajul ei experimental. Trag nădejdea că dascălii pe care îi va avea vor urmări atent s-o ajute să devină un discipol al lui Isus Cristos. În același timp sper că ei se vor abate de la planurile lor când Lisa, sau alți elevi, le vor sugera, direct sau indirect, alternative valoroase „de moment”. Mai presus de toate, mă rog ca învățarea să nu-și piardă pentru Lisa emoția de a descoperi lucruri noi, moduri noi de a privi lumea și de a încerca să-și dezvolte capacitățile.

Planificarea atentă a predării-învățării este foarte importantă, ea trebuie însă să asigure cadrul în care să aibă loc învățarea conștientă. Rezultatul ei nu trebuie să fie un cadru formal și rigid, care să-i încorseteze atât pe elevi, cât și pe profesori. Ca dascăli trebuie să avem față de elevii noștri blândețea și umilința pe care a avut-o Cristos (Matei, 11:29). Aceasta înseamnă că, atunci când predăm, se poate ca uneori să fie nevoie să ne abatem de la planificarea făcută pentru a satisface nevoile elevilor noștri. Cu alte cuvinte, planificarea și planurile de lecții nu trebuie să devină niciodată niște „tăvăluguri” care să „treacă” peste nevoile copiilor, pe care Dumnezeu ni i-a dat în grijă și care ar putea să le distrugă astfel firava lor curiozitate.

TEME PENTRU DISCUȚII

1. Discuțați pe baza experiențelor lui Wilbur Kowalski cum își pot profesorii, mai ales cei tineri, folosi cel mai bine timpul pentru a-și face planificarea anuală, trimestrială și planurile de lecții zilnice. Este bună metoda folosită de Wilbur? Cum ați modifica-o în funcție de trăsăturile și preferințele voastre personale?

PLANIFICAREA

2. În țări ca Anglia și Noua Zeelandă profesorii au relativ puține îndrumări din partea autorităților centrale pentru programa școlară (excepție făcând examenul de bacalaureat, pentru care se pretinde un anumit conținut). Manualele nu sunt prescrise de o autoritate centrală. Inspectoratele școlare din provinciile canadiene și din multe state americane tind să fie mult mai prescriptive, publicând programe și îndrumări detaliate și manuale autorizate pentru școlile publice. Care sunt avantajele și dezavantajele fiecăruia dintre cele două sisteme?
3. Într-un grup mic alegeți tematica unui ciclu de lecții și stabiliți-i în linii generale: (a) tematica și (b) lista de obiective.
4. Discutați avantajele și dezavantajele definiției date în acest capitol pentru „lecția integrată”. Cu ce alte sensuri ați mai auzit folosirea termenului „integrare” în învățământ? V-ați strădui să faceți „integrarea” în alte moduri decât cele prezentate în acest capitol? De ce da, sau de ce nu?
5. Să presupunem că ați planificat un ciclu de lecții integrat pe o perioadă de o săptămână. În ce împrejurări și în ce măsură ați putea să nu respectați perioada de timp stabilită? (Poate doriți să discutați acest lucru pe marginea unuia dintre ciclurile de lecții pe care l-ați ales la întrebarea 4).
6. Schițați un plan de lecție. Revizuiți-l pe baza comparării lui cu cele făcute de alte persoane.
7. Alegeți o anumită lecție dintr-unul din ciclurile de lecții de la întrebarea 3. Alcătuiți întrebările-cheie pe care le-ați pune elevilor. Apreciați dacă lista întrebărilor prezintă un echilibru adecvat al tipurilor de întrebări.
8. Într-un grup mic examinați unul sau două dintre manualele frecvent folosite la un anumit obiect de învățământ și la nivelul de studiu care vă interesează. Folosiți întrebările din acest capitol pentru a concluziona dacă manualele sunt corespunzătoare, precum și modul în care le-ați folosi.
9. În ce măsură ar trebui ca școlile și profesorii să-și poată alege propria programă și propriile materiale de studiu? Este nevoie să existe manuale comune pentru ca elevii școlilor din diferite cartiere să învețe un conținut similar?

NOTE

¹Îi datorez exegeza lui Matei 13-52 lui Gerăldine Steensma.

²Geraldine Steensma și Harro Van Brummelen, *Shaping School Curriculum: A Biblical View* (Terre Haute: Signal, 1977), pag. 148.

³Toate afirmațiile tematice, cu excepția uneia dintre ele scrisă de mine personal, sunt luate din cicluri de lecții de la Society of Christian Schools curriculum, resource bank, cu ușoare modificări gramaticale: K46240 Honeybees (1986); N66480 Canada and Its Government (1980); N66802 Cultural Realms of the World: Mexico (1980); N72102 ciclul de lecții „A Wrinkle in Time” (1980). Folosite cu permisiune.

⁴Multe cărți și capitole ale acestora tratează formularea și folosirea unor întrebări eficiente. Vezi, de exemplu, cartea lui Elizabeth Perrot, *Effective Teaching* (London: Longman, 1982), pag. 41-92. Deși Perrot este foarte tehnică în abordarea învățării, ea dă multe sugestii bune cu privire la punerea întrebărilor care se pot aplica în cadrul procesului de predare-învățare.

⁵Trina Scharf Hyman, „How Six Found Christmas”, mai ales pag. 184 și George Mendoza, „A Wart Snake in a Fig Tree”, pag. 196-207 în *Over the Mountain* din ed. lui Jack Booth, Impressions Reading Series (Toronto: Holt, Rinehart and Wilson, 1985).

⁶Joan G. Creager, Paul G. Jantzen și James L. Mariner, *Macmillan Biology* (New York: Macmillan, 1985), pag. 21.

⁷Paul K. Vitz, „A Study of Religion and Traditional Values in Public School Textbooks”, din *Democracy and the Renewal of Public Education* în ed. lui Richard John Neuhaus (Grand Rapids: Eerdmans, 1987), pag. 140. Pentru o tratare mai completă a studiului lui Vitz, vezi cartea sa *Censorship: Evidence of Bias in Our Children's Textbooks* (Ann Arbor: Servant, 1986).

⁸Pentru introduceri scurte și utile, vezi *Learning Disabilities in the Christian School: Design for Action* de Corrine E. Kass (Grand Rapids: Christian Schools International, 1986) și *Everyday Enrichment for Gifted Children at Home and at School* a lui Herbert Kanigher (Los Angeles: National/State Leadership Training Institute on the Gifted and the Talented, 1977).

Capitolul 8

EVALUAREA ELEVILOR

Profesorii Connie Clements și Jim Vance, care predau la clasa a V-a, discută în sala profesorală despre rezultatele elevilor.

„Elevii mei au obținut rezultate slabe în acest trimestru”, se lamentează Connie, „Mi-e teamă că atâtea note proaste i-au supărat pe mulți părinți. Dar e mai bine să le dau aceste note acum, decât la sfârșitul anului. Poate că îi vor determina pe elevi să muncească mai mult.”

Jim întreabă: „Dar nu spun oare psihologii că fixarea și consolidarea pozitivă te stimulează în muncă cel mai bine?”

Connie cântărește întrebarea și apoi răspunde: „Păi, acest lucru poate fi în general adevărat. Însă, dacă elevii mei au rezultate slabe, părinții lor trebuie să știe adevărul și cred că insistențele părinților îi vor stimula pe majoritatea elevilor să muncească mai mult”.

Jim insistă: „Bine. Deci părinții trebuie să știe. Dar cum vei răspunde părintelui care va spune că, dacă așa de mulți copii au rezultate slabe, aceasta înseamnă că ele reflectă munca ta de profesor?”

„Voi încerca să le explic”, îi răspunde Connie, „că, în general, elevii au obținut note bune la lucrările curente la matematică, de exemplu, dar că rezultatele testelor pe cicluri de lecții sunt dezastruoase. E clar că nu s-au concentrat suficient și nu au studiat cu conștiinciozitate”.

Jim îi spune, ezitând oarecum la gândul că ar putea risca o ceartă cu colega sa: „N-ar putea oare un părinte mai receptiv să te întrebe atunci dacă testul dat a fost valid, dacă ai predat bine lecțiile, dacă ai recapitulat

destul, sau dacă nu cumva pui prea puțin accent pe temele din clasă și de acasă ale elevilor de clasa a V-a? Nu-ți cunosc clasa chiar așa de bine, Connie, dar mi se pare că părinții ar putea avea întrebări legitime dacă notele întregii clase au scăzut vertiginos”.

Deși „lovită în plin”, Connie își revine repede: „Probabil că întrebările lor *sunt* valide, dar n-ar trebui oare notele lor să arate ce știu de fapt elevii? Și cred că notele pe care le dau fac acest lucru”.

Jim nu vrea să mai prelungească discuția. Ca și Connie, el trebuie să-și termine la timp situația școlară. Așa că încheie împăciuitor: „Știi, de multă vreme noi n-am discutat în colectivul profesoral cum ar trebui să acordăm notele și nici ce ar trebui să reflecte ele. Directorul acceptă fără să pună la îndoială modul în care noi notăm elevii, dacă nu dăm foarte multe note mari sau mici. Fiecare procedează cum crede. Eu, de exemplu, pun mai mare accent decât tine pe evaluarea activității zilnice. Și nota 8 dată de tine nu este aceeași cu nota 8 dată de mine. Eu nu spun că unul dintre noi are dreptate și că celălalt greșește, dar n-ar fi bine să sugerăm o discuție pe această temă, în cadrul colectivului didactic? La urma urmelor, elevii și părinții au dreptul să se aștepte să fim consecvenți, mai ales dacă noi ne așteptăm ca ei să interpreteze corect evaluarea pe care o facem”.

Așa cum arată și această discuție, evaluarea elevilor este o temă controversată și încă se face adesea fără o înțelegere corectă a scopurilor ei și a modului în care poate ajuta la realizarea obiectivelor școlii. Este corect să-l notăm pe elev când se află „în vale”? Ar trebui să folosim sistemul de apreciere de genul promovat/respins? Ce greutate ar trebui să se acorde examenelor finale? Ar trebui să folosim calificative în loc de note la clasele primare? Are sens să dăm o notă pentru munca depusă și una pentru rezultatele obținute? Ar trebui oare să adoptăm evaluarea elevilor pe baza unui criteriu fără a compara rezultatele lor? Adică ar trebui să-i trecem pe elevi când obțin 80% sau mai mult la un test, pe baza criteriului ciclului de lecții dar în care noi indicăm doar care cicluri de lecții au fost bine învățate de elevi și nu rezultatele obținute comparativ cu ale altor copii? Este posibil să evaluăm corect compunerile și proiectele copiilor? Există o abordare biblică a evaluării cunoștințelor elevului, care duce la îmbunătățirea relațiilor dintre profesori, elevi și părinții acestora?

Lista de întrebări este inepuizabilă. Acest capitol nu va răspunde la toate întrebările și nici nu va aduce argumente pentru celelalte. Intenția lui este de a stimula gândirea cu privire la evaluarea elevului și de a sugera câteva principii biblice de care trebuie să ținem cont.

Evaluarea ca activitate de apreciere¹

Dascălii evaluează constant comportarea, realizările, aptitudinile, interesele și atitudinile elevilor. Ei își bazează o astfel de evaluare pe convingerile personale sau ale societății despre natura și funcția școlii. Nu numai *cum* dar și *ce* aleg dascălii să evalueze reflectă ceea ce consideră ei că este important. Dascălii care pun accentul pe teste sau chestionare care solicită răspunsuri factice scurte, de pildă, apreciază alte lucruri față de cei care le pun elevilor întrebări ce solicită o gândire critică. Astfel evaluarea este o activitate de *apreciere*.

La rândul ei, importanța pe care o dau dascălii evaluării și modul în care o fac *capătă* o semnificație deosebită atât pentru ei cât și pentru elevi și este o modalitate prin care ei le transmit elevilor concepția lor despre lume. De exemplu, dascălii care fac din redare obiectivul central al evaluării prin teste dau elevilor impresia că memorarea pasivă și capacitatea de a „regurgita” cunoștințele predate are o importanță majoră în învățare și în viață. La rândul său, aceasta înseamnă că, în centrul interesului elevului în privința activității academice, se vor afla rezultatele la testele care vor determina succesul lui în școală. Pe de altă parte, dacă evaluarea pune accentul pe aplicarea cunoștințelor învățate, elevul este convins că noțiunile și deprinderile învățate sunt un mijloc pentru a atinge scopul de a-și folosi talentele în diferite situații. Evaluarea are un efect substanțial asupra copiilor. De aceea metodele de evaluare ale unei școli trebuie să reflecte o înțelegere biblică a naturii copiilor și a naturii cunoașterii, așa cum s-a arătat în capitolele anterioare ale acestei cărți.

Evaluarea este un mijloc de realizare a unui scop și nu un scop în sine. Acest lucru pare evident, însă educatorii din America de Nord au pus adesea „calul învățării în spatele căruței” evaluării. În loc ca evaluarea să se bazeze pe scopurile și obiectivele școlii, în unele zone testele standardizate determină programul școlii. Scopul trunchiat al evaluării devine acela de a vedea cât de bine se plasează elevii la testele date pe plan național și regional, care pot să fie sau nu valide pentru propriul program al școlii. Chiar dacă sunt valide, testele evaluează doar o parte din realizările elevului. Mai mult, ele însumează realizările și nu ajută la îmbunătățirea lor pe măsură ce are loc procesul de instruire. Evaluarea trebuie să aprecieze eficiența programei și a metodelor de predare raportate la scopurile și obiectivele școlii. Ea trebuie să fie o parte continuă și integrantă a procesului instructiv-

educativ.

Scopurile evaluării formative și sumative

Evaluarea trebuie să fie mai întâi de toate *formativă*. Ea trebuie să îmbunătățească învățarea și dezvoltarea elevului. Ea îi ajută pe dascăli și pe elevi să-și fortifice părțile bune și să-și învingă părțile slabe în procesul de predare-învățare. Evaluarea formativă reconstituie situația de învățare-predare. Ea îi ajută pe dascăli să-și revizuiască activitățile școlare, identifică dificultățile, dar și punctele forte. Ea îi îndrumă pe elevi și-i ajută să-și evalueze responsabilitatea personală față de învățare. O bună evaluare formativă dezvoltă deprinderile elevilor de a se autoaprecia și a se autocunoaște și înțelege. Un exemplu de evaluare formativă îl constituie un test preliminar de ortografie pentru a vedea cât de multe cuvinte știu elevii deja și a le da indicații utile asupra realizării unei compuneri care va fi notată după mai multe recapitulări.

În al doilea rând, evaluarea are un rol *sumativ*. Adică ea le dă elevilor și părinților informații cu privire la realizările dintr-o anumită perioadă de timp. Ea îi pune pe dascăli, elevi și părinți în legătură unii cu alții ca astfel să-și poată planifica munca de viitor. Elevii și părinții lor au nevoie de o conexiune inversă realistă și utilă cu privire la capacitățile, realizările și dezvoltarea elevilor. Evaluarea sumativă asigură îndrumarea pentru alegerea școlii și a profesiei viitoare. Câtă vreme ea acționează ca un mijloc de a cunoaște posibilitățile academice și profesionale, toate aspectele ei trebuie să fie cât se poate de oneste. Exemple de evaluări sumative sunt examinările anuale de la sfârșitul cursului și nota finală pe o compoziție.

Desigur, funcția formativă și cea sumativă a evaluării se întrepătrund. Pentru a evalua o compunere sau o compoziție, de exemplu, nota sumativă poate fi foarte bine însoțită de observații și comentarii formative. Însă prea des școlile folosesc evaluarea doar într-un mod sumativ.

Îndrumări generale cu privire la evaluare

Câteva premise fundamentale stau la baza abordării creștine a evaluării. Mai întâi, evaluarea elevilor în școală are o funcție limitată. În ochii lui Dumnezeu ceea ce *sunt* elevii contează mai mult decât ceea ce știu. Cristos ne spune clar că nu este treaba noastră să judecăm inima unei persoane (Matei, 7:1). De aceea trebuie să fim atenți să evaluăm comportarea elevului și realizările lui, și nu persoana lui. Un pericol

EVALUAREA ELEVILOR

constant pentru profesori este acela de a le lăsa copiilor impresia că ei au o prea mică valoare și că nu sunt apreciați deoarece realizările lor sunt sub nivelul mediu. Însă, după definiția normelor de testare, jumătate din copii sunt „sub nivelul mediu”. Scriptura ne spune că fiecare om este imaginea lui Dumnezeu și evaluarea noastră nu trebuie să slăbească simțul valorii și al chemării elevilor, chiar dacă Dumnezeu nu le-a dat aptitudini academice superioare.

În al doilea rând, în privința comportării și a realizărilor elevului, dascălii, ca și pastorii, sunt chemați să mustre, să certe și să îndemne „cu toată blândețea și învățătura” (2 Timotei, 4:2). Noi trebuie să evaluăm, să determinăm conexiuni inverse (în engleză „feedback” - n.trad.), să muștrăm cu dragoste și în mod constructiv, în cadrul contextului unei instruiți care sprijină elevul, dar care este perseverentă și bine planificată. Atât în 2 Timotei, cât și în Tit, Pavel afirmă că muștrarea trebuie să fie întotdeauna însoțită de încurajare.

Mai mult, notarea elevului și inevitabila lui clasare corespunzătoare, implicită sau explicită, deși este adesea cerută pentru evaluarea sumativă, nu trebuie să fie un obiectiv central în evaluare. Profesorii ar trebui uneori să discute onest cu clasa lor diferențele de aptitudini. Și, în loc să-i pună pe anumiți elevi pe piedestal, ei ar trebui să accentueze faptul că toți copiii sunt imagini ale lui Dumnezeu și că toți au aptitudini personale și responsabilități care rezultă din acestea. Toți sunt speciali și au chemări speciale. În clasă aceasta înseamnă că dascălii, de exemplu, scot în evidență munca tuturor elevilor, când fiecare a depus maximum de efort, și îi notează pe elevi fără să indice public notele obținute.

Evaluarea pozitivă îi ajută pe elevi să-și descopere și să-și aplice talentele speciale. Evaluarea trebuie să facă mai mult decât să-i clasifice pe elevi căci, arată cercetările, aceasta poate ușor deveni o profeție care se îndeplinește de la sine, mai ales în cazul elevilor slabi. E posibil ca metodele noastre de evaluare să-i facă pe cei „micuți să păcătuiască”, mai ales descurajându-i în ce privește folosirea talentelor personale. Isus ne arată că noi, ca dascăli, avem o mare răspundere în acest sens (Luca, 17:2; 19:20-22).

Educația operează cu trei tipuri de răspunsuri ale elevilor.² Fiecare dintre ele cere un alt tip de evaluare. *Răspunsurile exacte (precise)*, când la întrebare se pot da doar unul sau câteva răspunsuri corecte, sunt evaluate relativ ușor de către dascăli. *Răspunsurile neprescriptive* reflectă individualitatea și creativitatea elevului. Evaluarea devine aici mult mai subiectivă și mai liberă și elevii au nevoie de o conexiune inversă

profundă ca să-i ajute să se dezvolte. Scopul final în educație include răspunsurile „interne”. Acestea pot fi evaluate de către dascăli doar parțial, prin observație, și nu imediat. Programele noastre trebuie să încurajeze dispozițiile interne și dedicarea personală pozitivă, chiar dacă ele nu sunt măsurabile. Pentru cele mai importante dintre ele noi trebuie să avem încrederea că Duhul Sfânt ne folosește ca instrumente ale sale chiar și atunci când nu vedem imediat rezultatele.

Evaluarea devine mai dificilă și mai subiectivă pe măsură ce trecem de la răspunsurile precise, la cele neprescriptive până la cele „interne”. Deși evaluarea răspunsurilor neprescriptive ne răpește mai mult timp, ea este mai valoroasă pentru dezvoltarea elevului decât cea prin răspunsuri precise. Mai mult, dascălii trebuie să stea și să mediteze din când în când la măsura în care se realizează scopurile de bază ale școlii, implicând valorile, dispozițiile și dedicarea pentru o viață creștină. Trebuie să avem un program de evaluare echilibrat, care să depășească evaluarea răspunsurilor precise.

Observația la clasă și evaluarea temelor

Observația formală și neformală pe care o face profesorul la clasă este cea mai folosită și cea mai valoroasă metodă de evaluare a elevului. Puteți folosi diferite metode eficiente. Puneți des întrebări pentru a verifica dacă elevii au înțeles noțiunile. Urmăriți expresia de pe fețele copiilor pentru a surprinde reacțiile de uimire, frustrare, plictiseală, care pot cere schimbarea strategiei de predare. Plimbați-vă printre rândurile de bănci pentru a verifica dacă elevii pot aplica algoritmul matematici pe care tocmai i-ați predat. Observați-i pe elevi, când se grupează în funcție de interese, pentru a vedea cât de bine aplică priceperile pe care le-au deprins. Uitați-vă în jurul terenului de joacă pentru a înțelege interacțiunile personale ale copiilor și a-i ajuta pe cei care au nevoi sociale speciale.

Pentru ca observațiile voastre să fie sistematice și benefice:

>>Asigurați frecvente conexiuni inverse orale. Cereți-le elevilor să-și dea toată silința să fie pozitivi. În cazul în care trebuie să-i sancționați pe elevi pentru că n-au lucrat bine, continuați să-i încurajați, chiar și atunci când îi criticați.

>>Folosiți observațiile pentru a vă revizui modul de predare și a putea da un ajutor în plus copiilor care au nevoie de el.

>>Țineți un caiet în care să notați observații legate de progresul

elevilor, realizări deosebite, dificultăți întâmpinate și probleme de comportament. La clasele primare și la obiecte de învățământ, cum ar fi compunerea și desenul, păstrați dosare cu lucrări reprezentative ale fiecărui elev.

>>Completați periodic fișe de verificare a fiecărui elev la limbă și matematică. La clasele mai mari folosiți diagrame pentru discipline care cer deprinderi speciale, cum ar fi limba maternă, o limbă modernă, administrarea și gospodărirea.

>>Pentru ciclurile de lecții integrate și activitatea pe grupe de interese, pregătiți o fișă pentru fiecare elev, pe care ei o completează cu fiecare sarcină. Faceți ca elevii să fie responsabili pentru urmărirea și notarea progresului propriu, dar verificați-le și voi personal activitatea zilnică.

>>Implicați-i pe elevi în evaluarea propriilor lor creații. Folosiți judicios, această metodă duce, în cazul majorității elevilor, la o mai bună autocunoaștere, la depunere unui efort mai mare și la o verificare personală mai regulată.

Corectarea caietelor, a temelor și a testelor este mai eficientă când se face imediat incluzând și observațiile utile. Calculați-vă din când în când numărul de observații pozitive și negative pe care le faceți și încercați să le formulați pe cele critice într-o manieră pozitivă. De pildă, „Ai scris propoziții bune, dar încearcă să scrii mai ordonat și mai curat” este o formulare mult mai încurajatoare și veți realiza mai mult decât dacă spuneți: „Ai scris urât și dezordonat”. Nota îi clasifică pe copii situându-i într-o anumită ierarhie și le dă o idee generală asupra calității muncii lor, dar observațiile voastre atrag atenția elevilor asupra punctelor lor slabe și forte, și astfel îi încurajează și-i ajută să-și îmbunătățească munca. Folosiți cât se poate de mult evaluarea formativă!

Conceperea fișelor de evaluare consumă foarte mult timp, mai ales dacă ele cer răspunsuri neprescriptive. La clasele mai mari poate vreți uneori să-i verificați pe elevi prin sondaj. De exemplu, adunați toate caietele elevilor, dar notați și faceți comentarii doar pe marginea caietelor a cinci sau șase elevi, iar peste aproximativ zece zile, verificați-le prin rotație pe ale altora. La liceu verificați repede temele de casă ale șase sau șapte elevi, indicând de fiecare dată în caietul vostru, în dreptul numelui elevului, prin +, - sau un alt semn faptul că i-ați verificat caietul. Folosirea acestui gen de notare reduce timpul petrecut comentând lucrările elevilor și realizează totuși o conexiune inversă conștientă.

La compuneri folosiți metoda prin care elevii își schimbă caietele cu colegii de bancă și le corectează reciproc pentru a verifica astfel deprinderile specifice însușite. Aceasta reduce din timpul pe care-l petreceți cu notarea, consolidează ceea ce le-ați predat elevilor și le dezvoltă acestora responsabilitatea (chiar dacă la început trebuie să aveți răbdare).

Alcătuirea, folosirea și evaluarea testelor școlare

Testele, ca și alte mijloace de evaluare, slujesc scopului formativ al procesului de predare-învățare și scopului sumativ de informare a elevilor și a părinților lor cu privire la realizările pe care le-au obținut. Rezultatele trebuie să vă conducă pe voi și pe elevi la autoevaluare. Ele vă ajută deopotrivă să vă concentrați încă o dată asupra problemelor esențiale care s-au studiat. Voi împărțiți cu elevii voștri răspunderea pentru rezultatele obținute la teste. Interpretați-le în relație cu alte metode de evaluare pe care le-ați folosit, incluzând propriile voastre concluzii în urma observării și a ascultării elevilor.

Sugestiile care urmează se bazează pe convingerea că testarea, deseori o ocazie plină de stres pentru elevi, trebuie făcută cu dragoste și nepărtinire și trebuie mai degrabă să-i ajute pe elevi decât să-i claseze într-o anumită ierarhie. Când alcătuiți un test, să aveți în minte obiectivele ciclului de lecții și conținutul lor, deprinderile și atitudinile însușite. Folosiți aceste lucruri pentru a decide durata testului și câte întrebări de tipuri diferite va cuprinde. Să aveți clar în minte scopurile testului pe care-l dați. De exemplu, testați capacitatea elevilor de a citi, a alcătui propoziții sau ortografia? Dacă scopul este alcătuirea de propoziții, atunci testul nu va cuprinde probleme grele de citire, iar ortografia nu va constitui o preocupare majoră. Dați-le elevilor instrucțiuni clare pentru fiecare secvență, lăsați spațiu pentru numele elevilor și indicați-le cum veți nota fiecare problemă.

Scriveți sau alegeți întrebările care verifică problemele importante din ciclul de lecții. Evitați întrebările-capcană, care se referă la probleme neclare sau încă nestudiate. Înainte de finalizarea testului verificați dacă problemele cuprinse reprezintă corect conținutul ciclului de lecții parcurs și dacă asigură un raport echilibrat între redare, înțelegere, aplicare, rezolvare de probleme și discernământul critic în privința valorilor și a dispozițiilor. Includeți probleme cu grad diferit de dificultate. Grupați laolaltă toate problemele de același tip. Grupați-le în cadrul fiecărei secțiuni în funcție de succesiunea prezentării sau de

EVALUAREA ELEVILOR

gradul de dificultate, începând de la cele mai simple până la cele mai complicate. Aranjați problemele clar în pagină ca să se poată răspunde ușor la ele. Elevii consideră că folosirea de foi separate pentru fiecare răspuns face ca testele să pară mai complicate, așa că nu le folosiți în clasele mici.

Cărțile standard despre notare și evaluare conțin multe sugestii pentru conceperea unor teste eficiente, de diferite tipuri.³ Fiecare tip de test are avantajele și dezavantajele lui. Avantajul major al testelor care cer ca elevul să răspundă dacă enunțul este adevărat sau neadevărat, să potrivească enunțurile din două coloane sau să aleagă răspunsul corect din mai multe variante date este că ele se notează rapid. Evitați însă întrebările de genul adevărat/neadevărat, de vreme ce ne putem bizui mai puțin pe ele, deoarece s-ar putea ca elevul să „ghicească” răspunsul corect. Limitați folosirea exercițiilor de potrivire de propoziții pentru că, în general, ele evaluează capacitatea de redare.

Testele bune de tip grilă, care le cer elevilor să aleagă varianta corectă dintre mai multe răspunsuri date, sunt dificil de conceput și răpesc mult timp, mai ales cele care cer elevului mai mult decât să redea sau să demonstreze că a înțeles conținutul predat. Mai mult, diferite tipuri de elevi, cum ar fi cei cu gândire critică divergentă, pot întâmpina o reală dificultate răspunzând la acest tip de întrebări. A pune un accent exagerat pe acest gen de întrebări le indică elevilor faptul că prețuiți răspunsurile dinainte hotărâte mai mult decât expresia și gândirea lor proprie. Înseamnă că numărul lor n-ar trebui să depășească 25 sau 30% din totalul testului. Dacă le folosiți, probabil doriți să grupați un număr de subiecte gen grilă și să le revizuiți pe cele care se dovedesc nesatisfăcătoare.

Două tipuri de întrebări, a căror notare ia mai mult timp, sunt cele care solicită răspunsuri lungi și scurte. Întrebările care cer răspunsuri scurte evaluează redarea, înțelegerea și aplicația simplă redate printr-un singur cuvânt, prin simboluri sau prin una sau două propoziții. Întrebările care cer un răspuns mai lung evaluează deprinderile de compunere, apreciere critică și capacitatea de asimilare, organizare și aplicare a cunoștințelor. Formulați întrebările în așa fel, încât să prezinte o sarcină clară și precisă (descrieți, explicați, comparați, interpretați sau analizați) și precizați direcția și întinderea răspunsului dacă se așteaptă un răspuns destul de lung. Întrebările suplimentare sau subpunctele sunt utile. Uneori ele îi ajută pe elevi dacă le indicați aproximativ cât timp ar trebui să-și rezerve pentru fiecare întrebare.

Ajutați-i pe copii să se simtă, pe cât posibil, în largul lor în timpul

testului. Dați teste suficient de des pentru ca rezultatul unuia să nu aibă o greutate prea mare. Asigurați-vă pe cât posibil ca ventilația, lumina și zgomotul să fie acceptabile. Familiarizați-i pe elevi, înainte de test, cu tipurile necunoscute de întrebări. Spuneți-le ce pot să facă după terminarea testului. Când elevii pun multe întrebări cu privire la test, aceasta poate indica faptul că nu l-ați conceput destul de atent. Aveți grijă ca toți elevii să poată termina testul în timp util (cu excepția testelor menite să verifice cantitatea de muncă depusă într-un timp dat). Firește că unora dintre elevi le trebuie mai mult timp decât altora ca să-și ordoneze gândurile și răspunsurile la întrebări. De obicei vreți să evaluați cât știu elevii și nu cât de repede pot să rezolve testul. Încercați, de asemenea, să aflați de ce unii copii muncesc zilnic satisfăcător, dar au rezultate slabe la teste. Studiați-i pe acești copii în timpul testului. Poate că întâmpină greutăți deosebite care pot fi învinse, de pildă, folosind o persoană care se oferă să dea testul oral cu elevii.

Notați testele, dacă se poate, imediat după ce s-au dat. Conexiunea inversă promptă este cea mai eficientă pentru consolidarea învățării. Concepeți un sistem de notare detaliat. Pentru răspunsurile mai lungi, precizați baremul minim de care este nevoie pentru nota maximă. Pentru a menține un standard consecvent, notați răspunsurile tuturor elevilor la aceeași întrebare și apoi treceți la următoarea. Evitați tentația de a vă uita la numele elevilor și încercați să amestecați lucrările după verificarea răspunsurilor la o întrebare (pentru ca testele să nu fie întotdeauna în aceeași ordine). Notați doar punctele pozitive; corectarea răspunsurilor aproximative este în mare măsură un efort inutil. Înainte de a îndosaria testele și de a uita de ele, analizați modul în care elevii au răspuns la întrebări. Notați toate concluziile care vă pot ajuta să vă îmbunătățiți predarea și/sau alcătuirea testelor.

În fine, nu uitați că testele singure nu asigură o bază validă pentru stabilirea mediilor elevului. Testele au un spațiu limitat. Nu luați prea repede decizii asupra elevilor pe baza unuia sau a două teste! Testarea este o metodă de evaluare valoroasă și deseori necesară dar ea nu poate înlocui observația zilnică a dascălului.

Folosirea testelor standard

Testele standard, elaborate de editori de teste sau de agenții guvernamentale, pot da o cotă de nivel și pot ajuta la identificarea elevilor speciali. În aproape toate cazurile ele trebuie folosite mai degrabă într-un mod formativ decât într-unul sumativ. Adică, folosiți-le

pentru a îmbunătăți programul școlii voastre sau pentru instruirea anumitor elevi. Ele nu sunt date cu intenția de a „da o notă” programului școlii voastre!

Destul de puțini dascăli sunt conștienți de neajunsurile testelor standard. Aceasta poate duce la folosirea și interpretarea lor fără discernământ. De exemplu, majoritatea testelor folosesc întrebările gen grilă cu limitele lor inerente. Acest gen de test împiedică măsurarea creativității, a motivației, sau capacitatea de exprimare a gândirii și, desigur, noi vrem ca elevii noștri să-și dezvolte aceste calități importante date de Dumnezeu. Mai mult, credem că încrederea în testele standard variază mult și deseori este scăzută mai ales la elevii mici. Notele personale date de dascăli continuă să prevadă mai bine succesul ulterior al elevilor în școală decât rezultatele realizate la testele standard. Însă, dacă sunt folosite și interpretate cu grijă, unele teste standard pot fi utile. De pildă, un test de disponibilitate sau „scrutare” la grădiniță sau la clasa întâi, le dă dascălilor unele indicii despre disponibilitatea de învățare a noilor elevi. Dascălii îl găsesc util în planificare mai ales la începutul anului. De asemenea, testele de identificare sau diagnosticare, mai ales la citire și matematică, arată domeniile dificile ale învățării. Ele îi pot ajuta pe dascăli să-și alcătuiască programe de pregătire adecvate nevoilor fiecărui copil, sau să hotărască recomandarea ca elevul să consulte un profesor cu care să lucreze în afara școlii.

Testele de verificare a însușirii de cunoștințe și deprinderi sunt seturi de teste care îi compară pe elevi și clasa cu grupuri standard în privința însușirii conținutului și a deprinderilor dintr-un spectru de obiecte de învățământ. Ele pot identifica punctele slabe și punctele forte ale programei școlare, sau ale unei clase. Astfel de teste trebuie folosite cu grijă. De vreme ce conținutul lor nu se bazează direct pe programa școlară, cele mai multe teste de verificare a însușirii de cunoștințe și deprinderi sunt mai puțin valide decât testele concepute de dascăli. Deși majoritatea testelor evaluează doar o parte din scopurile școlii, rezultatele lor tind să fie identificate cu rezultatele educative generale ale școlii. Mai mult, testele consumă energie și ne răpesc din timpul valoros al procesului instructiv-educativ.

Din aceste motive multe școli aplică testele de însușire de cunoștințe și deprinderi doar la clasele a III-a, a V-a și a VII-a. Acestea sunt suficiente pentru a verifica punctele slabe și punctele forte ale programei școlii și pentru a constata dacă elevii fac un real progres între două testări. Deoarece testele nu sunt adesea suficient de valide,

în multe zone școlile publice, în loc să folosească testele standard, au conceput și au aplicat teste proprii, pe baza anumitor criterii. Însă, în general, școlile creștine nu au materiale de studiu suficiente pentru a alcătui teste bazate special pe criteriile propriilor lor programe și pe cerințele de însușire a cunoștințelor și deprinderilor legate de acestea. De aceea ele continuă să folosească teste de verificare de cunoștințe publicate de anumite edituri, în pofida limitelor lor.

Testele standard mai sunt folosite și pentru a le da elevilor sugestii generale cu privire la posibilitatea unei cariere pe baza intereselor și a aptitudinilor lor. E necesară multă grijă cu privire la inventarul intereselor lor, câtă vreme acestea pot varia foarte mult de la un an la altul, mai ales în perioada adolescenței. Folosiți rezultatele unui astfel de test ca punct de pornire pentru discuții și nu ca o părere definitivă, care nu se mai poate schimba.

Inspectoratele școlare din multe state americane și provincii canadiene au conceput teste de verificare a însușirii de cunoștințe, pe care trebuie să le scrie toți elevii. Aceste teste se bazează pe programele locale și de aceea se așteaptă să fie mai valide decât testele publicate de anumite edituri. Școlile au considerat că aceste teste sunt utile pentru identificarea punctelor forte și a punctelor slabe ale programei școlare. De exemplu, cu câțiva ani în urmă, rezultatele la școlile creștine din Columbia Britanică au arătat că elevii lor au avut realizări excepțional de bune la clasele a IV-a și a VIII-a, la matematică, cu excepția geometriei și a calculului probabilităților. Școlile au luat măsuri pentru a-și îmbunătăți programa de geometrie, iar, patru ani mai târziu, rezultatele au arătat că acest lucru s-a realizat cu succes.

Însă școlile și părinții trebuie să aibă grijă să nu pună semnul egal între rezultatele la astfel de teste limitate și calitatea programului școlii. De asemenea, școlile trebuie să ia în considerare dacă toate aspectele rezultatelor sunt valide pentru programul lor, sau nu. De exemplu, în cazul calculului probabilităților la matematică, școlile creștine din Columbia Britanică au hotărât ca acest capitol să nu se predea la clasele mai mici, dar școlile nu și-au schimbat programa școlară doar pentru a-și îmbunătăți rezultatele la testele următoare. Cu alte cuvinte, rezultatele testelor au fost folosite pentru a îmbunătăți realizarea scopurilor școlii și nu pe acelea ale guvernului.

Examele guvernamentale de la sfârșitul clasei a XII-a, ca celea care se dau în Columbia Britanică, sunt uneori susținute deoarece reprezintă „standardele”. Din păcate ele obligă școlile creștine să-și modifice programul, chiar și atunci când scopurile programei

governamentale sunt opuse propriilor lor scopuri, la obiecte de studiu ca engleza (limba maternă - n.trad), istoria și biologia. Mai puțin obiective sunt testele mai generale de învățământ, pe care majoritatea elevilor americani trebuie să le dea în clasa a XII-a, chiar dacă și ele suferă de neajunsurile testelor standard schițate mai sus. Însă ele asigură colegiilor o cotă de nivel bazată pe normele naționale, când standardele academice sunt inconsecvente de la o școală la alta.

Notarea și situația școlară

Notele ne dau mai puține informații decât presupun majoritatea camerilor, mai ales părinții. Notele sunt subiective. O notă de 9 dată de un profesor poate însemna cu totul altceva decât un 9 dat de altul. Mai mult, un 9 dat de același profesor pe două teme diferite, sau la doi elevi diferiți, poate să nu însemne același lucru. Odată, când am arătat o compunere a unui elev de clasa a VII-a unui grup de directori (dintre care majoritatea predau la clasa a VII-a), notele date de ei au variat între 7 și 9.

Notele se acordă *pe baza anumitor norme*, adică ele îi compară pe elevii unui cu alții. Un 9 indică, de obicei, ceva mai bun decât mediocru, dar nu excepțional. Unele școli folosesc acum evaluarea *pe baza anumitor criterii*, prin care părinților li se dă o listă detaliată de criterii, pe care elevii le-au realizat la fiecare obiect de învățământ, dar nu note. Unul dintre avantajele acestei metode este că ea arată clar că elevii au realizat cu succes anumite obiective. Un alt avantaj este faptul că ei sunt evaluați pe baza unui set de criterii și nu sunt clasati comparativ cu ceilalți elevi. În cazul evaluării pe baza anumitor criterii, scopul vostru este de a-i învăța pe elevi tot ceea ce credeți că e important și nu doar să-i ajutați „să treacă”. Acest tip de evaluare prezintă un mai mic pericol de a deveni doar sumativă decât evaluarea prin note. Cu toate acestea, părinții doresc să știe care sunt rezultatele copilului lor în raport cu ceilalți elevi.

În pofida limitelor de care am vorbit, notele asigură o evaluare rapidă și simbolică a realizărilor elevului, evaluare pe care societatea o așteaptă de la școli. De aceea dascălii și școlile ar trebui să clarifice modul în care elevii și părinții trebuie să interpreteze notele acordate. Stabiliți-vă anumite criterii de acordare a notelor, chiar dacă ele sunt neoficiale. Asigurați-vă ca folosirea lor să fie relativ uniformă și consecventă în întreaga școală, clarificând ce înseamnă ele. Dacă sunt date cu atenție, notele sunt un indiciu util pentru părinți, însă, deoarece ele prezintă o imagine incompletă, însoțiți notele de observații și comentarii scrise

pe eseuri, compuneri, proiecte și în raportul situației școlare a elevilor. În plus, evitați anunțarea notelor în primii ani de școală. Cercetările arată că, dacă elevii sunt prea repede „etichetați”, cei mai slabi la carte au realizări mai slabe decât ar putea obține altfel.

Când folosiți categorii procentuale numerice pentru notare, faceți-o în mod flexibil. Dacă un test important se dovedește a fi extraordinar de greu (sau de ușor), setul vostru de valori stabilite anterior are o prea puțină validitate. Mai mult, dacă patru sau cinci elevi se află toți la limita dintre 7 și 8, nu există nici o rațiune logică de a le da unora nota 7 și altora nota 8. Deși o scară de notare ne poate da o linie de bază generală, dascălii ar trebui să facă o delimitare naturală între grupele de note, precum și între dificultatea testelor și a temelor, pentru a adapta notarea la o situație anume. Dascălii ar trebui să comunice mai des cu părinții elevilor decât doar prin carnetul de note. Părinții poartă responsabilitatea principală pentru creșterea și educarea copiilor lor și trebuie să fie bine informați. De asemenea, o bună comunicare presupune ca părinții să vă sprijinească în munca de dascăli și aceasta va fi în beneficiul instruirii elevilor. Dascălii de la clasele elementare trimit deseori acasă lucrările elevilor și le comunică părinților rezultatele generale prin scrisori informative. Dascălii ar trebui să ia legătura cu părinții în cazul problemelor și al realizărilor deosebite. Unele școli aplică o politică excelentă, obligându-l pe fiecare dascăl să telefoneze săptămânal, cel puțin unui sau la doi părinți, comunicându-le o observație pozitivă adecvată despre copiii lor.

Pentru completarea carnetelor și a situațiilor școlare trimise părinților folosiți caietul vostru de observații, listele de verificare și catalogul. Atunci puteți realiza o conexiune inversă utilă cu privire la aspectele semnificative ale progresului elevului. Să aveți un raport echilibrat între observațiile pozitive și critica constructivă. Pentru ședințele sau consultațiile cu părinții pregătiți mostre de lucrări și indicați-le punctele forte și pe cele slab specific activității elevilor. Atât carnetele și rapoartele școlare, cât și întâlnirile cu părinții trebuie să ateste o colaborare reciprocă pe baza unei atitudini de „noi împreună”.

Folosirea pozitivă a evaluării

Dascălii de la școala lui Connie Clements și Jim Vance au hotărât să analizeze procedeele de evaluare a elevilor. Connie și Jim au devenit membrii unui comitet care a luat în considerare ce ar trebui să cuprindă

o abordare creștină a evaluării. Ei n-au găsit un mare număr de texte biblice cu o specificare directă asupra evaluării elevilor, dar au ajuns la concluzia că o serie de pasaje din Biblie au implicații în evaluarea lor.

În primul rând, fiecare copil este o imagine unică a lui Dumnezeu. De aceea dascălii trebuie să folosească evaluarea pentru a urmări progresul și răspunsurile individuale ale fiecărui elev. Evaluarea trebuie să-i ajute pe toți elevii să-și optimizeze învățarea. Ea nu trebuie niciodată să-i clasifice doar. Ea trebuie să-i conducă pe copii la dedicare și slujire și nu să-i îndepărteze de învățare. Evaluarea nu trebuie să fie întotdeauna făcută de către dascăl. Elevii trebuie să învețe să-și evalueze propriile lor lucrări și, de asemenea, să ajute la învățarea celorlalți prin evaluarea lucrărilor colegilor lor de clasă.

În al doilea rând, în evaluarea elevilor trebuie să fie evidente roadele Duhului Sfânt. Dascălii trebuie să fie animați de dragoste și spirit de dreptate, să încurajeze și să aibă răbdare atunci când notează, încercând mereu să-i ajute pe elevi să poată ajunge la „exelență”. Dar „exelența” pentru creștini nu înseamnă doar a fi primul, sau al doilea din punct de vedere academic. Ea înseamnă mai degrabă dezvoltarea optimă a calităților și a capacităților cuiva în scopul slujirii lui Dumnezeu și a aproapelui. Aceasta înseamnă că evaluarea trebuie să țină cont atât de munca depusă de elev, cât și de realizările lui.

Comitetul din școala respectivă a putut să constate că o mare parte din evaluarea făcută în școală s-a concentrat pe informații sumative comunicate părinților. De asemenea, a scos în evidență o mare inconsecvență în notare. De pildă, unii dascăli au folosit în general munca elevilor pentru a le da note și au acordat în majoritate nota 8 sau 9 în carnete, în timp ce alții au pus un mare accent pe teste și au avut un spectru larg de note.

După câteva discuții inițiale, dascălii au elaborat o tehnică de evaluare coerentă a elevului. Ei au conceput liste de verificare a deprinderilor, îndrumătoare pentru notarea proiectelor și schițe de profil ale elevilor. Ei au discutat modalitatea de a-i stimula pe elevii slabi dându-le, atât lor cât și părinților, informații reale cu privire la realizările lor. Ei au luat în considerare cum s-ar putea face o evaluare zilnică și au avut un schimb de idei cu privire la o conexiune inversă corectivă, și totuși pozitivă, pe baza temelor. Au discutat, de asemenea, cum ar putea fi evaluarea o parte integrantă a instruirii la clasă și cum ar trebui să folosească rezultatele testelor standard și ale celor concepute de profesorii școlii. Și-au revizuit fișele de evaluare pentru a da

părinților informații mai avizate și mai detaliate.

S-a ajuns la o înțelegere comună. Acum dascălii au căutat metode care să-i ajute pe elevi să-și dezvolte capacitățile fără să-i descurajeze. Ei au luat în considerare cum ar putea propriile lor obiective determina evaluarea, în loc de a lăsa ca predarea lor să fie condusă de o evaluare sumativă. Ei s-au întrebat permanent cum îi afectează pe elevi metoda lor de evaluare și dacă ea împlinește nevoile elevilor. Au încercat să mențină pretenții ridicate, dar realiste, asigurând o permanentă conexiune inversă. Au folosit apoi o linie generală de notare sumativă, care a specificat limpede ce înseamnă fiecare notă.

Desigur, personalitățile diferite ale dascălilor și nivelele diferite de predare au continuat să ducă la modalități de evaluare diferite. Era încă dificil să-i trezești interesul și motivația unui elev frustrat, ani de zile, de nereușita academică, sau să fii plin de răbdare cu elevii leneși sau nepăsători. Dar, în majoritatea cazurilor, schimbarea accentului de pe evaluarea sumativă pe cea formativă și de la o simplă „cântărire” la încurajare a îmbunătățit relațiile dintre dascăli și elevi, precum și realizările elevilor.

TEME PENTRU DISCUȚII

1. Schițați ceea ce considerați a fi liniile generale ale unei abordări creștine a evaluării.
2. Care a fost raportul dintre evaluarea formativă și sumativă în anii voștri de experiență personală în învățământ? V-ar fi plăcut să fi pus accentul mai mult pe una sau pe cealaltă? De ce da, sau nu?
3. În ce măsură ar trebui să încerce școala să evalueze reacțiile și răspunsurile „interioare” (interne) ale elevilor?
4. Scrieți un set de scopuri pentru evaluarea elevilor. Poate doriți să folosiți două titluri: (a) Diagnosticarea sau identificarea și îmbunătățirea învățării și a dezvoltării elevilor și (b) Informarea și îndrumarea elevilor.
5. Cât de des și prin ce fel de metode ar trebui evaluate caietele și temele? Cum variază aceasta în funcție de nivelul de studiu? Dar.

în funcție de obiectul de studiu?

6. În ce mod pot fi testele experiențe pozitive, sau negative?
7. Comentați eficiența unor astfel de teste, având în vedere sugestiile din acest capitol.
8. În istoria civilizației apusene, folosirea notării (de pildă cu A, B, C, D, și F) este un fenomen relativ recent. Mai ales în perioada anilor 1970, notarea a fost o temă controversată. Mulți educatori din acel timp au sugerat folosirea sistemului promovat/respins. Însă cercetările au arătat că notele îi stimulează într-adevăr pe elevi să studieze mai mult. Dezbateți motivele pro și contra notării și dacă ele pot fi folosite în mod pozitiv.
9. Dați fiecărui dascăl din grup un exemplar al unei teme necorectate a unui elev. Rugați-l pe fiecare s-o corecteze și s-o noteze. Discutați rezultatele și trageți concluzii cu privire la consecvența criteriilor și a standardelor folosite.

NOTE

¹Acest capitol este un rezumat al unei lucrări pe care am scris-o pentru Society of Christian Schools in British Columbia cu titlul: „Evaluation Guidelines for SCS Schools” (1987).

²Am auzit pentru prima dată această împărțire în trei categorii exprimată de Jack Fannema, apoi de directorul executiv al Ontario Alliance of Christian Schools.

³Un astfel de text standard este *Educational Testing and Measurement: Classroom Application and Practice* a lui Tom Kubiszyn și Gary Borich, ediția a doua (Glenview, IL: Scott, Foresman, 1987). Se pune accentul pe aspectele tehnice ale evaluării. Dintre cărțile care pun un accent mai mare pe evaluarea formativă și pe folosirea evaluării pentru a crea un mediu propice de învățare menționăm *Making the Grade: Evaluating the Student Progress* de R. J. Cornfield ș.a. (Scarborough, Ont.: Prentice Hall, 1987) și *Assessing Students: How Shall We Know Them?* de Derek Rowntree, ediție revizuită (New York: Nichols Publishing, 1987). O carte excepțional de utilă cu privire la evaluarea în clasele primare este *Evaluating Techniques: A Handbook for Teachers* în ed. lui Joan Hall (British Columbia Primary Teachers Association, 223 Burrard Street, Vancouver, B.C. V6J 3H9, 1985).

Capitolul 9

ȘCOALA - O COMUNITATE DE STUDIU¹

La Faith Christian Community School, primul sunet de clopoțel este la 8:35 dimineața. Copiii se adună spre ușile claselor, unde dascălii îi salută cu un vesel „Bună dimineața!”, având grijă, în același timp, ca elevii să intre în ordine. Omul de serviciu, cu mătura în mână, îi felicită pe câțiva elevi de clasa a patra pentru expoziția pe care au făcut-o în holul școlii, despre ciclul de lecții de știință. Secretara școlii ajută cu plăcere și eficient un părinte și mai mulți copii. Ea îi spune unui băiat: „Kevin, apreciez că ai venit să-mi spui direct. Dar sunt dezamăgită că ai uitat iarăși banii. Ne putem oare gândi la ceva care să te ajute să nu-ți uiți mâine?”

Directorul Hall este ultima persoană care intră în școală, nu pentru că a întârziat, ci deoarece, ca de obicei, el își petrece ultimele cincisprezece minute circulând prin școală și pe terenul de joacă, vorbind cu dascălii, elevii, voluntarii și alți părinți și adresându-le cuvinte de încurajare. El înmânează repede niște felicitări copiilor din două săli de clasă, care își sărbătoresc ziua de naștere. Se oprește, de asemenea, la clasa a V-a ca să le mulțumească pentru organizarea ansamblului din ziua precedentă. Aici el îi găsește pe elevii comunicându-și unii altora cererile pentru rugăciune și petrece cu ei momentul devoțional.

Mai târziu, în cursul zilei, o mamă care intenționează să-și aducă copilul la această școală și care a petrecut câteva ore în școală spune că este impresionată de atmosfera caldă a școlii: „Aici fiecare pare să se simtă parte dintr-o comunitate strâns unită și oamenilor le pasă unul de altul”.

Domnul Hall îi răspunde că școala se străduiește în mod conștient să facă acest lucru. El spune: „Noi toți suntem în relație cu Dumnezeu, precum și unii cu alții. Școala noastră încearcă să fie o comunitate care să asigure sprijin pentru dezvoltarea priceperilor fiecăruia - ale elevilor, dascălilor, voluntarilor, secretarei, omului de serviciu, ale mele însumi și, desigur, chiar ale bordului nostru și ale membrilor comitetului. Școala noastră este creștină în măsura în care îl ajutam pe fiecare membru al comunității noastre școlare să ducă o viață de ucenic responsabil al lui Isus Cristos.

De exemplu, omul nostru de serviciu este mai mult decât o persoană care curăță școala. El face parte dintr-o echipă chemată să facă din această școală un loc eficient pentru învățarea despre Cuvântul lui Dumnezeu și lumea Sa. El ni se alătură uneori la momentele devoționale ale personalului, sau la ședințele noastre și nu ezită să fie o persoană reală pentru copii în timp ce mătură.

Noi credem, de asemenea, că o comunicare deschisă este cheia pentru a face ca școala să fie o comunitate. Noi dorim, de exemplu, ca părinții elevilor să aibă întâlniri permanente și deschise cu dascălii noștri. Copiii trebuie, de asemenea, să simtă că fiecare persoană din colectivul nostru dorește să-i asculte. Școala noastră există pentru ei! Dar ei trebuie să învețe să le permită tuturor membrilor comunității școlare să-și îndeplinească sarcinile eficient și cu cât mai multă plăcere. Încercăm să fim plini de dragoste și încurajatori, dar, în același timp, avem și cerințe mari, pe care ei trebuie să le îndeplinească.”

Domnul Hall are dreptate. Școlile trebuie să fie comunități, grupuri de oameni uniți într-un scop comun, grupuri structurate în așa fel, încât instruirea să poată avea loc eficient. Școala creștină este o școală a comunității creștine, pentru comunitatea creștină și ca o comunitate creștină. În vreme ce școlile trebuie să le permită dascălilor și copiilor să se dezvolte individual, o comunitate este mai mult decât doar o adunare de indivizi care își îndeplinesc îndatoririle. Într-o școală care este o comunitate creștină, dascălii și elevii trăiesc în umilință, recunoscându-și fiecare capacitățile individuale și folosindu-le pentru a se sluji unul pe altul, precum și Trupul lui Cristos. Ei își dau cinste unul altuia, în timp ce Îl slujesc pe Domnul. Ei împart cu cei care sunt

în nevoi, sunt credincioși în rugăciune și trăiesc în armonie unul cu altul (Romani, 12). Dascălii și elevii sunt dedicați unii altora pentru că fiecare este o imagine a lui Dumnezeu, chemat să fie sfânt.

Formarea unei comunități școlare nu are loc la întâmplare. Ea cere muncă și dedicare mai ales din partea personalului. De asemenea, nu există o comunitate școlară perfectă. Câtă vreme puterea păcatului îi influențează atât pe elevi cât și pe dascăli, noi stabilim structuri și reguli pentru a permite școlilor să opereze ca și comunități de oameni care se iubesc și se respectă. Ori de câte ori este posibil, noi aplicăm mai degrabă disciplinarea preventivă decât pe cea corectivă. Încercăm să creăm o atmosferă pozitivă în rândul personalului didactic, unde dragostea pentru copii este evidentă. Noi modelăm și insistăm asupra politeții și a respectului și cultivăm direcțiile de politică școlară care servesc bunăstarea copiilor mai mult decât rigorile administrative. Acest capitol descrie moduri de a forma din școli *comunități* creștine de studiu.

Formarea unei echipe de dascăli

Domnul Hall recunoaște că, în calitate de director, el are un rol conducător în încheierea și formarea unei echipe unite de dascăli. Deși școala insistă ca dascălii să fie de acord cu viziunea și valorile sale distinctive, există o mare flexibilitate în acest cadru de bază. Domnul Hall respectă cunoștințele și capacitățile fiecărui membru al personalului. În cadrul legăturii împărtășite de dedicare, el încurajează independența asigurând tot sprijinul în acest sens. El este deschis la sugestii și are o politică de „ușă deschisă”. În ședințele personalului el încearcă să ajungă la decizii pe baza consensului, dar fiecare știe că, în cazurile în care se solicită votul, se așteaptă ca fiecare dascăl să sprijine din plin deciziile luate. Domnul Hall distribuie sarcinile în funcție de calificarea și preferințele dascălilor. Uneori îi eliberează pe dascăli pentru ca ei să poată avea timp să-și îndeplinească alte sarcini speciale. El predă zilnic la o clasă de elevi pentru a cunoaște școala mai bine și a menține legătura cu elevii, cu dascălii și cu părinții.

Domnul Hall și dascălii săi recunosc necesitatea de a se uni în închinare, rugăciune și meditație. Ei se întâlnesc pentru scurte momente devoționale, în fiecare dimineață, și acordă un timp mai lung pentru rugăciune la întâlnirile de lucru săptămânale ale personalului. Pentru dascăli se organizează o ieșire anuală, la mijlocul anului școlar, ca să-și lase la o parte preocupările urgente și să se concentreze asupra creșterii

lor spirituale. Astfel de ieșiri includ timp de devoțiune personală, studierea Bibliei în grup, închinare, laudă și discuții structurate pe teme relevante legate de anumite pasaje din Biblie.

Domnul Hall și personalul său organizează regulat întâlniri, în care dascălii își împărtășesc unii altora succesele și insuccesele în abordările și metodele folosite. Unele dintre aceste întâlniri au un obiectiv specific, în timp ce altele cuprind discuții ale profesorilor, de exemplu despre modul în care comunicarea dintre părinte și dascăl poate fi îmbunătățită, sau despre modul în care se va desfășura programul orelor de artă. Dascălii înțeleg că unele dezbateri sunt neconcludente, în timp ce altele pot duce la schimbări concrete, însă știu că schimbările din politica școlii nu sunt niciodată făcute fără consultare și aprobare. Ca urmare, ei au un simț de proprietate și de mândrie cu privire la școală. Ei sunt mai degrabă persoane care stabilesc jaloanele școlii nu doar niște angajați ai școlii.

Dar momentele devoționale și discuțiile nu sunt suficiente. Domnul Hall se consideră pe sine *director-profesor*. El are responsabilitatea de a-i ajuta pe dascăli să-și dezvolte cunoștințele și capacitățile. De aceea el solicită părerea personalului atunci când organizează programul de instruire anuală a dascălilor școlii. Acesta poate include ateliere de lucru care să se ocupe de implicațiile scopurilor școlii într-un domeniu cum ar fi disciplina școlară, sau de două sau trei obiecte de învățământ anume, sau de conceperea unui ciclu de lecții. Fiecare dascăl își asumă anumite reponsabilități pentru o parte din programul anului respectiv. Primele sesiuni au loc în august, înainte de începerea anului școlar, pentru a îngădui profesorilor să discute viziunea școlii și să-și revizuiască modul în care pot realiza scopurile școlii. În mod deosebit, dascălii se gândesc cum să facă din școala și din clasa lor niște *comunități* de studiu pe parcursul anului.

Dascălii de la Faith Christian Community School au diferite capacități, aptitudini și priceperi. Unii sunt muzicieni talentați, unul dovedește interes special pentru atletism, un altul se pricepe foarte bine la planificarea programei, în timp ce alți trei sunt specialiști în materie de limbă, în studii sociale, sau matematică. Un dascăl este o persoană „minuțioasă” căreia îi place să organizeze evenimente speciale, iar un altul are un dar aparte de a se apropia de dascălii noi, de a-i ajuta și a le da sfaturi. Înainte de începerea fiecărui an școlar, dascălii discută un timp despre modul în care să-și folosească capacitățile și preocupările personale în folosul întregii comunități a școlii. Unii dascăli devin sfătuitoari ai restului personalului în

specialitățile pe care le predau sau în prezentările de planuri la întâlnirile personalului. Unora li se încredințează proiecte speciale. Domnul Hall se asigură ca fiecare să contribuie într-un fel, dar ca niciunul să nu fie supraîncărcat. Atmosfera de discuție deschisă îi ajută pe dascăli să dorească să devină parte a unei echipe care lucrează pentru binele întregii școli.

Vizitele la clasă ale domnului Hall au ca obiectiv sprijinirea dascălilor și a elevilor. Când inspectează mai multe ore, domnul Hall are de obicei o scurtă discuție cu dascălul înainte de ore pentru a-i comunica ce lucruri va urmări și cum îl poate ajuta prin acea inspecție. Dascălii se autoevaluează în mod regulat și discută cu domnul Hall punctele lor forte și slabe. Discuțiile de după inspecție devin un forum pentru a împărtăși idei, a da sugestii și a stabili scopuri comune. La rândul său, domnul Hall își evaluează propria lui activitate și îi invită pe dascăli să-i sugereze moduri de a și-o îmbunătăți. Domnul Hall scrie o evaluare (caracterizare) anuală pentru fiecare dascăl. Astfel de evaluări nu conțin nimic din ceea ce nu s-a discutat deja cu dascălul și acesta poate sugera schimbări înainte ca directorul să îndosarieze raportul. În aceste rapoarte domnul Hall consemnează recomandările pe care le-a făcut, scopurile care au fost stabilite împreună cu dascălul respectiv și nu face o listă cu părțile negative. Domnul Hall recunoaște că, în calitate de director, i s-a dat autoritatea pentru a-i sluji pe dascăli și pe elevii lui.

Aceasta nu înseamnă că relațiile domnului Hall cu dascălii sunt întodeauna fără probleme. Dascălii săi sunt personalități diferite, cu puncte de vedere și pretenții diferite. Unii sunt mai receptivi la idei noi decât alții și au variate stiluri de predare. Domnul Hall discută cu dascălii care se opun părerilor sale, sau ale altora, pentru a încuraja acceptarea sau înțelegerea lor (Matei, 18). În al doilea rând, ei formează o comunitate, și nu o uniformitate, mai ales în privința metodelor de predare. În al treilea rând, el permite discuții deschise despre aceste deosebiri, atât timp cât ele se încadrează în viziunea școlii stabilită de comunitatea care susține școala. În același timp, dacă dascălii nu pot accepta direcția de bază a școlii și implicațiile ei în procesul de învățare și predare, ei nu pot continua să rămână membri activi ai colectivului profesoral. Însă acest lucru se întâmplă foarte rar, câtă vreme domnul Hall și bordul au o mare grijă să angajeze dascăli care înțeleg și sprijină scopurile de bază ale școlii.

La angajarea dascălilor, domnul Hall discută și verifică dacă viitorii profesori vor fi un model în calitatea de membri ai unei comunități

creștine. Vor fi ei naturali și deschiși în relația lor cu Dumnezeu și cu modul în care El lucrează în viața lor? Se bucură ei în dragostea lui Dumnezeu și caută să trăiască activ în comuniune cu El și cu poporul Său? Studiază și folosesc ei Biblia pentru a-și hotări stilul de viață, a alege implicarea în grupuri creștine și în alte grupuri și pentru a lua decizii? L-au mărturisit ei pe Cristos în diferite aspecte de viață? Sunt ei un model de ținută ordonată, curată și modestă? Domnul Hall știe că, pentru școală, sunt importante calitățile personale ale dascălilor. Ca unitate, personalul său trebuie să poată da dovadă de dragoste, simț al onoarei și gândire creștină. Ei trebuie să fie sensibili la diferitele păreri din cadrul largii comunități care sprijină școala, trebuie să aibă un spirit de echipă creștin, care să sprijine tonul spiritual și de comunitate al școlii.

Domnul Hall caută, de asemenea, să afle cum i-au tratat dascălii pe elevi înainte de a se angaja la școala sa. Au dovedit respect față de elevi și au arătat ei o adevărată preocupare pentru dezvoltarea lor personală și academică? Au fost ei plini de dragoste, dar punctuali și fermi? Au urmărit ei să răspundă la întrebările și preocupările copiilor? Au făcut ei ceva „deosebit” pentru fiecare copil, din când în când, (de exemplu să servească în fiecare zi masa de prânz cu unul dintre ei)? Mai presus de toate, au demonstrat ei copiilor dedicarea lor față de Isus Cristos? De asemenea, domnul Hall îi prezintă pe posibii candidați celorlalți profesori pentru a vedea reacția lor cu privire la modul în care solicitantul se va integra în „echipă”. Apoi, în luna august, domnul Hall are ședințe cu dascălii nou-angajați pentru a discuta filosofia și obiectivele programului școlii. Dascălii care nu au o experiență în abordarea creștină a predării-învățării sunt solicitați să urmeze niște cursuri de vară pentru a fi sigur că ei înțeleg viziunea școlii.

Implicarea părinților în școală

Școala este parte dintr-o comunitate mai mare și acea comunitate mai mare, la rândul ei, este parte a școlii. Responsabilitatea pregătirii de bază a copiilor revine părinților lor (Deuteronomul, 6:7; Efeseni, 6:4). Atitudinile de bază față de autoritate, față de alte persoane și proprietatea lor și față de învățare se formează în familie. Părinții au o influență majoră asupra modului în care arată școala. Părinții și școlile se vor sprijini unii pe alții dacă se înțeleg unii pe alții. Școlile trebuie să planifice întâlniri de orientare pentru părinții noilor elevi, precum și ședințe cu părinții și dascălii, în care se discută teme de interes comun

(de exemplu, predarea unor standarde creștine acceptabile cu privire la relații, comportare, limbajul folosit și distracție).

Părinții trebuie să fie implicați în stabilirea politicii majore a școlii. Acest lucru se face cel mai ușor în școlile controlate de asociații, unde părinții formează bordul și comitetul educativ. Școlile controlate de biserică trebuie, de asemenea, să aibă un bord în care să fie implicați părinții, chiar dacă deciziile majore sunt supuse ratificării comitetului bisericii. Școala este o școală a comunității numai în măsura în care părinții au un rol conștient și substanțial în funcționarea ei.

Părinții și alte persoane care se oferă voluntar pot aduce servicii neprețuite școlii. Părinții care se oferă voluntar pot să preia multe sarcini pentru care dascălii nu au suficient timp, sau nu sunt suficient pregătiți: să conducă o bibliotecă, să ajute individual copiii cu dificultăți în învățare, să organizeze excursii școlare și alte activități legate de școală, să predea cursuri facultative de scurtă durată, ș.a.m.d. Prezența voluntarilor le asigură copiilor ocazia de a se raporta la alți adulți. Ea le îmbogățește experiența școlară și-i face să-și dea seama că pe adulți îi interesează instruirea și binele lor. Ei experimentează comunitatea la lucru. În același timp, voluntarii devin mai atașați școlii și programului ei. Școlile trebuie să-și arate aprecierea regulată față de acești voluntari, pentru munca lor, pregătind, spre exemplu, o masă festivă anuală.

Școlile ar trebui să aibă grijă să se asigure că voluntarii contribuie la comunitatea școlară și devin parte din ea. Este înțelept să se organizeze o zi de instruire pentru voluntari, la începutul anului. Voluntarii trebuie să lucreze sub supravegherea și îndrumarea unui dascăl, care își exprimă clar cerințele și așteptările. Dacă un voluntar nu poate să se achite de o sarcină în mod satisfăcător (de exemplu, intimidează copiii, sau face teme și lucrările în locul lor), directorul ar putea încerca să găsească o altă sarcină potrivită pentru el. El trebuie să discute cu persoana respectivă cu amabilitate, dar ferm, chiar în situația delicată când oamenii își dau din timpul lor cu atâta generozitate. Directorii alcătuiesc un program regulat pentru voluntari și pun accentul pe faptul că școala contează pe ei în acele ore.

Personalul școlii trebuie să-i informeze pe părinți cu absolut tot ce se petrece în școală, folosind scrisori informative săptămânale, sau bisăptămânale, zile, sau perioade de vizitare a școlii și ședințe cu părinții și profesorii, unde dascălii le împărtășesc ceea ce gândesc și îi

invită pe părinți să răspundă. O comunitate bine informată despre bucuriile și frământările personalului în educarea copiilor ei în Domnul, este o comunitate în care se pot practica principiile de implicare și sprijinire a acesteia. Comunicarea onestă duce la respect și încredere reciprocă, semne ale unei adevărate comunități.

Politici care întăresc natura creștină a școlii?

Școala, ca orice instituție unde persoanele lucrează ca grup, nu pot funcționa fără stabilirea unor politici. Astfel de reguli trebuie să clarifice așteptările, reflectând, în același timp, pe cât posibil, o atitudine plină de grijă, răbdare și compasiune. Fiecare comunitate de școală creștină elaborează astfel de linii directoare într-un mod oarecum diferit. Deseori nu există răspunsuri clare atunci când comunitățile școlare își alcătuiesc politicile bazate pe Biblie. Modul de aplicare a principiilor biblice în situații concrete este deseori un motiv de meditație și dezbateri. Această secțiune se ocupă de trei domenii potențial controversate: politica de admitere în școală, frecvența și ținuta elevilor.

Unele școli creștine consideră că pot să păstreze „unitatea Duhului” doar dacă admit elevi ai căror părinți sunt creștini, sau elevi care sunt ei înșiși creștini. Alte școli admit elevi din familii necreștine, atât timp cât părinții și elevii acceptă și sprijină politica școlii. Pe de o parte, școlile pot fi o binecuvântare arătându-le elevilor din familii necreștine importanța vieții creștine și pot fi un instrument în aducerea lor la Cristos. Pe de altă parte, înscrierea în școală a prea multor copii din familii necreștine poate submina natura comunității creștine a școlii și poate face imposibilă realizarea obiectivelor ei. Multe școli cer ca adolescenții să semneze o declarație că ei doresc să frecventeze școala și vor susține politica și programul ei. Școlile creștine sunt împărțite cu privire la măsura în care ar trebui să controleze natura elevilor lor.

La clasele de liceu stabilirea unui raport echilibrat între nevoia de frecventare corectă și opțiunea elevilor care, treptat, își asumă responsabilitatea pentru propriile lor decizii, este uneori dificilă. Mulți elevi din clasele mari sunt suficient de responsabili, dar alții nu sunt. Oricare ar fi politica școlii, aceasta ar trebui să le arate elevilor și părinților consecințele absențelor nemotivate. Se poate ca elevii să lipsească de la o activitate importantă și să nu se aștepte ca dascălii să-i motiveze fără teme. Școlile ar trebui să îi ajute pe cât posibil pe elevii care sunt bolnavi, sau au alte motive întemeiate pentru a absenta. Însă pentru absențele nemotivate, elevii trebuie să suporte consecințele și să nu se aștepte la ajutor sau înțelegere. Astfel ei sunt învățați să fe

responsabili pentru acțiunile lor. În același timp, școlile trebuie să recunoască faptul că o mare parte a procesului instructiv-educativ se desfășoară în afara sălii de clasă și că participarea la un eveniment special al comunității, sau la o excursie cu familia pot fi în beneficiul elevilor mai mult decât orele obișnuite de curs.

Unele colective școlare consideră că modestia în îmbrăcăminte trebuie să fie legiferată prin purtarea anumitor uniforme. Alții cred tot atât de temeinic că elevii trebuie să fie lăsați să aleagă felul în care se îmbracă pentru a-i ajuta astfel să devină responsabili în mod personal. Important este ca elevii să vadă că ei înșiși influențează învățarea la clasă prin modul în care sunt îmbrăcați și prin aspectul lor. Ei trebuie să se îmbrace adecvat pentru școală și pentru activitățile organizate de școală. Câteva linii directoare generale sunt utile atât pentru activitățile la clasă, cât și pentru cele extrașcolare, mai ales când motivele acestora sunt discutate cu elevii. Regulile foarte detaliate și riguroase cauzează de obicei resentimente sau îi provoacă pe elevi să încerce să le încalce, măcar prin atitudine, dacă nu prin ținută. În cazul unei îmbrăcăminti neadecvate, dascălii trebuie să-l ia pe elev la o parte și să insiste cu calm, dar cu fermitate asupra unei îmbrăcăminti mai adecvate, explicându-i încă o dată de ce școala menține standardele comunității.

Școlile creștine doresc să prezinte o imagine a gloriei și harului lui Dumnezeu. De aceea ei au tot dreptul să se aștepte ca elevii să trăiască după standarde care respectă o astfel de imagine, indiferent dacă elevii sunt convertiți și au luat o decizie personală pentru Cristos, sau nu. Școlile creștine trebuie să cultive tendințele și comportarea care îl glorifică pe Dumnezeu. Îndrumările în ele însele, nu creează maturitate spirituală, dar este nevoie de un mediu propice pentru a învăța și a trăi după standarde de comportare acceptabile. Standardul nostru trebuie să fie: „Ce voiți să vă facă vouă oamenii, faceți-le și voi la fel” (Luca, 6:31). Ei trebuie să respecte drepturile, responsabilitățile și proprietatea celorlalți.

Elevii sunt deseori afectați mai mult decât oricine de modul în care se iau deciziile în școală. De aceea, pe măsură ce cresc, școlile trebuie să obțină acordul lor când trebuie să se facă schimbări în politica școlii. Unele licee au un panou pentru sugestiile elevilor cu privire la stabilirea politicii școlii. Aproape întotdeauna elevii vin cu sugestii practice când sunt în cunoștință de cauză. Ei sunt mai atașați noii politici a școlii când sunt consultați. Acest lucru contribuie la formarea unui simț sănătos al comunității.

Stimularea coeziunii și a entuziasmului școlii

Educatorii creștini tind să se ferească de expresia „spirit de școală” pentru că ei o asociază cu superficialitatea unei conduceri vesele și a câștigării „marelui joc”. Însă, starea morală bună a elevilor și mândria pentru școala lor influențează pozitiv viața școlii și învățarea la clasă. Elevii trebuie să simtă că ei îi aparțin, că sunt o parte integrantă a comunității de studiu. Pentru a încuraja coeziunea și entuziasmul, dascălii cultivă o atitudine critică de implicare în întreaga școală. Adevăratul „spirit de școală” apare doar acolo unde se manifestă roadele duhului lui Cristos. Rădăcina cuvântului „entuziasm” este în mod semnificativ „inspirat de Dumnezeu”.

Există nenumărate posibilități care pot ajuta școlile să devină comunități bine încheiate. De exemplu, dascălii se pot îngriji ca toți elevii să aibă un public semnificativ pentru prezentarea proiectelor (o clasă poate să fie oaspetele celeilalte clase, sau activitatea poate fi prezentată la întâlnirile pe școală). Se pot, de asemenea, planifica concursuri de cros unde echipele sunt formate din copii din școală, de diferite vârste, care acumulează puncte împreună. Această secțiune ia în considerare modul în care școlile pot stimula comunitatea școlii prin activități pe cicluri de clase, ieșiri și excursii de studiu, activități extrașcolare, acordarea unor roluri de conducere elevilor și întreținerea mediului ambiant plăcut al școlii. Secțiunile următoare pun în discuție prestările de servicii de către elevi și activitățile devoționale ale școlii.

Liceele trebuie să aibă un sistem activ și consistent de activități care cuprind elevi din mai multe grupe din același ciclu de studiu, unde elevii desfășoară împreună cu dirigințele o serie de activități pe toată durata liceului. Astfel de activități le permit diriginților să stabilească o strânsă legătură cu un anume grup de elevi. Ei pot avea împreună momente devoționale și discuții despre școală și probleme personale și, ocazional, pot servi împreună o gustare, sau pot merge la un picnic împreună. Dascălii pot sluji ca modele în timp ce lucrează mai îndeaproape cu un grup de elevi relativ mic. Discuțiile, grija și preocuparea care se simt în acest mediu de activitate este baza simțului de comunitate în întreaga școală.³

Activitățile din afara clasei pot întări comunitatea în multe situații. Ieșirile cu clasa, cum ar fi excursiile sau mersul împreună la înot și la patinaj, la târgurile științifice, la expozițiile artistice și la „minicursurile” speciale sunt vehicule excelente care fac ca elevii și dascălii să acționeze împreună în diferite moduri și în diferite situații. Mai ales pentru elevii

de la clasa a IV-a în sus astfel de ieșiri devin ocazii pentru o activitate colectivă. Unele școli se așteaptă ca dascălii să se implice anual în planificarea unui eveniment special, cum ar fi: organizarea unei tabere de studiu în aer liber, a unor competiții sau concursuri de matematică sau șah, a unui târg sau expoziții științifice, a unui spectacol de teatru sau concert muzical, a unei săptămâni în care întreaga școală să aibă drept obiectiv o temă specială de studiu, a unui festival artistic, a unui schimb de experiență la limba franceză ș.a.m.d. De pildă, școlile creștine din Edmonton, Alberta au organizat o serie de excursii cu clasa pentru a îmbogăți experiența de studiu a elevilor și a întări colectivul școlii ca o comunitate de studiu. O excursie de două zile a clasei a IX-a deschide ciclul de activități ale anului școlar. Activitățile educative în afara clasei includ o tabără de iarnă în corturi, unde răcelile serioase și condițiile „primitive” îi obligă pe dascăli și pe elevi să depindă unii de alții. Catedra de biologie planifică, la clasa a IX-a, o excursie de trei zile la sfârșitul lunii septembrie. Cea mai ambițioasă „aventură” este turul anual de două săptămâni al clasei a XII-a prin centrul și estul Canadei, pentru a cerceta contribuțiile oamenilor din acea zonă la dezvoltarea națiunii canadiene. Dascălii, împreună cu elevii, adună fonduri pentru a face planuri pe parcursul anului. În toate cazurile prezentate mai sus dascălii discută cu elevii despre comportarea care se așteaptă de la elevi în astfel de activități. Orice încălcare a acestor așteptări, sau o comportare care se răsfrânge negativ asupra mărturiei oamenilor lui Cristos în lume, poate face ca elevul să fie trimis acasă.

Activitățile extrașcolare pot, de asemenea, stimula instalarea unui sentiment de „apartenență”. Consiliul de conducere al elevilor ar trebui să fie și el implicat în organizarea anumitor cluburi și cercuri de elevi și a unor evenimente speciale, care întăresc colectivul școlii, cum ar fi un concurs de „sculptură în zăpadă” organizat după o ninsoare abundentă, sau un scurt concurs distractiv, înainte ca echipa școlii să plece într-o deplasare sportivă. Alcătuirea unui ziar al școlii sau a unei reviste anuale poate, de asemenea, să-i unească pe elevi laolaltă. Competițiile sportive interșcolare ar trebui să pună accentul pe formarea relațiilor de echipă, pe colaborare și sportivitate. Atitudinea „să câștigăm cu orice preț” nu-și are locul în școala creștină.

Toate activitățile menționate mai sus ar trebui desigur să se concentreze asupra unui aspect al scopurilor generale ale învățământului și educației creștine. Elevii ar trebui să se poată dezvolta prin aceste activități - în privința deprinderilor sociale, a creativității, a folosirii talentelor dramatice și muzicale. De îndată ce o activitate

crează tensiune, în loc să întărească comunitatea, sau devine o rutină anostă, dascălii trebuie să analizeze dacă ea mai contribuie la întărirea școlii. Dacă nu, trebuie să renunțe la ea, sau s-o înlocuiască. Toate activitățile extrașcolare ar trebui să promoveze o largă participare, în care elevii să-și dezvolte deprinderea de a munci împreună cu alții în domenii speciale de interes.

Școlile trebuie să stimuleze calitatea de lider sau conducător a elevilor. Mai ales la nivelul claselor de liceu, dascălii trebuie să le arate elevilor cum o conducere bună pune în practică o viziune printr-o activitate orientată spre un scop. Ei trebuie, de asemenea, să le arate copiilor cum să conducă și să le dea mandate specifice. Dascălii trebuie să-i intruiască, să-i încurajeze și să le asigure elevilor condiții pentru a munci în funcție de capacitățile lor, pentru ca ei să nu se descurajeze. Când dascălii știu să păstreze un bun echilibru între a face prea puțin și a face prea mult, criteriul lor de bază trebuie să fie ca, la început, să-i ajute pe elevi în munca lor de câteva ori, iar după aceea ei să se poată descurca singuri. Fiecare școală are nenumărate ocazii de a le acorda elevilor roluri de conducere. Elevii pot organiza patrule de circulație, ieșiri în aer liber însoțite de competiții sportive, turnee cu formațiile muzicale și saloane sau expoziții artistice. Ei pot răspunde la telefon, sau pot fi șefi de clasă, sau responsabili cu disciplina. Ei pot fi cuprinși în comitete de planificare a programului la capelă, de alegere a vorbitorilor școlii, sau de revizuire a ghidului școlii.

A avea un consiliu al elevilor este un lucru benefic atât pentru elevi, cât și pentru școală. Chiar și la nivelul claselor elementare, elevii pot fi implicați în conducerea școlii prin faptul că pot ajuta la planificarea ieșirilor școlare, pot ajuta mamele la pregătirea mesei de prânz și pot aranja sponsorizarea unui orfan dintr-o țară din lumea a treia, sau a unui misionar. Consiliile elevilor trebuie alese în mod democratic, dar dascălii trebuie să-i îndrume în procesul de numire a responsabilităților punând accentul pe importanța unor lideri capabili. Consiliul ar trebui să aibă un mandat scris clar și semnificativ. Profesorul care răspunde de el ar putea să-și planifice o sesiune de o zi, în luna august, unde executivul să-i definească scopurile și să-i fixeze un buget și un calendar provizoriu. Elevii și consiliul elevilor nu vor asigura o conducere conștientă dacă personalul didactic nu le stabilește un mandat precis și nu-și petrece timp lucrând împreună cu elevii pentru a le dezvolta calitatea de conducători.

În sfârșit, mediul ambiental al școlii influențează, de asemenea, „spiritul” școlii. Este clădirea școlii bine întreținută? Sunt clasele

ordonate și curate în fiecare dimineață? Se ridică gunoiul în timpul zilei? Reparațiile școlii și ale echipamentului se fac foarte repede? La liceu, un hol de lângă birourile conducerii (ca elevii să fie supravegheați în mod discret, dar constant) poate fi un loc valoros de întâlnire. O zonă atrăgătoare de îndrumare, o bibliotecă primitoare, un colț cu mese de tenis - toate îi ajută pe elevi să simtă că școala are grijă de ei. O școală atrăgătoare și bine întreținută creează mândria apartenenței.

Prestări de servicii din partea elevilor

Biblia ne arată clar că cunoașterea înseamnă mai mult decât învățarea unor noțiuni și a unor deprinderi. Credința, cunoștința și fapta se întrepătrund (Iacov, 3). Concepția creștină despre lume nu poate rămâne ceva teoretic. Ea trebuie să îndemne la acțiune. Școlile le pot da elevilor ocazia de a activa, ca un mod de practicare a cunoștințelor dobândite și de aprofundare a dedicării în scopul de a întări colectivul școlii. Unele licee cer obligatoriu ca, înainte de absolvire, elevii să presteze un anumit număr de ore, să zicem 100 de ore, de servicii în școală. Ideile de mai jos au fost sugerate de un grup de dascăli de la o școală creștină:

>>A DA AJUTOR ÎN SALA DE CLASĂ. Elevii pot ajuta la instalarea echipamentului audio-vizual și la pregătirea experimentelor științifice, pot aranja panouri și afișe și pot fi puși să răspundă de grupurile de studiu pe interese. Elevii mai mari pot să-i ajute pe cei mici la învățatură în mod regulat, de exemplu, scriind povestirile spuse de cei mici și apoi citindu-le, sau având grijă de ei când se desfășoară evenimente deosebite. Clasele I-a și a II-a pot să facă alfabetare sau caiete cu desene tematice care pot fi folosite de cei de la grădiniță.

>>A DA AJUTOR ÎN ȘCOALĂ. Elevii pot fi implicați în munca voluntară la bibliotecă și în munci de birou. Se poate organiza o după-amiază de „curățenie” cu obligații specifice pentru fiecare clasă. Elevii mai mari pot organiza și arbitra jocuri și activități sportive, pot supraveghea activitatea de pe terenul de joacă și din autobusul școlii. Ei pot organiza evenimente speciale, cum ar fi Ziua bunicilor, sau pot ajuta la adunarea de fonduri pentru anumite proiecte speciale.

>>A PREZENTA O ACTIVITATE SAU UN PROGRAM. Elevii pot prezenta piese de teatru și programe muzicale la cămine, spitale etc.

(nu doar de Crăciun!). Elevii de liceu pot scrie piese sau cântece pentru copii și le pot prezenta la grupele de preșcolari, în saloanele de copii din spitale și în bibliotecile publice.

>>A PRESTA UN SERVICIU SOCIAL ÎN COMUNITATE. Multe organizații sociale se bucură să aibă voluntari în mod regulat. Elevii de liceu pot fi încurajați să „adopte” un bunic (sau o bunică) de la un azil de bătrâni, să-i facă vizite regulate, să-i facă curățenie și să-i repare lucrurile din preajma casei, să-i citească și/sau să-i facă cumpărături. Unele școli vizitează închisorile locale, iar elevii planifică de două ori pe săptămână activități sportive și recreative de care deținuții mai tineri și elevii se pot bucura împreună. Instituții cum ar fi: căminele pentru handicapați, refugiile pentru cazuri de forță majoră, hanurile dintre localități și centrele pentru vizitatori neașteptați pot profita de pe urma programărilor anuale pentru păstrarea ordinii și curățeniei în incinta lor. Elevii care nu excelează în activitatea academică își asumă deseori roluri de lideri conștienți în astfel de activități! Primăvara se pot organiza cel mai bine zile sau săptămâni de prestări de servicii în comunitate. Elevii pot ajuta la îngrijirea și curățarea parcurilor, a curților și grădinilor, la întreținerea caselor, la distrarea copiilor ș.a.m.d.

Mărimea școlii

Multe școli creștine sunt relativ mici. În Columbia Britanică, de exemplu, școlile creștine care folosesc sălile de clasă convenționale au în medie în jur de 150 de elevi. Întărirea colectivului școlii se poate face mai ușor într-un cadru cu elevi relativ puțini. Deși o școală poate fi atât de mică, încât programul ei să fie foarte încărcat și dascălii ei să fie epuizați, se acceptă tot mai mult ideea că mărimea optimă a unei școli poate varia între 200 și 250 de elevi, atât la nivel elementar, cât și la nivel liceal.

O carte care comentează această problemă este *High Schools as Communities: The Small High School Reconsidered*⁴ de Thomas Gregory și Gerald Smith. Pe baza multor investigații recente în liceele din America de Nord, Gregory și Smith arată că liceele mari adâncesc și întăresc adeseori singurătatea, formalismul și intoleranța în structurile pe care le creează. Cea mai mare problemă în licee este astăzi apatia și plictiseala elevilor. Autoritarismul rigid, absolut necesar datorită mărimii școlii, continuă ei, poate fi eficient în rezolvarea problemelor, dar el duce și la agresiune, ostilitate și apatie. Școlile mari sunt „agregate” și nu

comunități, unde elevii se simt izolați. Însă, adaugă autorii, un simț sănătos al comunității într-o școală ar trebui să fie, pe bună dreptate, un scop important. Pe baza cercetărilor făcute, Gregory și Smith ajung la concluzia că o premisă necesară pentru dezvoltarea simțului de comunitate este ca școala să fie mică. Numai atunci elevii pot avea experiențe școlare personale. Doar atunci dascălii și elevii simt că aparțin școlii, că-și pot aduce o contribuție conștientă și substanțială și pot fi convinși că au o „greutate” în luarea de decizii. Grupul de dascăli nu trebuie să depășească un număr de 12 pentru o planificare eficientă. Școlile mici solicită participarea elevilor și a dascălilor. Un raport arată că, în școlile care au sub 150 de elevi, participarea acestora la activitățile școlii este de la trei la douăzeci de ori mai mare decât în cazul celor din liceele mari, de peste 2.000 de elevi.⁵

Gregory și Smith scot în evidență faptul că simțul de comunitate nu se dezvoltă în mod automat. Dascălii și elevii trebuie să aibă roluri responsabile. Dascălilor trebuie să le placă diversitatea și autonomia profesională și să fie dornici să-și asume diverse sarcini. Ei trebuie să aibă mai degrabă cunoștințe generale, decât să fie specialiști care se consideră „tehnicieni”. Ei trebuie să fie flexibili în planificarea programei și interesați să se ocupe de elevi individual.

În încheiere, Gregory și Smith trag concluzia că e posibil ca un liceu mic să nu ofere o mare diversitate de cursuri, dar își îndeplinește rolul educativ mai bine decât o școală foarte mare. Într-o școală mică și bună, dascălii sunt gata să-și asume mai multe responsabilități și să încerce metode mai „personalizate” în munca de predare-învățare. Există mult mai puține grupulețe sociale de elevi sau „găști” într-o astfel de școală. În schimb, găsim că grupurile de prietenii sunt mai flexibile și nu sunt exclusive. Simțul lor de apartenență diminuează mult problemele disciplinare. De pildă, violența în școlile mici este aproape inexistentă. În pofida numărului limitat de cursuri pe care le oferă o astfel de școală, rezultatele academice generale pot fi superioare într-un cadru școlar restrâns. În fine, deși clasele sunt mai mici, costul general pe elev nu trebuie să fie mai mare din cauza unui sprijin mult mai redus și a unor cheltuieli mai ridicate.

Concluziile care se desprind pentru școlile creștine sunt de la sine evidente. Școlile mari nu trebuie invidiate pentru mărimea lor, în schimb școlile mici trebuie apreciate pentru micimea lor! O comunitate creștină de studiu este mai ușor de stimulat într-un cadru restrâns. Ce este mic poate fi frumos, chiar și atunci când ne referim la o școală.

Momentele devoționale, închinarea și studiul biblic în școală

Deși nu sunt obiectivul principal al școlii, momentele devoționale, de închinare și studiile biblice pot stimula comunitatea școlii prin părtășie, dezbateră și împărtășirea credinței și meditația asupra activității ce se va desfășura în timpul zilei. Astfel de activități sunt parte a experienței generale de învățare a școlii pentru că, prin ele, școlile îi învață pe elevi cum să se închine și să se roage. Această secțiune se concentrează asupra unor astfel de activități din afara orelor de clasă obișnuite. Școlile ar trebui să încurajeze o părtășie specială prin rugăciuni făcute în grupuri formate din dascăli și elevi, sau grupuri formate doar din dascăli. Rugăciunea profesor-elev poate fi plină de putere în întâlnirile personale dintre elevi și diriginții, sau consilierii lor. Nevoia de rugăciune apare deseori din preocupările sau problemele pe care elevii le împărtășesc dascălilor. Înainte de rugăciune se discută un timp despre problemele și grijile elevilor, rugăciunea urmând apoi ca ceva de dorit, dar nu ca ceva care va vindeca toate durerile elevilor. În afară de rugăciunea personală pentru fiecare elev și pentru propriile lor probleme legate de procesul instructiv-educativ, dascălii doresc uneori să se roage cu unul sau doi dintre colegii lor. Am experimentat o rugăciune deosebită pe care am avut-o împreună cu un coleg, la telefon, când eram copleșit de sarcinile pe care Dumnezeu le-a pus în fața mea. Puterea rugăciunii schimbă tonusul școlii.

Serviciile de capelă regulate echilibrează momentele devoționale zilnice ale clasei. Întregul colectiv al școlii trebuie să-I aducă laude lui Dumnezeu și să I se închine. Orele de capelă trebuie să cuprindă o prezentare interesantă și uneori incitantă bazată pe Biblie care îi va provoca pe elevi să se dedice și să se rededice slujirii Mântuitorului și Domnului lor în vreme ce studiază și învață. Mai mult, ar trebui ca un pianist și un specialist în muzică să conducă cântecele entuziaste de laudă. În licee comitetele de dascăli și elevi care răspund de capelă pot planifica vorbitorii. Aceștia pot fi elevi, dascăli, părinți, specialiști și oameni de afaceri creștini, precum și pastori și misionari. Capela ținută de elevi solicită mult timp și îndrumare din partea dascălilor, dar aceasta nu numai că dezvoltă la elevi calitate de conducători, dar îi atrage și pe alți colegi de-ai lor, care îi ascultă și iau notițe când îi aud pe alți colegi mărturisind despre prezența lui Isus Cristos în viața lor. Elevii cărora nu le place să vorbească liber pot citi devoțiuni scrise de alții, sau fragmente din propria lor lucrare. Dacă pastorii sunt folosiți ca vorbitori, ei trebuie rugați să le împărtășească elevilor ceva și nu să

le țină predici. Școlile elementare pot ruga diferite clase să planifice ore de capelă, care să rezume concluziile la ciclurile de lecții tematice, sau să celebreze o ocazie specială.

Astăzi termenii „sfințenie” și „spiritualitate” sunt considerați demodați. Comunitățile și școlile noastre, inclusiv cele creștine, pun deseori accentul pe știință și tehnologie, pe importanța comunicării eficiente și pe deprinderile necesare pentru anumite ocupații. Scriptura ne arată însă clar că este imposibil să fim niște oameni compleți sau întregi dacă nu suntem sfinți. Biblia respinge dihotomia în activități sacre și laice. Chiar și zurgălăii cailor și oalele de bucătărie pot fi sfinte pentru Domnul (Zaharia, 14:20-21)! Dacă ne rugăm mult, dar rămânem indiferenți față de aplicarea normelor Scripturii în organizarea și structurarea clasei și în planificare, atunci nu suntem spirituali. Dacă participăm la închinare și la orele de capelă din școală, dar închinarea noastră nu penetrează zilnic procesul de predare-învățare, atunci noi nu ascultăm de Cuvântul lui Dumnezeu. Pe de altă parte, dacă punem accentul doar pe nevoia de a primi note bune, de a ne face bine munca și temele, și chiar de „a-L sluji pe Dumnezeu oriunde în viață”, dar nu ascultăm ce ne spune Dumnezeu și nu vorbim cu El, nu studiem Biblia, nu-L lăudăm pe Dumnezeu prin cuvinte și cântec, atunci noi respingem porunca biblică ce spune că închinarea și rugăciunea să fie activități distincte și necesare ori de câte ori creștinii se adună laolaltă cu un scop comun.⁶

Spiritualitatea și sfințenia sunt urmările directe ale lucrării Duhului Sfânt în noi. Spiritualitatea depinde de dedicarea noastră, de încrederea în Dumnezeu, de credința, speranța și dragostea noastră. Noi nu le putem impune elevilor spiritualitatea cu forța, dar școlile pot crea o atmosferă care să încurajeze dedicarea care duce la spiritualitate, să modeleze un stil de viață spiritual și să cultive maturitatea spirituală. Spiritualitatea nu poate fi un „adaus” care dă un lustru creștin, ci trebuie mai degrabă să îndrume, să pătrundă și să sprijinească tot ce se planifică într-o școală. Doar atunci poate școala să fie cu adevărat o comunitate creștină de studiu.

TEME PENTRU DISCUȚII

1. Faceți o listă cu trei sau patru scopuri care ar întări o școală ca o

comunitate creștină. Cum se raportează fiecare dintre obiective la descrierea spiritualității din ultima secțiune a capitolului?

2. O temă care nu s-a discutat în mod special în acest capitol este comunicarea din școală. Prezența și comentarii cinci sau șase moduri în care comunicarea dintre dascăli și elevi, director și dascăli, poate încuraja un sentiment de comunitate creștină.
3. Schițați punctele principale ale politicii de admitere și/sau frecvență la liceu, care ar întări o școală ce se vrea o comunitate creștină.
4. Unii susțin că programele sportive interșcolare promovează un individualism opus trăsăturilor comunității creștine și-i obligă pe cei mai mulți elevi să fie doar niște spectatori, și nu participanți. Poate un program sportiv interșcolar stimula un simț de comunitate creștină sau ar trebui ca școlile să renunțe la competițiile sportive interșcolare?
5. Alcătuiți un model de mandat pentru un consiliu al elevilor. Cum poate un astfel de consiliu să primească un rol responsabil în cadrul structurii generale de autoritate și al funcțiilor din școală?
6. În acest capitol directorul este prezentat mai mult ca director-profesor și nu ca director-administrator. Sunteți de acord cu această subliniere? De ce da, sau nu?
7. Școlile din America de Nord au devenit mai mari în special din anii 1930. S-a comentat deseori că, mai ales la nivelul liceal, școlile mai mari permit o mai mare diferențiere a dascălilor și pot, de aceea, să preîntâmpine mai bine nevoile elevilor excepționali. Acest capitol prezintă cealaltă față a problemei. Care considerați că ar fi mărimea cea mai potrivită pentru o școală elementară și pentru un liceu? De ce?

NOTE

¹Primele trei secțiuni ale acestui capitol sunt scrise de John Vanderhoek împreună cu Harro Van Brummelen.

²Restul capitolului, cu excepția secțiunii despre mărimea școlii, folosește extensiv raportul lui Harro Van Brummelen „Serving the Lord Wholeheartedly: Spirituality in B.C.'s Christian Schools” distribuit de Societate of Christian Schools

in British Columbia în mai, 1986. Mulțumesc societății SCS-BC pentru acordarea permisiunii de a folosi părți din acest raport, și în mod deosebit ajutorului dat de următorii profesori: Lynn Boettcher, Dennis DeGroot, Ron Donkersloot, Janet Hitchcock, Sandra McRae, John Messelink, Ken Stromberg, Wilma Van Brummelen, Henry Vandermeer, Bill Van Dyke, Tenna Venema și Victor Wiens. ³Thomas B. Gregory și Gerald R. Smith au extins ideea în comentariul lor despre „grămada/adunătura” din liceu în cartea *High Schools as Communities: the Small School Reconsidered* (Bloomington, IN: Phi Delta Kappan Educational Foundation, 1987), pag. 40-41.

⁴Ibid.

⁵Ibid., pag 60.

⁶John F. Alexander, „What Is Spirituality?” în *Taking Jesus Seriously Newsletter* 2:1 (ian./febr., 1986), pag. 1, 2, 6. Am aplicat ideile lui Alexander despre viața creștină în general la situația școlară.

Capitolul 10

VOCAȚIA DE DASCĂL

Alan avea note mari și învăța bine, cu excepția unui singur lucru: nu știa să scrie corect. Tatăl său, un lider respectat de comunitate și cu o bună educație, a avut aceeași problemă. De fapt, familia se scula, în mod regulat, dimineața devreme pentru a face exerciții de scriere. Dar era în zadar. Ca urmare, Alan n-a reușit să treacă la testul de franceză, indiferent cât de mult efort a depus. La sfârșitul clasei a XII-a el a obținut rezultate foarte bune la toate disciplinele la care scrierea nu era importantă pentru examenul final, dar a căzut la examenul final la limba franceză.

Alan trăia într-o zonă în care examenul de limba franceză era obligatoriu pentru intrarea la universitate. Nu putea nici măcar să dea diferențe și să se transfere la un colegiu al comunității, iar apoi să meargă la universitate. Cu limba franceză era acceptat, fără ea nu putea urma universitatea nici dacă, așa cum a aflat consilierul școlii, școala ar fi explicat situația sa.

Profesorii aveau păreri împărțite cu privire la ce era de făcut în cazul lui. „Să-i dăm lui Alen nota minimă de trecere necesară pentru intrarea la universitate”, au spus câțiva. „Se va descurca bine la universitate și are de gând să urmeze un program științific. El nu va mai trebui să dea niciodată un examen la franceză, iar nota minimă va arăta, comparativ cu celelalte note ale lui, că e slab la acest obiect”. Dar alți profesori au comentat: „Nu, notele noastre reprezintă ceva. Este în joc integritatea

instituției noastre. Alan n-a promovat cursul și a-i acorda o notă de trecere n-ar fi cinstit. Pe lângă aceasta, cum le-am putea justifica această decizie altor elevi și părinților acestora, mai ales când copiii lor știu la franceză mai bine decât Alan, dar noi nu le-am dat note de trecere? Notarea trebuie să fie cât se poate de obiectivă. Ne pare rău de Alan, dar, dacă universitățile cer o limbă străină în mod obligatoriu pentru a-i admite pe elevi, atunci ele au motive întemeiate și noi nu ne vom opune pretinzând că el ar fi trecut cursul”.

De partea cui ați fi fost? Care este din punct de vedere etic decizia corectă care trebuie luată? Ați deveni relativiști etici dacă l-ați trece pe Alan? Vă puneți în postura în care alți părinți, care ar afla de hotărârea luată, ar putea în mod legal să vă acuze de favoritism? Există vreo urmare juridică? Pe de altă parte, dacă nu-l treceți pe Alan, îi refuzați o educație de care ar putea beneficia personal și în urma căreia ar putea beneficia probabil și societatea? N-ar trebui luat în considerare efortul deosebit pe care l-a făcut? N-ar trebui să fim mai flexibili în metodele noastre de evaluare?

În cazul lui Alan, ulterior, profesorii au ajuns la un consens și i-au dat nota de trecere de care avea nevoie. Astăzi Alan este un specialist de succes, care aplică convingerile sale creștine în munca sa. Ca urmare, profesorii implicați în luarea deciziei se simt probabil justificați că au procedat așa. Însă, oare, scopul scuză mijloacele? Reușita sau nereușita lui Alan în viață n-ar trebui să justifice decizia retroactiv, ar comenta unii. Dar, ar fi trebuit să fi avut influență asupra deciziei ceea ce credeau profesorii despre *potențialul* lui Alan? Este într-adevăr posibil să evaluăm corect „potențialul”? Cum luăm deciziile grele în așa fel încât să fie compatibile cu voia lui Dumnezeu pentru viața noastră?

Probleme etice și juridice în învățământ

Situația lui Alan a fost reală, a fost o situație cu implicații atât etice, cât și juridice. Dascălii și școlile trebuie să ia din când în când decizii în care legea este clară (de exemplu, dreptatea sau onestitatea), dar și unde aplicarea legii într-un caz special poate crea o dilemă. „Să-L iubești pe Dumnezeul tău mai presus de toate și pe aproapele tău ca pe tine însuși”, a spus Isus Cristos. Această normă, precum și altele din Scriptură, se înțeleg ușor. Însă nu este întotdeauna destul de clar cum să le aplicăm și cum să transpunem alte principii în situații deosebite. Dăm mai jos șase dileme educative în care dascălii se pot afla, majoritatea cu implicații etice sau juridice.¹ Înainte de a citi comentariile

care urmează, încercați să răspundeți cum ați acționa dacă ați fi profesorul în cauză.

1. În al doilea an de învățământ inviți o vorbitoare cunoscută și eminentă, care cunoaște foarte bine trăsăturile distinctive ale culturii canadiene, să le vorbească elevilor tăi la ora de istorie a Canadei. Datorită popularității ei, i-ai adresat invitația cu mai mult de șase luni înainte. Cu o lună înainte de data în care urmează să vorbească, se face o alegere federală și ea câștigă numirea de a candida în orașul tău pentru un partid politic de stânga. Când părinții aud că ea va vorbi la orele tale, ei obiectează spunând că asiguri o platformă de propagandă a ideilor aripiei stângi. Le răspunzi că ea va vorbi despre identitatea culturală canadiană, dar părinții sunt nemulțumiți și amenință să informeze bordul școlii asupra acestui lucru. Nu dorești să crezi o controversă majoră, dar, pe de altă parte, crezi că vorbitoarea ta este cea mai calificată persoană din întreaga zonă pentru a vorbi despre tema respectivă. Chiar dacă elevii nu sunt de acord cu ea, simți că va fi o experiență bună pentru ei să audă și să discute ideile ei. Sugerezi să aduci la o altă oră și un candidat al aripiei drepte, dar părinții răspund că aceasta dovedește că te aștepti ca ea să extindă propaganda pentru aripa stângă. Știi că grupul de părinți are o influență substanțială în comunitate. Ce faci?
2. Ca diriginte al clasei a IX-a, i-ai recomandat Mariei ca, în clasa a X-a, să urmeze mai bine o școală profesională decât un curs pregătitor pentru colegiu. Ea de-abia obține note de trecere și, în ciuda uriașului ei efort, școala devine o sursă de frustrare pentru ea, aducând după sine stări de depresie. Politica școlii este ca astfel de elevi să fie orientați spre un program căruia ei să-i poată face față. Însă părinții Mariei insistă ca ea să urmeze programul de pregătire pentru colegiu. Ei sublinează că clasele profesionale au mai multe probleme de disciplină, că prietenele ei continuă să urmeze cursul pregătitor pentru colegiu și că ei ar prefera să se descurce mai slab într-o școală „bună” decât să se chinuie într-una „slabă”. Ei au studiat rapoarte ale cercetătorilor care arată că elevii slabi învață mai bine în clase eterogene. Ei acuză școala că nu dorește să-i dea Mariei ajutorul special de care ea are nevoie. Se planifică o ședință cu Maria și părinții ei, cu directorul și cu tine. Ce metodă vei folosi la interviu? În cele din urmă, dacă părinții

continuă să insiste și directorul dorește să se bazeze pe hotărârea ta, ce recomandare ai face? De ce?

3. Ca pacifist creștin, crezi cu tărie că armele nucleare trebuie distruse. Participi la marșuri anuale de pace, cu un grup mic din biserica ta. În ora de literatură incluzi un ciclu de lecții pe teme legate de război. Nu numai că speri, dar ești convins că propriul tău punct de vedere îi va influența pe elevi.

Însă mai mulți părinți te acuză că practici „cenzura selectivă” arătându-le doar o latură a problemei. Le răspunzi că nu se pot aștepta să predai și să promovezi teme contrare convingerilor tale. Părinții fac o cerere adresată directorului, solicitând scoaterea din programă a ciclului respectiv de lecții, sau invitarea unui alt profesor care să predea „cealaltă față” a problemei. În momentul de față ei pretind că școala distorsionează materia.

Directorul vine la tine afirmând că părerile tale personale sunt împărtășite doar de o minoritate a părinților. El vrea să știe dacă dorești să-ți revizuiești cursul pentru a-i satisface pe părinți. Vrei să faci vreo schimbare? Dacă da, ce schimbări ai vrea să faci? De ce?

4. Bill Jones, un coleg foarte respectat, predă la clasa ta educația fizică, în timp ce tu predai muzica la clasa lui. Ești îngrijorat pentru că, uneori, el își începe ora și apoi îi lasă singuri pe elevi în sala de gimnastică pentru ca el să-și poată servi cafeaua în sala profesorală. Ca diriginte ești îngrijorat pentru elevii tăi. Nu vrei să se întâmple vreun accident din cauza lipsei de supraveghere, mai ales că elevii tăi au acces la aparatele de sărituri din sala de gimnastică. Vorbești cu el despre acest lucru, dar el ridică din umeri spunând că clasa ta se comportă bine și că el are nevoie de o pauză, din când în când, pentru a se relaxa în activitatea sa foarte încărcată. Directorul tău predă în acest moment și nu cunoaște situația. Îl informezi pe director? De ce da, sau de ce nu? Dacă îl informezi, cum procedezi în situația aceasta cu Bill?

5. Când te întorci din sala profesorală, după pauza de prânz, o vază antică pe care ai împrumutat-o pentru a o folosi în ora de desen zace cioburi pe podea. Se presupune că toți elevii erau afară în timpul pauzei de prânz. Nici unul nu-și asumă răspunderea. Ești supărat parțial pentru că-ți dai seama că n-ar fi trebuit să lași vaza pe catedră.

Reții toată clasa după ore, dar niciunul nu-și recunoaște vina. A

doua zi îi întrebi pe elevi individual dacă au fost implicați. Doi elevi spun că Mark a intrat în sală, dar Mark neagă acest lucru atunci când este confruntat. A fost corect să reții după ore întreaga clasă? Dacă ai fi sigur că Mark este vinovatul, ai insista mai mult asupra lui? Există moduri mai bune de a rezolva această situație? Este drept să-i acuzi pe elevi că au făcut ceva, când nu ești sigur că ei sunt vinovați, în speranța că-i vei face să-și recunoască vina?

6. Corpul profesoral din școala ta discută politica de organizare a excursiilor. Tu crezi că trebuie să existe cel puțin un supraveghetor adult la zece elevi și că pentru a preîntâmpina orice obstacol, toate excursiile trebuie să primească aprobarea anterioară a părinților și a bordului școlii. Celalți profesori nu sunt însă de acord asupra necesității semnăturilor părinților de acceptare a plecării copiilor lor în excursie. „Hârtiile semnate de părinți nu au nici un statut legal”, spun câțiva dintre dascăli, „și, de aceea, câtă vreme îi informăm cu privire la natura și data efectuării excursiei, putem pleca. E o adevărată bătaie de cap să strângi toate acele hârtii, când servesc prea puțin scopului”. Alți dascăli susțin că, deși acele hârtii nu absolvă școala de responsabilitatea ei legală, cel puțin ca dascăl știi că părinții și-au dat explicit permisiunea ca copilul lor să meargă în excursie și de aceea ar fi mai puțin probabil să dea școala în judecată, în caz că i s-ar întâmpla ceva copilului. Ce crezi?

Multe dintre normele etice care stau la baza muncii de dascăl sunt evidente. Trebuie să susții și să aplici standardele morale general acceptate de comunitate. Sigur că ele variază de la școlile creștine la cele publice, precum și de la o comunitate la alta. De asemenea, se așteaptă ca tu să predai un obiect de studiu care merită osteneala. Nu trebuie să lași ca problemele tale personale să devină obiectivul central al programei de învățământ și nici să n-o distorsionezi pentru a-ți promova punctul tău de vedere. Atât evoluționiștii, cât și creaționiștii se fac vinovați de acest lucru! Mai subtile sunt însă cazurile în care dascălii prezintă în mod constant doar o latură a problemei politice sau sociale, fără să aducă argumente cu privire la cealaltă parte sau, așa cum este deseori astăzi cazul, când manualele minimalizează sau neglijează problemele și motivele religioase ca aspecte integrante ale dezvoltării istorice și sociale. Nici un dascăl nu este obiectiv; toți avem implicit sau explicit anumite credințe și convingeri pe care se bazează concepția noastră despre lume. Rămâneți însă corecți în tratarea conținutului disciplinei pe care o predați. Pe măsură ce elevii se

maturizează, discutați deschis propriul vostru cadru de interpretare, permițându-le elevilor să aibă puncte de vedere diferite.

Este clar că nu aveți voie să favorizați un elev sau un grup de elevi. Și totuși, cercetările arată că, dacă nu va analizați conștient acțiunile, s-ar putea să nu realizați că dați dovadă de favoritism, de exemplu, când selectați elevii la citire sau pentru alte activități pe baza capacităților lor. De asemenea, nu uitați că nu puteți folosi relația voastră cu elevii în avantaj personal. Cele mai grave sunt în acest sens cazurile de abuz sexual, dar este inacceptabil și ca dascălii să le ofere elevilor bunuri pentru efectuarea de servicii în scop personal.

Puteți să dezvăluiți informațiile confidențiale pe care le aveți de la un elev doar dacă aceasta face parte din responsabilitatea voastră profesională sau juridică. Dacă elevii cer ca ceea ce vă spun să rămână confidențial, spuneți-le că, în anumite cazuri, aveți datoria legală de a dezvălui informațiile (de exemplu, când există suspiciunea de abuz sexual din partea părinților sau de crimă). Profesorii care lucrează cu adolescenții se confruntă cu decizia dificilă de a încălca sau nu confidența.

Ca dascăli sunteți puși *in loco parentis* și de aceea răspundeți de sănătatea și securitatea elevilor voștri. Feriți-vă de situații neprevăzute și asigurați o supraveghere corectă înainte, în timpul și după orele de curs. Când directorul a organizat supravegherea terenului de joc, se așteaptă ca, în mod legal, să vă îndepliniți toate îndatoririle pe care le aveți. Nu administrați elevilor nici un fel de medicament, nici chiar tablete contra durerilor de cap, cu excepția permisiunii scrise din partea părintelui sau a doctorului. Puteți da primul ajutor la nevoie, dar trebuie să-l sfătuiți pe elev să meargă la doctor dacă există vreo îndoială cu privire la diagnosticul sau tratamentul bolii.

Pentru toate activitățile care implică un pericol potențial, legea cere să predați și să respectați normele de protecție a muncii (de exemplu, purtarea ochelarilor de protecție în timpul experiențelor științifice). Fiți întotdeauna prezenți acolo unde știți că se pot întâmpla accidente: în sala de gimnastică, în laboratoarele de fizică, chimie și arte industriale, în ateliere și pe terenul de joc. Într-un caz prezentat la tribunal, o educatoare și grădinița ei au fost acuzate de neglijență deoarece un copil a fost accidentat când a ieșit afară pe stradă în timp ce educatoarea plecase la spălător să-l bandajeze pe un alt copil care se tăiașe.²

Excursiile sunt o parte importantă și interesantă a programului educativ. Ele promovează diferite genuri de învățare și întăresc

colectivul clasei. Pentru aceste activități luați precauții speciale ca riscurile să fie minime. Ele trebuie făcute doar când bordul, directorul și părinții și-au dat acordul anterior. Este important să aveți semnătura de consimțire a părinților pentru ca ei să cunoască și să accepte riscurile normale pe care le implică astfel de activități și, de asemenea, să cunoască scopul excursiei și valoarea ei educativă. Acceptul scris al părinților nu poate opri acțiunea legală care ar urma în cazul în care dascălul nu-și fac cum trebuie datoria.

Dascălul, în special cei creștini, trebuie să fie atenți la legea copyrightului. Cărțile de exerciții și de formare de deprinderi nu se pot multiplica fără permisiune. Corurile școlare pot fi descalificate în competițiile muzicale dacă folosesc note muzicale copiate. Majoritatea programelor de televiziune sunt supuse legii copyrightului și nu pot fi înregistrate pe casete pentru a fi folosite la clasă. Legea americană a copyrightului este destul de clară cu privire la ce au voie și ce nu au voie să facă dascălul. Când s-a scris această secțiune, excepțiile educative de la noua lege a copyrightului în Canada încă nu fuseseră discutate în Parlament, se pare însă că noua lege este considerabil mai aspră decât cea din Statele Unite.

Iubiți-vă colegii și elevii ca pe voi înșivă! Nu subminați încrederea elevilor în colegii voștri, sau în director, nici direct și nici prin neacordarea sprijinului pentru aplicarea regulilor și a politicii școlii. În cazul unei dispute cu un coleg, care nu se poate rezolva într-o discuție personală, implicați-l și pe director. O întâlnire în trei poate fi utilă. Spuneți-i colegului că aveți de gând să discutați situația împreună cu directorul școlii.

Respectați drepturile legale ale elevilor. De pildă, noua Cartă Canadiană a Drepturilor prevede ca percheziția lucrurilor și a dulapurilor elevilor să se facă doar cu consimțământul elevului, sau cu mandat de percheziție. Trebuie să li se spună elevilor și faptul că informațiile obținute de la ei în timpul unui interviu pot fi folosite împotriva lor și că ei pot refuza să răspundă la orice întrebare, cu excepția identității lor și a părinților lor.³

În concluzie, e necesar să cunoașteți foarte bine principiile și obligațiile legale și etice după care trebuie să vă conduceți atunci când luați ceea ce, uneori, pot fi decizii dificile. În toate activitățile principiul călăuzitor trebuie să fie acela de a face dreptate, de a dovedi milă și de a umbla smerit cu Dumnezeu (Mica, 6:8). Fiți sinceri și deschiși cu elevii

și părinții lor. Fiți nepărtinitori și dreapți când îi supravegheați și-i disciplinați pe elevi, așa cum ar face un părinte atent. În fine, fiți gata să vă cereți scuze dacă ați greșit într-o anumită situație, lucru care ni se întâmplă fiecăruia uneori.

Depășirea stresului

Profesia de dascăl e o chemare plină de satisfacție, dar care nu e lipsită de frustrare și stres. Comportarea mereu iritantă a unor elevi poate depăși uneori limitele. Cerințele schimbărilor programei sau ale activităților extrașcolare, alături de pregătirea obișnuită pentru lecții, pot ajunge să vă copleșească. S-ar putea să vă supere faptul că nu toți elevii și părinții apreciază sau acceptă metodele pe care le folosiți. Există zile când elevii, sau voi înșivă ați prefera să fiți în oricare altă parte, dar nu în clasă. Obligația de a fi mereu cu elevii poate deveni obositoare. Se poate să faceți un adevărat caz dintr-o stare depresivă din luna februarie. S-ar putea chiar să vă simțiți într-un fel plictisii de profesia voastră și de felul în care predați, sau s-ar putea să credeți c-ați pregătit o lecție grozavă, dar ea „explodează” ca un balon și simțiți că v-ați „dezumflat”.

Astfel de frustrări și stresul care rezultă din ele sunt o parte naturală a profesiei de dascăl. Trebuie să acceptați că ele vor apărea și să învățați să le depășiți. Mai întâi faceți-vă timp pentru momentele de devoțiune și meditație personală. Spuneți-I lui Dumnezeu despre frustrările voastre. Gândiți-vă de ce apar și cum ați putea să le faceți față. E nevoie să vă pregătiți mai mult, sau să vă îmbunătățiți pregătirea pentru activitatea de dascăl? Dacă da, cereți sfaturi și ajutor. Sunteți prea obosiți? Încercați să vă schimbați programul zilnic pentru a avea suficient timp pentru odihnă și somn. Faceți-vă timp să vă relaxați. Vă simțiți frânți sau copleșiți? Căutați modalități pentru a putea face față răspunderilor pe care le aveți, sau vorbiți cu cineva despre situația în care vă aflați. Va trebui să acceptați că toți dascălii buni au și lecții nereușite. Probabil singurii cărora nu li se întâmplă așa ceva sunt cei cărora nu le pasă și care pun prea puțină pasiune în orele lor (ceea ce poate, la rândul său, deveni tot un stres!). Învățați să le prezentați părinților lucrurile într-un mod pozitiv și acceptați că nu fiecare le va vedea așa cum le vedeți voi. Spuneți-le uneori elevilor cum vă simțiți și chiar rugați-i să se gândească în timpul zilei la ceea ce le-ați spus.

Ca dascăli aveți nevoie de un grup de sprijin. Ajutați la formarea unei echipe de dascăli din școala voastră, cărora să le pese unul de

altul și să se ajute reciproc. Ajutați să se creeze o atmosferă în care fiecare să-și poată împărtăși bucuriile și greutatea. În multe școli dascăli au zilnic scurte momente devoționale și discută unii cu alții cincisprezece sau douăzeci de minute, fie înainte de ore, fie după orele de curs. Munca de dascăl poate deveni foarte solitară dacă dascălii se izolează ei înșiși. Dumnezeu nu ne-a creat doar ca indivizi, iar ca dascăli, Cristos ne-a dat din harul Său fiecăruia într-un mod special, nu numai pentru a ne duce la îndeplinire rolurile date de Dumnezeu cu elevii, dar și pentru a ne ajuta și a ne zidi unii pe alții în dragoste (Efeseni, 4).

Profesorul creștin care predă în școala publică

Este oare posibil să predai într-un mod creștin într-o școală publică? Desigur acest lucru este mult mai ușor într-o școală creștină unde se așteaptă să faci aceasta și unde ai sprijinul colegilor tăi și al părinților elevilor. Cea mai mare parte din această carte a pus în discuție abordarea creștină a procesului de predare-învățare în cadrul școlilor creștine. Cât din toate acestea este relevant dacă predai într-o școală publică?

Școlile publice cuprind copii din familii de toate credințele, inclusiv agnostici și ateï. În majoritatea districtelor legea spune clar că dascălii nu au voie să se folosească de poziția privilegiată pe care o au pentru a face prozelitism, sau a-și promova în mod deschis convingerile personale. Și totuși, în funcție de situația specifică, eu cred că dascălii creștini din școlile publice pot să folosească deseori multe din ideile prezentate în această carte.

Mai întâi puteți fi un model personal pentru elevi. Dacă lăsați ca Cristos să strălucească în modul în care vă ocupați de elevi și dacă vă organizați și vă structurați lecțiile așa cum s-a arătat în Capitolul 4, cel puțin unii dintre elevii voștri vor începe să recunoască importanța relațiilor umane bazate pe dragoste și grijă. Unii dintre ei vor veni uneori și vor vorbi cu voi. Pe măsură ce stimulați astfel de relații personale, veți putea avea o tot mai mare influență pozitivă asupra vieții elevilor.

Când am predat la un liceu public, unele dintre cele mai serioase discuții au avut loc la clasa a X-a despre sensul și scopul vieții. Fiind foarte atent să aduc în discuție diferite puncte de vedere, nu mi-am ascuns convingerile personale de bază. Mi-aduc aminte cum într-o seară, la o ședință cu părinții, câțiva părinți mi-au mulțumit pentru că

am fost pentru adolescenții lor mai mult decât doar un profesor de matematică. Deși promisem o asemenea încurajare, mă simțeam constrâns de conducerea și de structura școlii în privința lucrurilor pe care le puteam face.

Influențarea elevilor prin relațiile personale este foarte importantă, însă puteți face mult mai mult. De exemplu, puteți aplica aproape tot ce am prezentat în Capitolul 3 despre modelul de învățare, concepându-vă ciclurile de lecții și etapele de învățare în așa fel, încât să veniți în întâmpinarea nevoilor personale ale elevilor. Puteți să vă alegeți conținutul și să predăți într-o asemenea manieră, încât elevii să se minuneze de realitatea creată și de cum funcționează ea și să învețe să trăiască responsabil în ea, în funcție de legile date de Dumnezeu. La științele sociale și la studierea literaturii puteți scoate în evidență și discuta despre rădăcinile religioase care stau la baza culturilor și motivele religioase care-i mână înainte pe oameni și puteți pune accentul pe importanța credinței și a moralității personale. Înțelegerea și pasiunea pentru elevi și pentru situația lor poate fi cea „cană cu apă rece” de care are atât de multă nevoie cel însetat, iar disciplina fermă, dar plină de dragoste poate să le dea o direcție în viață. Puteți să faceți ca școala voastră să fie un colectiv atent, care luptă pentru perfecțiune sub toate aspectele. Poate vă simțiți uneori singuri și descurajați când predăți într-o școală publică. Pe de-o parte, puteți câștiga mai mulți bani și beneficia de mai multe avantaje și sprijin decât într-o școală creștină. Pe de altă parte, însă, se poate să aveți colegi sceptici în privința convingerilor voastre creștine. Poate aveți părinți care sunt împotriva creștinismului evanghelic și care resping, de exemplu, până și menționarea numelui lui Isus la sărbătoarea Crăciunului. E posibil să nu fiți de acord cu materialele de studiu și cu programa școlară pe care trebuie s-o predăți. Poate vă simțiți frustrați de atitudinea de confruntare a asociației dascălilor, atunci când se negociază salariile - sau a bordului școlii atunci când nu reușește să recunoască consacrarea dascălilor de a face ce este cel mai bine pentru elevi. O grevă vă poate pune într-o mare dilemă și vă veți simți îngrădiți prin faptul că nu veți putea exprima deschis în clasă ceea ce este cel mai de preț pentru voi în viață. Dacă v-ați decis să predăți într-o școală publică, sarcina voastră este, în multe sensuri, mult mai grea decât într-o școală creștină. Căutați alți colegi creștini pentru a vă sprijini reciproc și a avea părtaşie împreună. Amintiți-vă întotdeauna că Dumnezeu a promis că va face ca voi să vă purtați și să lucrați în funcție de scopul Său bun, dacă în activitatea voastră de dascăli „duceți până

la capăt mântuirea voastră cu frică și cutremur" (Filipeni, 2). „Și orice faceți, cu cuvântul sau cu fapta, să faceți totul în numele Domnului Isus și mulțumiți prin El lui Dumnezeu Tatăl" (Coloseni, 3:17). Dumnezeu vă cheamă să fiți sare și lumină, indiferent unde predați.

Drumul vocației de dascăl

Munca de dascăl este ca un drum, ca o călătorie la care vă cheamă Stăpânul. El vă spune ceva despre destinația finală a celor pe care vi-i dă în grijă în această călătorie („ucenicie responsabilă") și vă dă câteva linii generale: „Lăsați copilașii să vină la Mine" (Matei, 19:14), „Urmăriți pacea cu toți (oamenii) și sfințirea" (Evrei, 12:14) ș.a.m.d. Dar El lasă cele mai multe decizii la latitudinea voastră. Pe ce șosele, pe ce drumuri sau cărări veți apuca? Încotro o veți lua la răscrucea de drumuri? Ce mijloace veți folosi ca să mergeți înainte? Unde și când veți poposi? Pe cine veți păstra în grup și pe cine veți trimite înainte, sau veți lăsa în urmă? Călătoria sau drumul de dascăl este ceva special. De obicei ajungi mai repede la destinație dacă mergi pe jos sau cu bicicleta decât dacă mergi cu trenul sau cu avionul. O călătorie plină de succes presupune să-i lăsați grupului, sub îndrumarea voastră, timp pentru a cerceta drumurile și potecile mai puțin umblate. Veți căuta în mod deliberat obstacole pe care grupul trebuie să le treacă. Îi veți ajuta să găsească modele și să folosească toate resursele de pe drum, dar nu atât pentru a grăbi călătoria, cât pentru a călători mai bine.

Nu veți permite celor din grupul vostru să fie doar niște călători care se salută impersonal, la începutul și la sfârșitul călătoriei. În schimb, veți face ca ei să devină un grup de călători ale căror capacități variate vor contribui la scopurile comune. Vă veți conduce grupul în așa fel, încât să poată depăși înfrângerile și frustrările personale și ale întregului grup și apoi vă veți retrage în spate ca să vă bucurați de succesul lor. La capătul drumului constatați că n-ați călătorit atât de departe cât s-ar fi putut. Și totuși v-ați adus grupul - și pe voi înșivă - mult mai aproape de destinație decât dacă ați fi călătorit cu viteză de la un punct la altul. Pe parcursul călătoriei fiecare membru al grupului s-a dezvoltat. Voi înșivă ați devenit niște ghizi și tovarăși de călătorie mai înțelepți, mai cunoscători, mai pătrunzători și mai plini de dragoste.

Însă nu toate călătoriile au succes. Unele sunt nefericite. Poate chimia vă subminează constant călătoria. Poate pe cei din grup îi interesează prea puțin, sau nu-i interesează călătoria deloc. Se poate să nu aveți o viziune clară asupra destinației și grupul să se simtă frustrat din cauza

faptului că nu înaintează, sau poate nu cunoașteți suficient terenul pe unde călătoriți și aveți prea puține lucruri de împărtășit. Se poate să nu aveți răbdarea sau capacitatea de a stăpâni dinamica grupului. Poate ajungeți să fiți prieteni, dar uitați că, mai întâi de toate, trebuie să le fiți un ghid. E posibil să nu vă puteți raporta la persoane de vârsta respectivă. Poate comentariile și reacțiile voastre slăbesc sau îi distrug pe membrii grupului, în loc să-i fortifice.

De ce vreți să porniți pe drumul dascăliei? O condiție necesară pentru o călătorie plină de succes este să aveți un ideal, o viziune a modului în care ea poate avea un impact pozitiv asupra membrilor grupului. Dacă n-ați mai pornit niciodată într-o astfel de călătorie, petreceți timp cu grupuri de copii și adolescenți, fie în biserică, fie în școală, în tabere sau în locurile de recreere. Vă place să fiți cu grupuri de copii și să-i conduceți (ceea ce diferă de munca individuală cu copiii!)? Există copii de o anumită vârstă la care vă raportați bine, sau alte grupuri cu care vă pierdeți răbdarea foarte ușor? Îi respectați pe copii și pe adolescenți, chiar dacă valorile lor diferă de ale voastre, sau aparțin unor grupuri etnice sau socio-economice diferite? Vă place să lucrați cu copiii care au anumite handicapuri? Sunteți suficient de flexibili ca să nu vă simțiți frustrați de situații neașteptate? Sunteți destul de puternici ca să stabiliți reguli, pretenții și cerințe mari și să fiți apoi consecvenți în respectarea lor? Mai presus de toate, sunteți capabili să-i iubiți pe oamenii cu care Dumnezeu v-a chemat să lucrați ca pe voi înșivă?

Dascălii și elevii se află împreună într-o călătorie care are ca țință Împărăția lui Dumnezeu. Pentru a porni într-o astfel de călătorie, dascălii creștini trebuie să aibă scopuri clare, așa cum s-a arătat în această carte. Dar mai mult decât atât, ei trebuie să se întrebe dacă Dumnezeu îi cheamă să pornească în această călătorie. Așa cum am spus mai înainte, „Fiecăruia din noi harul i-a fost dat după măsura darului lui Cristos” (Efeseni, 4:7). Dacă Cristos v-a dat harul să fiți dascăli, fiți recunoscători și bucurați-vă de chemarea voastră plină de satisfacții și care merită osteneala. Veți mai găsi ore și clase dificile și care vă vor aduce frustrări, dar, la capăt de drum, călătoria va fi plină de răsplată și mulțumire atât pentru elevi, cât și pentru voi înșivă.

Însă, dacă autoanaliza și sfaturile altora vă arată, într-un sens sau altul, că Cristos nu v-a dat harul de a fi dascăli, încercați să-I fiți recunoscători pentru alte calități și capacități pe care ȳi le-a dat și bucurați-vă de o altă chemare valoroasă care vă împlinește. O funcționară de la biroul de rezervări de bilete al aeroportului, nefericită în chemarea și slujba ei, îi poate afecta pe călători pentru câteva clipe,

însă dascălii care nu sunt potriviți pentru această meserie devin deseori ei înșiși nefericiți și, ce este mai rău, cu fiecare an vor afecta viața altor douăzeci și cinci sau treizeci de copii, într-un mod care este departe de a fi pozitiv. Ei desfid adesea porunca lui Pavel de a nu-i întârâta pe copii. Dacă vă aflați într-o asemenea situație, căutați-vă o altă chemare, de dragul lor și al vostru.

În călătoria voastră ca dascăli, căutați să descoperiți și să înțelegeți Adevărul împreună cu călătorii voștri. În cele din urmă, cu ajutorul duhului lui Cristos, învățământul creștin ne ajută nu ca noi să stăpânim adevărul, ci ca adevărul să ne stăpânească pe noi.⁴ Astfel rolul vostru ca dascăli este de a merge împreună cu elevii pe drumul pe care ei și voi puteți pune în practică ascultarea de Adevăr, care este Isus Cristos. Acest lucru face ca munca la catedră să fie o vocație extraordinar de valoroasă și de plină de satisfacții.

NOTE

¹Dacă vrei o carte care prezintă o bogată selecție de studii de caz pe teme etice în procesul de învățământ, vezi *The Ethics of Teaching* de Kenneth A. Strike și Jonas F. Soltis (New York: Teachers College Press, 1985).

²T. E. Giles și A. J. Proudfoot, *Educational Administration in Canada*, ediția a treia (Calgary: Detselig, 1984), pag. 114 și 118.

³Ibid., pag. 97.

⁴Parker J. Palmer, *To Know as We Are Known: A Spirituality of Education* (San Francisco: Harper and Row, 1983), pag. 59.

SURSE BIBLIOGRAFICE SUPLIMENTARE

Barlow, Daniel L. *Educational Psychology: The Teaching-Learning Process*. Chicago: Moody Press, 1985. O analiză a mișcărilor psihologice cu implicații în procesul de învățământ.

Byrne, Herbert W. *A Christian Approach to Education*. Milford, MI: Mott Media, 1961, 1967. Baza teologică și psihologică a procesului educativ în cadrul diferitelor discipline.

Chadwick, Ronald P. *Teaching and Learning: An Integrated Approach to Christian Education*. Old Tappan, NJ: Fleming Revell, 1982. O exegeză detaliată a bazelor biblice ale educației creștine.

Cunningham, James D. și Fortosis, Anthony C. *Education in Christian Schools: A Perspective and Training Model*. Whittier, CA: Association of Christian Schools International, 1988. O lucrare pentru seminariile ACSI pe tema filosofiei învățământului creștin.

- Fennema, Jack. *Nurturing Children in the Lord*. Phillipsburg, NJ: Presbyterian and Reformed, 1977. O privire biblică asupra disciplinei.
- Fowler, Stuart. *Christian Education Distinctives*. Potchefstroom, South Africa: Potchefstroom University for Christian Higher Education, 1987. Principiile fundamentale ale abordării creștine a educației.
- Gaebelein, Frank E. *The Pattern of God's Truth*. Chicago: Moody Press, 1954, 1968. O lucrare clasică influentă referitoare la problemele integrării în învățământul creștin.
- Groome, Thomas H. *Christian Religious Education: Sharing Our Story and Vision*. San Francisco: Harper and Row, 1980. Contextul studiilor religioase al școlii catolice a lui Groome este evident, dar el incită gândirea și este relevant pentru școlile creștine protestante.
- Kienel, Paul A. *The Philosophy of Christian School Education*. Whittier, CA: Association of Christian Schools International, 1986. O colecție de eseuri despre teologia și filosofia învățământului creștin.
- Knight, George R. *Philosophy and Education: An Introduction in Christian Perspective*. Berrien Springs, MI: Andrews University Press, 1980. O analiză creștină a teoriilor tradiționale și moderne despre educație.
- Maffet, Gregory J. *Biblical Schools for Covenant Children*. Middleburg Heights, OH: Signal, 1987. Maffet extinde și extrapolează ideile lui Jay Adams cu privire la temelia și practicile „școlilor biblice”.
- Martin, Charles. *You've Got to Start Somewhere... When You Think About Education*. Leicester: Inter-Varsity Press, 1979. O introducere la problemele cu care se confruntă creștinii cu privire la cunoștințele școlare precum și la sociologia și psihologia educației și învățământului.
- Neuhaus, Richard J. *Democracy and the Renewal of Public Education*. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1987. Eseuri despre conducerea, valorile și programele școlare în școlile din America de Nord.
- Steensma, Geraldine J. *To Those Who Teach: Keys for Decision Making*. Middleburg Heights, OH: Signal, 1977. Probleme de bază ale dascălilor creștini.
- Steensma, Geraldine J și Van Brummelen, Harro W., ed. *Shaping School Curriculum: A Biblical View*. Middleburg Heights, OH: Signal, 1977. Îndrumări generale pentru conceperea unei programe școlare creștine.
- Wolterstorff, Nicholas P. *Educating for Responsible Action*. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1980. Educația morală în școlile creștine.

